

NİĞDE YÖRESİ HALILARININ TEKNİK VE DESEN ÖZELLİKLERİ

NESLİHAN PARABAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EL SANATLARI EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

DOKUMA ÖRGÜ EĞİTİMİ BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ŞUBAT, 2015

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 12 ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Neslihan

Soyadı : Parabaş

Bölümü : Dokuma Örme

İmza :

Teslim tarihi : 09/07/2015

TEZİN

Türkçe Adı : Niğde Yöresi Halılarının Teknik ve Desen Özellikleri

İngilizce Adı : Technical And Design Properties Of The Carpets Woven Within Nigde Region

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Neslihan Parabaş

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Neslihan PARABAŞ tarafından hazırlanan “Niğde Yöresi Halılarının Teknik ve Desen Özellikleri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü El Sanatları Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Aysen Soysaldı

El Sanatları, Gazi Üniversitesi

Başkan: prof.dr. Feriha Akpınarlı

Tekstil Tasarımı, Gazi Üniversitesi

Üye: Prof. Dr.Halide Sarıoğlu

Tekstil Tasarımı, Gazi Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 12/06/2015

Bu tezin El Sanatları Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans/ Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Servet KARABAĞ

TEŞEKKÜR

El sanatları içinde önemli ve köklü bir geçmişe sahip el dokuması halıcılık sanatı unutulmaya yüz tutmuş geleneksel sanatlarımızdan biridir. Niğde ve çevresi de Türk halı sanatının tarihsel gelişimi içinde önemli bir yere sahiptir. Kaybolma durumunda olan Niğde ve çevresinde dokunmuş el dokuması halıların kayıt altına alınması amacıyla böyle bir çalışmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Bu tezin hazırlanmasında bana yardımcı olan tez danışmanım Prof. Aysen Soysaldı' ya, araştırmalarım sırasında destek sağlayan Niğde Mahalli İdareler Halıcılık, El sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği Müdürü Sayın Bilgehan Harmanşah' a, Niğde Müzesi arkeoloji uzmanlarına, halıların yöresel tespitlerinde ve motif isimlendirilmelerinde yardımcı olan Arslansoy Halıcılık sahibi Fehmi Arslansoy' a ve tüm araştırmalarım ve çalışmalarım boyunca benden hiçbir desteği esirgemedi yanımda olan sevgili ailemeve dostlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

NİĞDE YÖRESİ HALILARININ TEKNİK VE DESEN ÖZELLİKLERİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Neslihan PARABAŞ
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Şubat– 2015

ÖZ

Niğde'nin zaman içinde gelişerek kendi kimliğini kazanmış bir halıcılık merkezi olması nedeniyle Niğde halıları tez konusu olarak seçilmiştir. Bu araştırmanın amacı; Niğde ili çevresinde var olan orijinal el dokuması halı örneklerini belgelemek ve özelliklerini ortaya koymaktır. Bu amaçla Niğde merkezde bulunan özel koleksiyonculardan, Niğde Müzesi'nde bulunan halı örnekleri, Niğde Mahalli İdareler Halıcılık El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliğinin arşivi, çevre ilçe ve köylerdeki cami ve evler incelenmiştir. El dokuması halı yapan ve daha önce bu işle uğraşmış olan bireylerle görüşülmüş ve edinilen bilgiler görüşme formuna kaydedilmiştir. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Tespit edilen halıların teknik, desen, renk, motif, kompozisyon özelliklerinin kaydı için fotoğrafları çekilmiş ve bu bilgiler bilgi formlarında kayıt altına alınmıştır. Yöresel özellik gösteren 60 adet el dokuması halı örneklem grubu olarak belirlenmiştir. Bu halılar kataloglanarak, her bir örneğin teknik özellikleri, renk, motif, kompozisyonları hakkında bilgiler verilmiş, katalog içinde yer alan halıların kompozisyon ve motifleri çizilmiştir. Araştırma sonucunda Niğde merkezde dokuma yapmaya devam eden birey sayısının yok denecek kadar azaldığı tespit edilmiştir. Halıların hav yüksekliği ortalama 5-7 mm, halı kilimi boyu ise ürün cinsine göre farklılık göstermektedir. Halılar kaba ve orta kalitedeki sınıfa girmektedir ve tamamı Türk (Gördes) düğümüyle dokunmuştur. En fazla kullanılan renk kırmızı ve lacivettir. Boyar maddeler genellikle bitkilerden elde edilmektedir. Halılarda en çok ¼ raport kullanılmıştır. Bordürde genellikle bitkisel kökenli motiflerin, göbekte ise geometrik ve bitkisel motiflerin çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler : Niğde İli, El Sanatları, Niğde El Halıları, Halı, Dokuma.
Sayfa Adedi : 329
Danışman : Prof. Aysen SOYSALDI

**TECHNICAL AND DESIGN PROPERTIES OF THE CARPETS
WOVEN WITHIN NİĞDE REGION
(Postgraduate Thesis)**

**Neslihan PARABAŞ
GAZI UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES**

February 2015

ABSTRACT

Niğde carpets were chosen as the subject of thesis because the Niğde has become a carpeting centre where improved and gained its own identity over time. The aim of this study is to determine and mark the properties of the original handmade carpets around Niğde province. For this purpose the carpet samples from special collectors, from Niğde Museum, from the Union of Improving and Propagating of Local Carpeting and Hand Arts of Niğde, houses, mosques in near towns and villages were inspected. The knowledge that taken from persons who worked or produced on handmade carpets was recorded to negotiation form. General searching model was used in investigation. The signed carpets were photographed and recorded to knowledge form for their technical, colour, pattern and composition properties. 60 handmade carpets were determined as carpet subject group. These carpets were catalogued and the composition, colour and pattern properties were highlighted and the composition and patterns of the carpets in catalogue were drawn. According to research it has been determined that the number of persons who continue to make handmade carpets is about the zero in Niğde centre. The height of the carpets was around 5-7 mm and the lengths differ to product category. The carpets were in middle class and all were produced by Turk (Gördes) nodding. Red and navy were the most preferred colours. These pigments had mostly produced from plants. The maximum rapport of the carpets are ¼. It was seen that plant patterns were generally chosen for frame while both geometrical and plant patterns were preferred for centres.

Key words : Niğde Province, Handcraft, Niğde Hand Made Rug, Carpet,
Woven.
Number of pages : 329
Adviser : Prof. Aysen Soysaldı

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZ	v
ABSTRACT.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
ÇİZİMLER LİSTESİ	xvi
SİMGE ve KISALTMALAR LİSTESİ.....	xxiii
BÖLÜM I.....	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	5
1.3. Önem	6
1.4. Varsayımlar	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	9
2.1. Literatür Özetleri	9
2.2. El Dokusu Halıcılığın Tanımı ve Tarihsel Gelişimi	10
2.3. Halı Üretiminde Kullanılan Araçlar ve Hammadde Özellikleri.....	16
2.3.1. Halı Dokuma Tezgâhları	16
2.3.2. Yardımcı Araçlar	19
2.3.3. Halı Üretiminde Kullanılan Hammaddeler	22
2.4. El Dokuması Halı Üretiminde Uygulanan Teknikler	23
2.4.1. Çözgünün Çözülmesi.....	24
2.4.2. Çözgünün Tezgâha Taşınması ve Yerleştirilmesi.....	25

2.4.3. Gücünün Bağlanması	25
2.4.4. Çiti Örgüsünün Örülmesi	26
2.4.5. Kilim Dokumanın Yapılması.....	26
2.4.6. Desene Uygun Olarak Havlı Yüzeyin Dokunması.....	27
2.4.7. Kenar Örmeye, Süzme ve Basma Atkı Atımı, Hav Kesimi	29
2.4.8. Halının Tezgâhtan Çıkartılması.....	30
2.4.9. Bitirme İşlemleri.....	30
2.5. Halı Yüzeyinin Bölümleri	32
2.6. Niğde İlinin Coğrafi Konumu ve Tarihsel Gelişimi	32
3. YÖNTEM.....	39
3.1. Araştırmanın Modeli.....	39
3.2. Evren ve Örneklem	39
3.3. Verilerin Toplanması	41
3.4. Verilerin Analizi	41
4. BULGULAR VE YORUM.....	43
4.1. Niğde El Halıcılığının Tarihsel Gelişimi.....	43
4.2. Niğde İli ve Çevresinde Tespit Edilen Halıların Özellikleri.....	49
4.2.1. Halılarda Kullanılan Hammaddeler	49
4.2.2. Halıların En Boy Ölçüleri, Hav Yükseklikleri ve Halı Kilimi Ölçüleri.....	51
4.2.3. Halılarda Kullanılan Düğüm Şekilleri, Düğüm Sıklıkları (Kaliteleri) ve Ara Atkı Sayısı.....	55
4.2.4. Halıların Renk Özellikleri	57
4.2.5. Halıların Motif Özellikleri	59
4.2.6. Halıların Kompozisyon Özellikleri	102
4.3. Yörede Tespit Edilen Halı Örnekleri	109
4.3.1. Yaygı	109
4.3.2. Seccade.....	196
4.3.3. Yastık	234
4.3.4. Yolluk.....	274
4.3.5. Heybe	283
4.3.6. Minder	296
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	303
5.1. Sonuç	303

5.2. Öneriler	306
6. KAYNAKÇA	307
7. EKLER.....	311

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Halıların Tespit Edildiği Yöre ve Yer	39
Tablo 2. Tespit Edilen Halıların Dokunma Tarihlerine Göre Dağılımı.....	40
Tablo 3. Tespit Edilen Halıların Hammaddeye Göre Dağılımı	49
Tablo 4. Yaygıların En ve Boy Ölçüleri	51
Tablo 5. Seccadelerin En Boy Ölçüleri.....	52
Tablo 6 Yastıkların En Boy Ölçüleri	53
Tablo 7. Yollukların En Boy Ölçüleri.....	53
Tablo 8. Heybelerin En Boy Ölçüleri	54
Tablo 9. Minderlerin En Boy Ölçüleri.....	54
Tablo 10. Tespit Edilen Halılarda Düğüm Sıklığı (Kalite Değerleri).....	56
Tablo 11. Halı Bölümlerine Göre Renk Dağılımı.....	57
Tablo 12. Tespit Edilen Halıların Yüzey Bölümlerinin Kompozisyonları	102

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Germe Dokuma Tezgâhı	19
Şekil 2. Halı Dokumada Kullanılan Kirit	21
Şekil 3. Halı Dokumada Kullanılan Makas	21
Şekil 4. İlme İpliklerinin Kesiminde Kullanılan Bıçak	22
Şekil 5. Tezgâh Üzerinde Desen ve İlme İplikleri	27
Şekil 6. Havlı Yüzeyin Oluşturulması	28
Şekil 7. Türk (Gördes) Düğümü	28
Şekil 8. İran (Pers) Düğümü	29
Şekil 9. İlmeleri Yerleştirmek İçin Halının Kiritlenmesi.....	29
Şekil 10. Hav Kesim İşlemi	30
Şekil 11. Niğde İl Haritası	32
Şekil 12. Tyana Su Kemerleri	34
Şekil 13. Gümüşler Manastırı	34
Şekil 14. Gümüşler Manastırı	34
Şekil 15. Alaeddin Cami	35
Şekil 16. Hüdavent Hatun Türbesi.....	35
Şekil 17. Niğde Sungurbey Cami.....	35
Şekil 18. Niğde Akmedrese	36
Şekil 19. Yüzyıl Niğde Kuşlu Halısı.....	45
Şekil 20. Yüzyıl Niğde Kuşlu Halısı “Es Selçuk” Yazısı.....	46
Şekil 21. Niğde Valiliği Halıcılık El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği Geleneksel Desenler Sergi Evi Niğde Kuşlu Halısı	46
Şekil 22. Dokuma Tezgâhının Başında Bir Dokumacı	48
Şekil 23. Çiftlik Yöresine Ait Bir Halı Seccade	48
Şekil 24. Niğde Halı Pazarı.....	49
Şekil 25. Gülcan.....	50

Şekil 26. Ayna Kâğıdına Çizimi Yapılmış Bir Halı Deseni	60
Şekil 27. Keşlik Halı Yaygı	109
Şekil 28. Keşlik Halı Yaygı Bordür Detayı	109
Şekil 29. Keşlik Halı Yaygı Göbek Detayı	106
Şekil 30. Melendiz Halı Yaygı.....	112
Şekil 31. Kemerhisar Halı Yaygı	115
Şekil 32. Kemerhisar Halı Yaygı Motif Detayı	116
Şekil 33. Madalyonlu Maden Halı Yaygı	119
Şekil 34. Arısama Halı Yaygı	122
Şekil 35. Arısama Halı Yaygı Bordür Detayı	123
Şekil 36. Üçkapılı Yörük Halı Yaygı.....	127
Şekil 37. Üçkapılı Yörük Halı Yaygı Bordür Detayı.....	128
Şekil 38. Çamardı Kocapınar Halı Yaygı	131
Şekil 39. Çamardı Kocapınar Halı Yaygı Bordür ve Köşe Detayı	131
Şekil 40. Çamardı Üçkapılı Yörük Halı Yaygı.....	134
Şekil 41. Çamardı Üçkapılı Yörük Halı Yaygı Zemin ve Bordür Detayı.....	134
Şekil 42. Çamardı Üçkapılı Halı Yaygı	137
Şekil 43. Çamardı Üçkapılı Halı Yaygı Bordür ve Sandık Detayı	137
Şekil 44. Bor Halı Yaygı.....	140
Şekil 45. Çömlekçi Halı Yaygı	143
Şekil 46. Çamardı Maden Halı Yaygı.....	147
Şekil 47. Çamardı Bademdere Halı Yaygı.....	151
Şekil 48. Çamardı Maden Halı Yaygı.....	154
Şekil 49. Koyunlu Halı Yaygı.....	157
Şekil 50. Melendiz Halı Yaygı.....	160
Şekil 51. Kemerhisar Halı Yaygı	163
Şekil 52. Kemerhisar Halı Yaygı Zemin Detayı.....	164
Şekil 53. Bademdere Halı Yaygı	167
Şekil 54. Bademdere Halısı Bordür Detayı.....	167
Şekil 55. Üçkapılı Halı Yaygı.....	170
Şekil 56. Üçkapılı Halısı Bordür Detayı	171
Şekil 57. Maden Halı Yaygı.....	174
Şekil 58. Kemerhisar Halı Yaygı	177

Şekil 59. Kemerhisar Halı Yaygı Göbek Detayı.....	177
Şekil 60. Niğde Halı Yaygı.....	180
Şekil 61. Çamardı Halı Yaygı.....	183
Şekil 62. Çamardı Halı Yaygı Göbek Detayı.....	183
Şekil 63. Çamardı Halı Yaygı.....	186
Şekil 64. Çamardı Halı Yaygı Bordür Detayı.....	186
Şekil 65. Çamardı Halı Yaygı.....	189
Şekil 66. Çamardı Halı Yaygı Bordür Detayı.....	189
Şekil 67. Kapılı Maden Halı Yaygı.....	192
Şekil 68. Kemerhisar Halı Seccade.....	196
Şekil 69. Kemerhisar Halı Seccade Bordür Detayı.....	196
Şekil 70. Maden Halı Seccade	199
Şekil 71. Maden Halı Seccade Bordür Detayı	199
Şekil 72. Rum Madeni Halı Seccade	202
Şekil 73. Rum Madeni Halı Seccade Göbek Detayı	203
Şekil 74. Rum Madeni Halı Seccade Bordür Detayı	203
Şekil 75. Bor Halı Seccade	206
Şekil 76. Rum Madeni Halı Seccade	209
Şekil 77. Niğde Gümüşler Halı Seccade.....	212
Şekil 78. Fertek Halı Seccade	215
Şekil 79. Üçkapılı Yörük Halı Seccade	218
Şekil 80. Çamardı Halı Seccade.....	221
Şekil 81. Çamardı Halı Seccade Zemin Detayı	221
Şekil 82. Eynelli Halı Seccade.....	224
Şekil 83. Üçkapılı Yörük Halı Seccade	228
Şekil 84. Uluğaç Halı Seccade	231
Şekil 85. Uluğaç Halı Seccade Göbek Detayı.....	232
Şekil 86. Kışlakçı Halı Yastık.....	234
Şekil 87. Bor Halı Yastık	237
Şekil 88. Bor Halı Yastık Göbek Detayı.....	238
Şekil 89. Bor Halı Yastık Bordür Detayı	238
Şekil 90. Üçkapılı Halı Yastık	241
Şekil 91. Çamardı Halı Yastığı	244

Şekil 92. Edikli Halı Yastığı	247
Şekil 93. Kışlakçı Halı Yastığı.....	250
Şekil 94. Çamardı Yörük Halı Yastığı	253
Şekil 95. Çamardı Maden Selçuklu Halı Yastığı	256
Şekil 96. Çamardı Maden Selçuklu Halı Yastığı Bordür Detayı	256
Şekil 97. Kemerhisar Halı Yastığı	259
Şekil 98. Kemerhisar Halı Yastığı	262
Şekil 99. Kemerhisar Halı Yastığı	265
Şekil 100. Çamardı Halı Yastığı	268
Şekil 101. Kocapınar Halı Yastığı	271
Şekil 102. Koyunlu Halı Yolluğu	274
Şekil 103. Niğde Halı Yolluğu.....	277
Şekil 104. Kemerhisar Halı Yolluğu.....	280
Şekil 105. Kemerhisar Halı Yolluğu Zemin Detayı.....	280
Şekil 106. Kemerhisar Halı Heybe	283
Şekil 107. Kemerhisar Halı Heybe	286
Şekil 108. Maden Halı Heybe.....	289
Şekil 109. Maden Halı Heybe Zemin Detayı.....	290
Şekil 110. Melendiz- Aşmış Halı Heybe	293
Şekil 111. Çamardı Mahmatlı Halı Minder	296
Şekil 112. Ulukışla Halı Minder	299

ÇİZİMLER LİSTESİ

Çizim 1. Yıldız (Şekil 233)	63
Çizim 2. Göz (Şekil 233)	63
Çizim 3 Pıtrak (Şekil 233)	63
Çizim 4. Çiçek (Şekil 263)	63
Çizim 5. Şekil 263	63
Çizim 6. Şekil 265	63
Çizim 7. Şekil 166, 168	64
Çizim 8. Şekil 172	64
Çizim 9. Şekil 263	64
Çizim 10. Şamdan (Şekil 180)	64
Çizim 11. Köşe (Şekil 236, 237)	65
Çizim 12. Köşe (Şekil 239)	65
Çizim 13. Şekil 180, 220.....	65
Çizim 14. Şekil 269.....	66
Çizim 15. Böbrekli (Şekil 177).....	68
Çizim 16. Göbek (Şekil 236)	68
Çizim 17. Göbek (Şekil 239)	69
Çizim 18. Saksılı Mihrap (Şekil 245)	70
Çizim 19. Şekil 245.....	70
Çizim 20. Köşe (Şekil 271)	71
Çizim 21. İbrik (Şekil 245)	71
Çizim 22. Şekil 299	71
Çizim 23. Şekil 299	71
Çizim 24. Göbek (Şekil 271)	72
Çizim 25. Çift Göbek (Şekil 273).....	73

Çizim 26. Şekil 308.....	74
Çizim 27. Şekil 183.....	74
Çizim 28. Şekil 275.....	75
Çizim 29. Ördekli (Şekil 186).....	76
Çizim 30. Şekil 190.....	76
Çizim 31. Kandil (Şekil 189, 212).....	77
Çizim 32. Şekil 301.....	78
Çizim 33. Şekil 301.....	78
Çizim 34. Şekil 292	79
Çizim 35. Şekil 292	79
Çizim 36. Şekil 277	79
Çizim 37. Köşe (Şekil 243)	79
Çizim 38. Mihrap (Şekil 247)	80
Çizim 39. Mihrap (Şekil 249)	80
Çizim 40. Şekil 294	80
Çizim 41. Şekil 310	80
Çizim 42. Göbek (Şekil 192)	81
Çizim 43. Göbek (Şekil 243)	81
Çizim 44. Şekil 194	82
Çizim 45. Mihrap (Şekil 251)	82
Çizim 46. Şekil 294	82
Çizim 47. Köşe (Şekil 202)	82
Çizim 48. Göbek (Şekil 196)	83
Çizim 49. Çifte Göbek (Şekil 198)	83
Çizim 50. Köşe (Şekil 198)	84
Çizim 51. Köşe (Şekil 200)	83
Çizim 52. Çift Göbek (Şekil 200)	85
Çizim 53. Taban Göbek (Şekil 202)	84
Çizim 54. Şekil 198.....	85
Çizim 55. Şekil 204	86
Çizim 56. Şekil 204	85
Çizim 57. Şekil 204	86
Çizim 58. Şekil 204	85

Çizim 59. Şekil 272.....	86
Çizim 60. Madalyonlu Maden (Şekil 175)	89
Çizim 61. Çiçekli Su (Şekil 233)	89
Çizim 62. Şekil 233.....	89
Çizim 63. Şekil 263.....	89
Çizim 64. Şekil 265.....	89
Çizim 65. Şekil 166.....	90
Çizim 66. Yapraklı Su (Şekil 167, 239).....	90
Çizim 67. Çatık Kaş (Şekil 166, 183, 220, 306)	90
Çizim 68. Şekil 253, 269.....	90
Çizim 69. Akrep (Şekil 170).....	90
Çizim 70. Kanaviçeli Sarmaşık (Şekil175).....	90
Çizim 71. Koçbaşı (Şekil 177).....	91
Çizim 72. Yar Yara Çiçek Sundu (Şekil 180, 228).....	91
Çizim 73. Şekil 239, 241.....	91
Çizim 74. Şekil 239, 240.....	91
Çizim 75. Şekil 244.....	91
Çizim 76. Şekil 245.....	92
Çizim 77. Şekil 180, 189, 255, 271, 277, 212.....	92
Çizim 78. Şekil 273.....	92
Çizim 79. Şekil 308.....	92
Çizim 80. Şekil 308.....	92
Çizim 81. Şekil 275.....	93
Çizim 82. Şekil 183, 184.....	93
Çizim 83. Şekil 186.....	93
Çizim 84. Şekil 186, 194.....	93
Çizim 85. Şekil 189, 212.....	93
Çizim 86. Şekil 292, 301.....	93
Çizim 87. Lale Motifli Su (Şekil 189, 292)	94
Çizim 88. Şekil 247.....	94
Çizim 89. Bıçıklı Su Motifi (Şekil 247).....	94
Çizim 90. Şekil 277.....	94
Çizim 91. Şekil 249.....	94

Çizim 92. Şekil 249.....	94
Çizim 93. Şekil 192.....	95
Çizim 94. Şekil 243.....	95
Çizim 95. Şekil 194.....	95
Çizim 96. Şekil 194.....	95
Çizim 97. Manzaralı (Şekil 251).....	95
Çizim 98. Elma Çiçeği, Başaklı Su (Şekil 196).....	96
Çizim 99. Şekil 198.....	96
Çizim 100. Şekil 198.....	96
Çizim 101. Şekil 294.....	96
Çizim 102. Şekil 200.....	96
Çizim 103. Şekil 202.....	96
Çizim 104. Şekil 177.....	97
Çizim 105. Elma Çiçeği (Şekil 248).....	97
Çizim 106. Şekil 204.....	97
Çizim 107. Şekil 204.....	97
Çizim 108. Şekil 186, 194.....	97
Çizim 109. Çakmak (Şekil 194).....	97
Çizim 110. Şekil 194.....	97
Çizim 111. Şekil 198.....	98
Çizim 112. Şekil 200.....	98
Çizim 113. Şekil 233.....	98
Çizim 114. Çengel (Şekil 236, 253).....	98
Çizim 115. Şekil 243, 261, 290.....	98
Çizim 116. Şekil 233.....	98
Çizim 117. Kuşlu Sandık (Şekil 265)	99
Çizim 118. Merdivenli, Kapama Sandık (Şekil 177).....	99
Çizim 119. Şekil 180.....	99
Çizim 120. Şekil 271.....	99
Çizim 121. Laleli Sandık (Şekil 247)	100
Çizim 122. Kapama Sandık (Şekil 249)	100
Çizim 123. Şekil 251.....	100
Çizim 124. Zincirli Sandık (Şekil 196).....	101

Çizim 125. Merdivenli Sandık (Şekil 202)	101
Çizim 126. Sıçan Dişi (Şekil 220, 228, 271, 275, 282, 286, 301)	101
Çizim 127. Kirpikli (Şekil 167)	101
Çizim 128. Kirpikli (Şekil 166, 189, 198, 212, 231, 253, 291)	101
Çizim 129. Su Yolu (Şekil 172, 222).....	101
Çizim 130. Taraklı Su (Şekil 192)	101
Çizim 131. Taraklı Su (Şekil 192, 245, 299)	102
Çizim 132. Şekil 292.....	102
Çizim 133. Sızı (Şekil 220, 243, 247, 306).....	102
Çizim 134. Şekil 192.....	102
Çizim 135. Şekil 250.....	102
Çizim 136. Kirpik (Şekil 292)	102
Çizim 137. Sızı (Şekil 202, 279).....	102
Çizim 138. Keşlik Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu.....	111
Çizim 139. Melendiz Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu	114
Çizim 140. Kemerhisar Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu.....	118
Çizim 141. Madalyonlu Maden Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu.....	121
Çizim 142. Arısama Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu.....	126
Çizim 143. Üçkapılı Yörük Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu	130
Çizim 144. Çamardı Kocapınar Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu.....	133
Çizim 145. Çamardı Üçkapılı Yörük Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu	136
Çizim 146. Çamardı Üçkapılı Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu.....	139
Çizim 147. Bor Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu	142
Çizim 148. Çömlekçi Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu.....	146
Çizim 149. Çamardı Maden Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu	150
Çizim 150. Çamardı Bademdere Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu	153
Çizim 151. Çamardı Maden Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu	156
Çizim 152. Koyunlu Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu	159
Çizim 153. Melendiz Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu	162
Çizim 154. Kemerhisar Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu.....	166
Çizim 155. Bademdere Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu	169
Çizim 156. Üçkapılı Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu	173
Çizim 157. Maden Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu	176

Çizim 158. Kemerhisar Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu.....	179
Çizim 159. Niğde Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu	182
Çizim 160. Çamardı Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu	185
Çizim 161. Çamardı Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu	188
Çizim 162. Çamardı Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu	191
Çizim 163. Kapılı Maden Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu	195
Çizim 164. Kemerhisar Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu	198
Çizim 165. Maden Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu.....	201
Çizim 166. Rum Madeni Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu	205
Çizim 167. Bor Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu.....	208
Çizim 168. Rum Madeni Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu	211
Çizim 169. Niğde Gümüşler Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu	214
Çizim 170. Fertek Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu.....	217
Çizim 171. Üçkapılı Yörük Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu	220
Çizim 172. Çamardı Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu	223
Çizim 173. Eynelli Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu	227
Çizim 174. Üçkapılı Yörük Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu	230
Çizim 175. Uluğaç Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu.....	233
Çizim 176. Kışlakçı Halı Yastık Yüzey Kompozisyonu	236
Çizim 177. Bor Halı Halı Yastık Yüzey Kompozisyonu.....	240
Çizim 178. Üçkapılı Halı Yastık Yüzey Kompozisyonu	243
Çizim 179. Çamardı Halı Yastığı Yüzey Kompozisyonu.....	246
Çizim 180. Edikli Halı Yastığı Yüzey Kompozisyonu.....	249
Çizim 181. Kışlakçı Halı Yastığı Yüzey Kompozisyonu	252
Çizim 182. Çamardı Yörük Yüzey Kompozisyonu	255
Çizim 183. Çamardı Maden Selçuklu Halı Yastığı Yüzey Kompozisyonu.....	258
Çizim 184. Kemerhisar Halı Yastığı Yüzey Kompozisyonu	261
Çizim 185. Kemerhisar Halı Yastığı Yüzey Kompozisyonu	264
Çizim 186. Kemerhisar Halı Yastığı Yüzey Kompozisyonu	267
Çizim 187. Çamardı Halı Yastığı Yüzey Kompozisyonu.....	270
Çizim 188. Kocapınar Halı Yastığı Yüzey Kompozisyonu	273
Çizim 189. Koyunlu Halı Yolluğu Yüzey Kompozisyonu	276
Çizim 190. Niğde Halı Yolluğu Yüzey Kompozisyonu	279

Çizim 191. Kemerhisar Halı yolluğu Yüzey Kompozisyonu	282
Çizim 192. Kemerhisar Halı Heybe Yüzey Kompozisyonu	285
Çizim 193. Kemerhisar Halı Heybe Yüzey Kompozisyonu	288
Çizim 194. Maden Halı Heybe Yüzey Kompozisyonu	292
Çizim 195. Melendiz- AşmıŖ Halı Heybe Yüzey Kompozisyonu	295
Çizim 196. Çamardı Mahmatlı Halı Minder Yüzey Kompozisyonu	298
Çizim 197. Ulukışla Halı Minder Yüzey Kompozisyonu.....	301

SİMGE ve KISALTMALAR LİSTESİ

Ans.	: Ansiklopedi
Bkz.	: Bakınız
cm.	: Santimetre
Çiz.	: Çizim
D.	: Doğum Tarihi
Ens.	: Enstitü
Foto.	: Fotoğraf
mm.	: Milimetre
Ort.	: Ortalama
Prof. Dr.	: Profesör Doktor
S.	: Sayfa
Şek.	: Şekil
TS	: Türk Standartları
Vb.	: ve benzeri
Y.	: Yıl
Yy.	: Yayın

BÖLÜM I

1.1. Problem

El sanatı ürünlerini; kendine özgü teknoloji ile yapılan, üretimde yoğun makine kullanımı gerektirmeyen ve gerektiğinde basit el araçları kullanılarak yapılan, özellikle insan el emeği ile oluşturulan, standart üretim olmayan, her biri diğerinden farklı ürünler olarak tanımlayabiliriz. El sanatı üretimi, kişinin el becerisine, geleneksel bilgi ve beceriye dayanır. Çoğu zaman geleneğe dayalı olarak çıraklık ya da aile içi, babadan oğula, anneden kıza bir döngü içerisinde öğrenilir.

Tarihten günümüze kadar ulaşan el sanatları yaşadığı dönemin özelliklerini geçmişten günümüze yansıtmaktadır. Kültürümüzün bir parçası haline gelmiş geleneksel el dokuması halı sanatımız bu el sanatları içerisinde önemli bir yere sahiptir.

Halı, koyunun üzerindeki yünlerin ıslak bir yerde beklemesi sonucu bir yüzey oluşturması ile ortaya çıkmıştır. Bu olaydan esinlenen çobanlar, yünü ıslatarak, dürüp bükerek ilk keçeleri oluşturmuşlardır. Keçeleri bitkilerden elde ettikleri boylarla renklendirmiş oldukları bilinmektedir. Daha sonra düz dokumaların dokunmaya başlandığı düşünülmektedir. Bu dokumalar arasında birkaç tane ip bağlanarak elde edilen uzun tüylü “hopan” adı verilen örtü, halının müjdesi olmuştur (Atalay,1967, s. 16).

Geleneksel dokumalar arasında en önemlilerinden biri olan “halı”, şöyle tanımlanmaktadır: “Dokumanın boyunca uzanan çözgü ipliklerine renkli ilme ipliklerinin önceden hazırlanmış desene göre ve seçilen düğüm tekniğine uygun olarak düğümlenmesinden sonra, atkı ipliklerinin çözgüler arasından geçirilerek (süzme ve basma atkı) sıkıştırılmasıyla oluşturulan, çözgüsü ve atkısı yün, pamuk veya ipek, ilme iplikleri yün veya ipek olabilen, kullanım amacına göre çeşitli ölçüleri bulunan, iki yüzü farklı görüntüye sahip, havlı dokumadır (TSE, 2003, s. 1).

İlk düğümlü halılar, Türklerin yoğun olarak yaşadığı, Orta Asya’da ortaya çıkmış ve buradan dünyaya yayılmışlardır. El dokuması halıcılığın göçebe yaşam süren insanların

ortaya çıkardığı bir elsanatı olduğunu söylemek mümkündür. El halıları, Orta Asya’da evlerde veya çadırlarda yaygı ve örtü olarak kullanılmış, ayrıca evin refah seviyesinin de göstergesi olarak kabul edilmişlerdir (Yetkin, 1991, s. 1; Deniz, 2000, s. 5).

Türk Halı Sanatı hakkında ilk önemli buluntu, Rus arkeolog C. i. Rudenko tarafından, 1947-49 yılları arasında, Sibiry’a da Altay Dağları eteklerinde, V. Pazırık Kurganı' nında (oda mezar) çıkartılan ve günümüzde Pazırık halısı diye bilinen halıdır. Halı, kurganın içine su dolup buzullaşması sonucu, günümüze kadar sağlam bir halde gelmiştir. Bugün Leningrad Ermitaj Müzesi' nde sergilenmektedir. M.Ö. III-II. yüzyılda da, Asya Hunları tarafından dokunduğu kabul edilen halının bulunduğu kurgan içinde, koşum takımlarında ve ağaç üzerine Göktürk yazısı ile yazılmış Türkçe kelimelerin bulunması, halının Hun Türkleri ile bağlantısına işaret etmektedir (Deniz, 2000, s. 19).

Sir Aurel Stern tarafından, Pazırık halısının bulunmasından 45 yıl önce, 1906- 1908 yıllarında, Doğu Türkistan'da, Lou-Ian kuyu mezarında ve Lop-Nor'da bir Bu'dha tapınağında (stupa) yapılan kazılarda, halı parçaları bulunmuştur. M. S. III- VI. yüzyıllara tarihlenen bu halılar bugün Hindistan'da Yeni Delhi ve Londra'da Britsh Museum'da sergilenmektedir (Deniz, 2000, s. 20).

“1913 yılında, Turfan Bölgesi'nde, A.Von Le coq tarafından Kuça / Koço şehri yakınlarındaki KızıI'da bir tapınağın odasında halı parçası bulunmuştur. Göktürkler dönemine ait bu halılar M.S. V-VI. yüzyıldan kalmaz. Bugün Berlin İslam Eserleri Müzesi' nde sergilenmektedir” (Deniz, 2000, s.20).

“Doğu Türkistan’da Turfanda bulunan halı örneğinden sonra, 700 yıllık bir zaman içerisinde üretilmiş orijinal halı örneğine rastlanılmadığı bilinmektedir. İlk gerçek düğümlü halılara Türklerin batıya doğru göç ettiği yöreler olan, günümüzdeki İran sınırları, Kafkasya ve Anadolu’da rastlanmaktadır” (Yazıcıoğlu, 1992, s. 5).

Daima Türklerin yaşadığı ülkelerde ortaya çıkan halının tarihi, sıkı sıkıya Türklere bağlı olduğu gibi, Büyük Selçuklu Sultanlığı devrinde kurulan devletlerle, bunun tekniğini önce İslam alemine, sonra bütün dünyaya tanıtan da Türkler olmuştur. Bununla beraber Büyük Selçuklulardan halı kalmamış, Anadolu Selçuklularından gelen Konya halıları yirminci yüzyıla kadar gelişen halı sanatının temeli olmuş, yedi asır boyunca Türk Halı sanatı aralıksız, daima yeni tiplerin yaratıldığı parlak bir gelişme göstermiştir (Aslanapa, 2005, s.13).Türklerin Anadolu’ya kesin olarak yerleştikleri 11. yüzyıldan itibaren normal karakterli halı dokuma bir gelenek olarak yerleşmiştir. 11. ve 13. yüzyıllarda dokunan

halılar renk, desen ve işçilik bakımlarından klasik bir olgunluğa erişmişlerdir’’ (Erdmann, 1960, s.115). “XIII. yüzyılda, Suriye, İran, Irak, Anadolu gibi çok geniş bir coğrafyaya yayılan Büyük Selçukluların mimari alanda çok büyük eserler vermelerine rağmen, halı ve düz dokuma yaygıları ne yazık ki, günümüze kadar gelememiştir. Kaynaklar bunun nedenini Moğolların Türk ülkelerini fetih ettikleri dönemlerde, mimariye göre daha dayanıksız olan halı, minyatür ve tekstil ürünlerinin yağmalanmasına bağlamaktadır (Deniz, 2000, s. 23).

Türk halı sanatının düzenli ve sürekli gelişmesinde en önemli yeri, Anadolu Selçuklu halıları almaktadır. Bu halılar, Türk Halı Sanatında, 13. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar uzanan zincirin ilk büyük halkasını oluşturmaktadır. Selçuklu halılarında sonsuzluğa doğru uzanan geometrik motifler ve üsluplandırılmış bitkisel motifler Selçuklu halılarının desen dünyasını zenginleştirir. İri kufi yazılı bordürler Selçuklu halılarının en karakteristik özelliğidir.

“14. ve 15. Yüzyıllarda Anadolu’ da hayvan figürlü halılar üretilmeye başlanmıştır. 14. ve 15. yüzyılların sonlarına kadar dokunan hayvan figürlü halıların Kafkasya ve bugünkü İran’da dokunulduğu düşünülmektedir. 15. yüzyıldan itibaren Anadolu halıları arasında safseccade ve namazlık gibi ibadet amaçlı olarak üretilmiş halılara da rastlanmaya başlanmıştır”(Yazıcıoğlu, 1992, s. 6).

Aslanapa (2005), 16. ve 17. yüzyılda Türk halıcılığının ikinci parlak dönemini yaşadığı bilinmektedir. Türk halılarının klasik gelişmesi yanında, XVI. yüzyılın son yarısında bunun dışında kalan teknik ve dekor bakımından tamamen farklı bir grup görülür ki, bunlara Osmanlı Saray Halıları adı verilmektedir. 1514’te Tebriz’in, sonra 1517’de Kahire’nin de Osmanlılarca fethedilmesi Türk Halı Sanatı’nda yeni teknik ve desen anlayışına yol açmıştır. Kahire tezgâhlarında yapılan ilk halılarda, 1540-1550 arasında Memlûk halılarının renk ve motifleri ile karışık örnekler görülmüş, fakat kısa zamanda Osmanlı Sarayı’nın natüralist üslubu hâkim olmuştur. Herhangi bir gelişmeye bağlanmadan birden meydana çıkan halılarda saz denilen hançer yapraklar, palmet ve madalyonlar tamamıyla natüralist lale, sümbül, karanfil ve nar çiçekleri ile birleştirilerek yepyeni bir üslup ortaya çıkarılmıştır.

Saray ve camilerin ihtiyaçlarını karşılamak için dokunan halıların desenlerinde Osmanlı mimari sanatının izleri görülmeye başlanmıştır. Bu dönemde dokunan halılar, motif bakımından zengin ve teknik açıdan daha incedir. 18. ve 19. Yüzyıllarda ihracata yönelik dokunan halılar ekonomik olarak değer kazanmış, siparişe göre halı dokunduğundan sanat değeri ikinci planda kalmıştır.

Başlangıcından itibaren, önemli bir kimlik ürünü görevini sürdürmüş bulunan Türk halıları, özellikle 18. ve 19. yüzyıldan bu yana büyük bir değişim süreci içine girmiştir. Geleneksel Anadolu sanatlarının başyapıtları arasında yer alan el halısı örnekleri, moda ve mekân düzenlemesine olan katkılarıyla, çağlar boyunca süregelen bir yaşam kültürünü, zevk ve inceliği yansıtır. Anadolu'daki çeşitli kentlere yerleşen Türklerin, Orta Asya'dan taşıdıkları gelenekleri sürdürüp, etkilendikleri kültürleri de dokudukları halılarda yansıttıkları bilinmektedir. Halıcılık alanında yapılan bilimsel çalışmalar sonucunda farklı yerlerde dokunan halılar, sahip oldukları motif, renk, kompozisyon, kullanılan hammadde gibi ayırtıcı özelliklerinden dolayı dokundukları yerin adı ile anılır duruma gelmiştir.

Başaran ve Güneş (2008), günümüz Türkiye'sinde halıcılık günlük kullanım ihtiyaçlarını karşılama, çeyiz hazırlama, gelir elde etme, boş zaman değerlendirme vb. amaçlarla yapılan köklü bir köy el sanatı olarak yaygın durumdadır. Halıcılık sanatının özel bir mekân gerektirmemesi, küçük yatırımlarla yapılabilmesi, yöresel hammadde ve emeğin değerlendirilebilmesi açısından bölge ekonomisinde de katkısı büyüktür (Başaran ve Güneş, 2008, s.48).

“İç Anadolu Bölgesi de geçmişten gelen dokuma geleneğine sahip bir bölgemizdir. Aksaray, Konya, Kırşehir, Niğde, Eskişehir, Ankara, Çankırı, Yozgat, Kayseri, Sivas özgün dokumalarıyla tanınır” (Deniz, 2000, s.126).

Tarihin binlerce yıllık sürecine tanıklık eden ve yerleşik yaşamı günümüzden on bin yıl öncesine kadar uzanan Niğde ili, tarihi değerleri ile önemli el dokusu halıcılık merkezlerinden biridir.

Niğde ilinin ekolojik ve coğrafi konumu nedeniyle kış ayları soğuk ve kar yağışlı geçmektedir. Halk evde geçen zamanını halı dokuyarak hem değerlendirmekte hem de önemli bir geçim kaynağı elde etmektedir. ‘Niğde Avşar Halısı’ , ‘Arısama’ , ‘Niğde Kars Halısı’ ile ‘Niğde Yörük Halısı’ adı altında halılar dokunduğu gibi bunlardan başka dokunduğu yörenin adı ile anılan ‘Orta ve Kaba’ sınıfına giren yöreye has özellikte ‘Yahyalı’ ve ‘Taşpınar’ halıları da dokunmaktadır (Ölmez,1999, s. 20). Bu yörede dokunan halıları iki boyutta ele almak gerekir. İlk sırayı gelenek ve göreneklerin devamlılığını sağlayan değerlerin başında yer alan, ailelerin çocuklarına çeyizlik olarak dokuyup hediye ettikleri halılar alır. Bunlar atadan evlada verilen bir mirastır. Ayrıca yörede kadınların aile ekonomisine katkıda bulundukları ve birçok ailenin geçim kaynağı olarak dokunan halılar da yöre halıcılığı içerisinde yerini almıştır. 1980 yılı itibariyle yörede imalat halı denilen

şirket halısı da dokunmaya başlamıştır. Dokunan halıların yöre halıları ile desen, kompozisyon ve renk olarak hiçbir şekilde bağlantısı bulunmamaktadır.

Bu araştırmanın problemi; Ülkemizde el dokusu halıcılık konusunda yapılmış birçok araştırma bulunmaktadır. Bunlar içinde Niğde ilinde el dokuması halıcılık ve burada üretilen halılar üzerinde orijinal ve bilimsel araştırmaların azlığı dikkati çekmektedir. Ayrıca Niğde Halılarının günümüzdeki durumu hakkında e son yaklaşık 10 yıl önce bir araştırma yapılmış, bu araştırmada halılar için büyük önem arz eden halıların desen özelliklerinin renk ve kompozisyon olarak yetersiz olabileceği saptanmıştır. Ne yazık ki bir zamanlar yaşamımızın vazgeçilmezi olan bu sanat dalı yok olmaya yüz tutmuştur. Geçmişten günümüze çok az örnek kalmıştır. Satış yoluyla yurtdışına çıkmış ya da atık muamelesi görmüş halk tarafından değeri bilinmemiştir. Yünün nem, toz ve güve gibi haşerelere karşı dayanıklı olmaması da bu duruma etkindir. Var olan örneklerin durumu hakkında da yeterli belgeleme yapılmamıştır.

Bu sebeple bu araştırmaya konu olarak, Niğde yöresinde kaybolma durumunda bulunan otantik yöre halılarının bugünkü durumunun ve motif, renk, kompozisyon özelliklerinin incelenmesi alınmıştır.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı; Niğde ili merkez köy, ilçe ve ilçeye bağlı köylerinde yapılan el halılarının eski örneklerini belgelemek, teknik ve desen özelliklerini ortaya koymaktır.

Araştırmanın temel amacı, Niğde ili merkez köy, ilçe ve ilçeye bağlı köylerinde yüzyıllardır dokunmuş olan halıların, var olan örneklerinin teknik, desen ve kompozisyon özellikleri açısından incelenmesidir. Bu genel amaç ışığında belirlenen işlevsel amaçlar ise aşağıdaki gibi sıralanmaktadır.

- Niğde el halıcılığının tarihsel gelişiminin belirlenmesi
- Yörede tespit edilen halıların tarihlendirilmesi
- Yörede dokunan halılarda kullanılan hammaddelerin belirlenmesi
- Niğde yöresi el halılarının en boy ölçüleri, hav yükseklikleri ve halı kilimi ölçülerinin belirlenmesi
- Yöre halılarının düğüm şekilleri, düğüm sıklıkları (kalite) ve ara atkı sayısının belirlenmesi

- Niğde yöresi halılarının renk özelliklerinin belirlenmesi
- Niğde yöresi halılarının kompozisyon özelliklerinin belirlenmesi
- Niğde yöresi halılarının motif özelliklerinin belirlenmesi

1.3. Önem

Halının Türk el sanatları içinde eski bir geçmişi vardır ve kültürümüzün bir parçası olması nedeniyle tarihimizde son derece önemli bir yere sahiptir. Halıların teknik özelliklerinin ve desen özelliklerinin yeni nesillere doğru bir şekilde aktarılmasıyla geleneklerimizin sürdürülmesinin ve yöresel kültürün evrensel kültürle buluşmasının sağlanması açısından önem taşımaktadır.

Ayrıca, her geçen gün mevcut halı örneklerinin yitiriliyor olması, yörede bu işle uğraşanların sayılarının azalması, yapılan el dokusu halılar hakkında bilgi alacak kişilere ulaşmada çekilen sıkıntılar araştırmanın önemini arttırmaktadır.

1.4. Varsayımlar

- Araştırma kapsamında incelenen örnekler evreni temsil niteliğine sahiptir.
- Araştırmacı konuya hâkim ve konu ile ilgili teknik bilgi ve beceriler açısından yeterlidir.
- Araştırmada ulaşılabilen el dokuması halı örnekleri bölgenin dokuma kültürünü yansıtır niteliktedir.
- Eldeki imkânlar ve zaman araştırmayı tamamlamak için yeterlidir.
- Araştırma için bulunan ve incelenen kaynakların doğruluğu kabul edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Araştırma Niğde ili çevresinde dokunan el halıları ile,
- Araştırmada yörede var olan halı örneklerinin saptanmasında ulaşılabilen örneklerle,

- Araştırma Niğde müzesi, Niğde mağazaları, cami ve evlerden elde edilen halı örnekleriyle,
- Araştırma, ulaşılabilen dokuyuculardan alınan teknik bilgilerle,
- Araştırma, geleneksel dokumalarımızdan yalnızca el dokuması halılar ile,
- Araştırma, araştırmacının olanakları, teknik bilgi ve becerileri ile, sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Literatür Özetleri

Niğde yöresi halıları hakkında yapılan araştırmalar 4 tanedir.

Aliye TÜRLÜ “Niğde Müzesinde Bulunan Halı ve Kilimlerin Bölgesel, Teknik ve Desen Özelliklerinin Belirlenmesi” konulu yüksek lisans tez çalışmasında, Niğde müzesinde bulunan halıların envanter incelemeleri yapılmıştır. Yaygılar envanter bilgileri doğrultusunda kataloglanmıştır. Görülen bilgi eksiklikleri olanaklar doğrultusunda düzeltilerek o günün şartlarındaki Niğde halılarıyla karşılaştırmaları yapılmıştır. Araştırmaya sadece Niğde müzesinde bulunan yaygılar dahil edilmiştir.

Filiz Nurhan ÖLMEZ “ Niğde İlinde El Dokusu Halıcılık ve Üretilen Halıların Bazı Teknolojik Özellikleri Üzerine Bir Araştırma” konulu doktora tezi çalışmasında yakın tarihte ve günümüzde Niğde ilindeki halı dokumacılığının ev ekonomisi alanı ile ilgili yönlerinin araştırılarak ortaya bazı yenilikler sunulmuştur. Niğde ilindeki dokuma merkezleri tespit edilmiş, elde edilen bilgiler tablolastırılmıştır. Tespit edilen halılardan yola çıkılarak ipliklerin teknolojik özellikleri, dokuma şekilleri, kompozisyon, renk özellikleri hakkında da bilgi verilmiştir. Dokumacılara yönelik anketler uygulanmıştır. Bu anketler sonucunda dokuyucunun çalışma şartları, sağlık ve ekonomik durumlarına yönelik tespitler yapılmıştır. Çalışmada tablolastırma yapılmış ve halıların görselleri yeteri kadar yer almamaktadır.

Adem ÇELİK “Niğde Yöresi Halı ve Kilimleri” konulu doktora tezi çalışmasında yörede tespit edilen halı ve kilimlerin teknik, desen, renk ve kompozisyon açısından özellikleri incelenmiştir. Katalog haline getirilmiş dokumaların kompozisyon ve motiflerin sade

çizimleri yapılmıştır. Motifler düğüm sayılarına bağlı kalınmadan ve renklendirmeleri yapılmadan dış hatlarıyla verilmiştir.

Aliye TÜRLÜ “Kımalı Ellerin Sanatı Niğde Halıları” konulu çalışmasında Niğde Valiliği Niğde Halıları sergi evinde sergilenmiş olan halıların yöresel bilgileri, renk, desen, kompozisyon özelliklerini kataloglamıştır. Katalogda halıların fotoğrafları da yer almaktadır.

2.2.El Dokusu Halıcılığın Tanımı ve Tarihsel Gelişimi

Dokumanın boyunca uzanan çözümler ipliklerine renkli ilme ipliklerinin önceden hazırlanmış desene göre ve seçilen düğüm tekniğine uygun olarak düğümlenmesinden sonra, atkı ipliklerinin çözümler arasından geçirilerek (süzme ve basma atkı) sıkıştırılmasıyla oluşturulan, çözgüsü ve atkısı yün, pamuk veya ipek, ilme iplikleri yün veya ipek olabilen, kullanım amacına göre çeşitli ölçüleri bulunan, iki yüzü farklı görüntüye sahip, havlı dokumadır.

El dokusu halıcılığın ilk kez ne zaman ve hangi ulus tarafından ortaya çıkarıldığı konusunda kesin bilgiler bulunmamaktadır. Ancak bu konudaki genel kanı sürekli olarak hareket halinde bulunan kavimlerin, özellikle kış aylarında kendilerini soğuktan korumak amacıyla el dokusu halıyı geliştirdikleri yönünde yoğunlaşmaktadır.

Bazı Yunan tarihçileri çok eski çağlarda yumuşak halı olarak adlandırabileceğimiz halıların üretildiğini belirtmektedirler. Fakat düğüm ihtiva etmeyen bu yaygıları halı olarak kabul etmek mümkün değildir. Öte yandan Arap yazarlar kıymetli taşlarla işlenmiş halıların çok uzun yıllar önce ibadet amacı ile kullanıldığını yazmaktadırlar. Venedikli bir tüccar ve aynı zamanda bir gezgin olan Marco Polo ise XIII. Yüzyılda da Asya ülkelerine yapmış olduğu geziye dayanarak bu yüzyılda dünyanın en ince ve en güzel el halılarının Anadolu’da dokunduğunu belirtmektedir. Ortaçağın sonlarına kadar ve daha sonraki zamanlarda Avrupa’da Türkler ile temas edilen her yerde halıcılığa rastlanmıştır. Bütün bu bilgiler halıcılığın Anadolu, Kafkasya ve İran’da doğup geliştiğini ve buradan gerek teknik olarak, gerekse dokunmuş ürün halinde tüm dünyaya yayıldığını göstermektedir (Yazıcıoğlu, 1992, s. 3).

Türk kültürünün sanatsal duyarlılığını doğrudan yansıtması açısından, bozkır göçlerinden bu yana kesilmeden süregelen en önemli tek sanat geleneği el dokusu halıcılıktır. Coğrafi açıdan bakıldığında, el halıcılığının Türk sanatının başlangıcından günümüze kadar olan

devre içerisinde, dünyanın en eski üç büyük kıtasına yayıldığı görülmektedir (Ölmez, 1999, s. 24).

Türk halı sanatı ile ilgili kaynaklara göre, düğümlü halı Asya'da Türklerin yaşadığı, özellikle, yoğun olarak bulundukları Ötüken Bölgesi'nde ortaya çıkmış ve buradan dünyaya yayılmıştır. Araştırmacılara göre, Orta Asya Türk halı sanatı hakkında ilk önemli buluntu, Rus arkeolog C.İ. Rudenko tarafından, 1947- 1949 yılları arasında, Sibiry'a da Altay Dağları eteklerinde, V. Pazırık Kurganında (oda mezar) çıkartılan ve günümüzde Pazırık Halısı diye bilinen halıdır. Halı, Kurgan'ın içine su dolup buzullaşması sonucu, günümüze kadar sağlam bir halde gelmiştir. Bugün LeningardErmitaj Müzesi'ndedir. Cam çerçeve içinde, bulunduğu haliyle sergilenmektedir. Kimi kaynaklarda M. Ö. III- II. y.y. , kimilerinde de V- III. y.y. da, Asya Hunları tarafından dokunduğu kabul edilen halının bulunduğu kurgan içinde, koşum takımlarında ve ağaç üzerine Göktürk yazısı ile yazılmış Türkçe kelimelerin bulunması, halının Hun Türkleri ile bağlantısına işaret etmektedir (Deniz, 2000, s. 20).

Pazırık Halısı dünyanın en erken tarihli düğümlü dokumasıdır. Yaklaşık 189 x 200 cm. boyutlarındadır. Yün malzemeye ve Türk düğüm tekniğiyle (Gördes düğümü) dokunmuştur. Kaynaklara göre, halının 1 dm² sinde (10 x 10 cm) 3600 düğüm vardır. Devrine göre şaşırtıcı bir kaliteye sahiptir. Kırmızı zemin üzerine beyaz, sarı ve mavi renklerle dokunmuştur. Yan yana ikisi dar, ikisi geniş dört bordürle çevrilidir. Orta alan 24 eşit kareye bölünmüştür. Birinci dar bordürde, kareler içine yerleştirilmiş, yan yana dizilmiş, grifon tipi mitolojik, hayvan figürleriyle süslüdür. İkinci dar bordür haçvari desenlerle doldurulmuştur. Birinci geniş bordürde arka arkaya dizilmiş süvari figürleri yer alır. Bu figürlerin altında eğer halısı görülür. Muhtemelen Pazırık halısı da böyle bir eğer halısıdır. Figürlerden birinde ayak görülürken, ikincisinde ayak yer almaz. Bu şekilde figürler dizilerek devam eder. İkinci geniş bordürde ise, arka arkaya dizilmiş geyik figürleri mevcuttur. Orta alanda ise, içleri bitki motifleriyle doldurulmuş 24 eşit kare yer alır.

Bu halının bulunmasından önce bilinen eski düğümlü örnekler ise, Doğu Türkistan'da ele geçmiş olan küçük halı parçalarıdır. Bu örnekler, M.S. 3. ile 6. yüzyıl arasına tarihlenirler. Bu halılar bugün Hindistan' da Yeni Delhi ve Londra'da British Museum' da sergilenmektedir. Tamamen yünden dokunan bu halılar, tek argaç üzerine açık düğümleme tekniği ile yapılmıştır. Renklerin mavi, kırmızı, yeşil, sarı, kahverengi ve bunların tonları

hâkimdir. Geometrik karakterli, eşkenar dörtgen, dikey ve yatay zikzak şekilli desenlerle süslenmiştir (Deniz, 2000, s. 20).

Bu tarihlerden sonra, buluntu açısından yine uzun bir bolluk dönemi vardır. Ancak, 8. 9. ve 10. yüzyıllarda İslam kaynaklarında söz edilen halıların gerçek düğüm tekniğinde olduğu ispat edilemez. Mısır’ da Eski Kahire’de (Fustat) bulunan bazı parçalar, Orta Asya’da bulunan halı örnekleri gibi, tek argaç üzerine düğümlene tekniği ile yapılmıştır. Bu halı parçası Kahire İslam Sanatları Müzesinde sergilenmektedir (Deniz, 2000, s. 21). Yalnız, Abbasi dönemine ait kabul edilen bu parçaların Mısır’da mı yapıldığı, yoksa başka yerlerden mi ithal edildiği açıklığa kavuşmamıştır. Ancak, baklava biçimi desenleri ile Orta Asya örneklerine benzemektedirler. Bu, önemli bir durumdur. Çünkü 9. yüzyıl Abbasi sanatında, özellikle de Samarra kentinde, Türklerle gelen etkiler söz konusudur. Düğüm tekniğinin de İslam sanatına, bu yolla girmiş olduğu söylenebilir. XI. yüzyıldan itibaren Horasan’dan inerek İran’a egemen olan Selçuklular, düğümlü halı tekniğini tüm Yakındoğu’ya tanıtmışlardır. Ne yazık ki, Selçukluların İran’daki egemenlikleri döneminden günümüze hiçbir örnek gelmemiştir (Yetkin, 1991, s. 35).

Türklerin Anadolu’ya kesin olarak yerleştikleri XI. yüzyıldan itibaren normal karakterli halı dokuma bir gelenek olarak yerleşmiştir. Bu tip halıların en güzel örneklerine Anadolu Selçuklularının başkenti olan Konya’nın büyük camilerinde rastlamak mümkündür. Özellikle XIII. yüzyıl en güzel halıların dokunduğu altın dönem olarak bilinmektedir (Yazıcıoğlu, 1992: 5). Anadolu’da Türk halı sanatı, 13. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar düzenli ve sürekli bir gelişme göstermiş, her gelişmede ise yeni halı tipleri ortaya çıkmıştır. Bu gelişme zincirinin ilk büyük halkası ise Anadolu Selçuklu dönemi halıları olmuştur.

Konya Alaaddin Cami’inde 1905 yılında bulunan beş parçalı üç büyük halı önemli oranda geometrik desenlere sahip halılardır. Bu halıların desenleri oransal olarak küçük parçalı, çok fazla stilize edilmiş bitkisel ve geometrik motifli olarak düzenlenmiştir. Geometrik olarak ortaya konan kısımlar yıldızlar, eşkenar dörtgenler, heksagonlar, yapraklar veya çengellerle donatılmış ve stilize edilmiş yapraklar, çiçekler, filizler ve tomurcuklar ile çevrelenmiştir. Motifler halının tüm havlı yüzeyi boyunca tekrarlanmıştır (Yazıcıoğlu, 1992, s. 6).

Yetkin (1991)Türk halı sanatına XIV. yüzyılın başından itibaren, stilize hayvan figürlerinin süsleyici motif olarak katıldığı görülür. İlk örneklerini daha XIV. yüzyıl başında Avrupalı

ressamların yapıtlarında gördüğümüz bu halıların orijinallerinin de bulunması, Türk halı sanatında ikinci bir dönemin başladığını göstermektedir. Bu halılarda, hayvan figürlerinin yanı sıra, Selçuklu halılarındaki bazı geometrik motifler, özellikle kufi yazılı kenar şeritleri kullanılmaya devam edilmiştir. Bu yolla birbirine bağlanarak gelişen halı tiplerinin ilk örneği verilmiştir. Hayvan figürlü halılar, Türk halı sanatının gelişme zincirinin ikinci halkasını oluştururlar. Bu zinciri 15. yüzyıla uzatan en önemli örnekler, Doğu Berlin'deki Mink Halısı, Stockholm'deki Marby Halıları ile İstanbul ve Konya'daki kuş figürlü halılardır.

XV. yüzyıldan itibaren Anadolu halıları arasında safseccade ve namazlık gibi ibadet amaçlı olarak üretilmiş halılara da rastlanmaya başlanmıştır. Bu namazlık ve seccadeler Eski Türk Halı Sanatı'nın ayrı bir grubunu teşkil etmektedirler. Bunlardan İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesinde bulunan üç seccade birbirinden farklı kompozisyon özelliği göstermektedir (Aslanapa, 1973, s. 103).

XV. ve XVII. yüzyıllarda üretilen bir grup halı ise Avrupa piyasalarında Batı ve Orta Anadolu (Holbein) halıları olarak tanımlanmıştır. Bu durumun nedeni Hollandalı ressam Holbein' in bu halıları tablolarında resmetmesidir. Holbein halıları olarak ün yapmış bu halıların en eskilerinden birisi Beyşehir Cami'sinde bulunmuştur. XV. Yüzyılda dokunmuş bu halı halen İslam Eserleri Müzesindedir (Yazıcıoğlu, 1992, s. 6).

Yetki (1991), Batı ve Orta Anadolu (Holbein) Halıları dört tipe ayrılmaktadır. Birinci tip, soyut bitkisel motiflerden oluşan baklavalara kaydırılmış eksenler üstüne alternatif olarak yerleştirilişini verir. Kenar şeridi olarak kullanılan örgülü kufi yazı da Selçuklu geleneğini sürdürmektedir. Aynı şemada olan ikinci tip ise geometrik motiflerin yerini tümüyle soyut bitkisel motiflerin almasıyla seçkinleşir. Holbein aslında bu halı tipini hiç resimlememiştir. Buna karşılık, Venedikli ressam Lorenzo Lotto tarafından resimlendiği için, son zamanlarda halı literatüründe Lotto Halıları olarak adlandırılırlar. Bu iki tip halının, daha sonraki Uşak halıları ile olan teknik ve motif benzerliklerinden dolayı, Uşak bölgesinde yapılmış oldukları kabul edilir. Üçüncü tipteki halılarda ise, eşit büyüklükte kare ve dikdörtgenlerin üst üste sıralandığı bir bölümlenmeyle karşılaşırız. Bu nedenle üçüncü tipteki örnekler hayvan figürlü halıların kompozisyon düzenine bağlanırlar. Ortada yer alan sekizgenin içinde de yıldız ya da girift geometrik biçimler bulunmaktadır. Dördüncü tip halılar ise bir önceki tipin değişik bir çeşididir. Büyük bir sekizgenin çevresinde daha küçük sekizgenlerin gruplaşmasını vermektedir. Geometrik biçimler ve özellikle kufi yazıdan geliştirilmiş kenar şeritleri, Selçuklu geleneğini yaşatmaktadır.

Yetkin (1991), Türk halı sanatının klasik dönemi olarak kabul edilen XVI. ve XVII. yüzyıl Türk Halı Sanatının en parlak devridir. Selçuklu halılarının sağlam geometrik motifleriyle oluşan ilk parlak dönemin yerini, XVI. yüzyılda madalyon motifi ve çeşitli zengin bitkisel kompozisyonların yer aldığı ikinci bir parlak dönem almıştır. Bu motifler, Türk halı sanatına

yepyeni bir zenginlik kazandırmıştır. Dönemin halıları iki grupta toplanmaktadır. Birincisi, Uşak Halıları adını alan çok geniş bir gruptur. Bu halılarda madalyon motifi esas olmuş, madalyon biçimlerine göre “Madalyonlu” ve “Yıldızlı” Uşak halıları olmak üzere iki tip ortaya çıkmıştır. Bu halılarda madalyonlar zemin üstünde, tüm Türk halılarına temel olan sonsuzluk ilkesine göre yer alırlar.

Madalyonlu Uşak halıları özellikle Kanuni Sultan Süleyman zamanında değer kazanmıştır. Yıldızlı Uşak Halıları daha küçük bir grubu oluştururlar. Sekiz kollu yıldızlar ile küçük madalyonlar kaydırılmış eksenler üzerine alternatif sıralanmışlardır. Genellikle orta boy halılardır. Zeminde daima kırmızı, yıldız ve baklavalarda koyu mavi renk kullanılmıştır (Aslanapa, 1973, s. 103).

Bu gruba giren halılar varlıklarını, çeşitlenerek XVIII. yüzyıl sonuna kadar sürdürmüşlerdir. Özellikle XVI. yüzyıl İtalyan, XVII. yüzyıl Flaman ve Hollanda ressamlarının tablolarında görülürler. Bu halılarda büyük bir motif zenginliği karşımıza çıkar. Özellikle sembolik bir kudret motifi olan kaplan ve panter postunun yanında, üç benek ve bulut motifleri de bu zenginliği yaratan formlardır. Ayrıca, iki yaprak arasında kalan renkli zeminin kuşa benzemesi nedeniyle “Kuşlu halı” olarak adlandırılan örnekler ve bazı çiçekli halıların tümü, Uşak halıları olarak genel bir ad altında toplanırlar. Bu örnekler de Türk halı sanatının gelişme zincirinde dördüncü halkayı oluşturur (Yetkin, 1991, s. 36).

XVI. yüzyılda klasik Osmanlı halıları adı altında toplanan ikinci grubu ise, Saray Halıları oluşturur. Bu, Türk halı sanatında yeni bir tekniğin ve tümüyle natüralist çiçek motiflerinin görüldüğü bir gruptur. Öteki Türk halılarından farklı olarak, Osmanlı saray halılarında İran düğümü (Sine düğümü) kullanılmıştır. Bunun nedeni de zengin bitkisel motiflerin, hançer biçimli kıvrık yaprakların, lale, sümbül, karanfil, bahar dalı gibi çiçeklerin bu teknikle daha kolay olarak işlenebilmesidir. Bu halıların yapıldığı ilk yer olarak, 1517’den sonra Osmanlı İmparatorluğu sınırlarına katılmış olan Kahire kabul edilir. Bu halılar İstanbul sarayından gönderilen desenlere göre, Mısır’da bulunan, ipeğe benzer ince bir yünle yapılmıştır. Ama 1585 tarihli bir fermanda belirtildiği gibi, Sultan II. Murat 11 halı ustasını yeterli yün malzeme ile birlikte Mısır’dan İstanbul’a getirtmiştir. Bu ustalar, İstanbul’da saraya bağlı bir atölyede, ya da o dönemde ipek kumaşları ile ünlü Bursa’da çalışmış olmalıdırlar. Çünkü bu tarihten sonra halıların malzemesinde bir değişiklik olmuş, argaç ve arışlarda ipek kullanılmaya başlanmıştır. Osmanlı saray halılarında sonsuza değin uzanan zemin deseni esastır. Madalyon motifi ise bu zemin

üzerinde ikinci derecede önemlidir. Bu dönemde halılar, Osmanlı saray üslubunu oluşturan saray nakkaşlarının çizdikleri desenlere göre yapılmıştır. Bu örnekler, dönemin kumaş, kilim, çini, tezhip ürünlerinde görülen üslup birliğinin halı sanatındaki temsilcileridir. Bu halılar, 18. yüzyıla kadar tutarlı bir üslupla yapılmışlar, ama daha sonra inceliklerini yitirmelerine rağmen natüralist görünüşlerini koruyacak biçimde varlıklarını sürdürmüşlerdir. Temelde geleneğe bağlı olan bu halılar da Türk halı sanatının gelişme zincirine beşinci halka olarak katılmıştır (Yetkin, 1991, s. 37).

“Türk halıcılığı XV., XVI., XVII. yüzyıllarda en parlak dönemini bir başka deyişle altın çağını yaşadıktan sonra XVIII. Yüzyıldan itibaren bir duraklama ve giderek gerileme devrine girmiştir” (Yazıcıoğlu, 1992: 17). 1844’te Sultan Abdülmecit tarafından kurulan Hareke’deki kumaş tezgâhlarına, 1891’de Sultan II. Abdülhamit zamanında 100 kadar halı tezgâhı da eklenerek, Osmanlı saray üslubundaki halıların yeniden yapılabilmesi için bir atılımda bulunulmuştur. Bugün, Sümerbank’a geçmiş olan bu tesislerde hala çok kaliteli halılar yapılmaktadır (Yetkin, 1991, s. 38) .

XVIII. Yüzyılda Türkiye hala önemli bir halı üreticisi Pazar olarak önemini korumuştur. Yine XVIII. Ve IX. yüzyıllarda İzmir ve çevresi önemli bir halı üretim merkezi ve ihracat limanı olarak görev yapmıştır. Ancak XVIII. ve IX. yüzyılda üretilen halılar hiçbir zaman desen, renk, renk uyumu ve işçilik yönlerinden önceki yüzyıllarda dokunan halılara erişememişlerdir. Cumhuriyet dönemi ile birlikte diğer tüm alanlarda olduğu gibi el dokusu halıcılıkta da önemli ilerlemeler sağlanmıştır. Cumhuriyet döneminde ülkenin birçok yerine kurulan iplik fabrikaları ile el dokusu halıcılıkta kullanılan malzeme iyileştirilmeye çalışılmıştır. Yine bu dönemde desen çalışmaları başlamış, özgün desenler üretilmeye çalışılmıştır. Ticari halıcılığın bu ilk döneminde bir İngiliz şirketi olan Şark Halı Şirketi, yaklaşık 40 yıllık bir süre içerisinde Batı Anadolu’ da birbiriyle bağlantılı dokuma atölyeleri ve iplik eğirme fabrikalarından oluşan büyük bir ticari ve endüstriyel ağı kurulmasını sağlamıştır. 1920’ lerde İngiliz Şirketi gerilemeye başlamış, 1930’ların ortasında yok olmuştur. Bu yıllar halı ihracatının azaldığı yıllardır ve bunda şirketin gerilemesinin de özel bir yeri vardır (Ölmez, 1999, s. 16).

Son yıllarda ülkemizin çeşitli yerlerinde geleneksel sanatımızın yaşatılmasıyla ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Bütün Anadolu’da, özellikle de Kayseri, Niğde, Sivas, Konya, Kırşehir ve civarı, başta Isparta olmak üzere Batı Anadolu’daki eski halı merkezlerinde

(Uşak, Bergama, Kula, Gördes, Milas, Çanakkale) ve Doğu Anadolu’da çalışmalara devam edilmektedir (Yetkin, 1991, s. 39).

2.3.Halı Üretiminde Kullanılan Araçlar ve Hammadde Özellikleri

2.3.1. Halı Dokuma Tezgâhları

El dokusu halılar çok değişik tipteki tezgâhlarda üretilmektedir.

El dokusu halı üretiminde kullanılan tezgâhları duruş şekillerine göre;

1. Yatay Tezgâhlar
2. Dikey Tezgâhlar olarak iki gruba ayırmak mümkündür.

Yatay tezgâhlar yere paralel olarak kurulmakta ve dokuyucu tezgâhın üzerinde dizlerinin üzerine çömelerek halıyı dokumaktadır. Daha çok Afganistan’da kullanım alanı bulan yatay tezgâhlar ülkemizde hemen hiç kullanılmamaktadır (Yazıcıoğlu, 1992, s. 52).

Yere dik olarak kurulan dikey tezgâhlar ise dokunan halının tezgâh üzerinde yer değiştiriş şekline bağlı olarak başlıca iki tipe ayrılmaktadır.

1. Sarma tezgâhlar
2. Germe tezgâhlar

1. Sarma Tezgâhlar: Dokunan halı alt merdanenin üzerine sarılarak halı dokumasına devam edildiği için sarma tezgâh adını almıştır.

Sarma tezgâhlar genellikle ağaçtan yapılmaktadır. Ancak son zamanlarda teknolojiye gelişmeler, ağaç malzemenin çok pahalı olması gibi nedenlerden metal tezgâhların üretilmesine de başlanmıştır (Yazıcıoğlu, 1992, s. 61).

“Bu tür tezgâhlar genellikle Isparta, Burdur, Tokat illerinde, ceza ve tevkif evleri atölyelerinde kullanılmaktadır. Bu tezgâhta dokunacak halının çözgüsü tezgâhın üzerinde çözülmeyp başka bir aparatla çözülmektedir” (Özel, 1986, s. 20). Ülkemizde halı üretiminde en çok kullanılan tezgâh tipidir. Bir başka deyişle el dokusu halıcılığımızın geleneksel tezgâhıdır.

Bu tezgâh tipinde iki yanda yan tahtası ya da yan ağacı adı verilen ve taşıyıcı olarak görev yapan kısım bulunmaktadır. Her yan ağacının bir altında bir üstünde olmak üzere iki delik

bulunmaktadır. Tezgâh halı dokumaya hazır olarak kurulduğunda yan ağaçları yere dik bir pozisyonudadır. Yere dik olarak duran yan ağaçlarını, yere paralel olarak uzanan iki adet silindirik şekilli, kesiti dairesel ya da sekizgen olabilen parçalar birleştirmektedir.

Sarma tezgâhın parçaları:

1. Levent: Sarma tezgâhlarda leventler umumiyetle 8 köşeli veya yuvarlak yapılmaktadır. Bir tezgâhta üst ve alt olmak üzere iki adet levent vardır. Üst levente halının çözgüsü, alt levente ise dokunan kısmı sarılır. Leventlerin üzerinde çözgüyü gerdirmek için kullanılan kol demiri ‘Halkalı Doğru’ ve ‘Halkalı Eğri’ demirlerin geçtiği delikler ile çözgünün bağlandığı yuvarlak çubuk demirlerin takıldığı kanallar vardır (Özel, 1989, s. 22).
2. Yan Ağaçlar: Yan ağaçlar halı tezgâhının ayakta durmasını, gücü ağacının taşınmasını, alt ve üst leventlerin yatay paralellliğini ve çözgünün tezgâha bağlanıp gerdirilmesini sağlar. Bir tezgâhta iki adet yan ağacı mevcuttur.
3. Gücü Ağacı: Halının kalitesine göre, çözgü taksimatını muhafaza eder. Çözgüye çaprazlık verilmesini sağlar. Varangelen vasıtasıyla atkı atılırken çözgüdeki çaprazlığın meydana gelmesini ve öndeki çözgü telinin arkaya, arkadaki çözgü telinin de öne geçmesini sağlar.
4. Varangelen: Dokunan halının atkıları atılırken çözgüdeki çaprazlığı (yukarı aşağı indirip kaldırmak suretiyle) açar. Bir tezgâhta iki adet Varangelen kullanılması dokuyucu için kolaylık sağlar. Varangelenin bir tanesi çözgü içinden geçirilerek, üst levent ile çözgü arasına sıkıştırılmak suretiyle, iki ucundan bir iplikle üst levente bağlanır. İkinci Varangelen ise çözgü içerisinde sokularak çözgülerin ön telini arkaya, arka telini öne geçirmek için aşağı yukarı hareket ettirilmek suretiyle atkıların atılmasını sağlar.
5. Gücü Ağacı ve Karşılık Takoza: Gücü altı takozu gücü ağacını taşır. Karşılık takozu ise gücü ağacının ileri geri gitmesini önler. Her tezgâhta ikişer adet bulunur.
6. Köstek Takoza: Bu takoz Köstek demirine yataklık yapar. Tezgâh üzerinde dokunan halının sarılmasındaki duruma göre yeterince kullanılır.
7. Gerdirme Mengenesi: Tezgâhtaki kol demiri halkalı eğri, halkalı doğru ve köstek çemberinin yardımcılarıyla çözgünün istenilen şekilde gerdirilmesini sağlar.
8. Halkalı Doğru Demir: Çözgünü gerdirilmesi için üst levente açılan yuvarlak deliğe takılır. Ucunda gerdirme makinesinin çengelinin geçmesini sağlayan halka bulunur.

9. Halkalı Eğri Demir: Çözgünün gerdirilmesi için üst levente açılan yuvarlak deliğe takılır. Üst levendin dönmesini önler.

10. Köstek Demiri: Halı sarılırken ve dokunurken alt levendin dönmemesini sağlayan yuvarlak demirdir. Bu demirde alt levente delinmiş deliklerden birine geçirilerek zemine veya takoz üzerine konmak suretiyle kullanılır.

11. Köstek Çemberi: Alt levente sarılır. Ucunda bulunan halkalara gerdirme mengersi takılarak çözümlerin gerdirilmesi sağlanır. Tezgâh büyüklüğüne göre bir veya iki adet takılır.

12. Yuvarlak Çubuk Demir: Halının kalitesine göre çözümlerin taksimatı bu çubuk demir üzerinde yapılır ve bağlanır. Çözüm bu çubuk demirler vasıtası ile alt ve üst levente bağlanır. Her tezgâhta iki adet bulunur.

13. Tabla: Tezgâh beton zemine veya tak olarak kurulacaksa tezgâhın kurulması için kullanılır.

14. Payanda: Tezgâhın tabla üzerine kurulmasında, tabla ile yan ağaçlarını birbirine bağlamak için kullanılan ağaçlardır.

15. Çengel: Üst leventteki halkalı eğri ve halkalı doğru: demir ile köstek çemberi ile arasına gerdirme mengersi kısa geldiği zaman çengel takılmak suretiyle mengene boyu uzatılır. (S) şeklinde yuvarlak demirden yapılmış bir parçadır (Özel, 1989, s. 26).

2. Germe Tezgâhlar: Ülkemizde genellikle Hereke ve Kayseri yöresinde üretilen el dokusu halıların üretiminde kullanılan bir tezgâh türüdür (Yazıcıoğlu, 1992, s. 62).

Kullanılması, taşınması ve dokunan halının kontrolü bakımından çok elverişli bir tezgâh tipidir. Çözümlerin üzerinde çözüldüğü bu nedenle halı hatalarının az olduğu bir tezgâh türüdür. Taşınabilir ve kolay kurulabilir olması nedeniyle çok yer kaplamaz. Ahşap ve metal olarak çeşitleri vardır.

Şekil 1. Germe Dokuma Tezgâhı

Ana parçalar bakımından sarmalı tip tezgâhlar ile aynı olan germeli tip tezgâhlar sarmalı tip tezgâhlardan bazı yönlerden ayrılır. Germeli tip tezgâhlarda gerdirme düzeneği tezgâhına göre değişmekle beraber ya tezgâhın ortasına, ya da kenarlarına yerleştirilir ve gerdirme sarmalı tip tezgâhta olduğu gibi alt ve üst merdaneleri birbirine çekerek değil aksine alt ve üst merdaneleri birbirinden iterek sağlanır. Bu nedenle de sarmalı tip tezgâhlarda gerdirme için gerek duyulan eğri ve düz halkalı demir ve gerdirme çemberi, germe tezgâhlarda bulunmaz. Bu tezgâhlar taşınabilir oldukları için sarmalı tip tezgâhlarda tezgâhı yere sabitleştirmek amacı ile kullanılan düzeneklere ve kol demirine gerek kalmamıştır.

Yine germeli tip tezgâhlarda sarmalı tip tezgâhlardan ayrı olarak ikinci bir gücü ağacı bulunmaktadır. Germe tezgâhlarda dokunan halı tezgâhın alt merdanesinin altından kaydırılarak tezgâhın arka kısmına geçirilmektedir (Yazıcıoğlu, 1992, s. 63).

2.3.2. Yardımcı Araçlar

1. Çözü Aracı: Halı dokumacılığının ilk aşamasını oluşturan ve halıcılığın en teknik işlemi olan çözgünün çözülebilmesi için gerekli olan bir araçtır. Bir halının çözgüsü kullanılan tezgâh tipine göre ya çözgü aracında ya da tezgâh üzerinde çözülür. Germe

tezgâhlarda çözgü tezgâh üzerinde çözüldüğünden ayrıca bir çözgü aracına gerek yoktur. Ancak sarma tezgâhlarda çözgünün mutlaka dışarıda bir yerde çözülüp sonradan tezgâha taşınması gerektiğinden bu amaca uygun araçlar geliştirilmiştir.

Bir çözgü aracı çok basit olarak ve en ilkel şekil ile yere belirli bir aralıkla dik olarak çakılmış iki adet kazıktan ibarettir. Dokunacak olan halının boyuna göre çözülecek çözgü boyu değiştiğinden yere dik olarak çakılmış bulunan iki kazık arasındaki mesafede sürekli olarak değişir. Bu nedenle iki kazık arasındaki mesafesi kolaylıkla değiştirilebilen ve ayarlanabilen çözgü araçları geliştirilmiştir (Yazıcıoğlu, 1992, s. 64).

Yurdumuzda çeşitli şekillerde çözgü çözmek için usuller tatbik edilmiştir.

1. Taş duvara iki adet sopa çakılarak bu iki sopa arasında yapılan çözgü.
2. Yere iki sopa çakılarak bu iki sopa arasında yapılan çözgü.
3. Beton zeminde çözgü boyuna göre delik açıp bu deliklere boru takmak suretiyle bu iki boru arasında yapılan çözgü.
4. 20x20 çözgü uzunluğuna göre boyu olan tahta kalasa iki adet boru monte edilir. Borunun biri sabit ikincisi istenilen boya ayarlanabilen ikinci boru ile yapılan çözgü.
5. Profil demirden yapılmış çözgü aparatında yapılan çözgü.
6. Makine ile çözgü çözülen metalden yapılmış aparat olmak üzere altı usulde çözgü yapılmaktadır (Özel, 1989, s. 29).

2. Kirkit: Kirkit, ilme ve atkılarının sıkıştırılmasında kullanılan demir veya sert ağaçtan yapılmış dişli bir alettir.

Kirkitler halıda çözgü ipliklerinin arasına kolaylıkla girebilecek sıklıkta yan yana dizilmiş dişleri bulunan bir tarak görünümündedir. Atılan her sıra düğümden sonra süzme ve basma isimleri ile geçirilen iki sıra atkı ipliğinin iyice sıkıştırılmasına yarar. Tarak görünümündeki kirkitlerin dişlerini çözgü iplikleri arasına sokup kolaylıkla aşağı yukarı hareket ettirebilmeyi sağlayabilmek içinde bir sap kısmı bulunmaktadır (Yazıcıoğlu, 1992, s. 65).

Şekil 2. Halı Dokumada Kullanılan Kirkit

Halıda düğümün sık atılabilmesi için kirkit ağır olur ve kuvvetli vurulur. Kirkitin kendi ağırlığı bile düğümleri sıkıştırabilir. Dokuyucunun kuvvetli vurabilmesi için genellikle kulp kısmı ağaçtan, gövdesi demir veya kurşundan yapılır (Deniz,2000, s. 97).

3. Makas: Halının yüzeyinin düzgünleştirilmesi için kullanılan araçlardır. Makas halk arasında sındı olarak da bilinir. Dokunan kısımdaki havı kesmeye yarar. Halı dokuma yörelerine ve dokunan halının cinsine bağlı olarak çok değişik tipte makaslar kullanılabilmektedir (Yazıcıoğlu, 1992, s. 66).

Şekil 3.Halı Dokumada Kullanılan Makas

Hav yüksekliğinin halının her yerinde aynı yükseklikte olmasının sağlanması için halının kalitesine ve hav yüksekliğine göre ayar yapılabilen özel makaslar kullanılmaktadır.

4. Bıçak: Halı dokuma esnasında çözgü ipine bağlanan düğümlerin kesilmesinde özel halı bıçakları kullanılmaktadır. Halı bıçakları genellikle küçük bir çakı büyüklüğünde

dokuyucunun avucuna kolaylıkla yerleşebilecek şekilde üretilmişlerdir. Sap kısımları ağaçtır. Ağız kısımları ilme ipliğini kesebilecek keskinlikte olur.

Şekil 4. İlme İpliklerinin Kesiminde Kullanılan Bıçak

2.3.3. Halı Üretiminde Kullanılan Hammaddeler

1. Yün: Hammaddesi koyunyünününden sağlanan ipliklerdir. Yün koyundan kırılmak suretiyle elde edilir. Yıkanır ve eğilir. Elyaf haline getirilen iplikler halı dokumada çözgü, atkı ve ilme ipliklerinde kullanılır. Geçmişte ve günümüzde el ile elde edildikleri gibi fabrikasyon olarak üretilenleri de vardır.

Halı dokumada genellikle elde eğrilmiş ipler tercih edilir. Bu halının kalitesini artırır. Fabrika ipliğinin çok fazla tercih edilmemesinin sebebi; İplerin kısa elyaflı ve yağlı olmasındandır. Ayrıca, fabrika iplerinde dabak yünleri (kurbanlık koyun veya inek derilerinden alınan kısa boylu yün) ile inek ve benzeri tüylü hayvanların kıllarıyla karıştırılarak iplik haline getirilir. İplerin kopmaması ve elyafların birbirine iyi yapışması için yağ kullanılır. Bu yüzden, fabrika iplerinin birinci sınıf saf yün dışındaki örnekleri yağlı ve kirlidir. Dolayısıyla yapılan dokumada mat renkli ve kalitesizdir (Deniz, 2000, s. 172).

Anadolu’ da dokunan halıların pek çoğunda yün kullanılmaktadır. Yünle dokunmuş halılar basınca dayanıklı olduklarından ve basınç etkisi geçtikten sonra eski hallerine dönebilmeleri ve parlaklıklarını kaybetmemeleri sebebiyle tercih edilir (Tunç, 1997, s. 58).

2. Pamuk: Elle ya da makineler yardımıyla toplanan pamuk çırpılama işleminden geçirilerek lifler tohumlarından ayrılır, yıkanır. Açma ve taraklama işlemleriyle tellerin birbirinden ayrılması sağlanır. Gevşek bir yığın oluşturulan taraklanmış lifler uzatma ve düzeltme işlemlerinden sonra bükülerek ip haline getirilir (Tunç, 1997, s. 56).

Türkler Anadolu'ya gelinceye kadar ve Anadolu'ya geldikten sonra XIX. yy.a kadar halı ve düz dokuma yaygılarda genellikle yün kullanılmıştır. Pamuk malzeme Anadolu'da endüstri hareketinin yayılmasından sonra, özellikle İngilizlerin Anadolu'da halı dokutturmaya başladıkları yıllarda, yaklaşık 1844 yıllarından itibaren yaygınlaşmıştır. Başlangıçta, genellikle çözgü ipinde kullanılan pamuk, XX. yy. ortalarına kadar hem çözgü, hem de atkı ipliğinde kullanılmıştır (Deniz, 2000, s. 172).

3. İpek: İpek böceği kozasından vurularak elde edilen doğal elyafa ipek adı verilir (Tunç,1997, s. 62). Pahalı ve zor bulunan bir dokuma malzemesidir.

İpek halının atkısında, çözgüsünde ve ilmek olarak dokunmasında kullanılır. Bükümlü ipek halının çözgüsünde, az bükümlü ipekte kalın ve ince atkısında kullanılır.

2.4. El Dokuması Halı Üretiminde Uygulanan Teknikler

Dokumada kullanılan tezgâhın tipi ne olursa olsun bir halının dokunabilmesi için belli temel işlemlerin yapılması gerekir. Bu temel işlemleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Çözgünün çözülmesi
- Çözgünün tezgâha taşınması
- Çözgünün tezgâha yerleştirilmesi
- Gücünün bağlanması
- Çiti örgüsünün örülmesi
- Kilim dokumanın yapılması
- Desene uygun olarak havlı yüzeyin dokunması
- Kilim dokumanın yapılması
- Çiti örgüsünün örülmesi
- Halının kesilmesi.

2.4.1. Çözügünün Çözölmesi

Çözügüler, halı dokumada kullanılacak tezgâh tipine göre ya doğrudan doğruya tezgâh üzerinde çözölür, ya da tezgâh dışında herhangi bir yerde çözölerek sonradan tezgâha taşınır.

Germe tezgâhlarda çözügü doğrudan doğruya tezgâh üzerinde çözölür. Sarma tezgâhlarda ise halı dışarıda başka bir yerde çözölüp sonradan tezgâha taşınır

Sarma tezgâhlarda çözügüsünün çözölmesi;

Bu tip tezgâhlarda dokunacak halıların çözügülerinin çözöllebilmesi için basit olarak en ilkel şekli ile düz bir zemin üzerine belirli bir aralıkla dik olarak çakılmış birbirine paralel iki adet çubuk yeterlidir. Çubuklar arasındaki mesafe dokunacak halının boyunu belirler. Bu nedenle önce dokunacak halının boyu belirlenir ve boya göre çubuklar düz bir zemin üzerine çakılır. Bu durum pratik değildir.

Halıcılığın biraz daha fazla seri üretime kaydığı, sürekli halı dokumanın yapıldığı yerlerde çözügüleri daha kolaylıkla çözebilmek amacıyla çözügü aleti denen aletler geliştirilmiştir (Yazıcıoğlu, 1992, s. 93).

Dokunacak desene göre çözügü kaç tel olacaksa hesabı yapılır. Desene göre çözügü boyu hesap edilir. Sonra bu bulunan miktara saçak payı eklenerek çözügü boyu tespit edilir. Bu tespit edilen uzunluğa göre çözügü aparatı ayarlanır.

Çözügü aparatının iki başına birer kişi oturur. Bunlar çözügü ipliklerini teker teker başlarından zincir alarak bağlar ve böylece çiti örgüsü yapılmış olur. Üçüncü kişi ise çözügü aparatının etrafında dolaşarak çözügüyü açar. Çözügünün açılmasında bütün çözügü tellerinin aynı gerginlikte olmasına dikkat edilmelidir.

Çitisi örölmüş bir çözügüyü çözügü aletinden çıkarmadan önce ağız ipi ile bağlamak gerekir. Ağız ipi genellikle çözügüden daha değişik bir renkte ve sağlam bir ipliktir. Ağız ipini çözügüye bağlamak için iki el çözügünün iki ucundaki boşluktan sokularak çözügü çözme sırasında oluşturulan çapraz tam ortaya toplanır. Daha sonra ağız ipi çözügünün ortasında bulunan çapraz ile çözügü çubukları arasında kalan boşluklardan geçirilerek ağız ipinin iki ucu bağlanır. Ağız ipinin çözügüye bağlanması ile çözügü çözme işlemi sırasında meydana getirilmiş olan çaprazın karışması önlenmiş olur.

2.4.2. Çözügünün Tezgâha Taşınması ve Yerleştirilmesi

Ağız ipi bağlandıktan sonra çözgü, çözgü aletinden çıkarılmaya hazır hale gelir. Çözgünün tezgâha taşınması ve tezgâha yerleştirilmesi için demir çubuklar kullanılır. Demir çubuklar, çözgü henüz çözgü aletinin üzerindeyken düşey durumda çapraz ile çözgü çubuğu arasındaki boşluktan sokulur. Böylece çözgü doğrudan doğruya çözgü çubuklarından, demir çubuklar üzerine alınmış olur. Daha sonra çözgü demir çubuklar üzerine yayılır. Çözgünün her noktada aynı gerginlikte olması gereklidir (Yazıcıoğlu, 1992, s. 94).

Tezgâha yerleştirme işini yapmak için öncelikle üzerinde çözgü bulunan demir çubuklar ilgili tezgâhın yanına taşınır. Alt ve üst merdaneler kendi eksenleri etrafında çevrilerek merdane boyunca uzanan yarıklar tezgâhın ön tarafına getirilir. Merdanelerin bu durumları bozulmadan üzerinde çözgü iplikleri bulunan demir çubuklardan birisi üst merdanelerin arkasından öne doğru dolaştırılarak merdane üzerindeki yarığa boylu boyunca yerleştirilir. Boşlukta asılı bir şekilde kalan diğer çubuk demir ise tezgâhın ön tarafından, alt merdane üzerindeki yarık içerisine geçici olarak konur ve bir iki çivi kullanarak alt merdaneye sabitlenir. Çözgü ipi üzerinde bulunan ağız ipi, tezgâhın yan tahtalarının iç kısımlarına daha önceden çakılmış bulunan halkalara iki yandan bağlanır. Çözgü ipliklerinin tam düşey durumda olup olmadıkları kontrol edilir (Yazıcıoğlu, 1992, s. 103).

2.4.3. Gücünün Bağlanması

Çözgü, tezgâha yerleştirildikten sonra halının dokunabilmesi için yapılması gereken ilk işlem gücünün bağlanmasıdır. Gücü örgüsü, atkı ipliklerinin geçirilebilmesi için çözgü ipliklerinin geçirilebilmesi için çözgü ipliklerinin yarısının öne diğer yarısının arkaya gitmesini ve arkaya giden ipliklerin öne önde kalan ipliklerin arkaya gitmesini sağlayacak ve bunu sürekli olarak tekrarlayabilecek bir düzeneğe ihtiyaç vardır.

Gücü bağlama işlemi çözgü ipliklerinin yarısına uygulanır. Yani çözgü ipliklerinin yarısı gücülenirken diğer yarısı hiçbir işlem yapılmadan boş bırakılır. Hangi çözgü ipinin gücülenip, hangisinin boş bırakılacağını belirlemede ağız ipi yol gösterici olarak rol oynar. Bir halı tezgâhının önünde durulduğunda alt ağız ipinin altında kalan çözgü iplikleri gücüye bağlanır.

Gücü örgüsünün diğer bir görevi de çözgü ipliklerinin birbirlerinden eşit aralıklarla düzgün olarak yerleşmelerini sağlamaktır.

2.4.4. Çiti Örgüsünün Örülmesi

Çiti örgüsü el dokusu halıda düğümleme işlemine başlamadan önce çözgü ipliklerini düzgün bir durumda tutmak ve atılacak düğümlere sağlam bir zemin hazırlamak amacı ile yapılır. Çiti örgüsü ile çözgü iplikleri paralel hale getirilir. Halının ilmeli kısımlarının sökülmesi önlenir.

Çiti örgüsünün örülmesi için yapılacak ilk işlem çözgü iplikleri üzerinde saçak uzunluğu kadar bir miktarın işaretlenmesidir. Küçük bir yumak çözgü ipliği alınır. Yumağın bir ucu çözgünün bir ucunda birbirinin eşi olan bir çift çözgü ipliğine sıkıca bağlanır. Bundan sonra birbirinin eşi olan yani ağız ipliğinin bir altında bir üstünde bulunan bir çift çözgü ipliği alınır. Yumak bir çift çözgü ipliğinin arkasından dolaştırılarak ön tarafta diğer elle meydana getirilen halkanın arasından geçirilerek oluşan örgü tam çizgi üzerinde sıkıştırılır. Bu şekilde çözgü iplikleri çift çift alınarak aynı dokuma tekniği ile sanki sumak tekniği uygulanıyormuşçasına bir sıra çiti örgüsü tamamlanır (Aytaç, 1997, s. 25).

Halı çözgüsünün diğer ucuna ulaşıldığında aynı dokuma tekniği kullanılarak ikinci bir sıra daha çiti örgüsü yapılır. Çiti örgüsünün tamamlanmasından sonra halının kilim kısmı dokunur (Yazıcıoğlu, 1992, s. 114).

2.4.5. Kilim Dokumanın Yapılması

Kilim halının her iki ucunda bulunan ve haliya sağlamlık kazandıran bir dokumadır. Her halıda kilim dokuma kısmının miktarı bir diğerinden değişiktir. Kilim dokuma halının büyüklüğüne bağlı olarak 3-5 cm kadar olur.

Kilim dokuma atkı iplikleri ile yapılan bir dokumadır. Kilim dokuma yapmak için bir süzme atkı atılır. Sonra varan gelen yukarı doğru itilerek gücü ağacına en uzak bir duruma getirilir. Bu durumda varan gelen ile gücü ağacı arasında kalan kısımdaki çözgü ipliklerine elle bastırıldığında öndeki çözgü iplikleri arkaya gider. Arkadaki çözgü iplikleri öne çıkar. Böylece çözgü ipliklerinin yer değiştirmeleri sağlanmış olur. Çözgü ipliklerinin yerleri bu şekilde değiştirilerek atkı ipliği, çözgü ipliklerinin arasından geçirilerek bulunduğu uçtan diğer uca getirilir. Bu atkının atılması sırasında çözgü ipliklerine basılmak suretiyle çözgü iplikleri birbirlerinden ayrıldığından, basma atkı olarak isimlendirilir. Basma atkı, süzme atkıda olduğu gibi halının eni boyunca dümdüz çekilmez. Çözgü içerisinde bol bırakılır. Bir sıra süzme ve basma atkının atılması ile kilim dokumanın bir sırası tamamlanmış olur.

Bundan sonra varan gelen tekrar aşağıya gücü ağacına en yakın pozisyona indirilir. Ve yeniden süzme atkısı atılarak kilim dokumaya devam edilir. Bu işleme yeterli kilim genişliği elde edilinceye kadar devam edilir (Yazıcıoğlu, 1992, s. 115).

2.4.6. Desene Uygun Olarak Havlı Yüzeyin Dokunması

Dokunacak halı için gerekli kilim dokunduktan sonra havlı yüzeyin dokunmasına başlanabilir. Havlı yüzeyin dokunabilmesi için öncelikle dokunacak desenin halı tezgâhının önüne uygun bir yere kolaylıkla görülebilecek bir yere asılır.

şekil 5. Tezgâh zerinde Desen ve İlme İplikleri

Renkli ilme iplikleri birer yumak halinde dokuyucunun yetişebileceği kadar yükseklikte veya tezgâhın genişliğine uzatılmış bir urgan veya tahta üzerine dizilirler.

Halının tam ortasına gelen çözgü çifti belirlenir. Desen kğında da desenin tam ortası belirlenir. İlmelerin atılacağı yer belirlendikten sonra her bir çift çözgü teline desene uygun renkte bir ilme ipliği düğümlenerek halının havlı yüzeyinin oluşturulmasına başlanır. Dğmleme alt varan gelen aşağıda iken yapılır. Uygulanan düğüm şeklinde ilmeler bir sıra dğmlendikten sonra alt varan gelen yukarı sürülür.

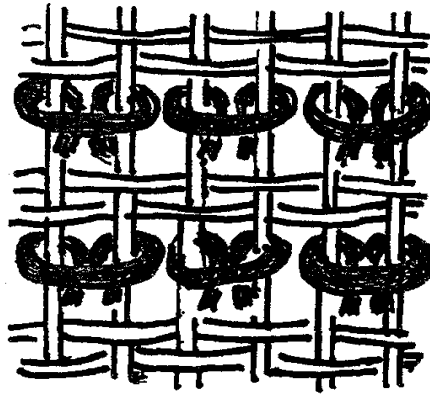

Şekil 6. Havlı Yüzeyin Oluşturulması

Halının havlı yüzeyinin oluşturulmasında iki değişik tip düğüm kullanılır. Bu düğümler:

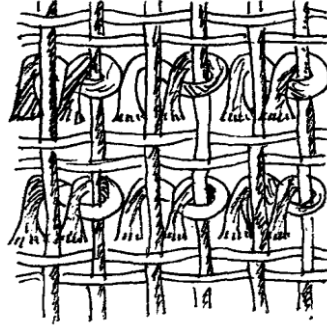
1. Türk düğümü (Gördes düğümü)
2. İran düğümü (Pers düğümü) olarak isimlendirilir.

Türk düğümü birbirinin karşıtı olan bir çift çözgü ipliğinin her ikisine de sarılır. Buna karşılık İran düğümü çözgü tellerinden ancak bir tanesine sarılır. Bu nedenle İran düğümü sarıldığı çözgü telinin konumuna göre sağa yatık ya da sola yatık olmak üzere iki şekilde atılabilmektedir. Öte yandan Türk düğümü ilmeli iplik önce öndeki ya da önce arkadaki çözgü ipliğine bağlanmak suretiyle atılabilir. İlme ipliği hangi çözgü teline önce sarılırsa sarılsın düğümün görüntüsünde ve kalitesinde bir değişiklik olmaz. Ancak ilme ipliğinin önce öndeki çözgü ipliğine sarıldığı durumlarda düğümün yönü sol tarafa döner.

Şekil 7. Türk (Gördes) Düğümü (Tunç, 1997, s. 48)

Türk düğümü, daha fazla zamanda atılır, daha fazla ilme ipliğine gerek duyulur. Buna karşılık daha sağlam olur. İran düğümü ise tam tersi özellikler ortaya koyar. Ancak özel bir istekte bulunulmadıkça halı dokuyucuları zamandan ve malzemeden kazanmak amacıyla İran düğümünü kullanırlar (Yazıcıoğlu, 1992, s. 121).

Şekil 8. İran (Pers) Düğümü (Tunç, 1997, s. 48)

2.4.7. Kenar Örne, Süzme ve Basma Atkı Atımı, Hav Kesimi

Bir sıra ilme oluşturulduktan sonra kilim dokunmasında olduğu gibi bir sıra basma atkı atılıp, kirkitle yerleştirilir. Varan gelen aşağı sürülür bir sırada süzme atkı atılıp yerleştirildikten sonra ilme sırası düzgün olarak kirkitlenir.

Şekil 9. İlmeleri Yerleştirmek İçin Halının Kirkitlenmesi

Halının iki yanında 2-4 tel çözgü ipi kenar örgüsü için bırakılır ve bu tellere ilme atılmaz. Bu kısım ayrı bir yumakla veya kilim örgüsünden kalan atkı ipliği ile örülür. Yumak asılı durur, ilme sırası ile birlikte örülmeye devam edilir. Bu kısma kenar kolanı da denir.

Hav kesme işlemi için öncelikle hav yüksekliği belirlenir ve ayarlı makas buna göre ayarlanır. Çözümler el ile düzeltildikten sonra makas çözgü iplerine yaslanarak ilme sırası boyunca esim işlemi yapılır.

Şekil 10. Hav Kesim İşlemi

2.4.8. Halının Tezgâhtan Çıkartılması

Havlı yüzey desene uygun olarak dokunup bitirildikten sonra el dokusu halının dokunup tamamlanabilmesi için, aynen halının dokunmaya başlanması sırasında yapılan kilim dokumanın yapılması çiti örgüsünün örülmesi gibi işlemlerin bir kez de halının bitim ucunda yapılması gerekir. Kilim dokuma ve çiti örgüsünün örülme işlemi yapılış şekli bakımından halının bitim ucunda da başlangıç ucunda olduğu gibidir.

Dokuma işlemi bittikten sonra halının saçak boyunun belirlenerek çözgü üzerinde işaretlenir. Halının bitim ucundaki saçak boyu, başlangıçta bırakılan saçak boyu kadar olmasına dikkat edilir. Düzgün bir şekilde kesim işlemi yapılarak halının üst kısmı tezgâhtan ayrılır. Halının başlangıç ucundaki demirde çıkartıldıktan sonra alt ucu tezgâhtan çıkartılmış olur.

2.4.9. Bitirme İşlemleri

Halılar tezgâhtan çıkartıldıkları haliyle tüketime sunulamazlar. Tüketime sunulacak hale getirmek için halılar üzerinde bir takım iyileştirici işlemlerin yapılması gerekir. Halının

dokuma işlemleri bittikten sonra yapılan bu işlemlerin tamamına bitirme işlemleri adı verilir.

El dokusu halılara uygulanan bitirme işlemlerini üç grup altında toplayabiliriz. Bunlar:

1. Yıkama işlemleri
2. Kurutma işlemleri
3. Kırkım işlemleridir (Yazıcıoğlu, 1992, s. 131).

1. Yıkama işlemleri: Bir el dokusu halı, dokuyucuların sayısına, dokunan halının düğüm sıklığına, dokuyucuların dokuma hızlarına ve dokunan halının büyüklüğüne bağlı olarak değişebilen zaman sürecinde tamamlanır.

Halı dokunan ortamlar genellikle tozlu ortamlardır. Halı dokunup tezgâhtan çıkarıldığı zaman tozlu kirli bir üründür. Halının temizlenip kullanılabilir bir hale getirilmesi için yıkanması gerekir. Yıkama ile halı canlılık kazanır, renkler ve desen daha parlak canlı ve gösterişli olarak ortaya çıkar.

Halıyı yıkamadan önce halının sırt kısmında bulunan düzgünsüzlükleri gidermek amacıyla halının arka kısmında bulunan kıllar, atkı fişkırlıkları bir pürmüz yardımıyla yakılır.

Bu işlem bittikten sonra halı bir süpürge yardımı ile iyice süpürülür. Yabancı maddeler ve yanma sonucu kalan artıklar halı yüzeyinden uzaklaştırılır. Halı temiz su ile ıslatılır. Islatılan halı havlı kısmı yüzey gelecek şekilde düz bir zemin üzerine serilir. Havlı kısım üzerindeki kirler bir fırça yardımıyla uzaklaştırılır.

2.Kurutma işlemi: Yıkama işlemi bittikten sonra halı rulo halinde sarılır. Rulo halindeki halının suyunun süzülmesi beklenir ve daha sonrada bir yere asılarak kuruması sağlanır.

3. Kırkım işlemi: El dokuması halılar henüz dokuma aşamasındayken kırkılırlar. Fakat bu sırada bütün halıda hav yükseklikleri eşit olmayabilir. Bu da halıda hoş olmayan bir görüntüye sebebiyet verir. Bu görüntüyü ortadan kaldırmak, halı dokunurken ortaya çıkan makas hatalarını tamamı ile gidermek için halıların kırılmasına ihtiyaç duyulur. Kırkım işlemi bittikten sonra halının yüzeyi tekrar süpürülür.

2.5. Halı Yüzeyinin Bölümleri

Halı yüzeyi iki bölümde incelenebilir:

1. İlmesiz Kısımlar:

- Saçak
- Çiti
- Kilim örgüsü
- Kenar örgüsü

İlmeli Kısımlar:

- Bordür
- Zemin
- Sandık
- Sedef

2.6. Niğde İlinin Coğrafi Konumu ve Tarihsel Gelişimi

Şekil 11. Niğde İl Haritası (Meydan Larousse, 1986, s. 1320)

Niğde, Orta Kızılırmak Bölümünün en büyük merkezi olan Kayseri ilini Konya bölümüne ve Akdeniz kıyısına bağlayan kara ve demiryolunun geçtiği orta kesimde, Niğde suyu ya

da Karasu adı verilen bir akarsuyun batı kenarında kurulmuştur. Batısında volkanik Melendiz Dağları, doğusunda Torosların 2000 m' yi aşan ön sıraları yükselmektedir (Meydan Larousse, 1986, s. 1320).

14.294 km² yüzölçümüne sahip ilin 2008 yılı nüfus sayımına göre nüfusu 331 bin 677 olarak tespit edilmiştir. Aksaray, Nevşehir, Kayseri, Konya illerine komşu olan Niğde, güneyde Bolkar dağları ile İçel ilinden, güneydoğu ve doğudan Aladağlar'ın oluşturduğu doğal sınırlar ile de Adana ilinden ayrılır. Çamardı ve Ulukışla ilçeleri ise Akdeniz bölgesinde kalmaktadır (Meydan Larousse, 1986, s. 1320).

Başkent Ankara'ya ve büyük merkezlere olan yakınlığı, Kapadokya bölgesinde olması, Kayseri ve Nevşehir havaalanlarına yakınlığı tarihi eserleri, doğa varlıkları ve zengin müzesi ile Türkiye'nin turizm merkezlerinden biri durumundadır.

M.Ö. 3000 – 2000 yıllarını kapsayan Eski Tunç Devri'nde Niğde çevresinde önemli yerleşim birimlerinin olduğu yapılan arkeolojik kazı çalışmaları sonucunda anlaşılmıştır. Eski Hitit Dönemi olarak adlandırılan bu dönemden sonra Niğde; Frig, Pers, Büyük İskender, Roma, Bizans egemenlikleri altında kalmıştır. Niğde yöresi daha sonra Selçukluların, Moğolların, Karamanoğulları'nın eline geçmiş, 1471 yılında da Osmanlı topraklarına katılmıştır.

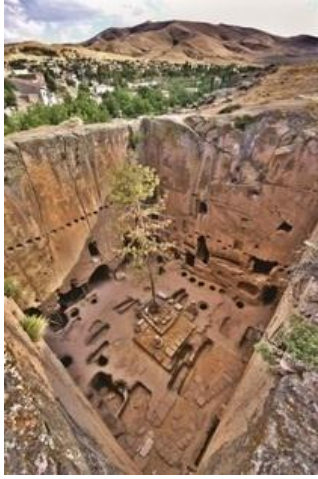
Kentte Antikçağ kalıntıları bulunmamaktadır. Türk Döneminden, özellikle Selçuklu, İlhanlı, Karamanoğulları dönemlerinden kalan önemli yapılara rastlanmaktadır (Niğde İl Yıllığı, 2008, s. 78–85).

Kentte Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı döneminden günümüze ulaşmış birçok tarihi eser mevcuttur. Roma döneminden günümüze ulaşan en önemli tarihi eserler Roma havuzu ve o havuzun suyunu eski kent merkezi olan Kemerhisar'a (Tyana) taşıyan su kemerleridir (Şekil 14).

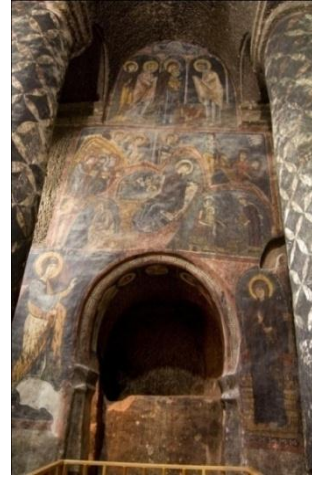

Şekil 12. Tyana Su Kemerleri

Bizans döneminden günümüze ulaşan en önemli kültür varlığı Gümüşler Manastırındır (Şekil 15- 16).

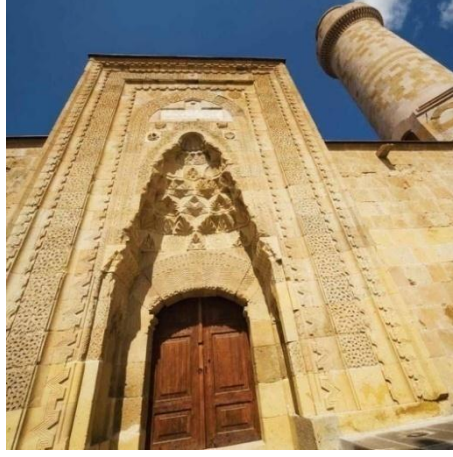

Şekil 13. Gümüşler Manastırı

Şekil 14. Gümüşler Manastırı

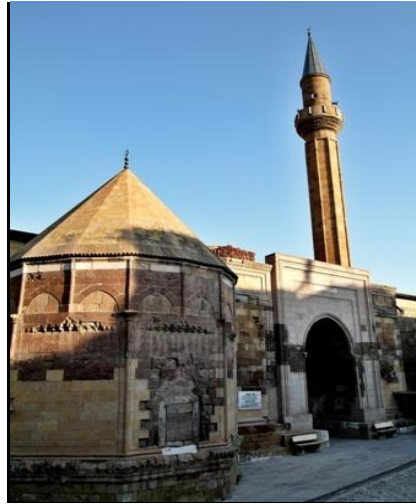
Selçuklu döneminden ise günümüze ulaşan en önemli tarihi mimari eserler arasında Alâeddin Camii (Şekil 17), Sungurbey Camii (Şekil 19), Ak Medrese (Şekil 20) ve Hüdavent Hatun Türbesi (Şekil 18) yer almaktadır.

Şekil 15. Alaeddin Cami

Şekil 16. Hüdavent Hatun Türbesi

Şekil 17. Niğde Sungurbey Cami

Şekil 18. Niğde Akmedrese

Kent karasal iklim kuşağındadır. Doğal bitki örtüsü dağlık alanlarda çam ve köknar, çay ve gölet kenarları da söğüt ve kavak ağaçlarıdır. Düzlükler ise otsu bitkilerle kaplıdır. Halkın esas geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Bu nedenle nüfus kırsal alanlarda yoğunlaşmıştır. Tahıllardan en çok buğday, sanayi bitkilerinden şeker pancarı, sebzelerden en çok patates ve fasulye yetiştirilir. Ülke genelinde patates üretiminin %25'lik bölümü bu ilde yapılmaktadır. Meyve üretimi bol ve çeşitlidir. (Niğde İl Yıllığı, 2008, s. 72).

Niğde merkez Organize Sanayi, Bor Deri Organize Sanayi, Birko Koyunlu A.Ş. halı fabrikası ve diğer sanayi kolları Niğde halkı için önemli istihdam alanlarıdır. Başlıca sanayi kolları arasında çimento sanayisi, yem sanayisi, süt ürünleri sanayisi ve meyve suyu fabrikaları sayılabilir.

Niğde ilinde ve çevresinde geçmişten günümüze kaşıkcılık, keçecilik, dabaklık, bakırcılık, halı ve kilim dokuma gibi el sanatlarına yönelik üretimlerin yapıldığı görülmektedir.

Niğde ilinin ilçeleri; Altunhisar, Bor, Çamardı, Çiftlik ve Ulukışla' dır.

Bor, Niğde'ye 15 km uzaklıktadır. İlçe merkezinden Alaaddin Cami Karamanoğulları döneminden, Paşa ve Kale Camileri Osmanlı döneminden kalma önemli eserlerdir. Bor'a 5 km uzaklıkta bulunan Tyana Ören Yeri Roma döneminin çok önemli yerleşim merkezlerinden biridir (Niğde İl Yıllığı, 2008, s. 85).

Ulukışla, Niğde'ye 50 km. uzaklıktaki ilçe Aladağlar ve Bolkar Dağları'nın birleştiği ve güneye geçiş olanağı tanıdığı yerde, 17. Yy 'da kurulmuştur. İlçe merkezinde Osmanlı Dönemi eserleri olan Öküz Mehmet Paşa Kervansarayı, Porsuk köyü yakınındaki geç Hitit ve Frig dönemi kalıntılarını barındıran Porsuk Höyük önemli örenlerdir. Ayrıca Bolkar

Dağlarının önemli bir kısmı Ulukışla'da bulunmaktadır. 1924 yılında ilçe olmuştur. Termal Kaplıca Turizmi ile ünlüdür (Niğde İl Yıllığı, 2008, s. 85).

Çamardı, Niğde'ye 70 km. uzaklıktaki ilçenin merkez nüfusu 2008 nüfus sayımına göre 4.086 kişi, kırsal nüfusuyla birlikte 20.302 kişidir. 1948 yılında Maden adıyla ilçe olmuştur. Türkiye'nin önemli dağcılık merkezlerinden biri de bu ilçededir. Aladağlar ve Bolkarlar gibi dağ tırmanışlarının başlangıç noktasıdır (Niğde İl Yıllığı, 2008, s. 86).

Altunhisar, İlçeye bağlı Yeşilyurt Kasabası'ndaki Bizans Dönemi kilise ile Keçikalesi Köyü yakınındaki aynı adı taşıyan kale önemli eserlerdendir (Niğde İl Yıllığı, 2008, s. 87).

Çiftlik, Niğde'ye yaklaşık 75 km olan bölgede Bizans Dönemi kaya yerleşimlerine rastlanmaktadır. İlçenin merkez nüfusu 2008 nüfus sayımına göre 4.627 kişi, kırsal nüfusuyla birlikte 32.151 kişidir. 20.05.1990 tarihinde ilçe olmuştur (Niğde İl Yıllığı, 2008, s. 87).

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma yöntemi, evren ve örneklem ve veri toplama tekniğine yer verilmiştir.

3.1.Araştırmanın Modeli

Yapılan çalışma alan araştırması (tarama) niteliğinde betimsel bir çalışmadır.

3.2.Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini Niğde il merkezi ve merkeze bağlı köyleri ile ilçe merkez ve köy sınırları içinde dokunmuş olan el dokuması halılar oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında Niğde ili merkez ve ilçelerinde dokunmuş olan el halısı örnekleri, ürünlerin renk, motif ve kompozisyon özellikleri incelenmiştir.

Aşağıdaki tabloda halıların tespit edildiği yöre ve yerlerin dağılımı verilmiştir.

Tablo 1. Halıların Tespit Edildiği Yöre ve Yer

	Özel Koleksiyon	Cami	Niğde Müzesi	Halı Müzesi	Halı Pazarı	n
Merkez	2			1	1	3
Fertek				1		1
Koyunlu				2		2
Gümüşler				1		1
Edikli	1					1
Uluağaç	1					1
Çömlekçi				1		1
Bor	1			2		3
Kemerhisar	10	1	1		1	10
Çamardı	9	1		1		7
Kışlakçı	2					2
Maden	7	4		2	1	10
Üçkapılı	3		1	1	2	7
Eynelli	1					1
Mahmatlı	1					1

Kocapınar	2					2
Bademdere	1			1		2
Ulukışla			1			1
Arısama					1	1
Melendiz	1				2	3
Toplam	30	6	3	13	8	60

Halıların 22 tanesi özel koleksiyondan, 13 tanesi halı müzesinden, 8 tanesi kişilerden, 8 tanesi halı pazarından, 6 tanesi camilerden, 3 tanesi de Niğde müzesinden tespit edilmiştir. Tespit edilen 60 halı örneklem grubuna alınmıştır.

Yörede tespit edilen halıların dokunma tarihleri yörede dokumayla uğraşan ve halı alım satımı yapan bireylerden alınan bilgiler doğrultusunda hangi tarih aralığında oldukları belirlenerek aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Tespit Edilen Halıların Dokunma Tarihlerine Göre Dağılımı

Tarih	n	%
1930-1939	2	3
1940-1949	7	12
1950-1959	5	8
1960-1969	5	8
1970-1979	9	15
1990-1999	2	3
2000-2009	13	22
Tarihlendirilemeyen	7	12
Toplam	60	100

Tablo 2’ de tespit edilen halıların dokunma tarihi incelendiğinde % 22’ sinin 2000- 2009 yıllarına, % 17’ sinin 1980-1989 yıllarına, %15’ inin 1970-1979 yıllarına, % 12’ sinin 1940- 1949 yıllarına, % 8’ inin 1950- 1959 yıllarına, yine % 8’ inin 1960-1969 yıllarına, % 3’ ünün 1930-1939 yıllarına, % 3’ ünün 1990- 1999 yıllarına ait olduğu görülmektedir. Tespit edilen halılardan % 12’ sinin ise tarihi belirlenememiştir.

En çok halı örneğine 2000- 2009 yılları arasında rastlanmasının sebebi, halıların Niğde halıcılık müzesinde sergilenmek üzere orijinaline bağlı kalınarak bu yıllar arasında tekrar dokunmuş olmalarıdır. Alan araştırması sırasında bazı halıların tam tarihinin tespit edilememesi nedeniyle tabloda tarihlendirilemeyen halılar mevcuttur.

3.3.Verilerin Toplanması

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda hangi çalışmaların yapılacağı, hangi verilerin toplanacağı ve bu verilerin ne tür bir ölçekle yorumlanacağı belirlenmiştir.

Kavramsal çerçevenin oluşturulması ve gerekli olan olgusal verilere ulaşmak için konuyla ilgili yüksek lisans ve doktora tezleri, bilimsel makaleler, kitaplardan kaynak taraması yapılmıştır.

Niğde Müzesi’nden mevcut halılar üzerinde inceleme yapmak üzere gerekli izin alınmıştır. Niğde halıcılık birliği ile irtibata geçilerek mevcut halı atölyeleri hakkında bilgi sağlanmıştır. Niğde merkezde bulunan el dokuması halı satan mağazalar, ilçe merkez ve köylerinde bulunan camiler ve evler gezilerek alan araştırılması yapılmıştır.

Araştırma kapsamında tespit edilen örneklerin bizzat fotoğrafları çekilmiştir. Örneklerle ilgili bilgi formları hazırlanmıştır. Bilgi formları dahilinde halıların yöreleri, tarihlendirilmeleri, boyutları, düğüm sıklıkları, malzeme özellikleri, motifleri, kompozisyon özellikleri tespit edilmiştir. Halıların motiflerinin ve kompozisyon şemalarının çizimleri yapılmıştır. Görüşme formları hazırlanmış ve bu işle alakadar olan yöre halkıyla görüşmeler yapılmıştır.

3.4.Verilerin Analizi

İncelenen el dokuması halılarla ilgili bilgi formları, halılarda elde edilen tüm bilgiler, halılara ait fotoğraflar ve kompozisyon çizimleri ekler bölümünde ayrıntılı olarak verilmiştir.

Yöre halılarının özelliklerine ait genel bir değerlendirilme yapılabilmesi için, tüm halıların bilgi formundaki bilgilerin (tarihlendirme, hammadde özellikleri, renk özellikleri) frekans analizleri yapılmıştır. Yüzde hesaplarında “ $n \times 100: N = f$ ” formülü kullanılmış ve tablo oluşturularak değerlendirmeleri yapılmıştır. Tablolardan elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır.

Yöre halılarının düğüm sıklığı (kalitesi), hav yüksekliği ve en- boy ölçülerinin her biri kendi içinde ayrı ayrı toplanarak halı adedine bölünmüş aritmetik ortalamaları alınmıştır.

Tekstil Yer Döşemeleri- El Dokusu Halılar- Türk Halıları standardına (TS 43) göre, el dokusu halıların dm^2 sinde 10000-2401 ilmek olanlar ekstra ekstra ince, dm^2 sinde 2400-

1851 ilmek olanlar ekstra ince, dm^2 'sinde 1850-1401 ilmek olanlar ince, dm^2 'sinde 1400-701 ilmek olanlar orta, dm^2 'sinde 700-215 ilmek olanlar kaba halılar olarak belirlenmiştir (TS 43, 1992).İncelenen halıların 10 cm endeki düğüm sayısı ve 10 cm boydaki düğüm sayısı belirtilmiş, bu iki değer çarpılarak dm^2 ' deki düğüm sıklığı belirlenmiştir.

Tablolar ilgili bölümde verilerek yorumları yapılmıştır. Örneklem grubunda incelenen halıların motiflerinin çizimleri yapılarak ilgili bölümde verilmiştir.

Araştırma, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak rapor haline getirilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUM

4.1.Niğde El Halıcılığının Tarihsel Gelişimi

Türkiye’ nin İç Anadolu Bölgesi tarihin binlerce yıllık sürecine tanıklık eden ve yerleşik yaşamı günümüzden on bin yıl öncesine kadar uzanan köklü bir dokuma geleneğine sahiptir. Anadolu-Türk halı tarihinden bahsedilirken Niğde, Bor, Çamardı, Maden, Kemerhisar vs. gibi merkezlerin adı da geçmektedir. Fakat yörede dokumacılığın ne zaman başladığına ilişkin kesin bir bilgi bulunmamaktadır.

Türklerin Anadolu’ ya göç etmeleri ve Niğde ve çevresini Selçukluların yönetimine geçmesinden sonra dokuma sanatı yöreye gelmiştir. Yazılı kaynaklardan edinilen bilgilere göre Selçukluların Oğuz Boylarının Niğde ve çevresinden Çamardı, Ulukışla, Bor, Aksaray’ a yerleştikleri görülmektedir.

Selçuklu döneminde il olan Niğde yöresinin yönetiminin Osmanlı’ ya geçmesiyle eski önemini büyük ölçüde yitirmiştir. Ancak Osmanlı yönetiminin bölgede var olan zanaatları kalkındırma ve tüm işleri kayıt altına alma çalışmaları dokumacılık ile ilgili kayıtların günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır.

Bor Halil Nuri Bey Kütüphanesi’ nde bulunan Kanuni Sultan Süleyman dönemi; 16. yy. mahkeme sicillerinde geçen bilgiler o dönemde dokuma sanatının bu bölgede yaygın olarak yapıldığının kanıtıdır.

1271- 1272/ 1298 yılları arasında Anadolu’ dan geçtiği bilinen Venedikli ünlü Gezgin Marko Polo “Dünyanın en güzel halıları Anadolu’ da dokunmaktaydı” diye övgüyle bahsetmekte ve Konya, Sivas, Kayseri gibi merkezleri saymaktadır. Niğde’ nin bu şehirlere yakınlığından ve dokunan halıların benzerliğinden yola çıkarak o dönemde Niğde’ nin de önemli bir halı dokuma merkezi olduğunu söylemek mümkündür.

Karamağaralı (1996), eserinde Yomud Türkleri’ nde, İç ve Orta Asya’ daki Türkmenlerde ölünün yolculuğunda tabut yerine halı ve kilime sarılarak taşındığı bilindiğinden söz

etmektedir. Günümüzde de aynı gelenek Niğde Yöresi' nde yaşatılmaktadır. Buradan da halının yörede köklü bir geçmişe sahip olduğu anlaşılmaktadır.

XIX. yüzyılda Bor' da İngilizler' in kurduğu halı atölyesinde yörede şirket halısı adı verilen halılar dokutulmaya başlanmıştır. Bu halılarda yöresel hiçbir özellik bulunmamaktadır. XX. yüzyıl başlarında Bor kaymakamı Ali Kemal Bey yörede halıcılığı geliştirmek amacıyla Şark Halı Kumpanyası kurucuları ile iletişime geçerek yörede bir dokuma atölyesi kurulmasını sağlamıştır. 1. Dünya savaşı nedeniyle kesintiye uğrayan çalışmalar 1928 yılından sonra tekrar canlandırılmıştır (Atlı, 1999, s.38).

1955 yılına gelindiğinde halı üretiminde Niğde Türkiye genelindeki sıralamada Isparta ve Kayseri' den sonra üçüncü sırayı almıştır. 1970' li yıllardan sonra tüccarlar tarafından yöreye getirilen Kars ve Kafkas kökenli halı örnekleri yöre halıcılığının hem yöresel özelliklerinin hem de kalitesinin bozulmasına sebep olmuştur.

1972 yılında Niğde Valiliği' ne bağlı olarak Mahalli İdareler Halıcılık El Sanatlarını Yayma ve Geliştirme Birliği Halıcılık Okulu açılmıştır. 1992 yılına gelindiğinde 9 belediye, 11 köy, 1998 yılında 42 belediye ve 38 köyde açılan atölyelerle büyük bir birlik haline gelmiştir.

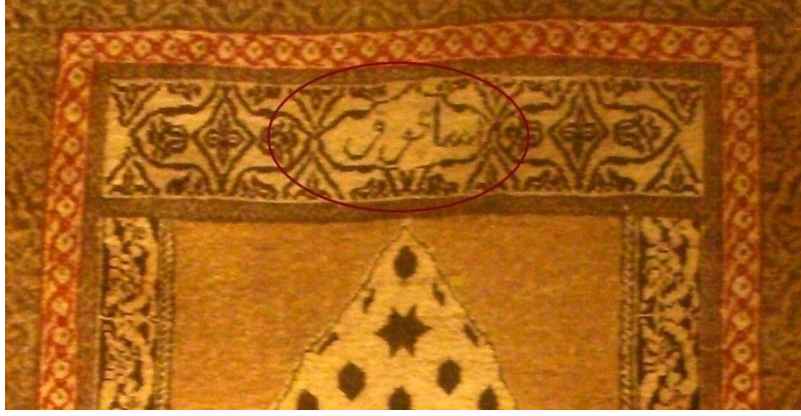
Birlik tarafından 2000 yılında 'Geleneksel Niğde Halıları' adı altında bir proje başlatılmıştır. Bu projenin amacı Niğde' ye ait kaybolma durumunda bulunan otantik halıları tespit etmek, desenleri çıkartılarak yeniden dokunmasını ve halıcılığın yörede canlanmasını sağlamak, tarihi ve kültürel değerlere sahip olan halıları teşhir etmek, tanıtmak ve gelecek kuşaklara aktarmaktır. Proje kapsamında camilerden, evlerden, kitaplardan, kataloglardan elde edilen desenler bu işten anlayan kişilere gösterilip bu halıların orijinal Niğde halısı olup olmadıkları tespit edilmiş, elde edilen bilgiler doğrultusunda halıların desenlerinin çizimleri yapılmıştır.

Bu çalışmalar sonucunda 100 civarında desen belirlenmiştir ve bunların birçoğu dokunmuştur. Proje kapsamında bugüne kadar toplam 130 m² büyüklüğünde 52 adet otantik Niğde halısı dokunmuştur. 2014 yılında dokunan halıların sergilenmesi amacıyla T.C. Niğde Valiliği Halıcılık, El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği Geleneksel Desenler Sergi Evi açılmıştır. Birlik halen fason halı üretimi yapan tüccarlarla iş birliği yaparak üretimine devam etmektedir.

Sergi evinde otantik Niğde halılarının yanı sıra Niğde müzesinde bulunan 19. yüzyıl Osmanlı Dönemi Niğde Kuşlu Halısı da birebir aynı olmamakla birlikte deseni çizilerek tekrar dokunmuştur (Şekil 21). Orijinali Niğde Sungurbey Caminden gelen (Şekil 19) halıda dikkati çeken çift başlı kartal arması ile diğer süslemeler, yine aynı camide kullanılan bezemeler örnek alınarak işlenmiştir. Motiflerden dolayı Selçuklu devrine istinaden halı üzerine “Es Selçuk” ibaresi yazılmıştır (Şekil 22).

Şekil 19. Yüzyıl Niğde Kuşlu Halısı

Şekil 20. Yüzyıl Niğde Kuşlu Halısı “Es Selçuk” Yazısı

Şekil 21. Niğde Valiliği Halıcılık El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği Geleneksel Desenler Sergi Evi Niğde Kuşlu Halısı

Günümüzde el halısı üretimi giderek azalmasına rağmen günlük kullanım ihtiyaçlarını karşılama, çeyiz hazırlama, gelir elde etme gibi çeşitli amaçlarla halen az da olsa üretim devam etmektedir. Fakat el dokuması halıların ebat ve kalitelerine göre makine halıları gibi kısa zamanda imal edilememeleri ve fiyatlarının daha yüksek olması tüketiciyi makine halısı kullanmaya yöneltmiştir. Buda el dokuması halıların dolayısıyla da halı pazarlarının değerini kaybetmesine sebep olmuştur. Bu pazarların yok olması nedeniyle azda olsa halı

dokumaya devam eden üreticiler bu kez de halılarını satabilecek ortam bulamamışlardır. Bu şartlara rağmen, eski ve yeni dokunan halıların pazarlandığı Niğde halı pazarı, halen varlığını devam ettirmektedir (Şekil 25). Yaklaşık yüz elli yıllık bir tarihe sahip olan, uzun süredir alıcıyla satıcıyı bir araya getiren bu pazara, merkeze bağlı ilçe ve köylerden gelen halıların yanında Aksaray, Kayseri, Yahyalı gibi önemli halı merkezlerinden de halılar getirilmektedir.

Yapılan alan araştırması sırasında yörede evde halı dokumaya devam eden birey sayısının yok denecek kadar azaldığı tespit edilmiştir. Daha önce halı dokumuş ve halen dokumaya devam eden bireylerle görüşmeler yapılmıştır. Bunlardan biri olan Niğde halı pazarında yaptığımız alan araştırması sırasında pazara kendi dokuduğu halı seccadeleri satmak için getiren bir dokumacı (Zöhre Gürbüz, kişisel görüşme, Ekim 2012) (Şekil 24), bu geleneksel değerimizden şöyle bahsetmektedir “Halı dokumayı çocuk yaşta annemden öğrendim. Bu yaşıma kadar dokumaya devam ettim. İnsanlarla dedikodu yapmak yerine geçiyorum tezgâhımın başına dokurken ipiklerimle, tezgâhımla konuşuyorum adeta. Artık bu halılara eski rağbet kalmadı ama benimkisi alışkanlık. Elimden geldikçe de devam ettireceğim.” Daha önceleri evde ot kökleri, ceviz tetiri, ceviz yaprağı, asma yaprağı gibi doğal yollarla boyadığı yün ilme ipliklerini günümüz şartlarında boyanmış olarak halı pazarında tüccarlardan temin ediyor. Son yıllarda sürekli, neredeyse ezberlediği bir modeldeki seccadeyi bir çift olarak dokumakta ve onu sattığı parayla da yeni başlayacağı halı için malzeme temin etmektedir (Şekil 25).

Şekil 22. Dokuma Tezgâhının Başında Bir Dokumacı

Şekil 23. Çiftlik Yöresine Ait Bir Halı Seccade

Şekil 24. Niğde Halı Pazarı

4.2.Niğde İli ve Çevresinde Tespit Edilen Halıların Özellikleri

4.2.1. Halılarda Kullanılan Hammaddeler

Halıların atkısında, çözgüsünde, kenar örgüsünde ve ilmesinde kullanılan ipliklerin hammaddeleri belirlenerek aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Tespit Edilen Halıların Hammaddeye Göre Dağılımı

	Hammadde	n	%
Pamuk	Çözgü	27	45
	Atkı	40	67
	Kenar Örgüsü	2	3
	İlme	-	-
Yün	Çözgü	33	55
	Atkı	20	33
	Kenar Örgüsü	58	97
	İlme	60	100

N: Her örnekte birden fazla malzeme tespiti yapıldığı için toplam alınmamıştır. Yüzde hesabı 60 N üzerinden yapılmıştır.

Tablo 3' te tespit edilen halıların hammaddeye göre dağılımına bakıldığında, % 55' inin çözügüsünün yün, % 45' inin çözügüsünün pamuk olduğu görülmektedir. Atkı ipi olarak % 67' sinde pamuk, % 33' ünde yün, kenar örgüsünde ise % 97' sinde yün, % 3' ünde pamuk kullanılmıştır. Tespit edilen bütün halılarda ilme ipi olarak yün ipinin kullanıldığı görülmektedir.

Pamuk ipinin yaylanma özelliğinin olmamasından dolayı ilme ipinde pamuk ipi tercih edilmemektedir.

Niğde yöresinde yün, ya halkın kendi beslediği koyunlardan kırılmak suretiyle ya da bu işin ticaretiyle uğraşan tüccarlardan temin edilmektedir. Tüccarlardan temin edilen yünler genellikle kirli olarak satın alınmaktadır. Yünler öncelikle yıkanmakta, kurutulduktan sonra içerisindeki pislikler didiklenerek ayrılmaktadır. Didiklenen yünler yörede çırpı adı verilen uzun ince bir sopa yardımıyla çırpılarak yünlerin içindeki küçük yabancı maddelerin uzaklaştırılması ve yün liflerinin birbirinden ayrılması sağlanmaktadır. Daha sonra yün liflerinin paralel hale getirilmesi ve tam olarak temizlenmesi için taraklama işlemi uygulanmaktadır. Yörede yünün iplik haline getirilmesinde kermen (kirmen) veya iğ, eğrilen iplerin ölçülendirilmesi, çile haline getirilmesi için gülcan (Şekil 27) kullanılmaktadır.

Şekil 25. Gülcan

İlme iplerine tek kat olarak büküm verilirken çözgü ipleri ve atkı ipleri daha fazla gerilime maruz kalacağından daha dayanıklı olması için 2-3 katın bir araya getirilmesiyle büküm verilmektedir. Bükümü verilen yumak halindeki ipler boyama işlemi sırasında boyanın ipe

daha iyi nüfuz etmesi için dirsek üzerine ya da bir gergi aletinde sarılarak çile (gelep) hale getirilir.

4.2.2. Halıların En Boy Ölçüleri, Hav Yükseklikleri ve Halı Kilimi Ölçüleri

Yörede tespit edilen halıların en- boy ölçüleri ve halı kilimleri mezura yardımıyla ölçülmüştür. Ayrıca incelenen halıların enine katlanması ile ilme sıraları arasında açılma sağlanmış ve hav yükseklikleri milimetrelili cetvel ile ölçülmüştür.

Aşağıda verilen tablolarda yörede tespit edilen yaygıların en boy ölçüleri, halı kilimi ölçüleri ve hav yükseklikleri belirtilerek aritmetik ortalamaları alınmıştır.

Tablo 4. Yaygıların En ve Boy Ölçüleri

Yaygı	En (cm)	Boy (cm)	Halı Kilimi (mm)	Hav Yüksekliği (mm)
Örnek 1	117	210	10	6
Örnek 2	145	238	12	15
Örnek 3	93	180	80	6
Örnek 4	115	250	60	7
Örnek 5	125	196	40	5
Örnek 6	131	268	10	6
Örnek 7	130	270	20	7
Örnek 8	88	162	60	5
Örnek 9	122	220	-	5
Örnek 10	110	210	10	5
Örnek 11	120	190	15	5
Örnek 12	114	194	10	5
Örnek 13	112	213	10	5
Örnek 14	115	190	10	3
Örnek 15	82	220	20	6
Örnek 16	118	308	12	8
Örnek 17	134	234	100	5
Örnek 18	131	270	40	5
Örnek 19	130	246	120	5
Örnek 20	118	205	-	10
Örnek 21	150	248	12	6
Örnek 22	90	182	20	6
Örnek 23	120	210	10	6
Örnek 24	120	230	25	6
Örnek 25	120	230	35	6
Örnek 26	111	204	20	7
Aritmetik Ort.	118	222	104	6

Tablo 4' e bakıldığında yörede tespit edilen yaygılar ortalama eni 118 cm, ortalama boyu ise 222 cm' dir. Yaygılarda ortalama halı kilimi uzunluğu 104 mm, hav yüksekliği ise ortalama 6 mm' dir.

Yaygıların enlerindeki minimum değer 82 cm, maksimum değer ise 150 cm, boylarındaki minimum değer 162 cm, maksimum değer 270 cm' dir. Halı kilimi minimum 10 mm, maksimum 120 mm'dir. Hav yüksekliği ise minimum 5, maksimum 10 mm' dir.

Aşağıda verilen tablolarda yörede tespit edilen seccadelerin en boy ölçüleri, halı kilimi ölçüleri ve hav yükseklikleri belirtilerek aritmetik ortalamaları alınmıştır.

Tablo 5. Seccadelerin En Boy Ölçüleri

Seccade	En (cm)	Boy (cm)	Halı Kilimi (mm)	Hav Yüksekliği (mm)
Örnek 27	120	170	100	7
Örnek 28	103	132	70	5
Örnek 29	96	140	100	5
Örnek 30	110	140	35	5
Örnek 31	85	118	80	5
Örnek 32	109	180	15	6
Örnek 33	108	152	10	7
Örnek 34	87	106	15	4
Örnek 35	78	124	80	8
Örnek 36	118	178	60	7
Örnek 37	110	200	30	6
Örnek 38	53	232	30	5
Aritmetik Ort.	106	156	52	6

Tablo 5' e bakıldığında yörede tespit edilen seccadelerin ortalama eni 106 cm, ortalama boyu ise 156 cm' dir. Seccadelerde ortalama halı kilimi uzunluğu 52 mm, hav yüksekliği ise ortalama 6 mm' dir.

Seccadelerde minimum en 53 cm, maksimum en 120 cm, minimum boy 106 cm, maksimum boy 232 cm' dir. Halı kilimi minimum 15 mm, maksimum 100 mm' dir. Hav yüksekliği minimum 4 mm, maksimum 8 mm' dir.

Aşağıda verilen tablolarda yörede tespit edilen yastıkların en boy ölçüleri, halı kilimi ölçüleri ve hav yükseklikleri belirtilerek aritmetik ortalamaları alınmıştır.

Tablo 6 Yastıkların En Boy Ölçüleri

Yastık	En (cm)	Boy (cm)	Halı Kilimi (mm)	Hav Yüksekliği (mm)
Örnek 39	58	105	20	5
Örnek 40	52	82	10	6
Örnek 41	60	104	5	3
Örnek 42	45	98	10	5
Örnek 43	48	100	5	7
Örnek 44	76	130	5	7
Örnek 45	50	90	15	4
Örnek 46	69	157	10	8
Örnek 47	58	96	10	6
Örnek 48	55	92	25	7
Örnek 49	60	98	-	5
Örnek 50	55	90	30	6
Örnek 51	50	115	-	5
Aritmetik Ort.	57	104	12	6

Tablo 6' ya bakıldığında yörede tespit edilen yastıkların ortalama eni 57 cm, ortalama boyu 104 cm' dir. Yastıklarda ortalama halı kilimi uzunluğu 12 mm, hav yüksekliği ise ortalama 6 mm' dir.

Yastıklarda minimum en 45 cm, maksimum en 60 cm, minimum boy 82 cm, maksimum boy 157 cm' dir. Halı kilimi minimum 5 mm, maksimum 30 mm, hav yüksekliği minimum 3 mm, maksimum 8 mm' dir.

Aşağıda verilen tablolarda yörede tespit edilen yollukların en boy ölçüleri, halı kilimi ölçüleri ve hav yükseklikleri belirtilerek aritmetik ortalamaları alınmıştır.

Tablo 7. Yollukların En Boy Ölçüleri

Yolluk	En (cm)	Boy (cm)	Halı Kilimi (mm)	Hav Yüksekliği (mm)
Örnek 52	82	220	30	4
Örnek 53	83	217	15	7
Örnek 54	95	240	-	3
Aritmetik Ort.	87	226	23	5

Tablo 7' ye bakıldığında yörede tespit edilen yollukların ortalama eni 87 cm, ortalama boyu 226 cm' dir. Yolluklarda halı kilimi uzunluğu ortalama 23 mm, hav yüksekliği ise ortalama 5 mm' dir.

Yolluklarda minimum en 82 cm, maksimum en 95 cm, minimum boy 217 cm maksimum boy 240 cm' dir. Halı kilimi minimum 15 mm, maksimum 30 mm, hav yüksekliği minimum 3 mm, maksimum 7 mm' dir.

Aşağıda verilen tablolarda yörede tespit edilen heybelerin en boy ölçüleri, halı kilimi ölçüleri ve hav yükseklikleri belirtilerek aritmetik ortalamaları alınmıştır.

Tablo 8. Heybelerin En Boy Ölçüleri

Heybe	En (cm)	Tam Boy (cm)	Göz Boyu (cm)	Halı Kilimi (mm)	Hav Yüksekliği (mm)
Örnek 55	40	120	44	-	8
Örnek 56	45	132	45	-	7
Örnek 57	40	139	38	-	6
Örnek 58	47	140	41	-	3
Aritmetik Ort.	43	133	42	-	6

Tablo 8' e bakıldığında yörede tespit edilen heybelerin eni ortalama 43 cm, heybenin göz boyu ortalama 42 cm, tam boyu ise 133 cm' dir. Heybelerde hav yüksekliği ise ortalama 6 mm' dir.

Heybelerin eni minimum 40 cm, maksimum 47 cm, tam boyu minimum 120 cm, maksimum 140 cm, göz boyu minimum 38 cm, maksimum 45 cm' dir. Hav yüksekliği minimum 3 mm, maksimum 8 mm' dir.

Aşağıda verilen tablolarda yörede tespit edilen minderlerinin boy ölçüleri, halı kilimi ölçüleri ve hav yükseklikleri belirtilerek aritmetik ortalamaları alınmıştır.

Tablo 9. Minderlerin En Boy Ölçüleri

Minder	En (cm)	Boy (cm)	Halı Kilimi (mm)	Hav Yüksekliği (mm)
Örnek 59	83	80	3	10
Örnek 60	39	42	10	5
Aritmetik Ort.	61	61	7	8

Tablo 9' a bakıldığında yörede tespit edilen minderlerin eni ve boyu ortalama 61 cm, halı kilimi 7 mm, hav yüksekliğinin 8 mm olduğu görülmektedir.

Minderlerin eni minimum 39 cm, maksimum 83 cm, boyu minimum 42 cm, maksimum 80 cm' dir. Halı kilimi minimum 3 mm, maksimum 10 mm, hav yüksekliği minimum 5 mm, maksimum 10 mm' dir.

Deniz (1987), Arısama tipi halılarda seccade cinsi örneklerin minimum 140-180, maksimum 150-200 cm, yastık halısının minimum 40-100, maksimum 50-110 cm ebadında dokunduğunu ve bu boyutlardan büyük halı dokunmadığını bildirmiştir.

Türlü (2013), Niğde halılarında yaygılarda halıların boyutlarının 150 x 250 cm- 160 x 300 cm, yolluklarda 75 x 300 cm- 100 x 400 cm, yastıklarda 45 x 75 cm- 60 x 100 cm, seccadelerde 80 x 120 cm- 70 x 115 cm, minderlerde 30 x 30 cm- 75 x 60 cm, heybelerde 50 x 50- 50 x 60 cm olduğunu belirtmiştir.

Yapılan diğer araştırmalara bakıldığında tespit edilen en boy değerlerinin bire bir aynı olmasa da bu bulgularla yakın olduğu görülmektedir.

Tespit edilen halıların hav yüksekliği değerlerine genel olarak bakıldığında minimum 5 maksimum 8 olduğu görülmektedir.

Çelik (2005)' in Niğde yöresindeki halılar üzerine yapılan çalışmasında hav yüksekliğini 6- 11 mm olduğunu, Türlü (2013)' nün Niğde yöresindeki halılar üzerinde yaptığı çalışmada 6- 9 mm olduğunu, Deniz (1994) Taşpınar halıları üzerine yaptığı araştırmada yöredeki halıların hav yüksekliğinin minimum 5-7 mm, maksimum 10 mm olduğunu Başaran (2004) Ereğli halıları üzerine yaptığı araştırmada hav yüksekliğinin 5- 8 mm olduğunu belirtmiştir.

Tekstil Yer Döşemeleri- El Dokusu Halılar- Türk Halıları (TS 43) standardında Niğde- Maden halılarının hav yüksekliğini 8- 9 mm, Taşpınar halılarının hav yüksekliğini 5-7 mm, Konya ve İç Anadolu halılarının hav yüksekliğini 5-7 m, Ladik yün halılarının hav yüksekliğini ise 4- 6 mm olarak belirlenmiştir.

Yapılan diğer araştırmalara bakıldığında ulaşılan hav yüksekliğinin bu çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Tekstil Yer Döşemeleri- El Dokusu Halılar- Türk Halıları (TS 43) standardında belirtilen değerlere göre yöre halılarının İç Anadolu halıları grubuna yakın olduğu görülmektedir.

4.2.3. Halılarda Kullanılan Düğüm Şekilleri, Düğüm Sıklıkları (Kaliteleri) ve Ara Atkı Sayısı

El dokusu halılarda; düğüm tarzı ve sayısı, ara atkı sıralarının sayısı ve bu ipliklerin özellikleri önemlidir. El dokusu halılar sahip oldukları bu özelliklere göre standartları belirlenerek sınıflandırmaya tabi tutulmuştur.

Aşağıdaki tabloda tespit edilen halıların dm' deki düğüm sıklıkları verilmiştir.

Tablo 10. Tespit Edilen Halılarda Düğüm Sıklığı (Kalite Değerleri)

Düğüm Sıklığı (Kalite Değerleri) (dm ² ' deki Düğüm Adedi)			n	%
Kaba kalitede halılar	15 x 15	225	6	10
	15 x 20	300	4	6
	20 x 23	460	1	2
	22 x 24	528	2	3
	22 x 28	616	1	2
	25 x 25	625	4	7
	25 x 28	700	6	10
Orta kalitede halılar	26 x 28	728	1	2
	27 x 30	810	1	2
	28 x 28	784	2	3
	28 x 30	840	4	7
	28 x 32	896	7	12
	28 x 33	924	1	2
	28 x 35	980	1	2
	28 x 36	1008	1	2
	28 x 40	1120	1	2
	30 x 30	900	6	10
	30 x 32	960	5	8
	30 x 33	990	1	2
	30 x 36	1080	1	2
	32 x 38	1216	1	2
	33 x 33	1089	1	2
	Ölçülemedi	Ölçülemedi	2	2

Tablo 10' da tespit edilen halılarda düğüm sıklığı (kalite değerleri) incelendiğinde minimum düğüm sıklığı 15 x 15, maksimum düğüm sıklığı 33 x 33 olarak belirlenmiştir. Tekstil Yer Döşemeleri- El Dokusu Halılar- Türk Halıları standardına (TS 43) göre, tespit edilen halılardan 24 tanesinde düğüm sıklığının dm²' de 225- 700 ilmek olması nedeniyle kaba kalitede, 34 tanesinde ise düğüm sıklığının dm²' de 728- 1089 olması nedeniyle orta kalitede olduğu tespit edilmiştir.

Çelik (2005), Niğde halıları üzerine araştırmasında yörede dokunan halıların 10 cm' deki düğüm (ilme) sayısının 28 x 32, boyuna ortalama düğüm sayısının 28 x 37 arasında değiştiğini belirtmektedir. Yörede dokunan halıların büyük çoğunluğunun orta sınıfa (1 dm²' de 1400- 701 düğüm sayısı) giren dokumalar, bir kısmının ise kaba sınıf (1 dm²' de 700- 215 düğüm sayısı) aralığında olduğu gözlenmiştir.

Türlü (2013), yörede yapmış olduğu çalışma sonucunda halıda düğüm sıklığının dm^2 de 25 x 25, 25 x 28, 28 x 32, 28 x 35, 33 x 38 ve 35 x 42 olduğunu belirtmektedir.

Çalışma sonucunun yapılmış olan diğer çalışmalarla benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Yörede tespit edilen halılar incelendiğinde tamamının Türk (Gördes) düğümüyle dokunduğu tespit edilmiştir. Dokunan halıların ara atkı sayıları basma atkı (alt geçgi) ve süzme atkı (üst geçgi) olmak üzere 2 tanedir.

4.2.4. Halıların Renk Özellikleri

Halıda kullanılan renkler halının görsel kalitesini ön plana çıkartan önemli bir unsurdur. Aşağıdaki tabloda zemin, bordür, sedef, alınlık/sandık ve tabanlık gibi halıda kullanılan renkler bölümlerine göre sınıflandırılmıştır.

Tablo 11. Halı Bölümlerine Göre Renk Dağılımı

Renkler	Zemin	%	Bordür	%	Sedef	%	Alınlık/Sandık	%	Tabanlık	%
Kırmızı	52	87	34	57	32	53	21	35	5	8
Lacivert	33	55	11	18	14	23	12	20	3	5
Krem Rengi	33	55	18	30	14	23	8	13	2	3
Mavi	27	45	28	47	11	18	6	10	-	-
Turuncu	24	40	15	25	5	8	5	8	1	2
Yeşil	24	40	23	38	6	10	8	13	2	3
Siyah	22	37	23	38	11	18	6	10	1	2
Sarı	20	33	13	22	8	13	4	7	-	-
Beyaz	19	32	18	30	15	25	7	12	2	3
Kahverengi	18	30	18	30	6	10	5	8	1	2
Bordo	9	15	2	3	1	2	-	-	-	-
Gri	9	15	7	12	5	8	3	5	1	2
Pembe	4	7	3	5	1	2	-	-	-	-
Hardal Sarısı	4	7	2	3	1	2	1	2	-	-

N: Her örnekte birden fazla malzeme tespiti yapıldığı için toplam alınmamıştır. Yüzde hesabı 60 N üzerinden yapılmıştır.

Tablo 11' de halı bölümlerine göre renk dağılımı incelendiğinde bölümlerde en çok kullanılan rengin kırmızı olduğu görülmektedir. Kırmızı zeminde % 87 oranında bordürde % 57 oranında, sedefte % 53 oranında, alınlık/ sandıkta % 35 oranında tabanlıkta ise % 8 oranında kullanılmıştır. Kırmızıdan sonra kullanılan iki renk lacivert ve krem rengidir. Lacivert zeminde % 55 oranında, kremrengide yine % 55 oranında kullanılmıştır. Bu renkleri takiben kullanılan renkler, mavi, turuncu, yeşil, siyah, sarı, beyaz, kahverengidir.

Çelik (2005)' in yörede yapmış olduğu çalışmada tespit edilen renkler arasında ana renk olarak “kırmızı, sarı, lacivert, yeşil, siyah ve beyaz, ara renk olarak; sarı ve yeşilin tonları, mora çalan lacivert, mavi, kahverenginin tonları, turuncu, deve tüyü, gri, gül kurusu vs” gibi renklerin kullanılmış olduğu ve Niğde yöresi halıları için kırmızının vazgeçilmez temel renk olduğu ve orta zemin için karakteristik özellik taşıdığı belirtilmiştir.

Niğde yöresi el dokuması halılarında geleneksel yöntemlerle çeşitli doğal maddeler ve bitkilerin kullanılmasıyla boyanan iplikler kullanılmaktadır. Atkı ve çözgü ipliklerinde kullanılan yün iplikler ise genellikle hayvanın doğal yününün eğrilmesiyle elde edilen boyasız, doğal renkli yünlerdir. Yörede kullanılan bitkilerden elde edilen boyar maddelerin geneline birden kök boya ismi verilmektedir.

İplikler genellikle evlerde bitkileri kullanarak elde edilen boyalarla boyanmakta, evlerde elde edilemeyen renklerdeki yünler ise boyama atölyelerinden temin edilmektedir. Yörede yapılan araştırmalar sırasında dokuyuculardan alınan bilgiler doğrultusunda renklerin elde edildiği bitkiler;

- Boya sapı (kökboya bitkisi kökleri) kırmızı,
- Boya sapı tohumu mor,
- Elma yaprağı hazalı turuncu (kabahı),
- Saman sapı sarı,
- Ceviz yaprağı yeşil,
- Ceviz kökü kahverengi,
- Ceviz tetiri yeşil ve kahverengi tonları,
- Yarpuz otu açık kahverengi,
- Sütlük (sütleğen)otu koyu kahverengi,
- Asma yaprağı yeşil, kahverengi,
- Sütlük otu, serkele, asma yaprağının birlikte kullanılmasıyla siyah,
- Soğan kabuğu açık turuncu, krem, açık kahve, hardal sarısı,
- Ispanak mavi,
- Kırmızı havuç bordodur.

Sütlük otu, sirke ve şap sabitleyici olarak kullanılmaktadır. (Elif Akün, kişisel görüşme, Sıtkı Halıcı, Nursen Kurşun, kişisel görüşme, Ekim 2012).

4.2.5. Halıların Motif Özellikleri

Halıların karakterini oluşturan, onları özel kılan unsurlardan biri de üzerinde bulunan motiflerdir. Motif, bir halının hangi yöreye ait olduğunun göstergelerinden biridir. Birbirine yakın olan yerleşim yerlerinin motif özellikleri açısından birbirini etkilediği görülmektedir. Kız çocuklarının küçük yaşta halı dokumayı öğrenmeleri gelin gittikleri eve öğrendiği motifleri taşıması da motif aktarımının bir yoludur. Aynı motifin yöreden yöreye isimlendirilmesinde farklılıklar görülmektedir.

Motif çıkarmada hafızalara kazınmış olan motiflerin uygulanmasının dışında, Niğde yöresinde “model halı” ya da “örnek halı” adı verilen $\frac{1}{4}$ (çeyrek) boyutunda dokunmuş halılardan da motifler çıkarılmaktadır. Bu motif modellerin çıkartılmasında iki yöntem kullanılır. Birincisi halının havlı kısmından bakılarak göz kararıyla çıkartılan motif model, ikincisi ise halının sırt kısmından düğümlerin sayılması yöntemiyle çıkartılan motif modellerdir. Yöre halkı tarafından en çok uygulanan yöntem halının sırt kısmından düğümlerin sayılmasıyla yapılan yöntemdir.

Halı motiflerinin çizilmesinde kullanılan en iyi yöntem halı tasarımı için hazırlanmış özel kareli kâğıtlar üzerine yapılan çizimlerdir. Kâğıt üzerinde bulunan her bir kare bir düğümü ifade eder ve halının hatasız dokunması için bu kâğıtlara bire bir çizim yapılabilir. Niğde yöresinde bu kâğıtlara “ayna kağıdı” adı verilmektedir (Şekil 28). Ayna kâğıdına çizim yöntemini genellikle sipariş üzerine dokuma yaptıran tüccarlar ya da halıcılık kursları uygulamaktadır.

Şekil 26. Ayna Kâğıdına Çizimi Yapılmış Bir Halı Deseni

Niğde yöresinde halı motiflerine “yanış, model, örnek vb” gibi isimler verilmektedir. Yöre halılarından tespit edilen ve çizimi yapılan motifler halı bölümlerinde bulundukları yerlere göre zemin motifi, bordür motifi, sandık motifi, sedef motifi olarak gruplandırılmıştır.

Yörede tespit edilen halılarda motif türü başta bitkisel motifler olmak üzere, geometrik motifler, sembolik motifler ve figürlü bezeme motifleri kullanılmıştır.

Niğde yöresi halılarının göbek kısımlarında genellikle bitkisel ve geometrik motiflerin karışımından oluşan motifler kullanılmıştır. Zeminde kullanılan motiflere ve yerleşim düzenine göre halılara “çifte göbek, taban göbek, uzun göbek, Taşpınar göbek, direkli kandilli” gibi isimler verilmektedir.

“Çifte göbekli halılarda” iki göbek birbirine orta kısımlarından bağlanmıştır. Yaygılarda görüldüğü gibi bazı halı yastıklarda da bu göbek türünün örnekleri vardır (çizim 25, 175, şekil 273,198). Bu çift göbek şekil ve motif bakımından birbirinin aynısı olmakla birlikte genellikle bitkisel motiflerle bezenmişlerdir.

“Taban göbekli halılarda” göbek kısmı geniş bir görünüme sahiptir (çizim 60, şekil 175).

“Uzun göbekli halılarda” göbek kısmı halının zeminince uzanır ve iç içe geçmiş göbeklerden oluşur(çizim 33, 168).

“Taşpınar göbekli halılar” Taşpınar halılarının karakteristik özelliğini taşımaktadır (çizim 15, şekil 177). En belirgin özelliği kırmızı zemin üzerinde bulunan lacivert zeminli göbek motifinin olmasıdır. Lacivert ve kırmızının yoğun kullanıldığı ve zemininde elma çiçeği motifi bulunan halılardır. Dış hatlar ve renk özelliği olarak Taşpınar göbek özelliği

göstermesine rağmen bazı halılarda göbeğin içinde yer alan motiflerin değiştirilerek uygulandığı da görülmektedir. Örneğin şekil 177’ de yer alan halı dış hatları itibariyle Taşpınar göbek halıyı yansıtmaya rağmen göbeğin zemininde kullanılan böbrek şeklindeki küçük motiflerden dolayı böbrekli halı olarak isimlendirilmiştir.

“Direkli çift kandilli sarmaşık halılarda” halının zemininde bulunan iki direk arasında karşılıklı sarkıtılmış kandil motifleri yer alır (şekil 212).

“Mihraplı direkli tek kandilli” halılarda halının zemininde bulunan iki direk arasından sarkan bir “kandil motifi” yer almaktadır (şekil 209).

“İki kapılı Maden göbek” motifinin yer aldığı halılarda ikişer mihrap bölmesi ve yan yana iki göbek motifinin yer aldığı görülmektedir (şekil 231).

“Madalyon göbekler”, halının zemininin orta kısmında, daire ya da daireyi yakın bir şekilde bulunur ve genellikle bitkisel motiflerle bezenmiştir (şekil 183).

Yörede göbeklerin zemininde veya etrafında “vazolu çiçek, hayat ağacı, pıtrak, göz, ibrik, kandil, mimari yapı” gibi motiflerinde yer aldığı görülmektedir.

Yörede kullanılan bordür motifleri de genellikle bitkisel kökenli olmakla birlikte geometrik, figürlü, sembolik bezemelerde kullanılmaktadır.

Yöre halılarının bordürlerinde en çok görülen motif türü yörede “elmalı su” veya “balıklı su” adı verilen motiftir. Desen zikzak olarak ilerleyen yapraklar arasına küçük çiçek motiflerinin yerleştirilmesi ile meydana gelmektedir (çizim 67, şekil 166, 183).

“Laleli bordür” motifi, bordürde istenilen sayıda rengin kullanılmasıyla elde edilen lale motifinin birbirinden bağımsız olarak peşi sıra dizilmesiyle oluşturulan motif türüdür. (çizim 87, 178). Aynı motifin bir başka halıda sandık bölümünde kullanıldığı tespit edilmiştir (şekil 189).

Yöre halılarında görülen bir diğer bordür motifi ise bıhçılı (testereli) su motifidir. Bıhçı adı verilen motifin karşılıklı yerleştirilmesiyle oluşturulur (çizim 89, 168).

“Elma çiçekli başaklı su” motifinde istenilen sayıda renk kullanılarak elma çiçekleri ve başaklar sıralı olarak yerleştirilmiştir. Başak motifleri alt ve üst uçlarından birbirine bağlanmıştır. “Başak” motifli sandıklar içine elma çiçeklerinin yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur (çizim 98, şekil 196).

Yöre halılarında kullanılan “kanaviçeli sarmaşık” adı verilen bordür motifinde çiçekler ardı sıra dizilmiş ve verrev çizgilerle birbirine bağlantısı sağlanmıştır (çizim 40, şekil 175).

Yöre halılarında yörede “yaryara çiçek sundu” adıyla anılan motifin ard arda dizilmesiyle oluşan bir bordür motifi de kullanılmıştır (çizim 72, şekil 180, 228).

Genellikle Yahyalı halılarına özgü bir bordür motifi olan manzara motiflerine yörede tespit edilen halıların bordürlerinde de rastlanmıştır (çizim 97, 170).

Yöre halılarında farklı türdeki çiçek motiflerinin, “koç başı” motiflerinin birbirleriyle değişik şekillerde bağlantıları sağlanarak ardı sıra dizilmeleriyle farklı türlerde bir çok bordür motifi oluşturulduğu görülmektedir.

Yöre halılarında görülen sandık bölümünde farklı türde motifler görülmektedir. Bunlar “kapama sandık, merdivenli sandık, zincirli sandık, çiçekli sandık, kuş motifli sandık” gibi isimler almaktadır.

“Kapama sandık” üçgen şeklindeki sekmelerden oluşmaktadır. Üçgenlerin ortasına geometrik ya da bitkisel motifler yerleştirilmiştir (çizim 118,122, 169, şekil 177)

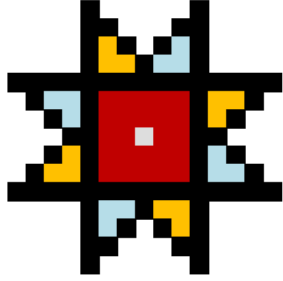
“Kuşlu sandık” motifi stilize edilmiş kuş motiflerinin birbirinden bağımsız olarak ard arda dizilmesiyle oluşturulmuştur (çizim 117, 176).

“Lale motifli sandık” lale motiflerinin birbirinden bağımsız olarak ard arda dizilmesiyle oluşturulmuştur(çizim 121, 169).

“Zincirli sandık” deseninde insan motifi şeklindeki geometrik motif ve çarpı şeklindeki zincir motifi atlamalı olarak yerleştirilmiştir (çizim 125, şekil 202).

Yörede sedefte kullanılan motiflere baktığımızda “sıçan dişi, sızı, kirpikli” gibi motifler yer almaktadır. “Sıçan dişi” motifinde küçük kareler halindeki iki renk atlamalı olarak yerleştirilmiştir (çizim 126, şekil 225, 228). “Sızı motifi” genellikle iki renkle, üç çözümlü çiftinin kaydırmalı olarak düğümlenmesiyle oluşturulur (çizim 133,166, şekil 222). “Kirpikli sedef” motifi iki veya üç rengin kullanılarak birbirine karşıt üçgenlerin yerleştirilmesiyle oluşturulur (çizim 127). “Taraklı sedef” motifinde birden fazla renkteki tarak şeklindeki motiflerin ardı sıra bazen bağlantılı bazen de bağlantısız olarak dizilmesiyle oluşturulur (çizim 131, şekil 194).

1. Zemin Motifleri:

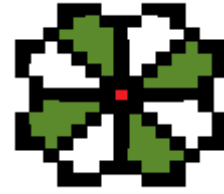
Çizim 1. Yıldız (Şekil 233)

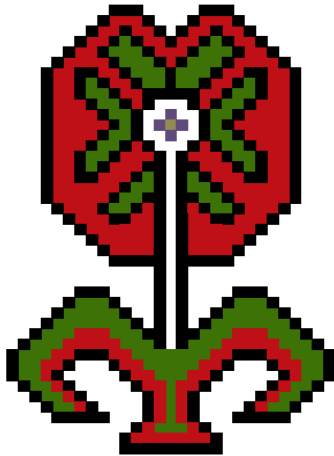
Çizim 2. Göz (Şekil 233)

Çizim 3 Pıtrak (Şekil 233)

Çizim 4. Çiçek (Şekil 263)

Çizim 5. Şekil 263

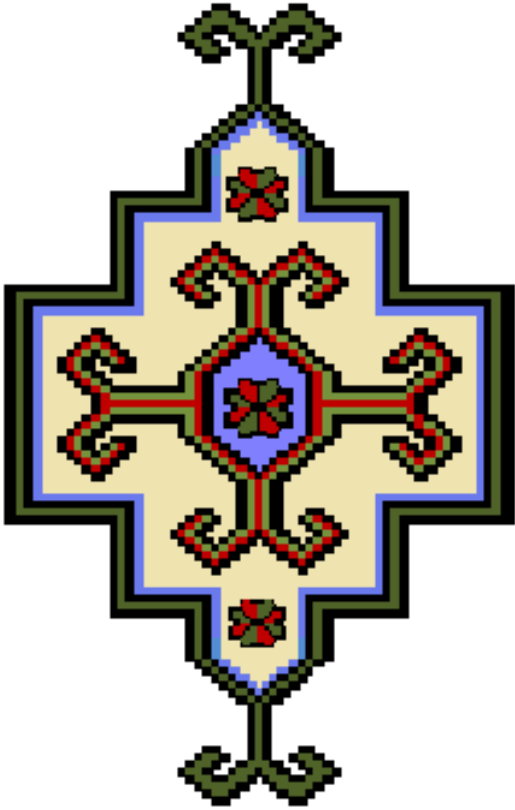
Çizim 6. Şekil 265

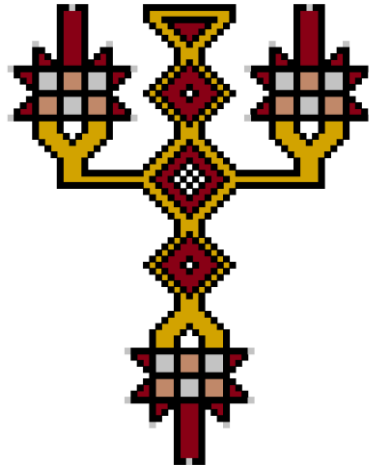
Çizim 7. Şekil 166, 168

Çizim 8. Şekil 172

Çizim 9. Şekil 263

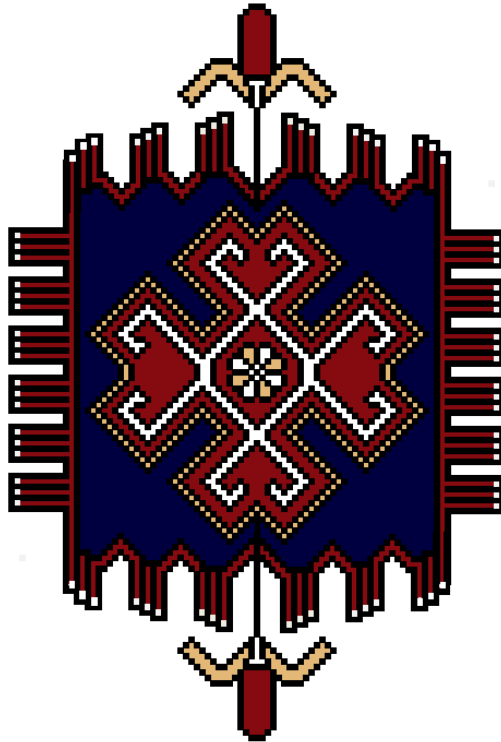
Çizim 10. Şamdan (Şekil 180)

Çizim 11. Köşe (Şekil 236, 237)

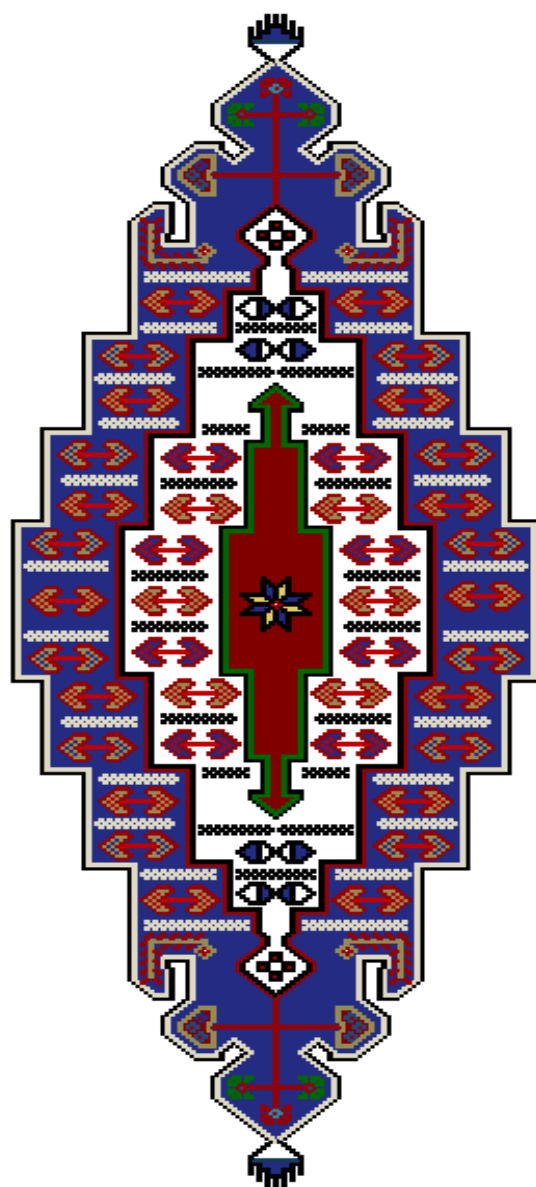
Çizim 12. Köşe (Şekil 239)

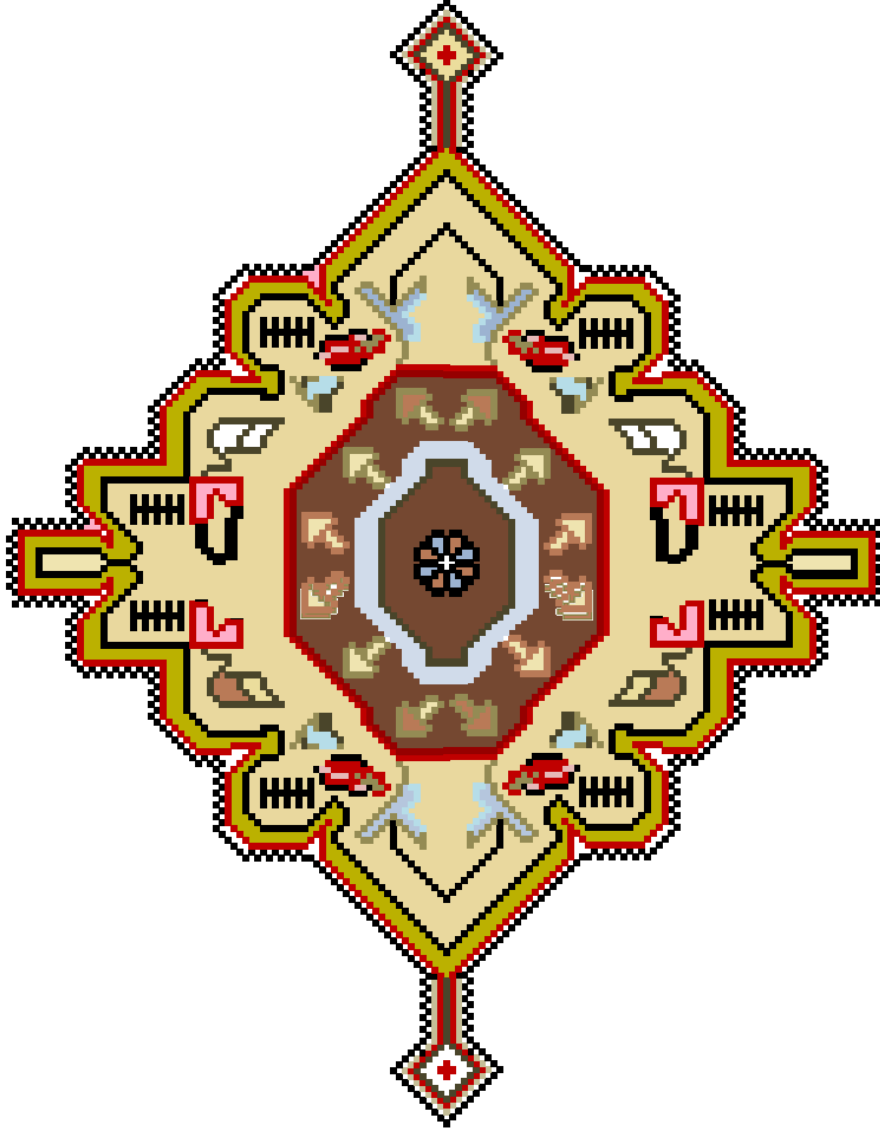
Çizim 13. Şekil 180, 220

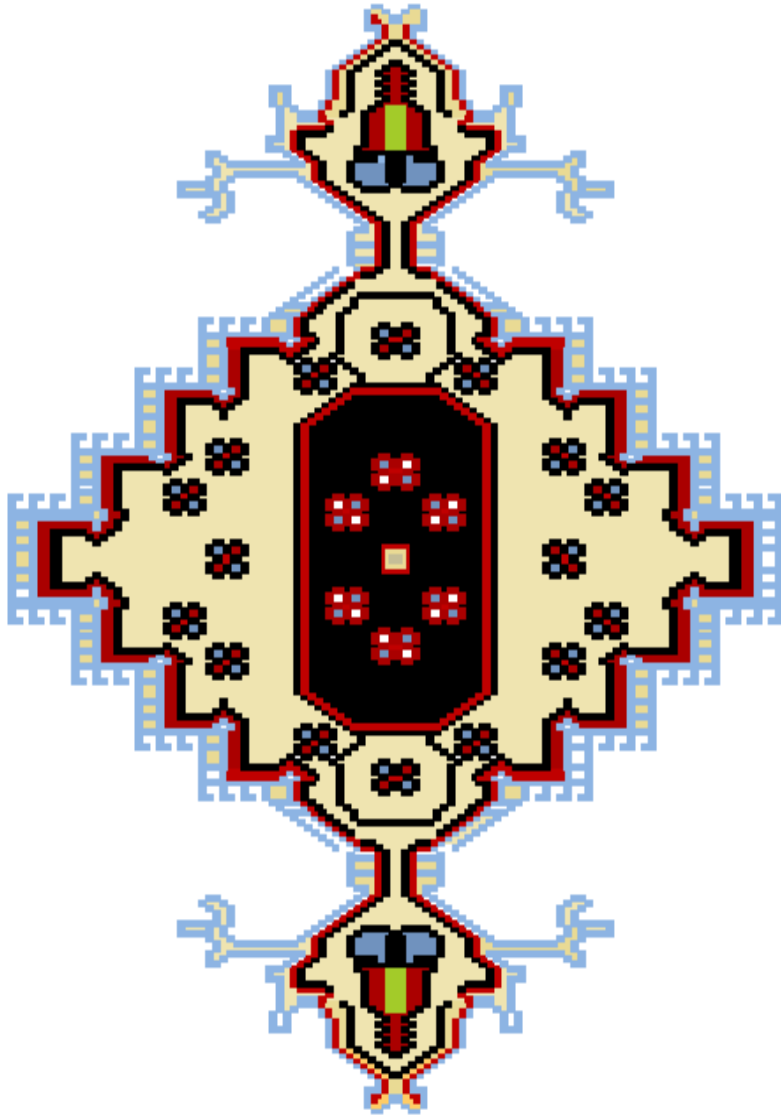
Çizim 14. Şekil 269

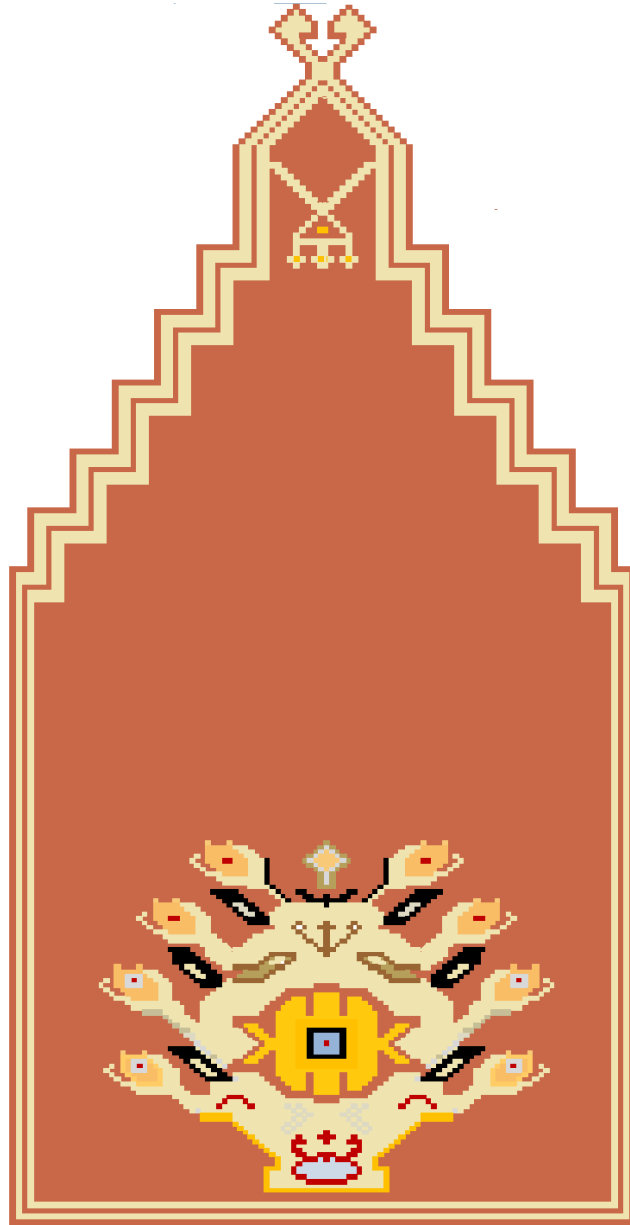
Çizim 15. Böbrekli (Şekil 177)

Çizim 16. Göbek (Şekil 236)

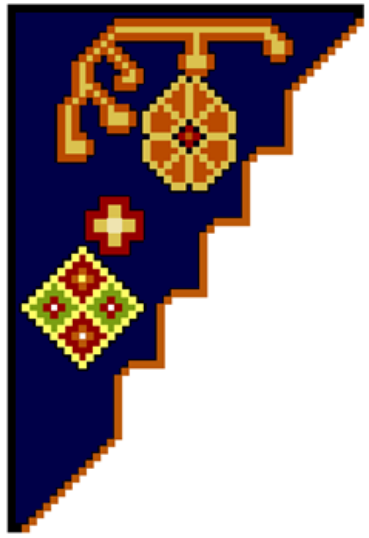
Çizim 17. Göbek (Şekil 239)

Çizim 18. Saksılı Mihrap (Şekil 245)

Çizim 19. Şekil 245

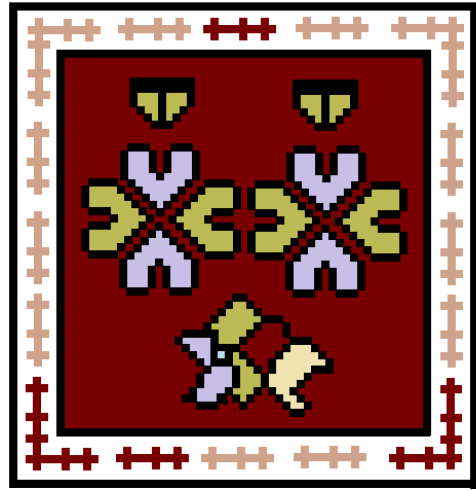
Çizim 20. Köşe (Şekil 271)

Çizim 21. İbrik (Şekil 245)

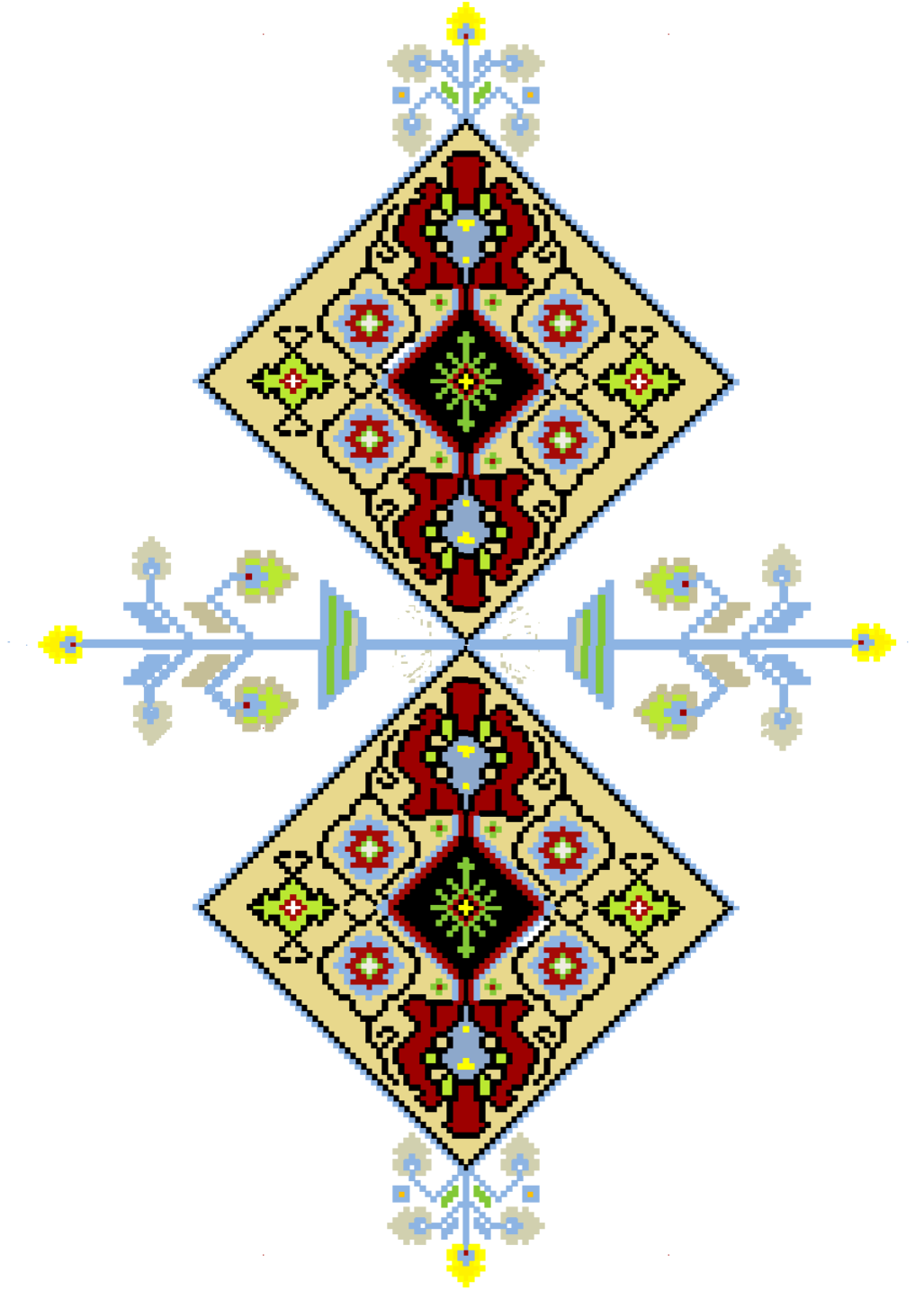
Çizim 22. Şekil 299

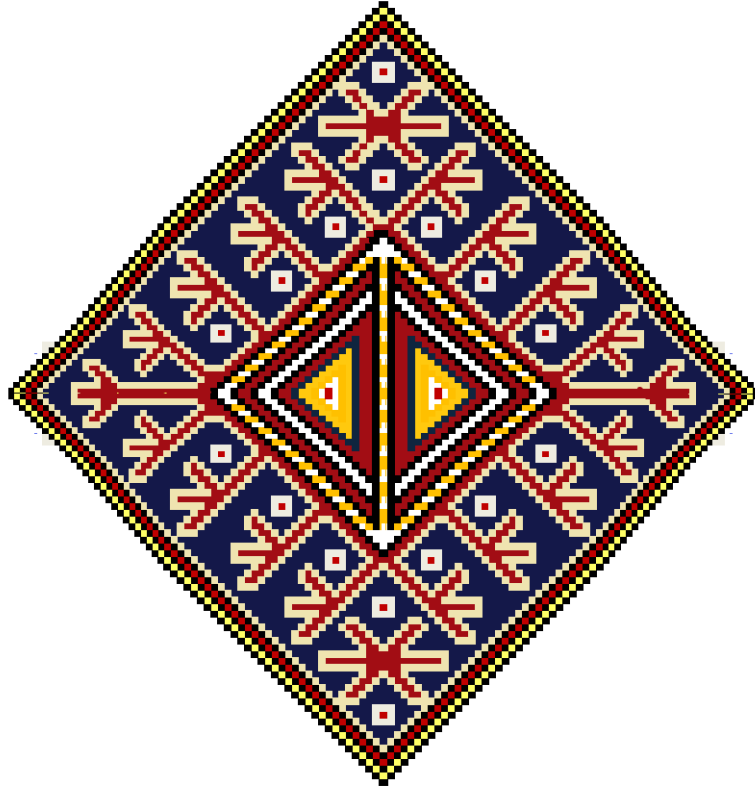
Çizim 23. Şekil 299

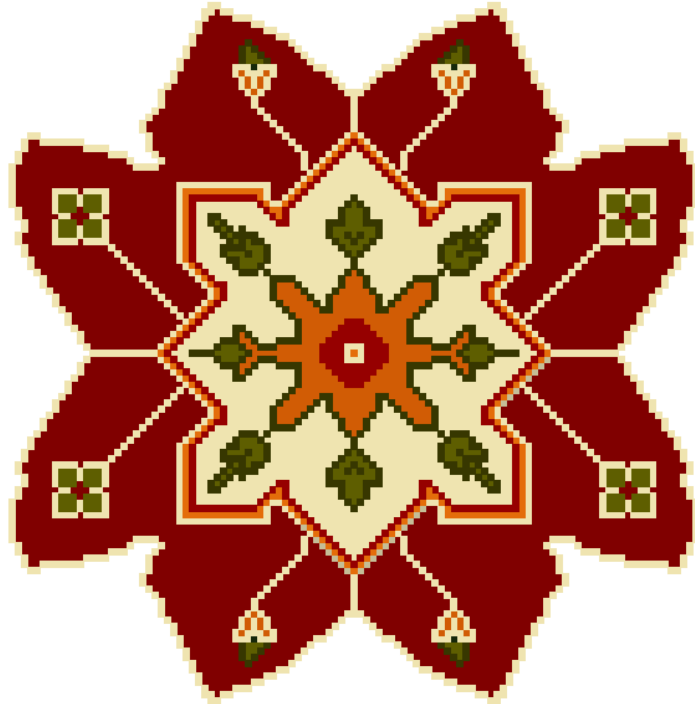
Çizim 24. Göbek (Şekil 271)

Çizim 25. Çift Göbek (Şekil 273)

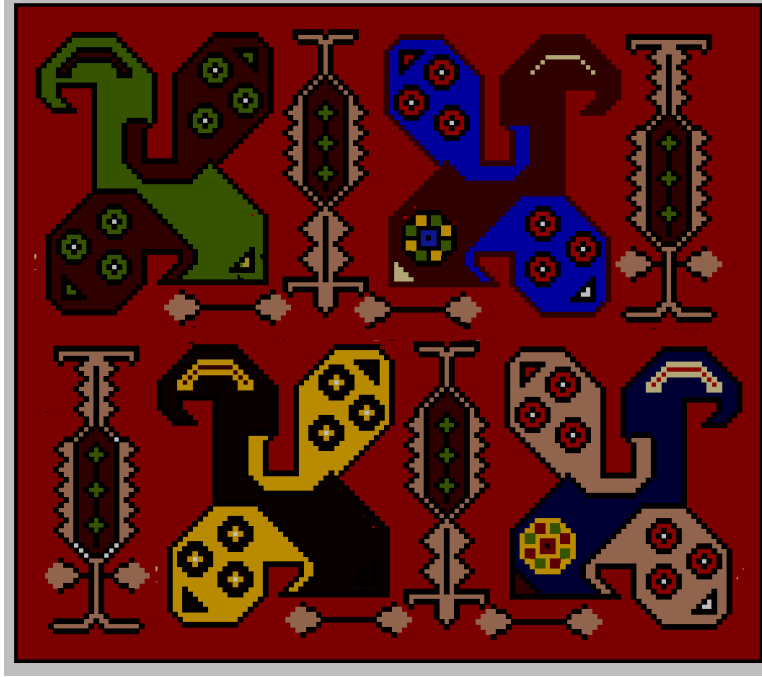
Çizim 26. Şekil 308

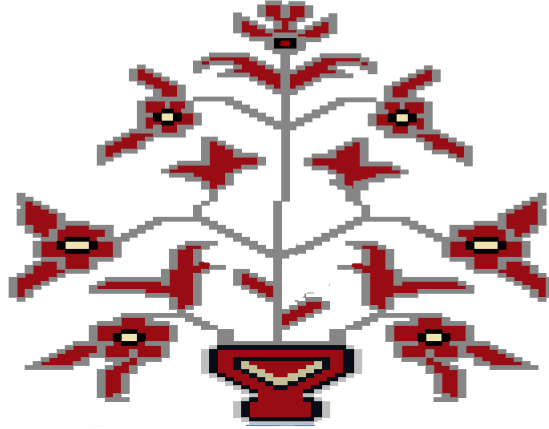
Çizim 27. Şekil 183

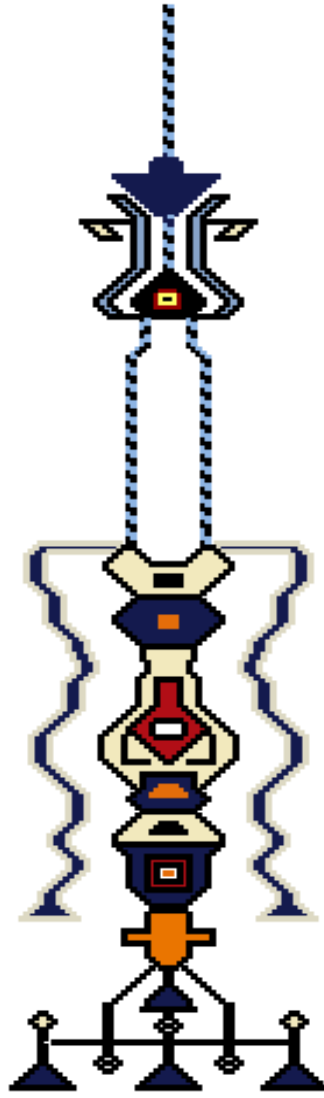
Çizim 28. Şekil 275

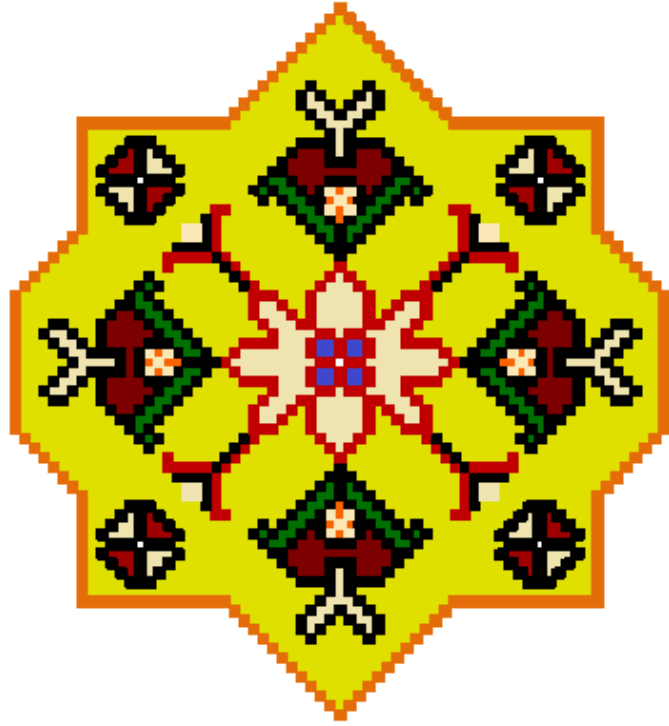
Çizim 29. Ördekli (Şekil 186)

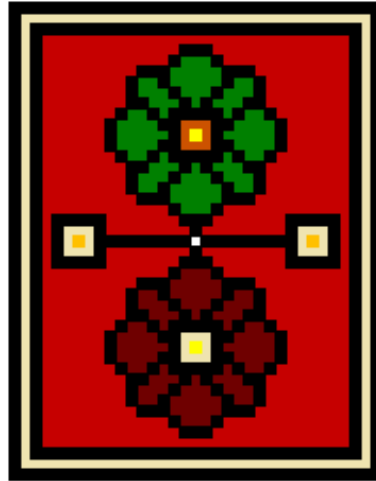
Çizim 30. Şekil 190

Çizim 31. Kandıllık (Şekil 189, 212)

Çizim 32. Şekil 301

Çizim 33. Şekil 301

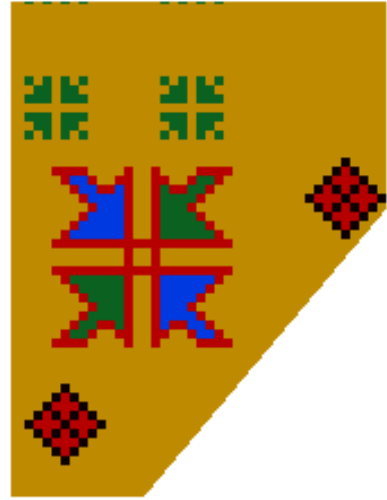
Çizim 34. Şekil 292

Çizim 35. Şekil 292

Çizim 36. Şekil 277

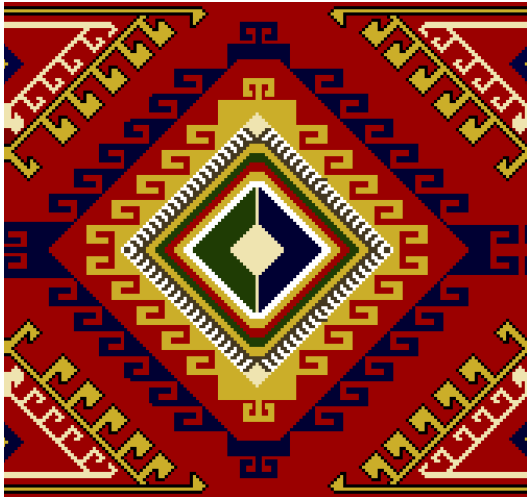
Çizim 37. Köşe (Şekil 243)

Çizim 38. Mihrap (Şekil 247)

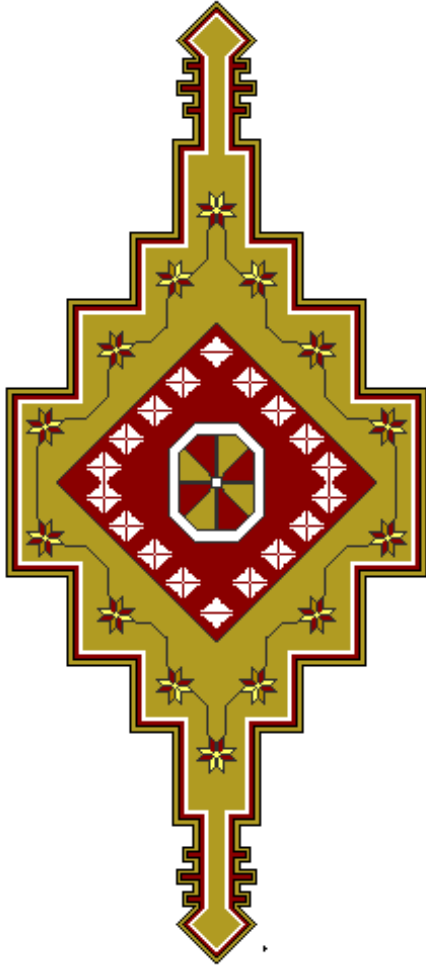
Çizim 39. Mihrap (Şekil 249)

Çizim 40. Şekil 294

Çizim 41. Şekil 310

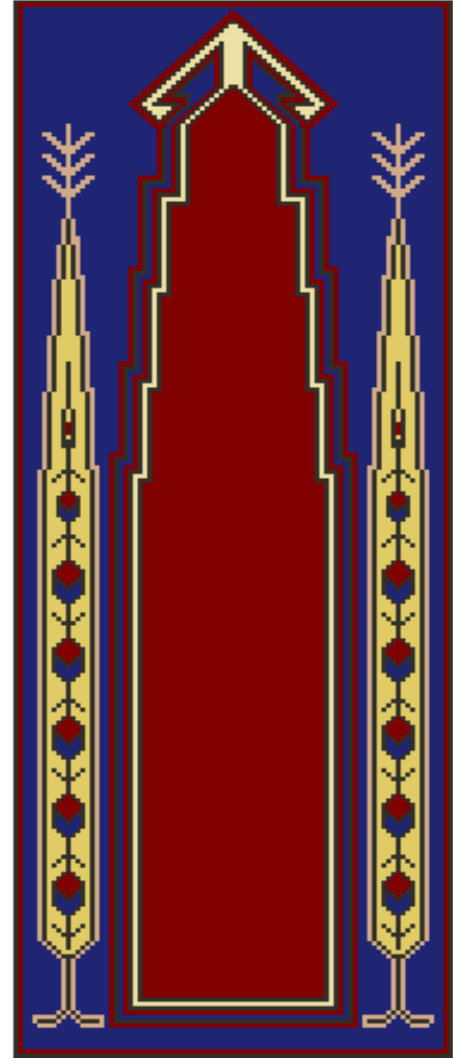
Çizim 42. Göbek (Şekil 192)

Çizim 43. Göbek (Şekil 243)

Çizim 44. Şekil 194

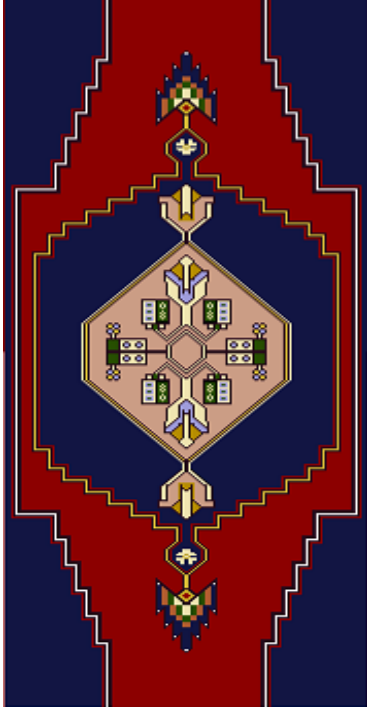
Çizim 45. Mihrap (Şekil 251)

Çizim 46. Şekil 294

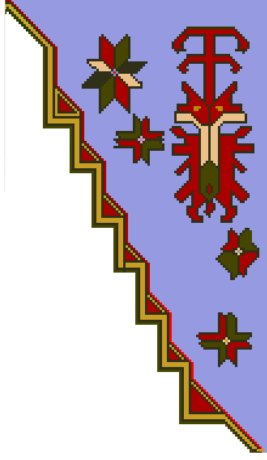
Çizim 47. Köşe (Şekil 202)

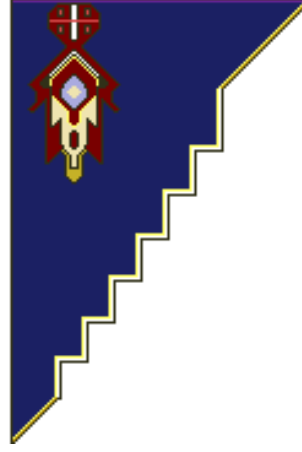
Çizim 48. Göbek (Şekil 196)

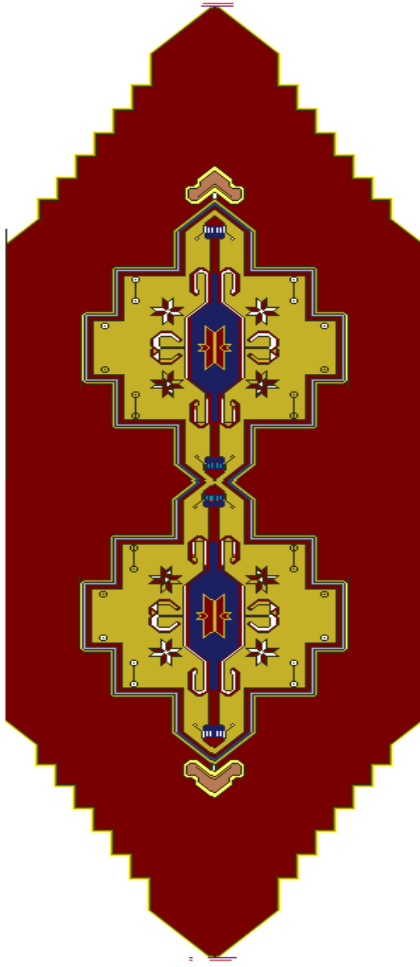
Çizim 49. Çifte Göbek (Şekil 198)

Çizim 50. Köşe (Şekil 198)

Çizim 51. Köşe (Şekil 200)

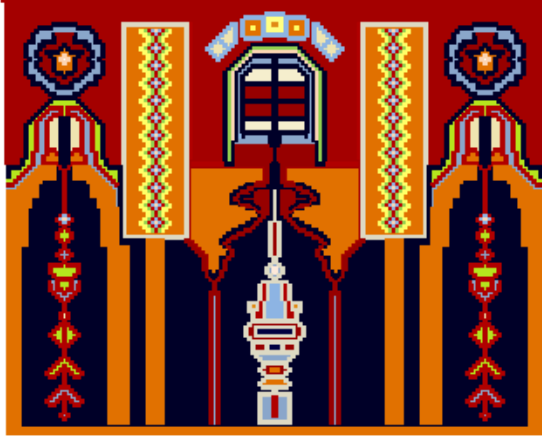
Çizim 52. Çift Göbek (Şekil 200)

Çizim 53. Taban Göbek (Şekil 202)

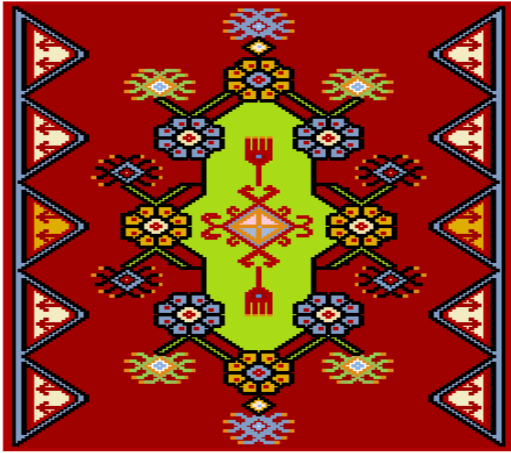
Çizim 54. Şekil 198

Çizim 55. Şekil 204

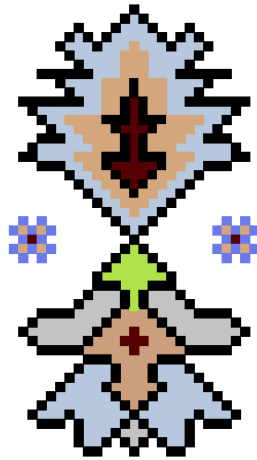
Çizim 56. Şekil 204

Çizim 57. Şekil 204

Çizim 58. Şekil 204

Çizim 59. Şekil 272

Çizim 60. Madalyonlu Maden (Şekil 175)

2. Bordür Motifleri

Çizim 61. Çiçekli Su (Şekil 233)

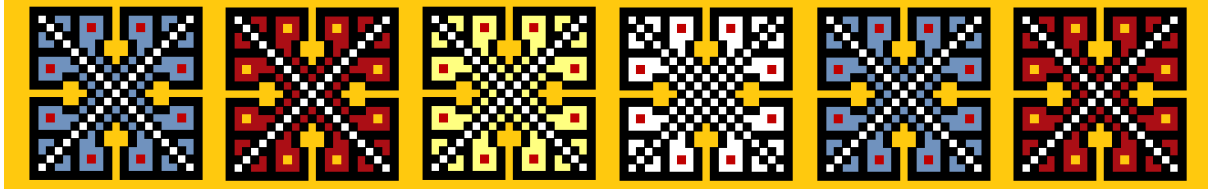
Çizim 62. Şekil 233

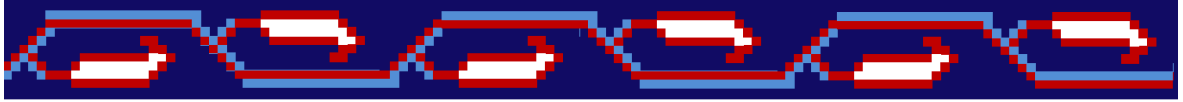
Çizim 63. Şekil 263

Çizim 64. Şekil 265

Çizim 65. Şekil 166

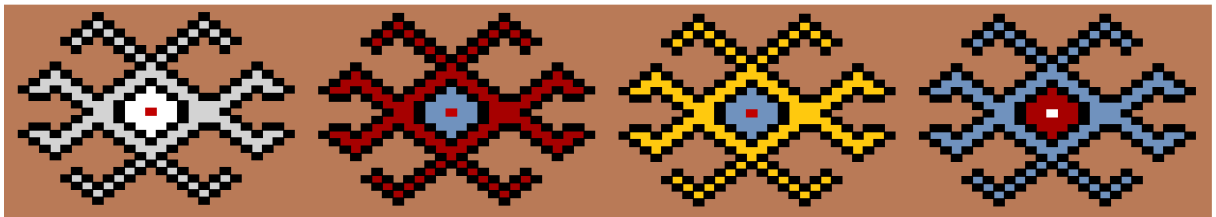
Çizim 66. Yapraklı Su (Şekil 167, 239)

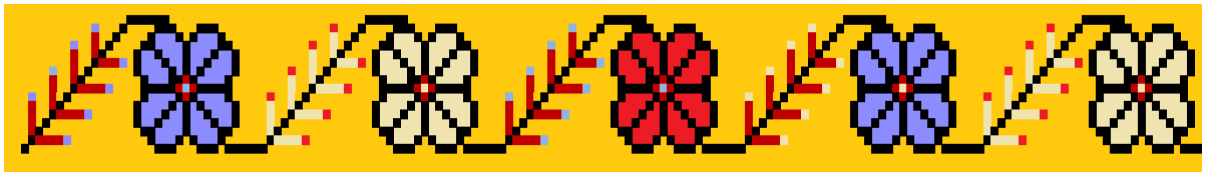
Çizim 67. Çatık Kaş (Şekil 166, 183, 220, 306)

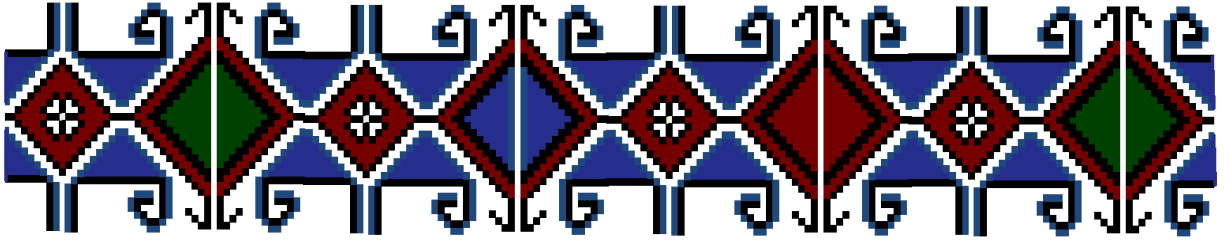
Çizim 68. Şekil 253, 269

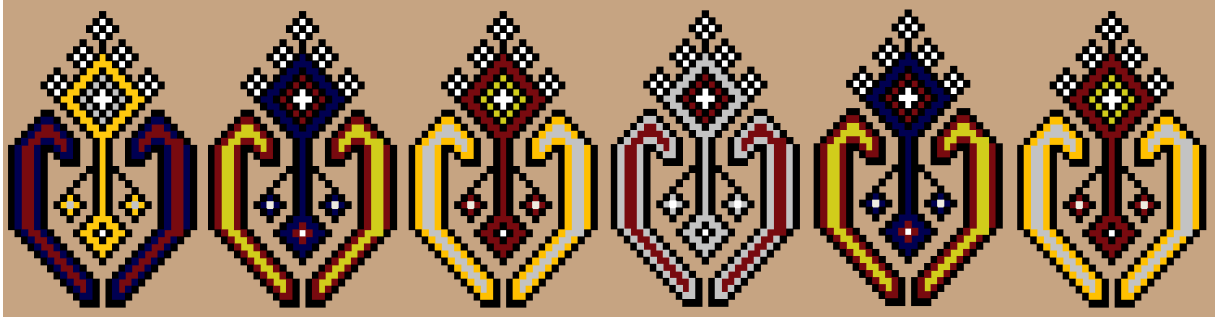
Çizim 69. Akrep (Şekil 170)

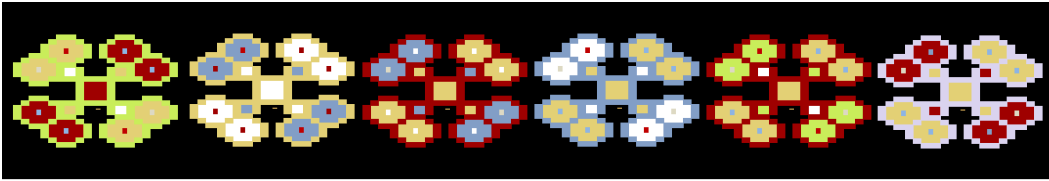
Çizim 70. Kanaviçeli Sarmaşık (Şekil175)

Çizim 71. Koçbaşı (Şekil 177)

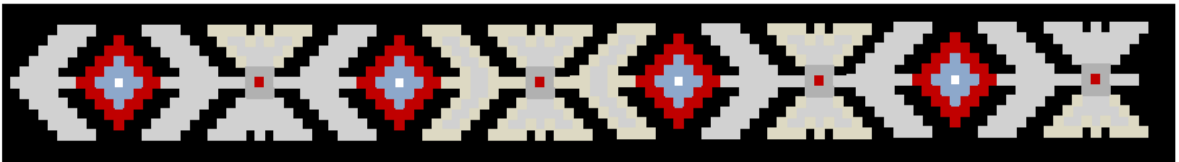
Çizim 72. Yar Yara Çiçek Sundu (Şekil 180, 228)

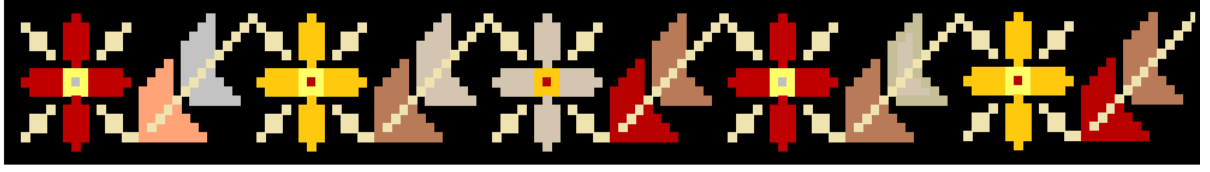
Çizim 73. Şekil 239, 241

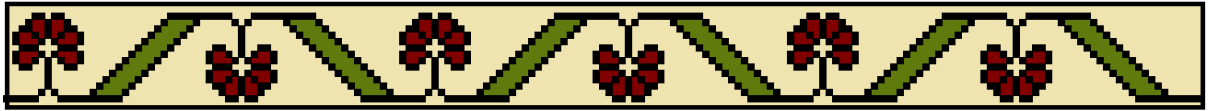
Çizim 74. Şekil 239, 240

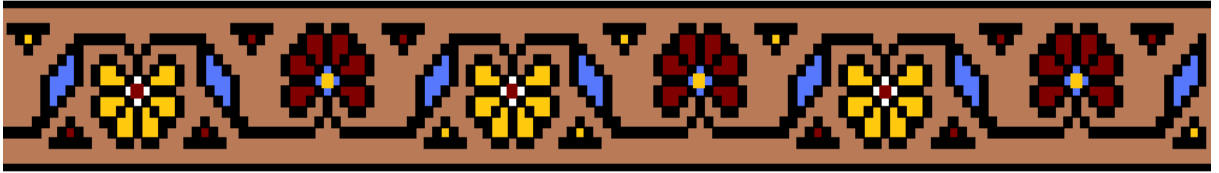
Çizim 75. Şekil 244

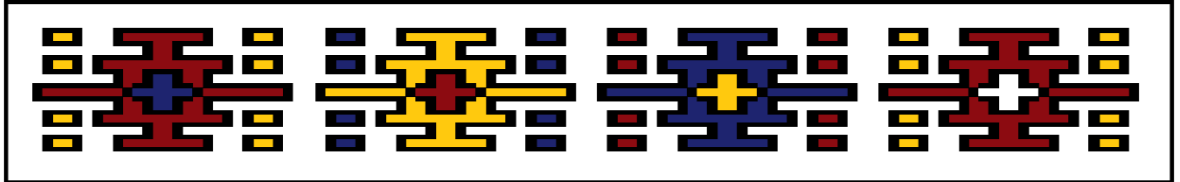
Çizim 76. Şekil 245

Çizim 77. Şekil 180, 189, 255, 271, 277, 212

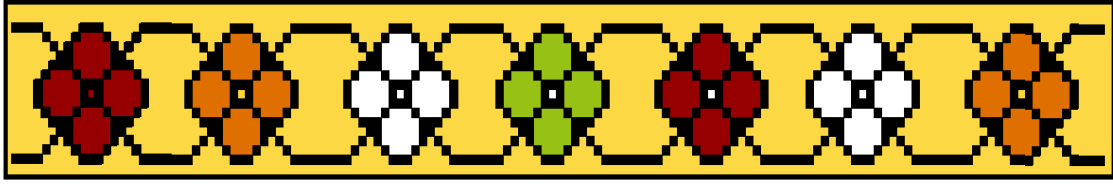
Çizim 78. Şekil 273

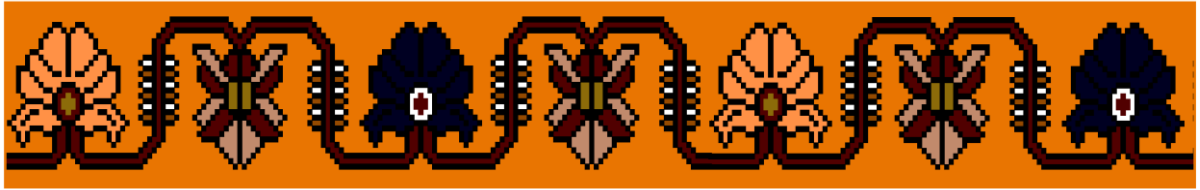
Çizim 79. Şekil 308

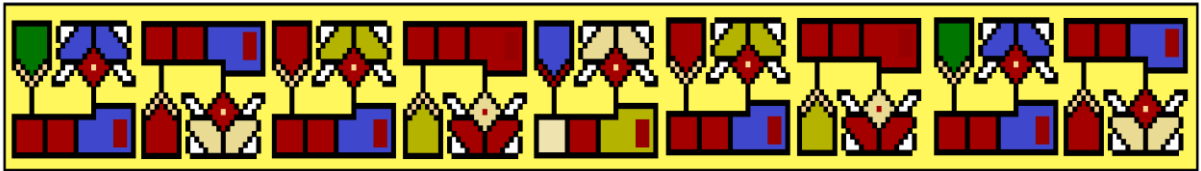
Çizim 80. Şekil 308

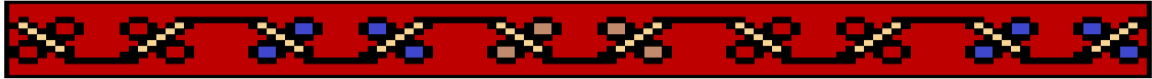
Çizim 81. Şekil 275

Çizim 82. Şekil 183, 184

Çizim 83. Şekil 186

Çizim 84. Şekil 186, 194

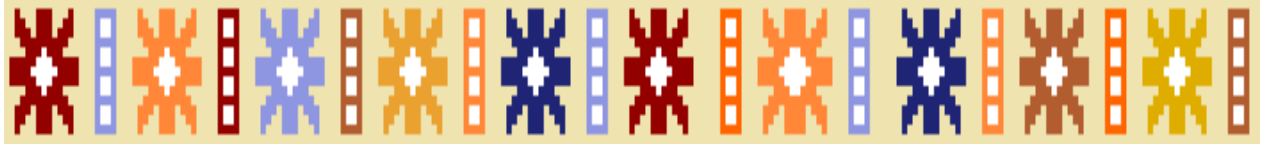
Çizim 85. Şekil 189, 212

Çizim 86. Şekil 292, 301

Çizim 87. Lale Motifli Su (Şekil 189, 292)

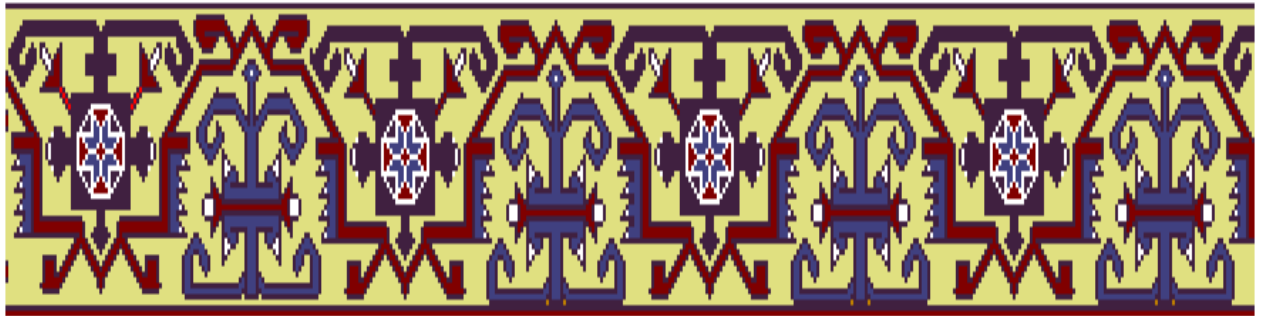
Çizim 88. Şekil 247

Çizim 89. Bıçkılı Su Motifi (Şekil 247)

Çizim 90. Şekil 277

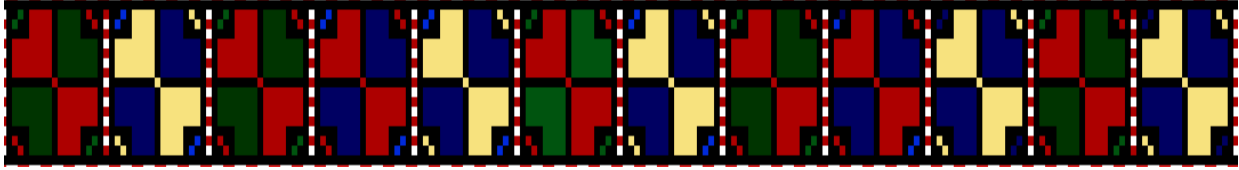
Çizim 91. Şekil 249

Çizim 92. Şekil 249

Çizim 93. Şekil 192

Çizim 94. Şekil 243

Çizim 95. Şekil 194

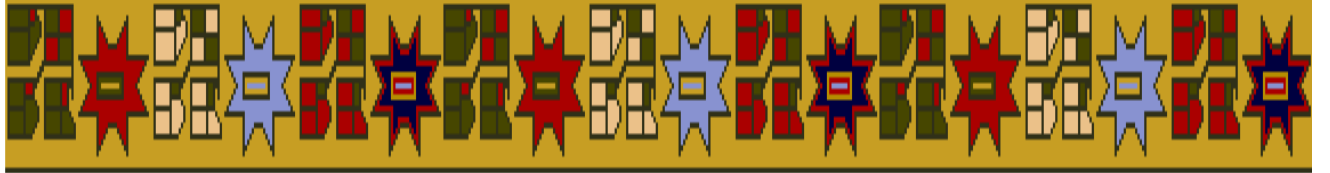
Çizim 96. Şekil 194

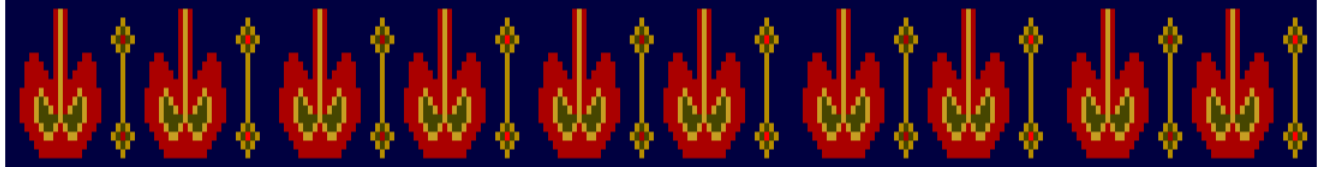
Çizim 97. Manzaralı (Şekil 251)

Çizim 98. Elma Çiçeği, Başaklı Su (Şekil 196)

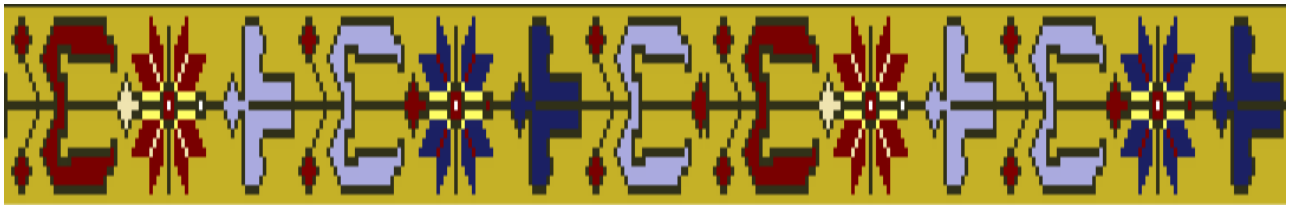
Çizim 99. Şekil 198

Çizim 100. Şekil 198

Çizim 101. Şekil 294

Çizim 102. Şekil 200

Çizim 103. Şekil 202

Çizim 104. Şekil 177

Çizim 105. Elma Çiçeği (Şekil 248)

Çizim 106. Şekil 204

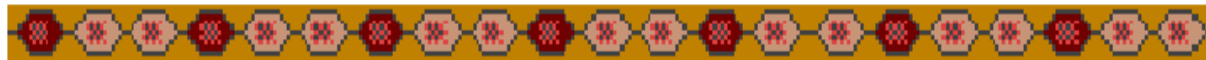
Çizim 107. Şekil 204

Çizim 108. Şekil 186, 194

Çizim 109. Çakmak (Şekil 194)

Çizim 110. Şekil 194

Çizim 111. Şekil 198

Çizim 112. Şekil 200

Çizim 113. Şekil 233

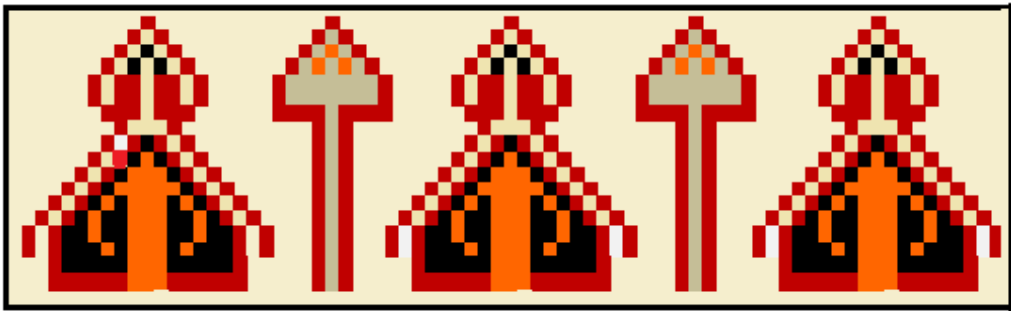

Çizim 114. Çengel (Şekil 236, 253)

Çizim 115. Şekil 243, 261, 290

3. Sandık (Ayaklık- Tabanlık) Motifleri

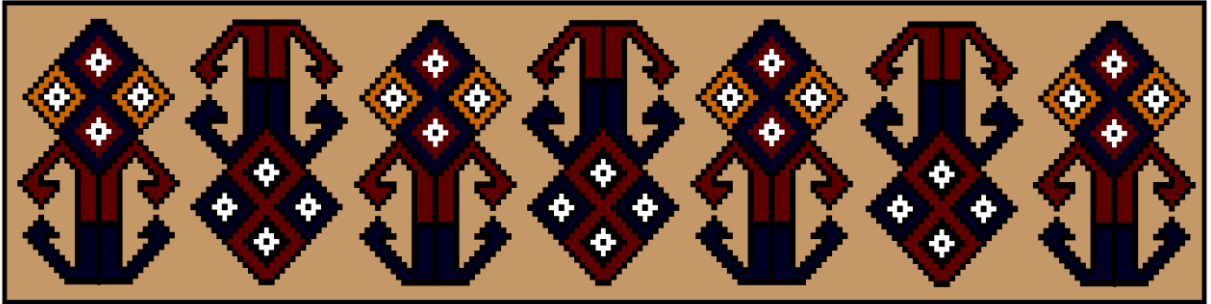
Çizim 116. Şekil 233

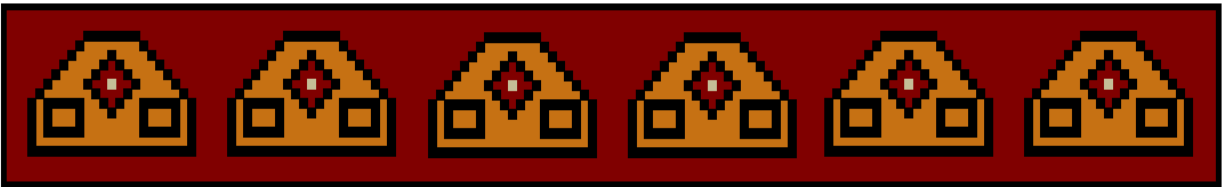
Çizim 117. Kuşlu Sandık (Şekil 265)

Çizim 118. Merdivenli, Kapama Sandık (Şekil 177)

Çizim 119. Şekil 180

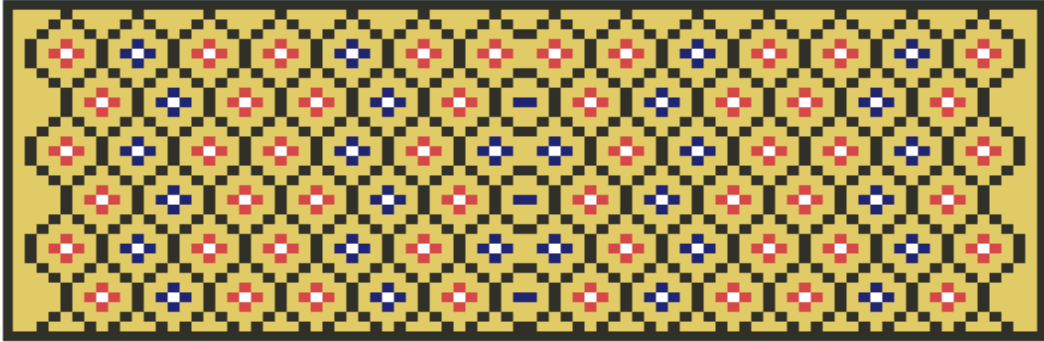
Çizim 120. Şekil 271

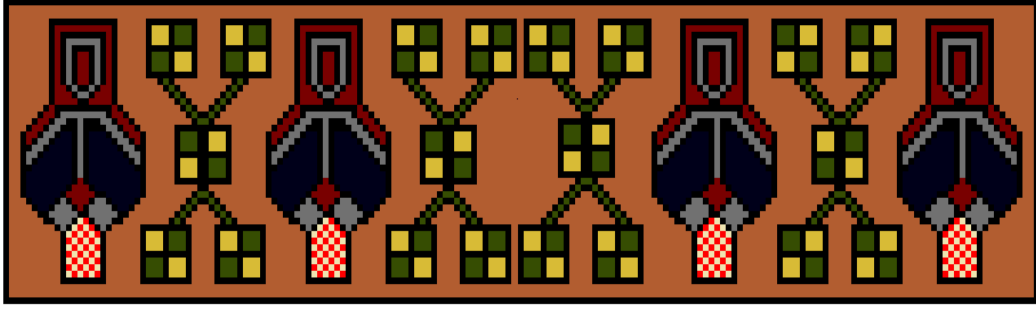
Çizim 121. Laleli Sandık (Şekil 247)

Çizim 122. Kapama Sandık (Şekil 249)

Çizim 123. Şekil 251

Çizim 124. Zincirli Sandık (Şekil 196)

Çizim 125. Merdivenli Sandık (Şekil 202)

4. Sedef Motifleri

Çizim 126. Sıçan Dişi (Şekil 220, 228, 271, 275, 282, 286, 301)

Çizim 127. Kirpikli (Şekil 167)

Çizim 128. Kirpikli (Şekil 166, 189, 198, 212, 231, 253, 291)

Çizim 129. Su Yolu (Şekil 172, 222)

Çizim 130. Taraklı Su (Şekil 192)

Çizim 131. Taraklı Su (Şekil 192, 245, 299)

Çizim 132. Şekil 292

Çizim 133. Sızı (Şekil 220, 243, 247, 306)

Çizim 134. Şekil 192

Çizim 135. Şekil 250

Çizim 136. Kirpik (Şekil 292)

Çizim 137. Sızı (Şekil 202, 279)

4.2.6. Halıların Kompozisyon Özellikleri

Bir halının kompozisyon özelliği o halının kalitesini belirleyen önemli görsel faktörlerden biridir. Halının yüzey bölümleri zemin, bordür ve sandıktan (alınlık- tabanlık) oluşmaktadır.

Aşağıdaki tabloda tespit edilen halıların zemin, bordür ve sandık bölümlerinin ayrı ayrı kompozisyon dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 12. Tespit Edilen Halıların Yüzey Bölümlerinin Kompozisyonları

Yüzey Bölümleri		n	%
Zemin	Tam Raport	1	2
	Yarım Raport (½)	13	22

	$\frac{1}{4}$ Raport	42	70
	Birim Raport	4	7
Bordür	Sedefli bordür	47	78
	Sedefsiz Bordür	13	22
Sandık	Sedef Çerçevesi	13	59
(Alınlık- Tabanlık)	Sedef Çerçevesiz	9	41

Tablo 12’ de tespit edilen halıların yüzey bölümlerinin kompozisyonları incelendiğinde, zemin kısmında % 70 inde $\frac{1}{4}$ raport, % 22’ sinde $\frac{1}{2}$ raport, %7’ sinde birim raport ve en az % 2 oranında da tam raport olduğu görülmektedir. Bordürlerin % 78’ i sedefliken % 22’ sinde sedef kullanılmamıştır. Halıların sandık bölümleri incelendiğinde ise % 59’ unun sandık bölümü sedefle çevrelenmişken % 41’ inin sandık bölümü sedef çerçevesizdir.

Halıların kompozisyon özellikleri incelendiğinde tek mihraplı halılar, çift mihraplı halılar, göbekli halılar, serbest düzen kompozisyonlu halılar yer almaktadır. Tek mihraplı kompozisyonlar yörede dokunan seccadelerde ve bazı yaygılarda da görülmektedir. Mihraplı halıların zemininin baş kısmında dikdörtgen şeklinde alınlık (ayetlik), alt kısmında da tabanlık yer almaktadır. Mihrabın kemerleri genellikle basamaklar şeklindedir. Tek mihraplı halılarda yarım ($\frac{1}{2}$) raportun uygulandığı görülmektedir.

Çift mihraplı kompozisyon düzeni yaygı, seccade ve yastıklarda görülmektedir. Yörede en çok çift mihraplı kompozisyon dokunmaktadır. Çift mihraplı halılara yörede köşe göbekli halı ismi verilmektedir. Mihrapların kemerleri tek mihraplıda olduğu gibi basamaklar halindedir. Çift mihraplı halılarda $\frac{1}{4}$ raportun uygulandığı görülmektedir.

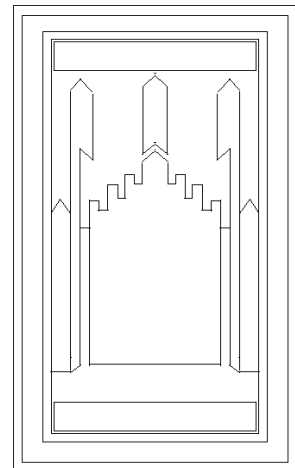
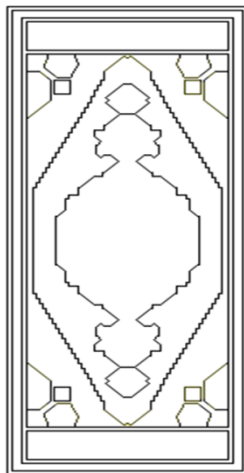
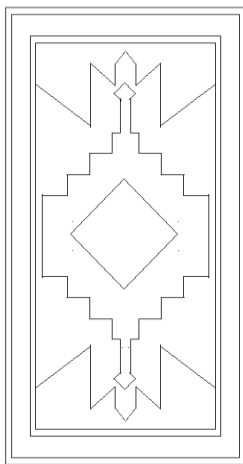
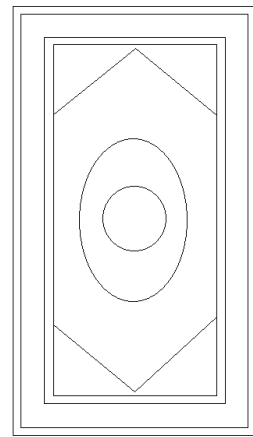
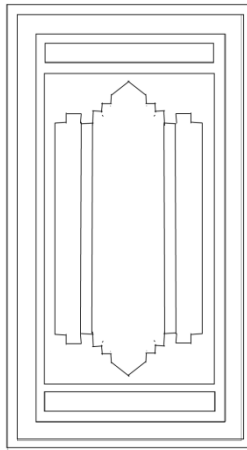
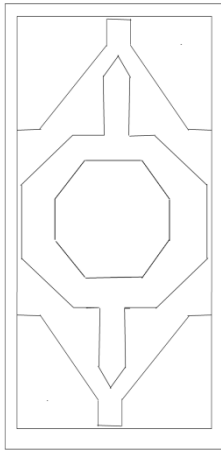
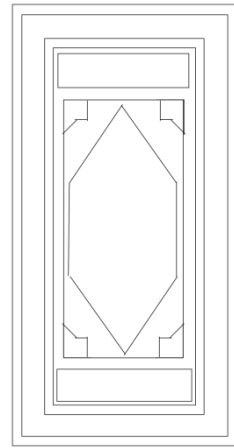
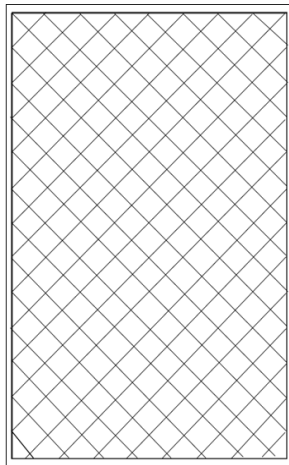
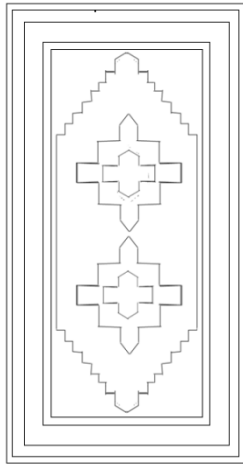
Göbekli kompozisyon yaygılarda, seccadelerde, yolluklarda, minderlerde, yastıklarda, heybelerde görülmektedir. Yörede bu tür halılara toplu halıda denilmektedir. Halılar orta zeminde göbek kompozisyonunun tekrar sayısına göre tek göbekli, çift göbekli, üç göbekli olarak isimlendirilmektedir. Göbekli halılara genellikle $\frac{1}{4}$ raport uygulanmaktadır.

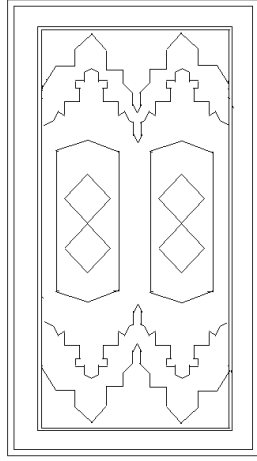
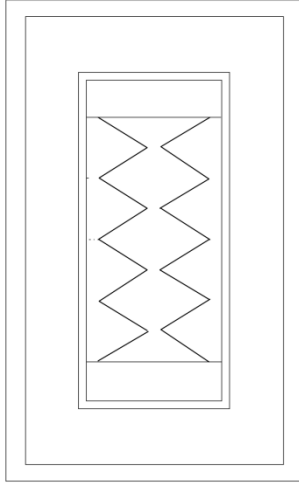
Serbest, serpmme, tekrar eden desen özellikli kompozisyon ise yaygılarda ve minderlerde uygulanmıştır. Bu tür halılarda birim raport görülmektedir.

Yörede tespit edilen halıları incelendiğinde ürün cinslerine göre farklı özellikte kompozisyonun olduğu görülmüştür.

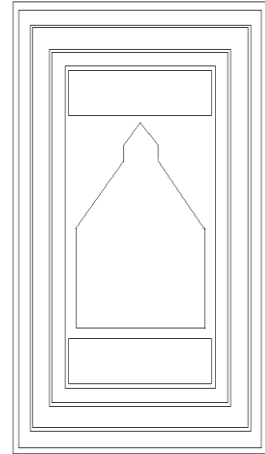
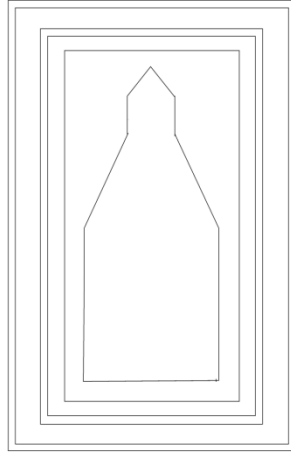
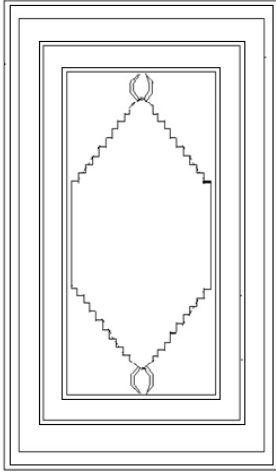
1. Yaygı yüzey kompozisyonları:

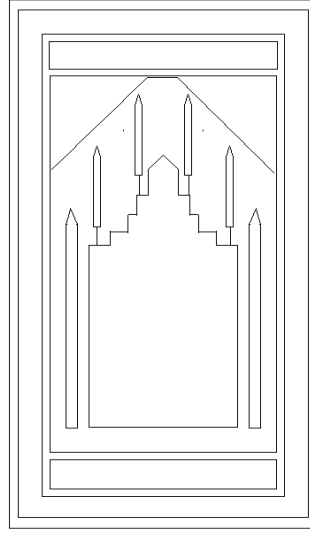
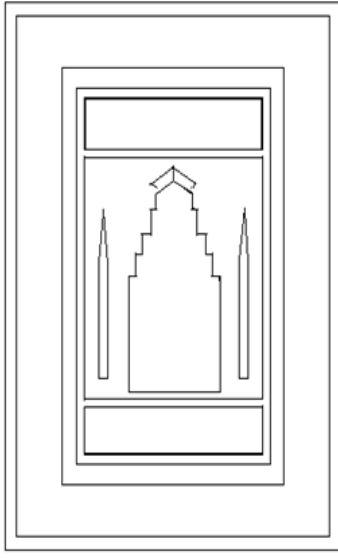
Yörede 11 adet farklı yaygı yüzey kompozisyonu tespit edilmiştir.

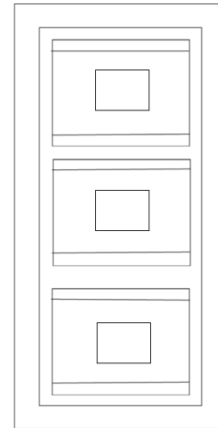
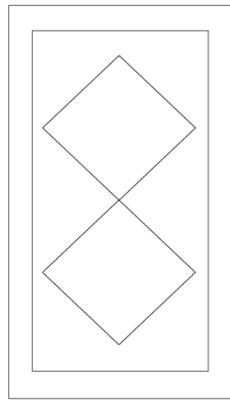
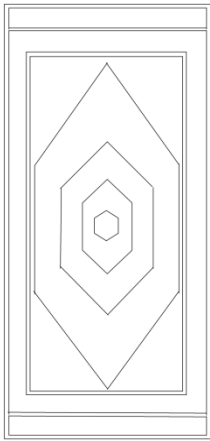
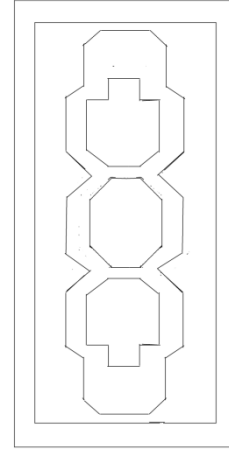
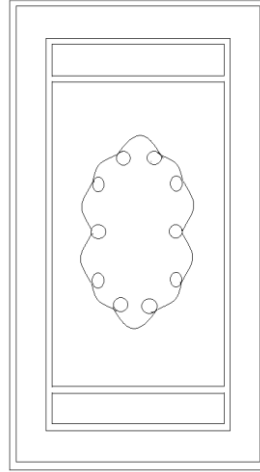
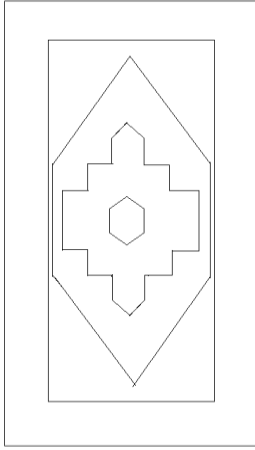

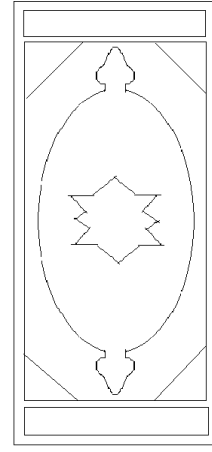
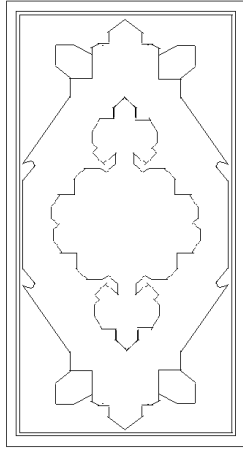
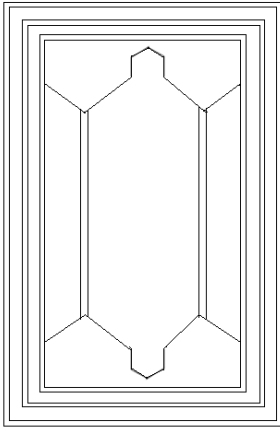
2. Seccade yüzey kompozisyonları:

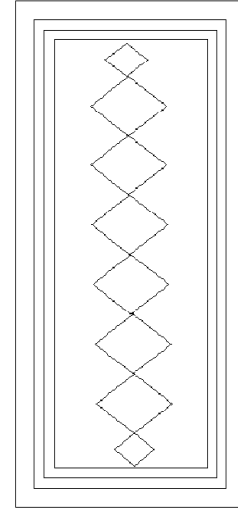
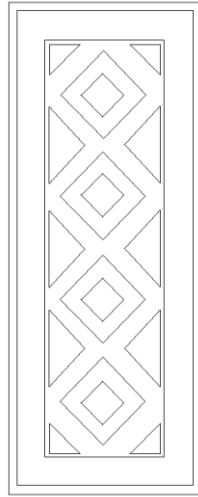
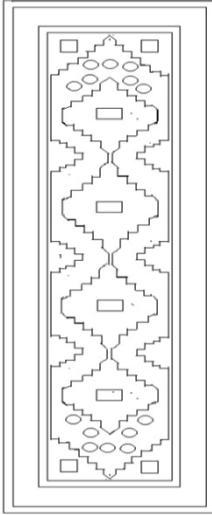

3. Yastık yüzey kompozisyonları

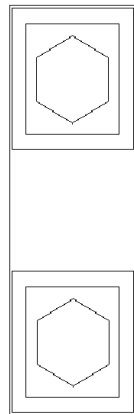
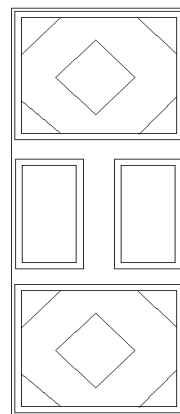
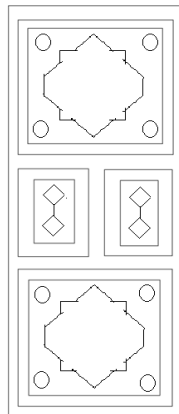
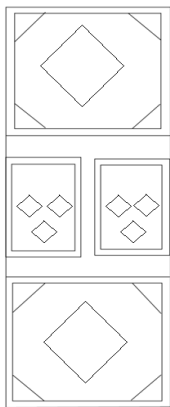

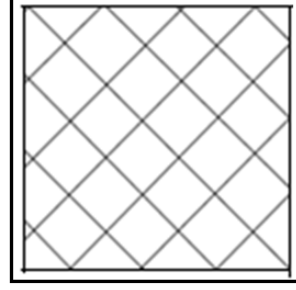
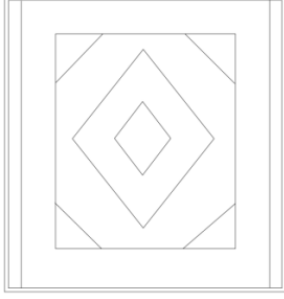
4. Yolluk yüzey kompozisyonları:

5. Heybe yüzey kompozisyonları

6. Minder yüzey kompozisyonları

4.3.Yörede Tespit Edilen Halı Örnekleri

4.3.1. Yaygı

Şekil 27. Keşlik Halı Yaygı

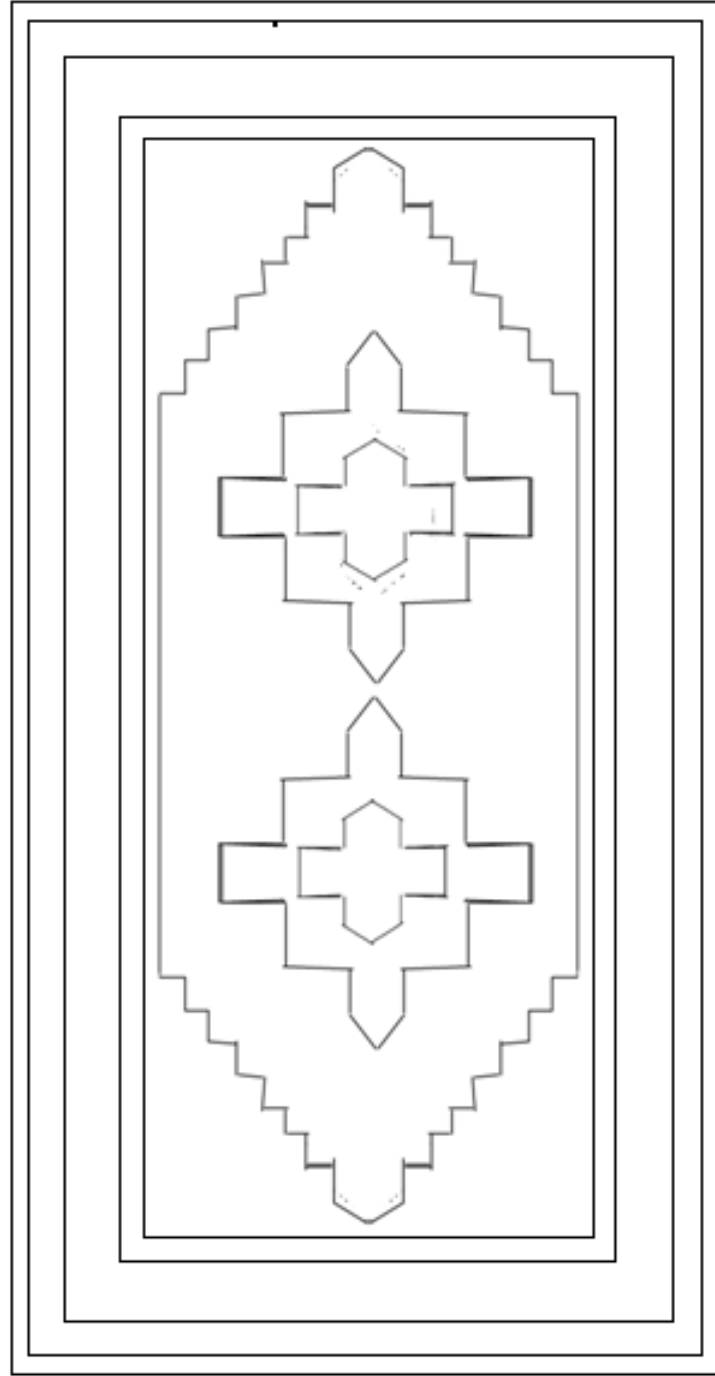

Şekil 28. Keşlik Halı Yaygı Bordür Detayı

Şekil 29. Keşlik Halı Yaygı Göbek Detayı

Örnek No	1 (Şekil 29, 30, 31)
Yöresi	Niğde Keşlik
Tarihlendirme	1980
Bulunduğu yer	Halı pazarı
İnceleme Tarihi	15.08.2012
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	117x210
Halı kilimi (Topraklık)	10 mm
Hav Yüksekliği	6 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	25x28
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 sıra süzme atkı, 1 sıra basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Lacivert, kırmızı, turuncu, mavi, beyaz, gri.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halıda kenarda bulunan testere ağzı ve çatık kaş motifleri bulunan iki sedften sonra pıtrak motifli bordür ve bordürden sonra uzun kenarında yaprak, kısa kenarlarında çatık kaş motifleri bulunan iç sedef yer almaktadır. Zeminde bulunan simetrik çift göbekte lale ve hayat ağacı motifleri yer almaktadır. Zeminin dört bir köşesinde pıtrak motifleri bulunmaktadır (Çizim 138).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Gül, lale, pıtrak. Sembolik Bezeme: Hayat ağacı, muska.
Kaynak Kişi	Ahmet Arslan (A. Arslan, kişisel görüşme, Ağustos 2012).

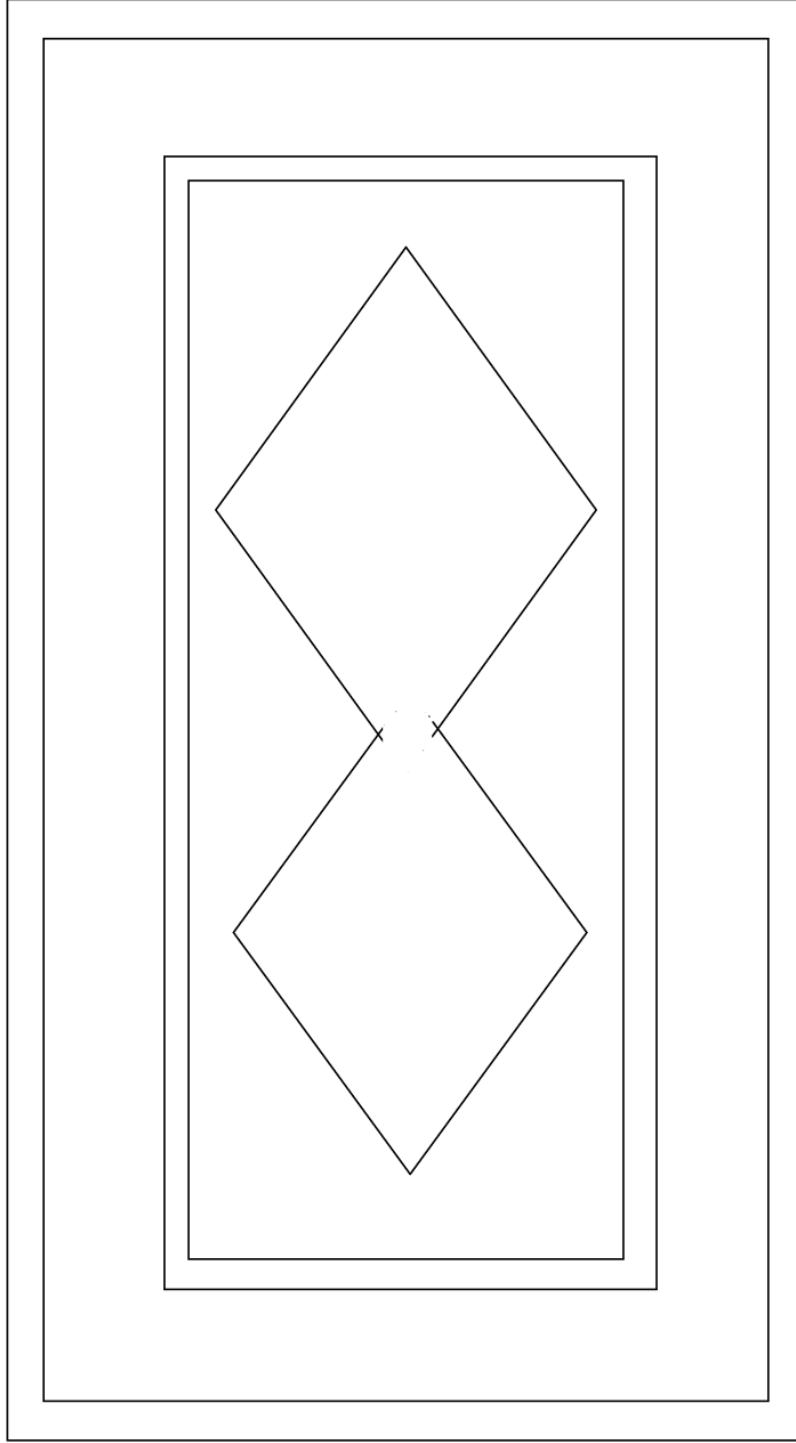

Çizim 138. Keşlik Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

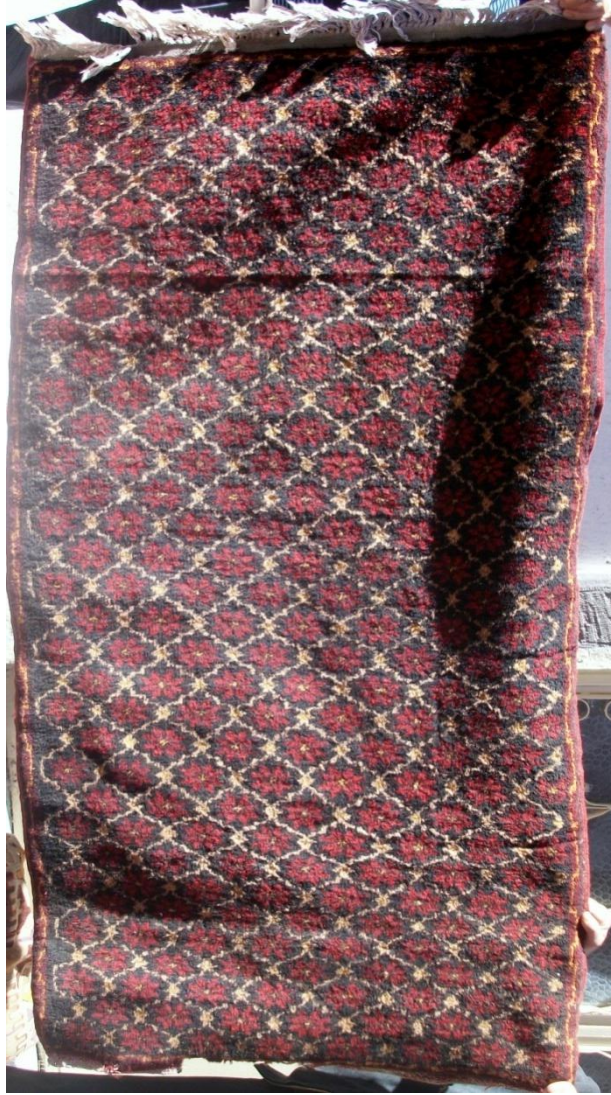

Şekil 30. Melendiz Halı Yaygı

Örnek No	2 (Şekil 32)
Yöresi	Melendiz
Tarihlendirme	1940
Bulunduğu yer	Niğde halı pazarı
İnceleme Tarihi	16.08.2012
Ürün cinsi	Yaygı (Yatak halısı)
Boyutu (En x Boy)	145x238
Halı kilimi (Topraklık)	12 mm
Hav Yüksekliği	15 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	15 x 15
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 sıra süzme atkı , 1 sıra basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Mavi, kırmızı, turuncu, gri, siyah, kahverengi
Birimlerin Biçimlendirilmesi	Yarım raport
Kompozisyon	Halı iki sedef arasında bulunan bir bordürle çevrelenmiştir. İki kısma ayrılmış olan zeminde iki adet baklava dilimi yer almaktadır. (Çizim 139)
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Pıtrak Geometrik Bezeme: Zikzak
Kaynak Kişi	Ahmet Arslan

Çizim 139. Melendiz Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

Şekil 31. Kemerhisar Halı Yaygı

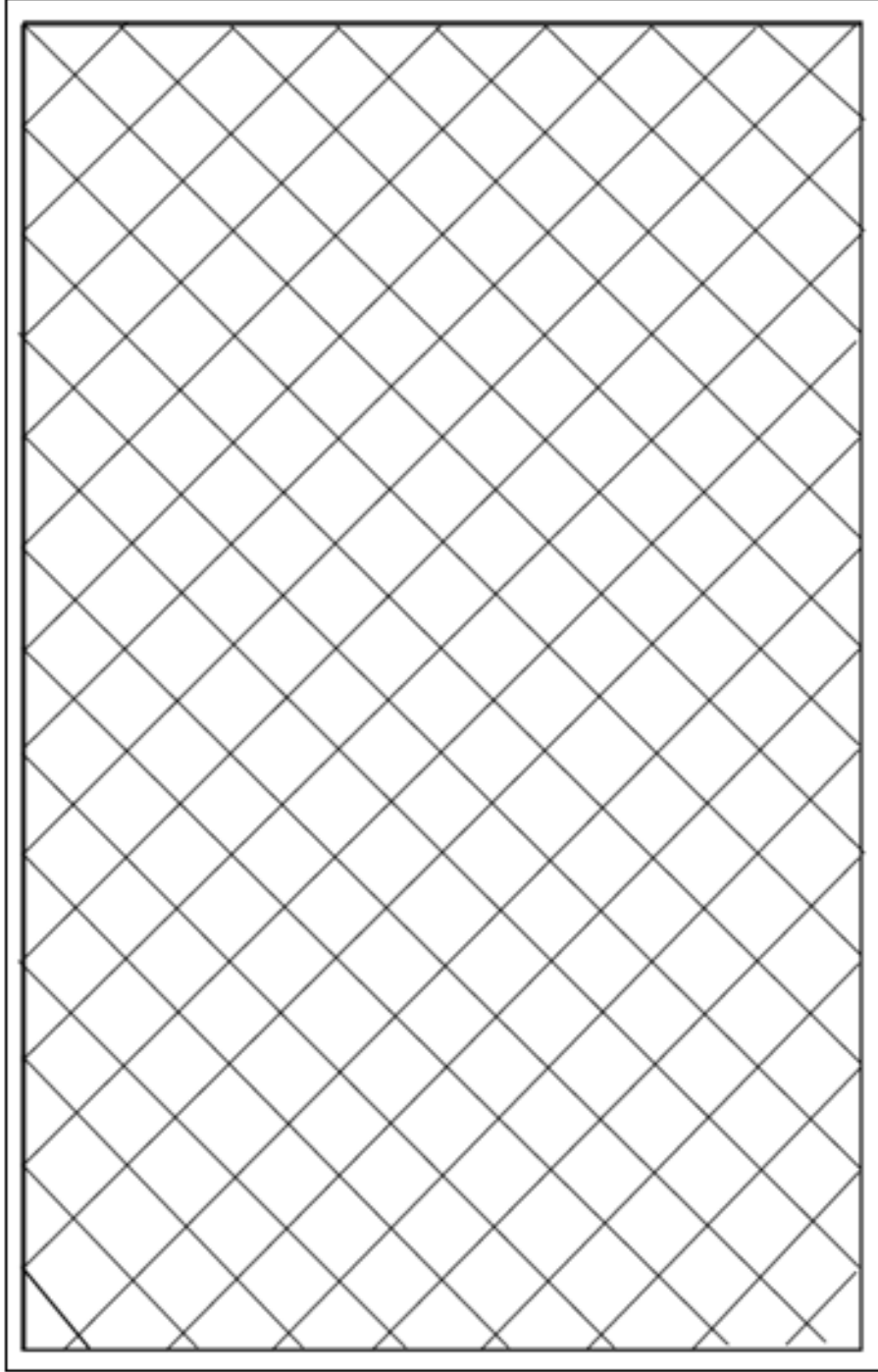
Örnek No

3 (Şekil 33, 34)

Şekil 32. Kemerhisar Halı Yaygı Motif Detayı

Yöresi	Bor, Kemerhisar
Tarihlendirme	1960
Bulunduğu yer	Niğde halı pazarı
İnceleme Tarihi	23.08.2012
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	93x180
Halı kilimi (Topraklık)	80 mm
Hav Yüksekliği	6 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	15 x 15
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 sıra süzme atkı , 1 sıra basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Pamuk
Kullanılan Renkler	Kırmızı, Lacivert, Sarı, Kremrengi
Birimlerin Biçimlendirilmesi	Birim Diyagonal Tekrar
Kompozisyon	Tek bir sedefin çevrelediği halıda çiçek motifinin raport halinde diyagonal birim tekrarı ile zemin tamamen bezenmiştir (Çizim 140).
Bezeme konuları	Sembolik Bezeme: Yıldız
Kaynak Kişi	Ahmet Arslan

Çizim 140. Kemerhisar Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

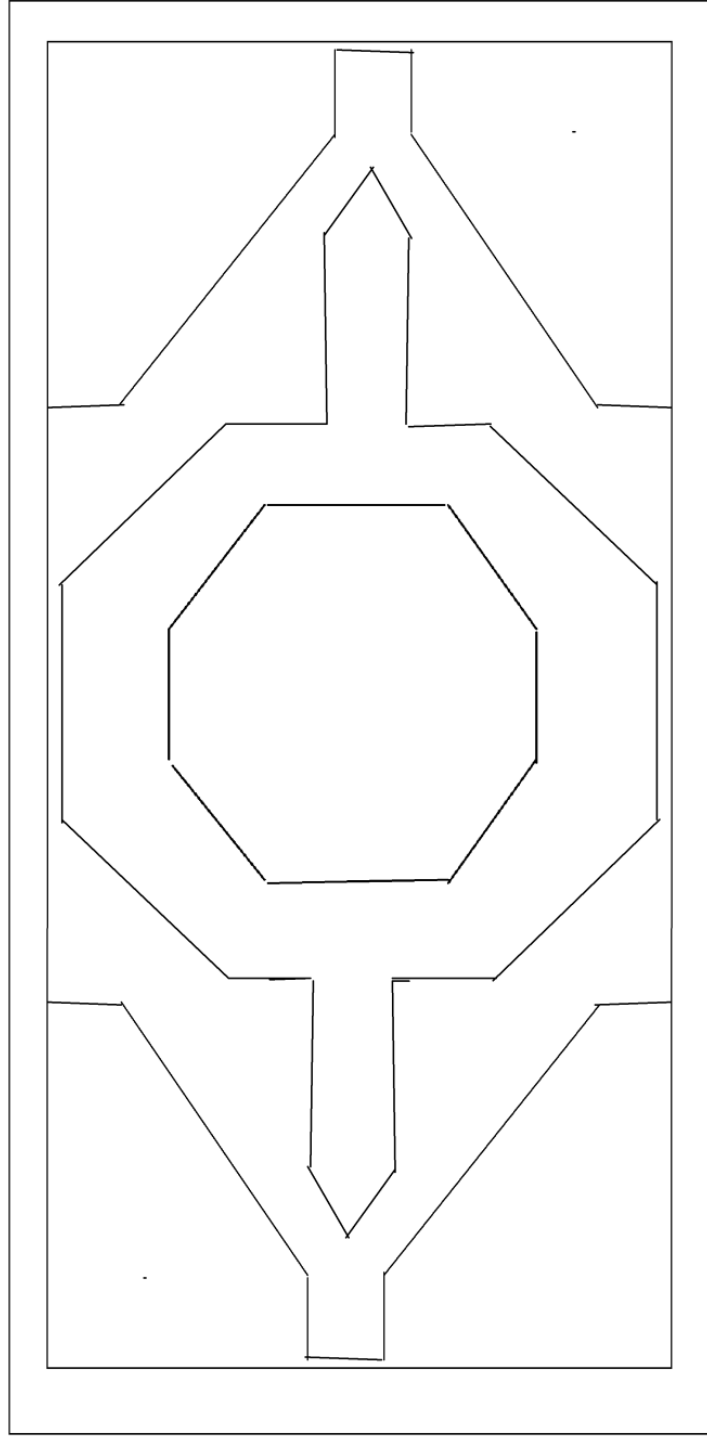
Örnek No

4 (Şekil 35)

Şekil 33. Madalyonlu Maden Halı Yaygı

Yöresi	Çamardı- Maden (Madalyonlu Maden)
Tarihlendirme	1950
Bulunduğu yer	Niğde Halı Pazarı
İnceleme Tarihi	23.08.2012
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	115 x 250
Halı kilimi (Topraklık)	60 mm
Hav Yüksekliği	7 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	15 x 15
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 sıra süzme atkı , 1 sıra basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, turuncu, mavi, krem rengi, siyah
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halının zemini çiçek motifli ince bir bordürle çevrelenmiştir. Zeminin ortasında bir madalyon, madalyonun iki kenarında koç boynuzu motifleri, köşelerde ise palmet motifleri yer almaktadır (Çizim 141).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek. Sembolik Bezeme: Palmet, koç boynuzu. Geometrik Bezeme: Yıldız.
Kaynak Kişi	Muharrem Arısoy (M. Arısoy, kişisel görüşme Ağustos 2012)

Çizim 141. Madalyonlu Maden Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

Şekil 34. Arısama Halı Yaygı

Örnek No

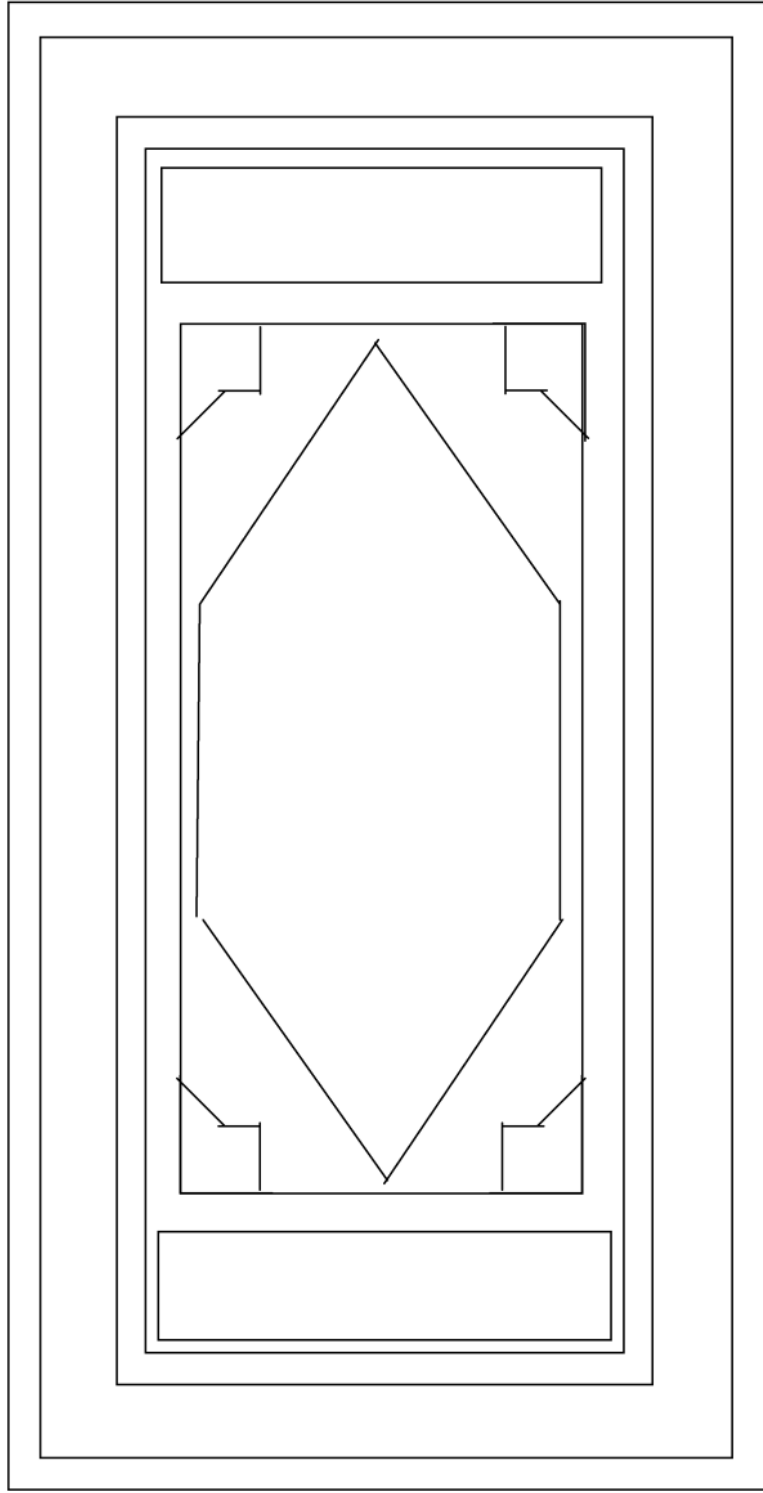
5 (Şekil 36, 37)

Şekil 35. Arısama Halı Yaygı Bordür Detayı

Yöresi	Arısama
Tarihlendirme	1980
Bulunduğu yer	Niğde halı pazarı
İnceleme Tarihi	23.08.2012
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	125 x 196
Halı kilimi (Topraklık)	40 mm
Hav Yüksekliği	5 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	30 x 30
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, mavi, beyaz, yeşil, siyah, deve tüyü.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı çiçek motifli iki ince bordür arasında ters koç boynuzu ve çiçek motifleri yer alan kalın bir bordürle çevrelenmiştir. Alt ve üst kısımda yer alan sandık bölümlerinde basamaklı zikzak motifleri ve içlerinde de çiçek motifleri yer almaktadır. Halının göbeğinin iki başında muska motifleri, içinde de çiçek ve böbrek motifleri yer almaktadır. Zeminin dört köşesinde dallı çiçek motifleri görülmektedir. Basamaklı sıralı motifler ve aralarında dallı çiçek motiflerinin bulunduğu sandık bölümü yer almaktadır (Çizim 142).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek. Sembolik Bezeme: Böbrek. Figürlü bezeme: Koç boynuzu.
Kaynak Kişi	Ahmet Arslan
Eserle ilgili Notlar	Halıya yörede böbrekli adı verilmektedir. Lacivert ve

kırmızı krom boya, bordür açık palamut (S. Halıcı,
kişisel görüşme)

Çizim 142. Arısama Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

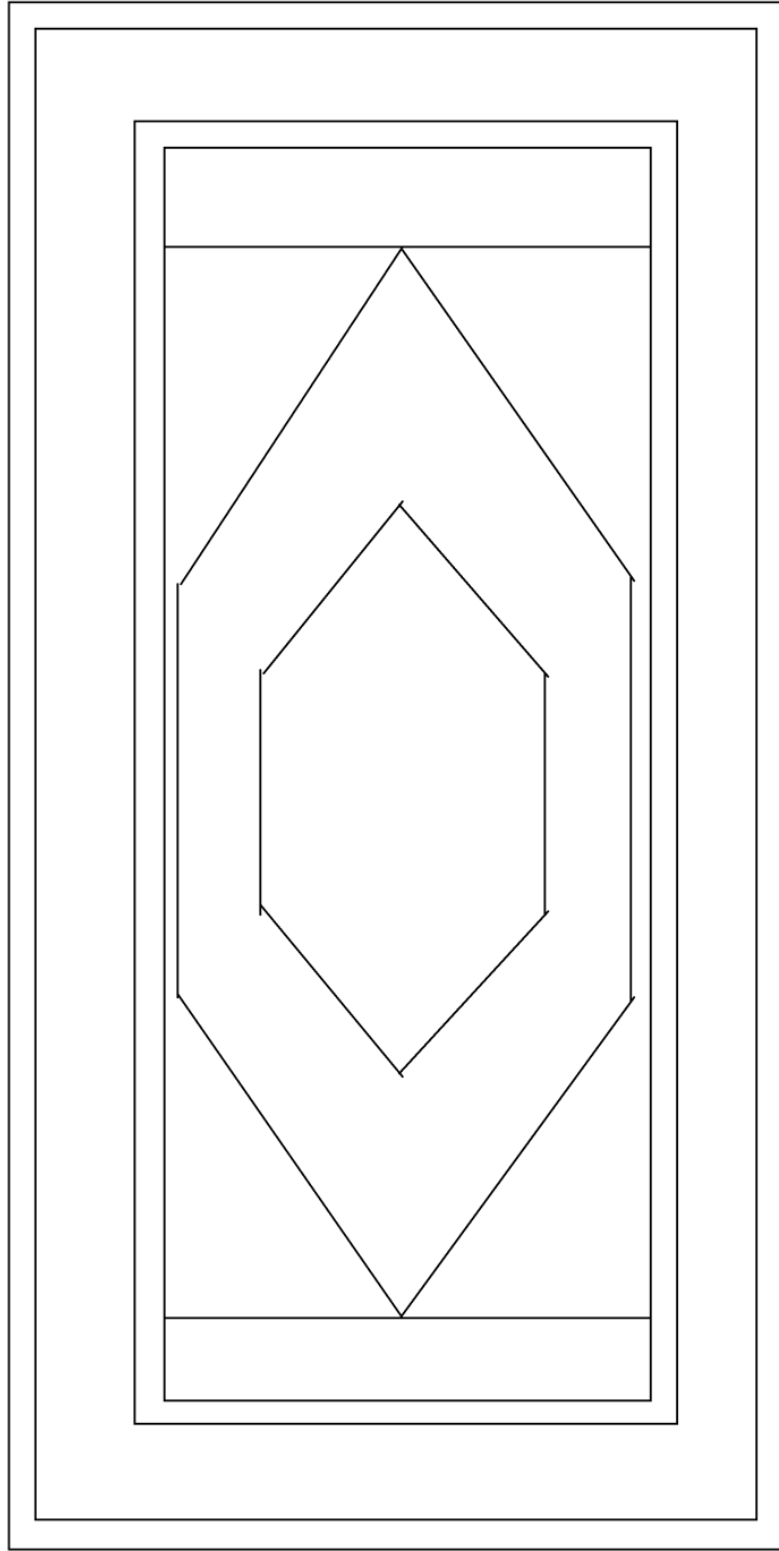

Şekil 36. Üçkapılı Yörük Halı Yaygı

Şekil 37. Üçkapılı Yörük Halı Yaygı Bordür Detayı

Örnek No	6 (Şekil 38, 39)
Yöresi	Üçkapılı- Yörük
Tarihlendirme	1970
Bulunduğu yer	Niğde halı pazarı
İnceleme Tarihi	23.08.2012
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	131 x 268
Halı kilimi (Topraklık)	10 mm
Hav Yüksekliği	6 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	25 x 25
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, turuncu, lacivert, mavi, yeşil, krem rengi
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı sarmaşık motifli iki ince bordür arasında yar yara küstü motifli bir kalın bordürle çevrelenmiştir. Sandık kısımlarında eli belinde motifinin ters simetrik birim tekrarı yer almaktadır. Zeminin dört köşesinde üçgenler, üçgenlerin içinde de kandil, çiçek ve elma motifleri yer almaktadır. En içteki göbeğin orta kısmında koç motifleri, uç kısımlarında lale motifleri, göbeğin dış hatlarının uçlarında kandil ve muska motifleri bulunmaktadır (Çizim 143).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme : Lale, çiçek, elma. Figürlü bezeme : Kandil.
Kaynak Kişi	Ahmet Arslan

Çizim 143. Üçkapılı Yörük Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

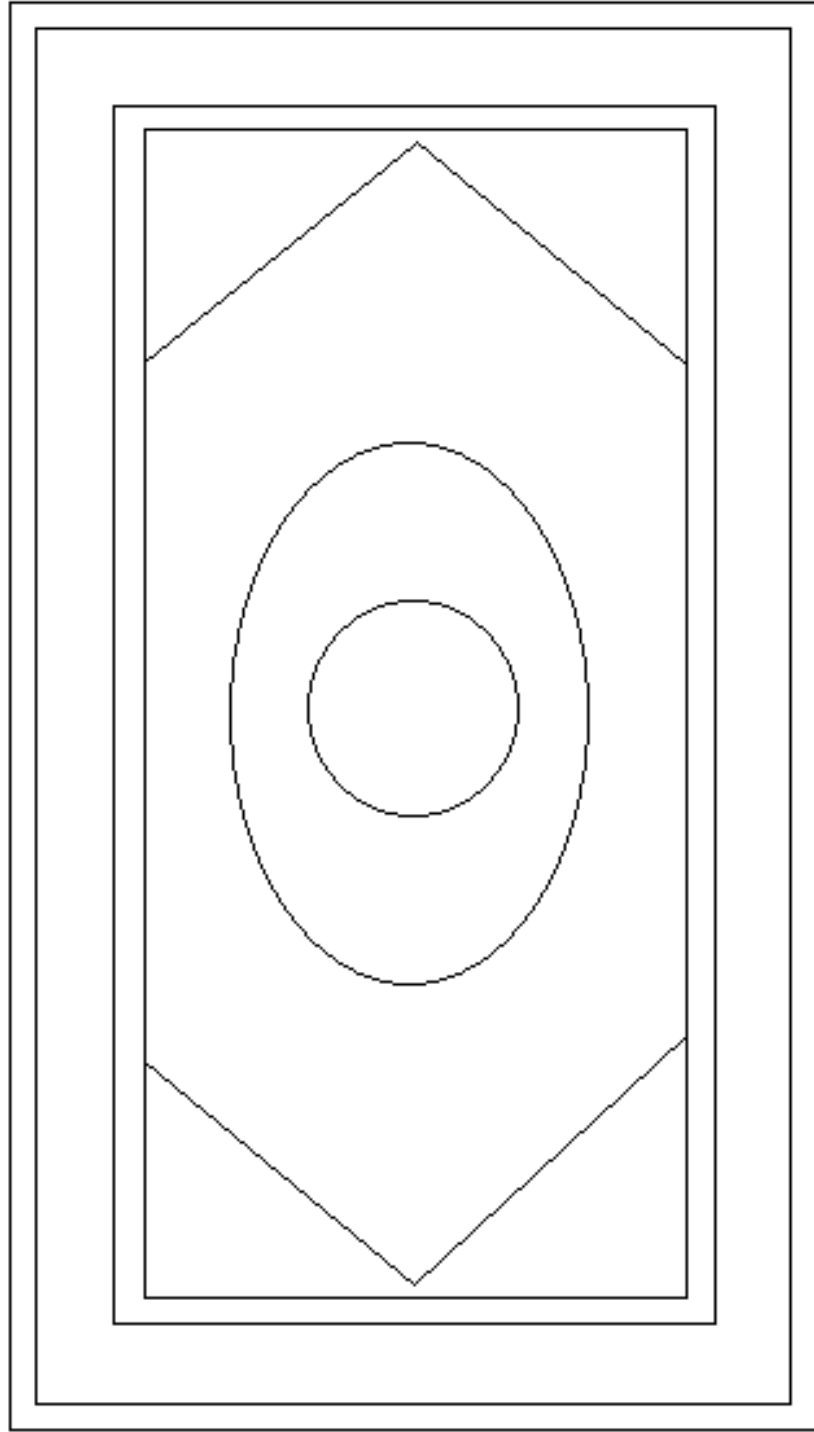

Şekil 38. Çamardı Kocapınar Halı Yaygı

Şekil 39. Çamardı Kocapınar Halı Yaygı Bordür ve Köşe Detayı

Örnek No	7 (Şekil 40, 41)
Yöresi	Çamardı- Kocapınar Köyü
Tarihlendirme	1960
Bulunduğu yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	19.12.2012
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	130 x 270
Halı kilimi (Topraklık)	20 mm
Hav Yüksekliği	7 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	30 x 32
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, turuncu, koyu yeşil, krem rengi, kahverengi, lacivert, beyaz.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ raport
Kompozisyon	Halı iki farklı çiçek motifinin birim tekrarı bulunan bir bordür ile çevrelenmiştir. Zeminin köşelerinde bitkisel motifler yer almakta ve orta kısım iki adet iç içe geçmiş göbekten oluşmaktadır. Göbeğin iç kısmında, çiçek ve yaprak motifleri yer almaktadır, merkezinde ise sekiz köşeli yıldız motifi görülmektedir (Çizim 144).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme : Çiçek, yaprak. Geometrik Bezeme: Yıldız
Kaynak Kişi	Fehmi Arslansoy (F. Arslansoy, kişisel görüşme Eylül 2012)

Çizim 144. Çamardı Kocapınar Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

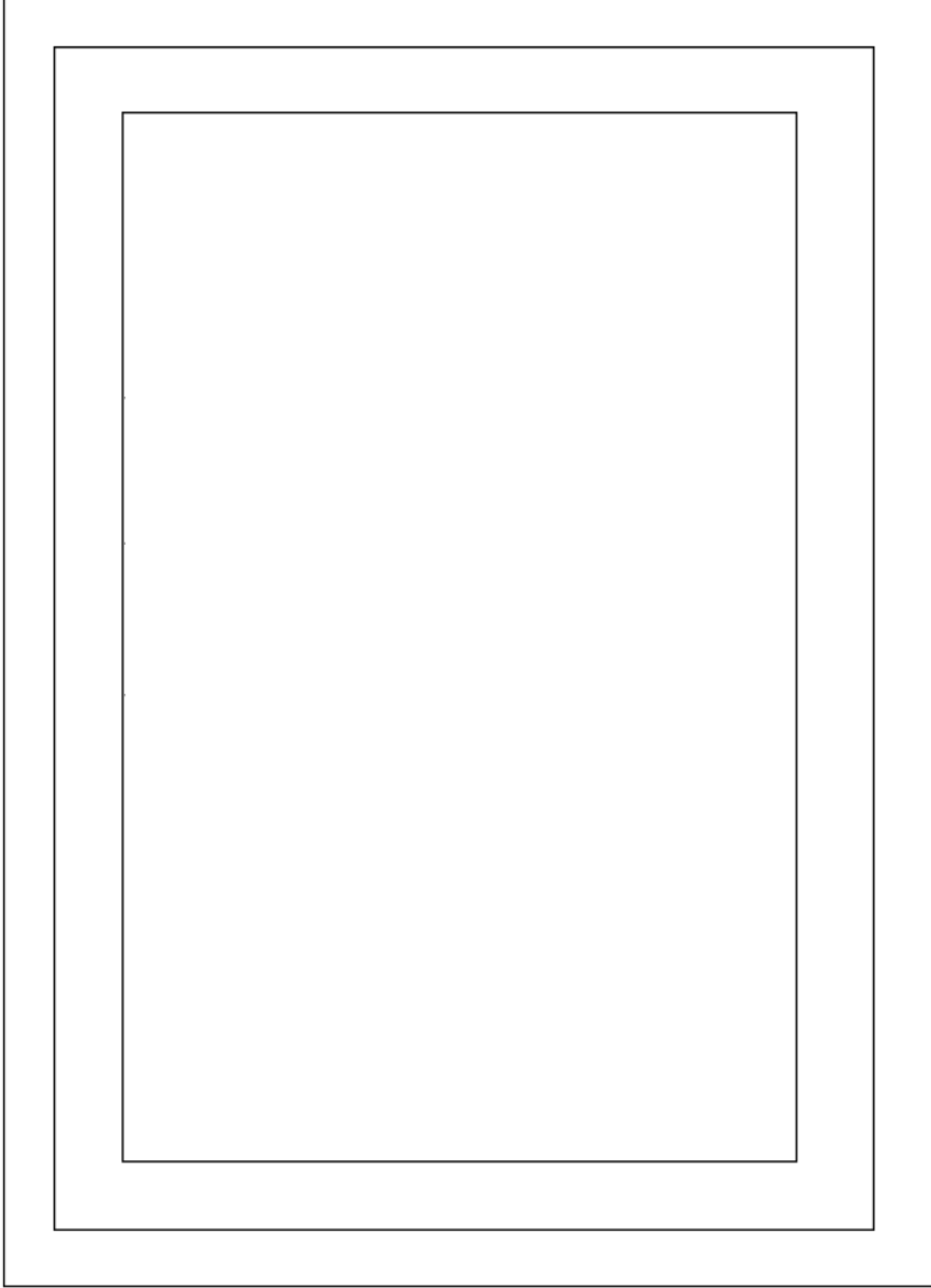

Şekil 40. Çamardı Üçkapılı Yörük Halı Yaygı

Şekil 41. Çamardı Üçkapılı Yörük Halı Yaygı Zemin ve Bordür Detayı

Örnek No	8 (Şekil 42, 43)
Yöresi	Çamardı- Üçkapılı (Yörük)
Tarihlendirme	1980
Bulunduğu yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	19.12.2012
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	88 x 162
Halı kilimi (Topraklık)	60 mm
Hav Yüksekliği	5 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	33 x 33
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	Tek sıra atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, bordo, sarı, yeşil, lacivert, kahverengi, kremrengi
Birimlerin Biçimlendirilmesi	Birim diyagonal tekrar
Kompozisyon	Halı sarmaşık motifli bir ince bordür ve çiçek motifli bir kalın bordür ile çevrelenmiştir. Zemin ördek ve çam motifinin diyagonal tekrarı ile bezenmiştir (Çizim 145).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek, çam. Figürlü bezeme : Ördek.
Kaynak Kişi	Adı- Soyadı : Fehmi Arslansoy

Çizim 145. Çamardı Üçkapılı Yörük Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

Örnek No

9 (Şekil 44, 45)

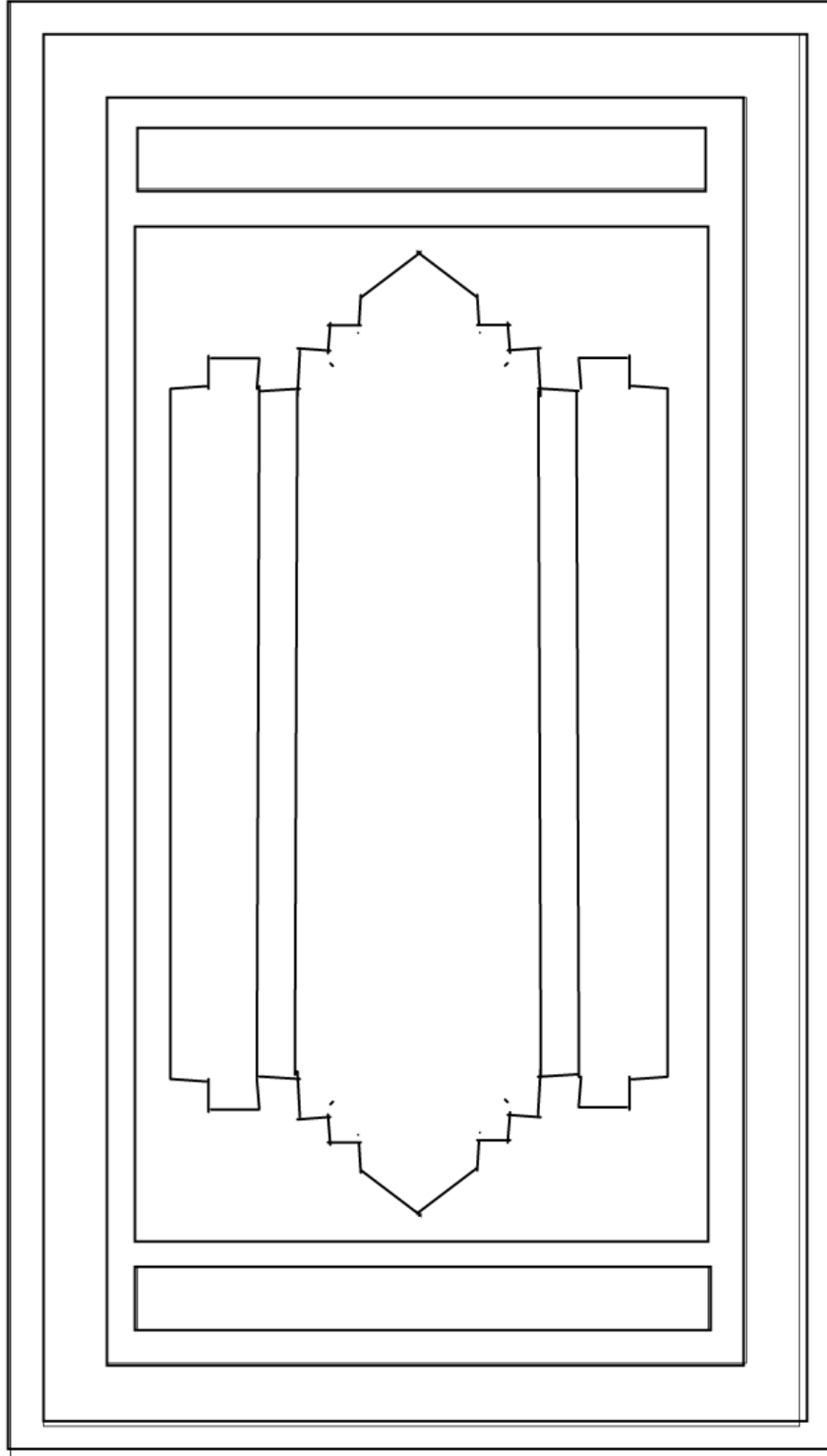

Şekil 42. Çamardı Üçkapılı Halı Yaygı

Şekil 43. Çamardı Üçkapılı Halı Yaygı Bordür ve Sandık Detayı

Yöresi	Çamardı Üçkapılı
Tarihlendirme	-
Bulunduğu yer	Niğde Müzesi
İnceleme Tarihi	18.01.2013
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	122 x 220
Halı kilimi (Topraklık)	-
Hav Yüksekliği	5 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	32 x 38
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, lacivert, siyah, kremrengi, turuncu, sarı, gri.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı çatma gül motifli iki ince bordür arasında eli belinde motifli kalın bir bordürle çevrelenmektedir. Sandık bölümlerinde çiçek motiflerinin birim tekrarı yer almaktadır. Zeminin dört köşesinde saksıda çiçek motifleri görülmektedir. Kırmızı olan zeminin iki yanında sütunlar yer almakta ve simetrik iki adet kandil karşılıklı yer almaktadır (Çizim 146).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek. Sembolik Bezeme: Eli belinde. Figürlü bezeme: Kandil, koçboynuzu, saksı.
Eserle ilgili Notlar	Envanter no: 2010/7 20. yy Müzeye geldiği tarih: 07. 10. 2010 Abdulkadir Köylü Hibe

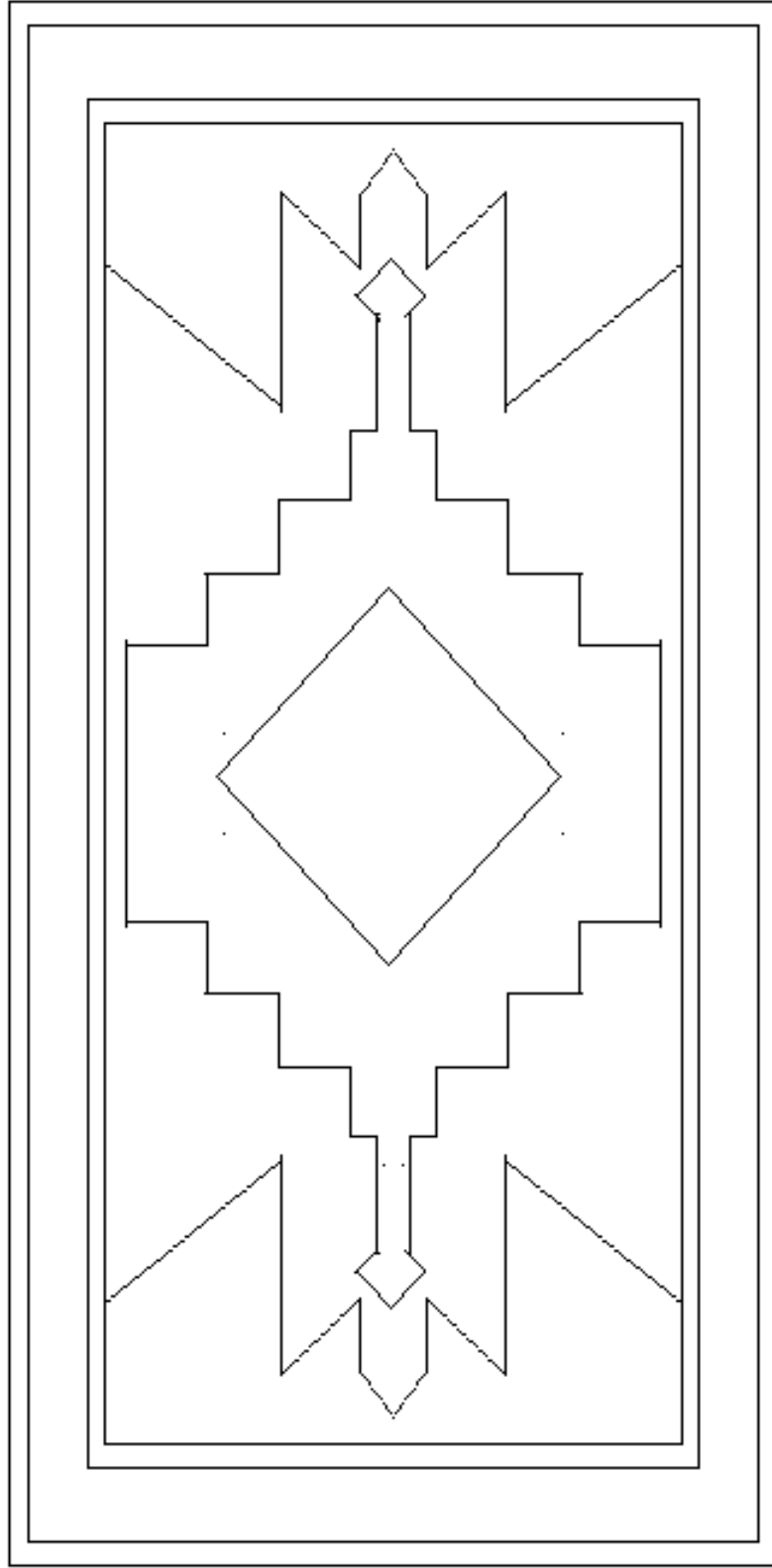

Çizim 146. Çamardı Üçkapılı Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

Şekil 44. Bor Halı Yaygı

Örnek No	10 (Şekil 46)
Yöresi	Bor
Tarihlendirme	2001
Bulunduğu yer	T.C. Niğde Valiliği Halıcılık, El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği Geleneksel Desenler Sergi Evi
İnceleme Tarihi	02.09.2013
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	110 x 210
Halı kilimi (Topraklık)	10 mm
Hav Yüksekliği	5 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	28 x 32
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Yün Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, Lacivert, hardal sarısı, beyaz
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı su yolu motifinden oluşan bir dış sedef, birbirinden bağımsız art arda dizilmiş çiçek motifleri bulunan bir bordür ve sırçan dişi motifinin bulunduğu bir iç sedef ile çevrelenmiştir. Halının zemininde basamaklı bir göbek yer almakta ve göbeğin tam ortasında baklava dilimi motifin etrafını birbirine bağlantısı olan yıldız motifleri çevrelemektedir. Zeminin köşe kısımlarında üçer adet geometrik motifler yer almaktadır (Çizim 147).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek. Sembolik Bezeme: Sırçan dişi, su yolu. Geometrik Bezeme: Yıldız.
Eserle ilgili Notlar	Proje Sıra No: 039

Çizim 147. Bor Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

Şekil 45. Çömlekçi Halı Yaygı

Örnek No	11 (Şekil 47)
Yöresi	Çömlekçi
Tarihlendirme	2001
Bulunduğu yer	T.C. Niğde Valiliği Halıcılık, El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği Geleneksel Desenler Sergi Evi
İnceleme Tarihi	02.09.2013
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	120 x 190
Halı kilimi (Topraklık)	15 mm
Hav Yüksekliği	5 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	28x 32
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Yün Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Bordo, lacivert, sarı, pembe, hardal sarısı, kerem rengi, kahverengi.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı iki ince bordür arasında, bir kalın bordür ve tekrar bir ince bordürle çevrelenmiştir. Dört adet ince bordürün ikisinde çiçek motifleri, diğer ikisinde ise uzun kenarlarında altıgen geometrik şekillerin birbirine bağlantılı olarak oluşturulmuş motif, kısa kenarlarında ise birbirine baklava dilimi motifleri ile bağlantı kurulmuş çengel motifleri yer almaktadır. Kalın bordürde ise iki uzun kenarında sarmaşık motifi, kısa kenarlarında ise iki çiçek ve ortasında geometrik bir şekil bulunmaktadır. Zeminde birbirine eş iki adet altıgen form yer almaktadır. Bu altıgenlerin içi geometrik desenlerle bezenmiş ve iki başında koç boynuzu motifleri yerleştirilmiştir (Çizim 148).

Bezeme konuları

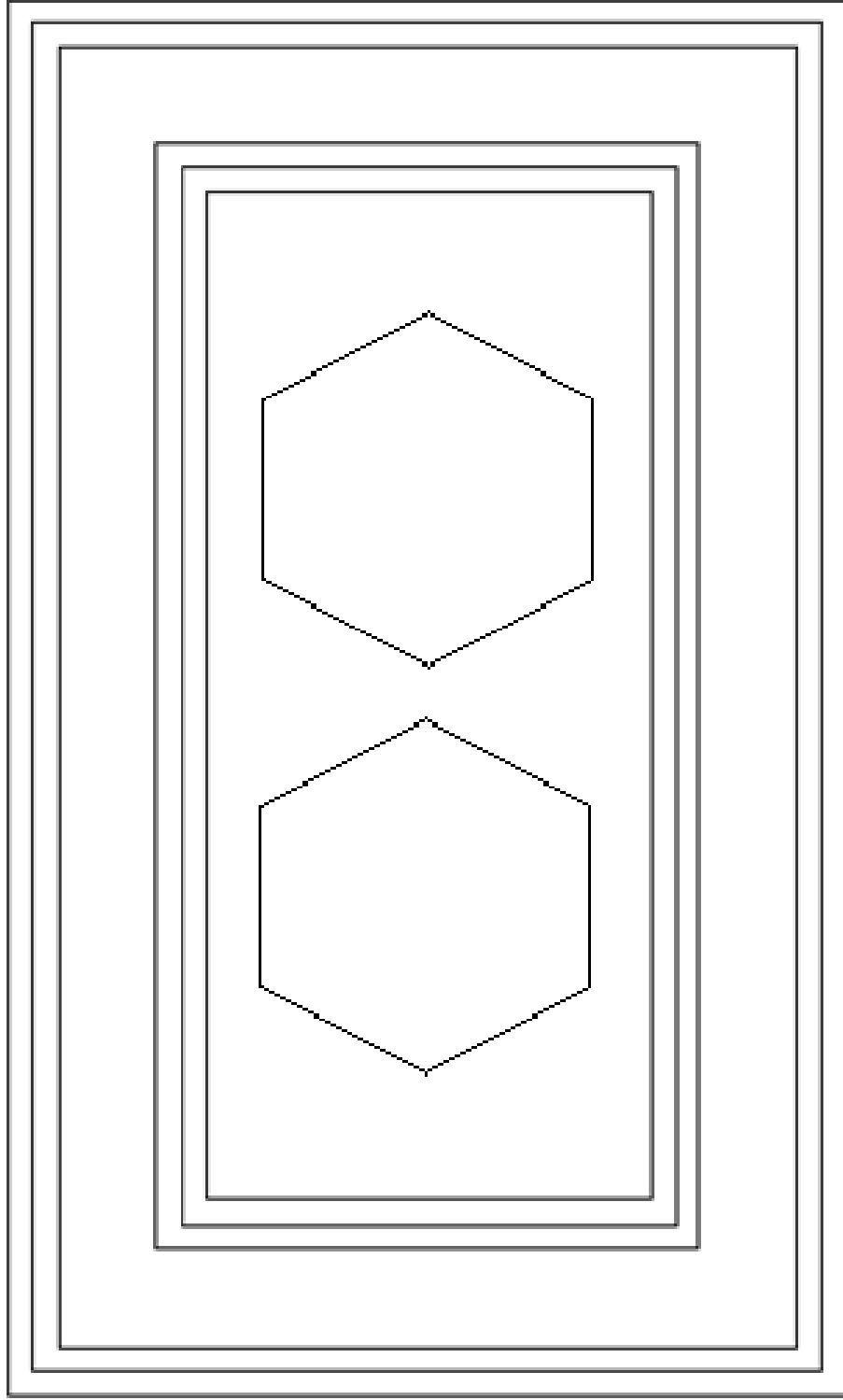
Bitkisel Bezeme: Çiçek.

Figürlü Bezeme: Koç boynuzu.

Geometrik Bezeme: Dikdörtgen, üçgen, altıgen.

Eserle ilgili Notlar

Proje Sıra No: 052

Çizim 148. Çömlekçi Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

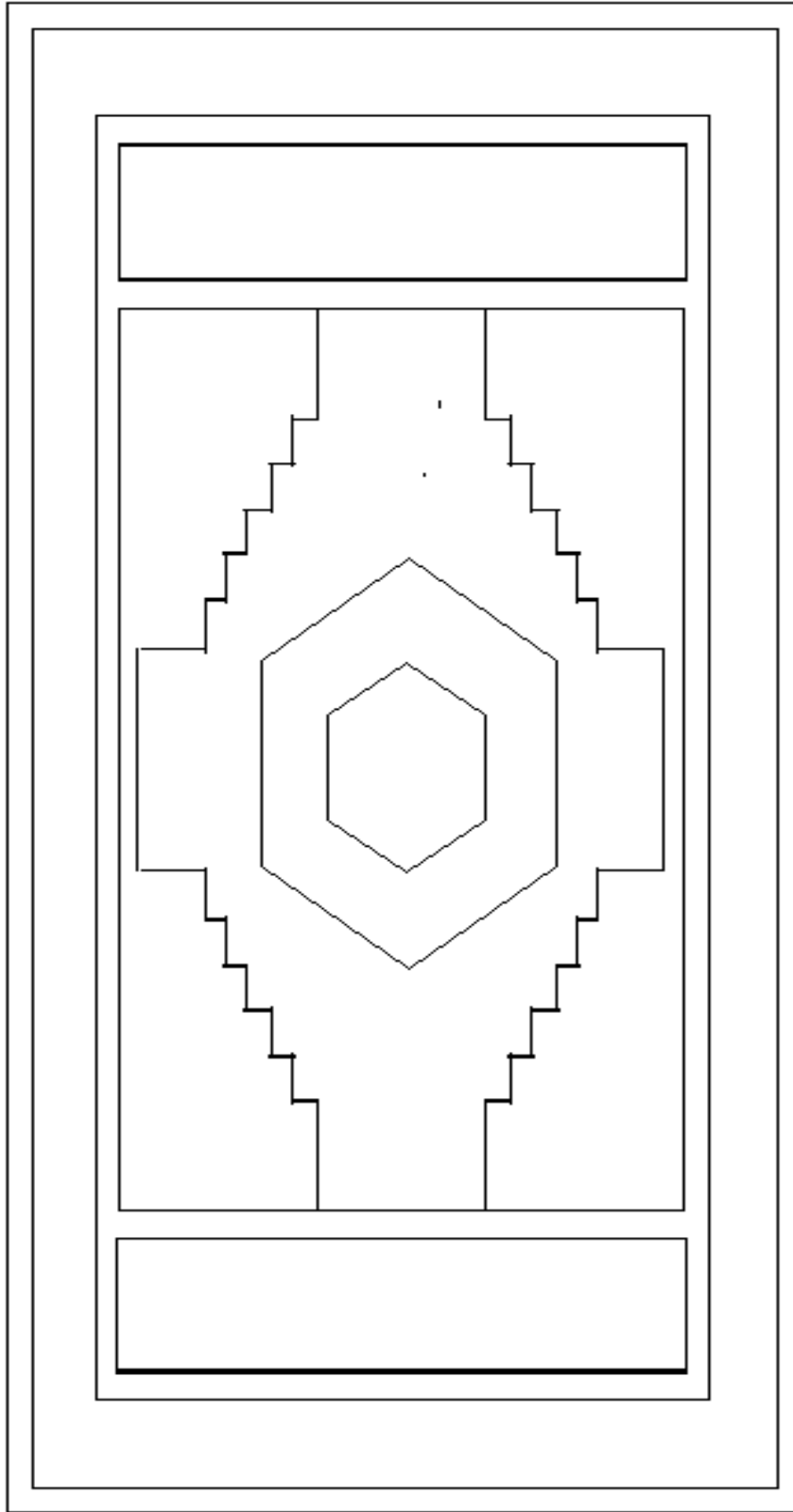

Şekil 46. Çamardı Maden Halı Yaygı

Örnek No	12 (Şekil 48)
Yöresi	Çamardı- Maden
Tarihlendirme	2001
Bulunduğu yer	T.C. Niğde Valiliği Halıcılık, El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği Geleneksel Desenler Sergi Evi
İnceleme Tarihi	02.09.2013
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	114x 194
Halı kilimi (Topraklık)	10 mm
Hav Yüksekliği	5 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	28x 32
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Yün Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Lacivert, kırmızı, mavi, hardal sarısı, beyaz, deve tüyü, yeşil.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı çatma gül motifli iki ince bordürün arasında yer alan çiçek motiflerinin birim tekrarından oluşan bir kalın bordür ile çevrelenmiştir. Zeminde basamaklı bir göbek, göbeğin iki ucunda çiçek motifleri yer almaktadır. Orta kısmında bir altıgen ve bu altıgenin iki başında ve ortasında lale motifleri bulunmaktadır. Orta kısımdaki lalelerin etrafında geometrik motifler yer almaktadır. Zeminin iki kısa kenarında içinde insan motifleri ve geometrik desenler bulunan birer tane sandık bulunmaktadır (Çizim 149).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Lale, çiçek. Figürlü bezeme: İnsan.

Eserle ilgili Notlar

Proje Sıra No: 041

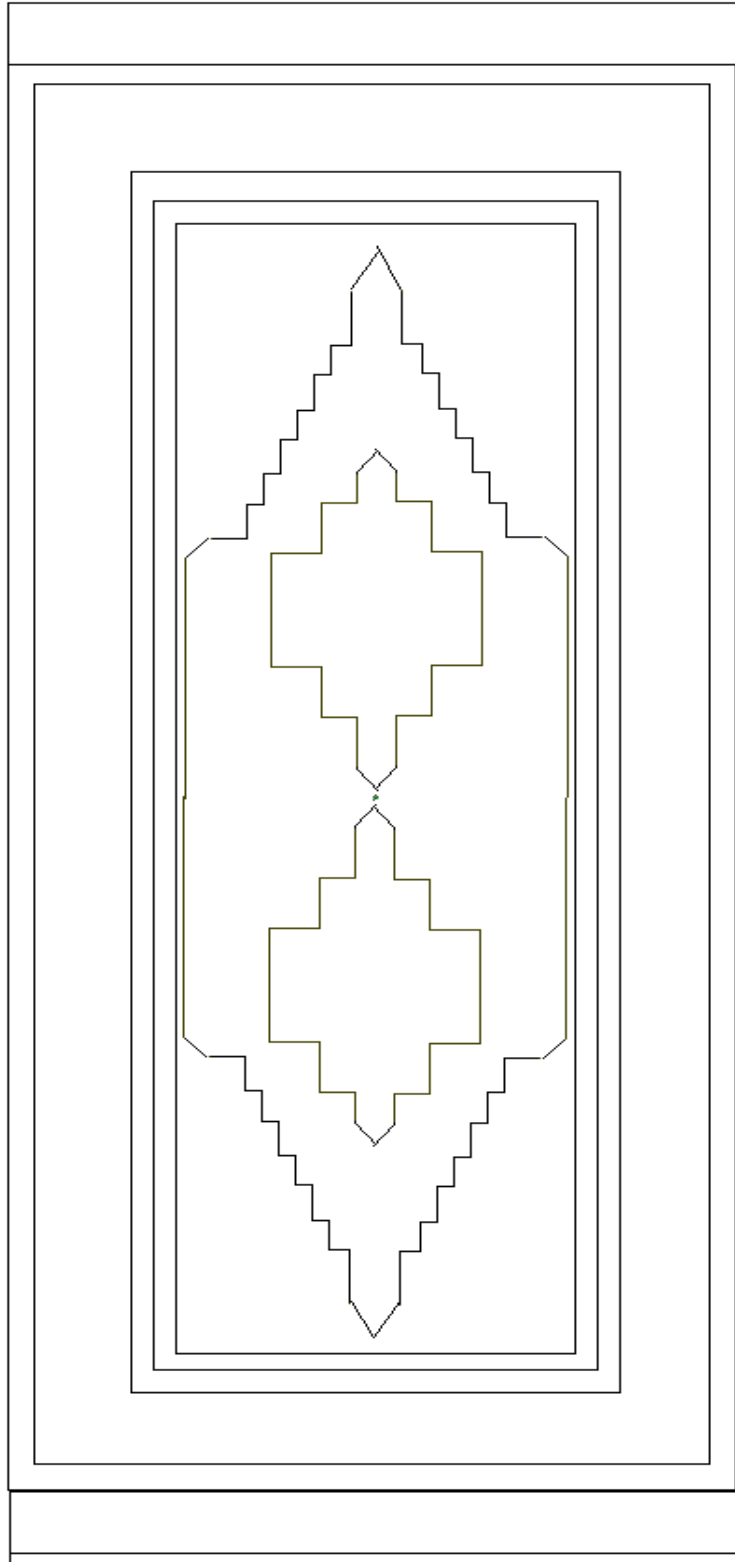

Çizim 149. Çamardı Maden Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

Şekil 47. Çamardı Bademdere Halı Yaygı

Örnek No	13 (Şekil 49)
Yöresi	Çamardı- Bademdere
Tarihlendirme	2001
Bulunduğu yer	T.C. Niğde Valiliği Halıcılık, El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği Geleneksel Desenler Sergi Evi
İnceleme Tarihi	02.09.2013
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	112x 213
Halı kilimi (Topraklık)	10 mm
Hav Yüksekliği	5 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	28x 36
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Yün Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, mavi, siyah, hardal sarısı, yeşil, krem rengi.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı iki ince bordür arasında bulunan yıldız ve çiçek motiflerinin birim tekrarıyla oluşturulmuş bir bordür ile çevrelenmiştir. Halının iki kısa kenarında elma motifli birer adet sandık bulunmaktadır. Orta kısımda birbirine eş değer olan iki adet basmaklı göbek yer almaktadır. Göbeklerin ortasında altıgen şeklinde motif ve bu motifin çevresinde de koçboynuzu ve yıldız motifleri bulunmaktadır. Zeminin dört bir köşesinde yine bitkisel motifler yer almaktadır (Çizim 150).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek, elma. Figürlü Bezeme: Koç boynuzu Geometrik Bezeme: Yıldız.
Eserle ilgili Notlar	Proje Sıra No: 045

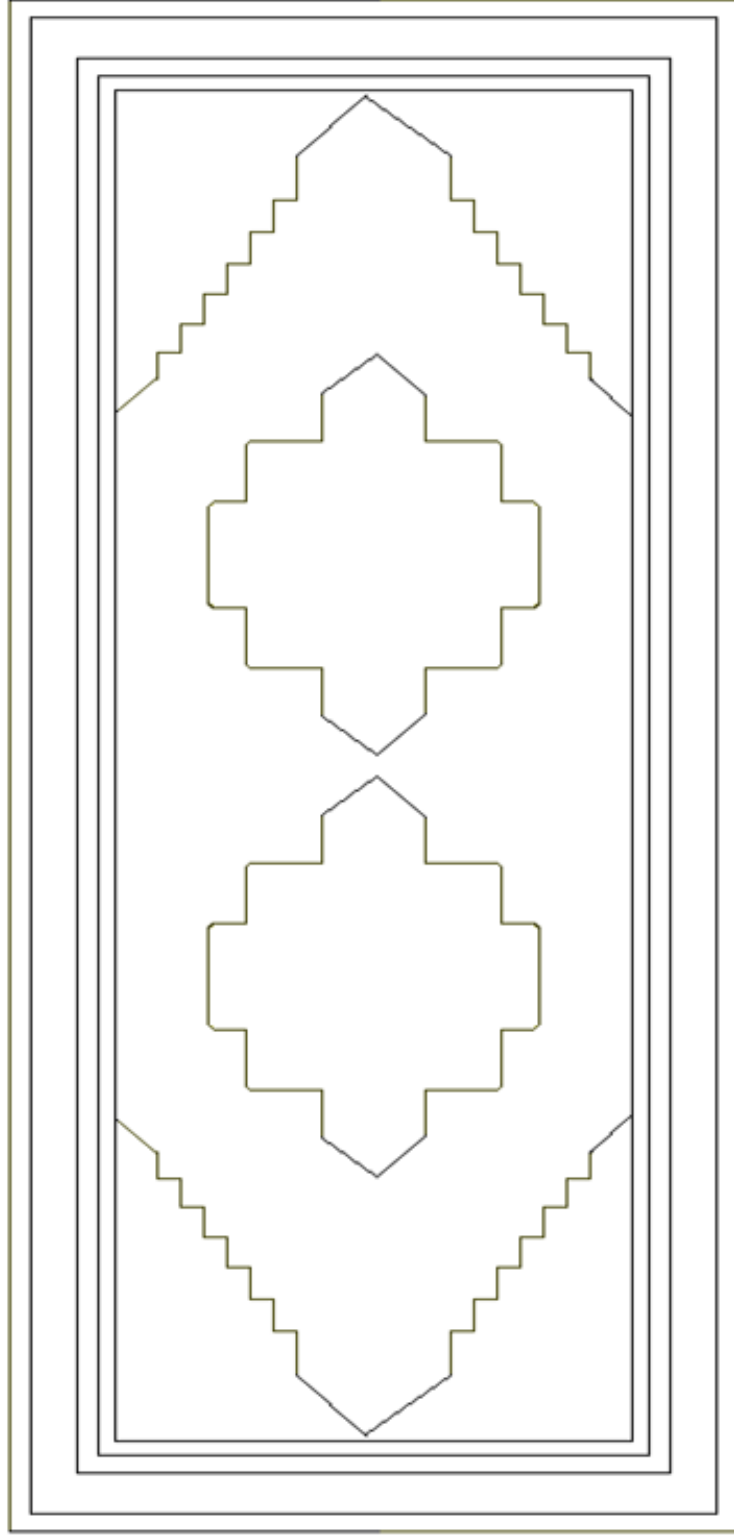

Çizim 150. Çamardı Bademdere Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

Şekil 48. Çamardı Maden Halı Yaygı

Örnek No	14 (Şekil 50)
Yöresi	Çamardı Maden
Tarihlendirme	2001
Bulunduğu yer	T.C. Niğde Valiliği Halıcılık, El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği Geleneksel Desenler Sergi Evi
İnceleme Tarihi	02.09.2013
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	115x 190
Halı kilimi (Topraklık)	10 mm
Hav Yüksekliği	3 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	28x 32
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Yün Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, lacivert, mavi, krem rengi, hardal sarısı, beyaz.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı birbirine bağlantılı göz motifli, ikiince bordür arasında koç boynuzu ve yıldız motifleri bulunan bir kalın bordür ile çevrelenmiştir. İkinci ince bordürden sonra su yolu motifli bir sedef bulunmaktadır. Zeminde bulunan iki adet birbirine eş değer basamaklı göbeğin içinde koçboynuzu ve yıldız motifi yer almaktadır. Zeminin dört köşesinde eli belinde motifleri bulunmaktadır (Çizim 151).
Bezeme konuları	Sembolik Bezeme: Göz, eli belinde. Geometrik Bezeme: Yıldız. Figürlü Bezeme: Koç boynuzu.
Eserle ilgili Notlar	Proje Sıra No: 036

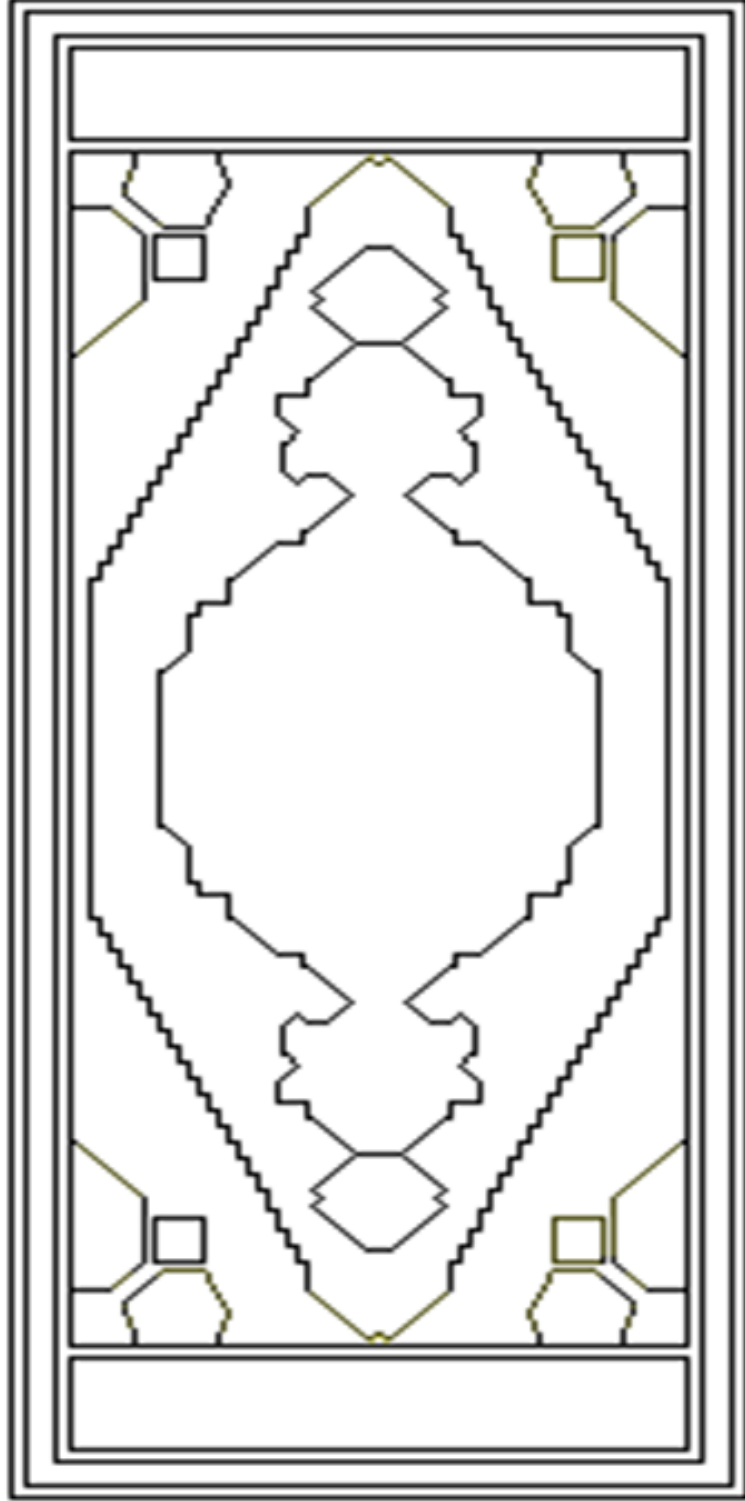

Çizim 151. Çamardı Maden Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

Şekil 49. Koyunlu Halı Yaygı

Örnek No	15 (Şekil 51)
Yöresi	Niğde Koyunlu (Adurmusun)
Tarihlendirme	2000
Bulunduğu yer	T.C. Niğde Valiliği Halıcılık, El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği Geleneksel Desenler Sergi Evi
İnceleme Tarihi	02.09.2013
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	82 x 220
Halı kilimi (Topraklık)	20 mm
Hav Yüksekliği	6 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	22 x 24
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Yün Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, lacivert, beyaz, hardal sarısı, yeşil.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı iki sedef arasında bulunan bir bordür ile çevrelenmiştir. Zeminin orta kısmında bir madalyon bulunmaktadır. Madalyonun içi çiçek motifleriyle süslenmiştir. İki başında ise yıldız ve başak motifleri yer almaktadır. Zeminin dört tarafında da köşelikler bulunmaktadır. Zeminin alt ve üst kısmında çiçek ve elibelinde motifleri bulunan birer sandık yer almaktadır (Çizim 152).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek, başak. Geometrik Bezeme: Yıldız Sembolik Bezeme: Elibelinde.
Eserle ilgili Notlar	Proje Sıra No: 064 Kültür Bakanlığı “El Dokuması Halılar” Katalog 3- Kod: 249

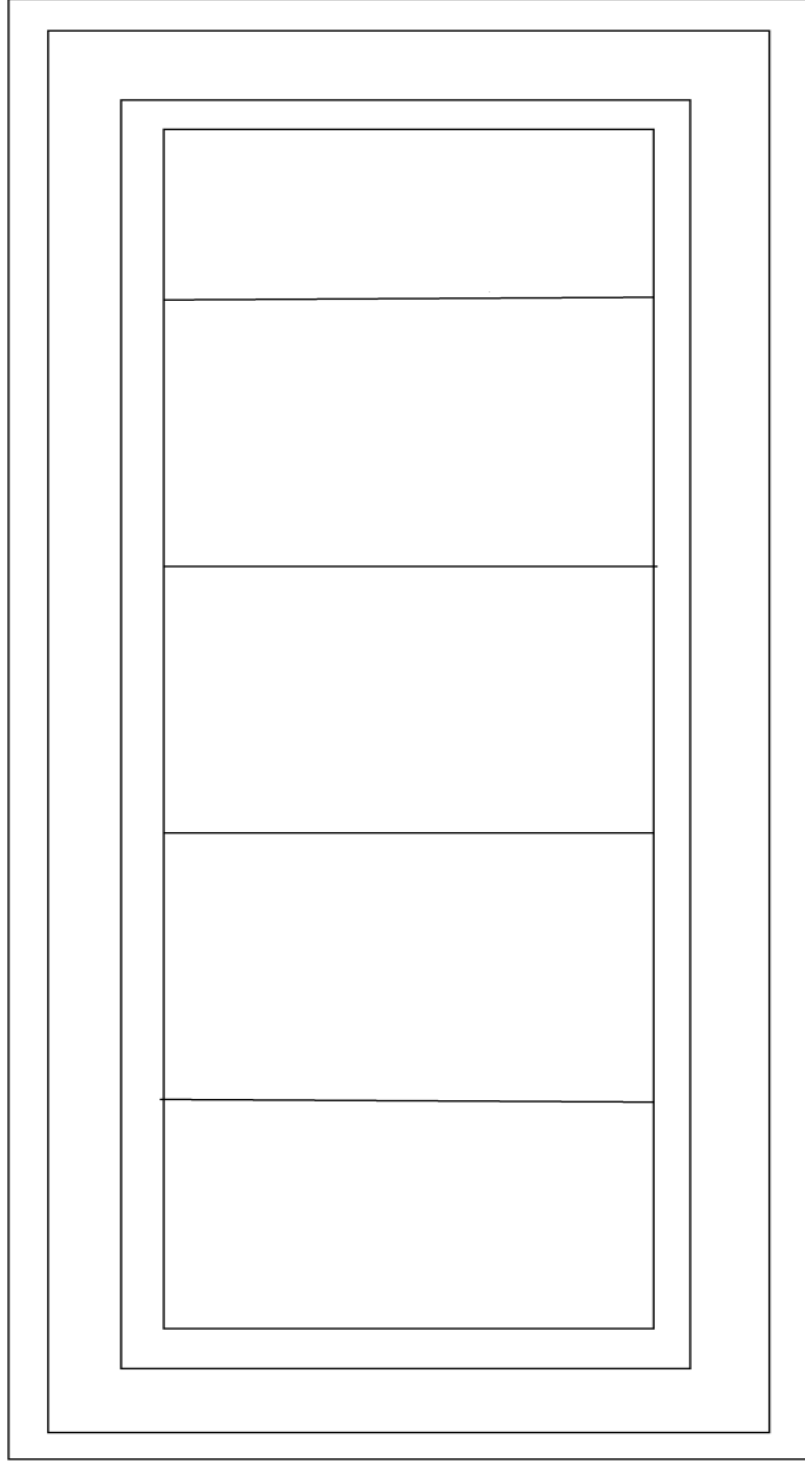

Çizim 152. Koyunlu Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

Şekil 50. Melendiz Halı Yaygı

Örnek No	16 (Şekil 52)
Yöresi	Niğde Melendiz
Tarihlendirme	-
Bulunduğu yer	Niğde Halı Pazarı
İnceleme Tarihi	23.08.2012
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	118 x 308
Halı kilimi (Topraklık)	12 mm
Hav Yüksekliği	8 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	15 x 15
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 sıra süzme atkı , 1 sıra basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, pembe, turuncu, sarı, lacivert, mavi, krem rengi, yeşil
Birimlerin Biçimlendirilmesi	½ raport
Kompozisyon	Halıda iki sedef arasında bir bordür yer almaktadır. İki kısa kenarda ayaklık ve tabanlık bulunmaktadır. Zemin farklı boyutlarda dört parçaya ayrılmıştır. Ayrılan her bir bölümde farklı bir kompozisyon bulunmaktadır (Çizim 153).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek, pıtrak Sembolik Bezeme: muska, göz. Figürlü bezeme: Cami dış ve iç görüntüsü, minare, ay, kandil, çengel. Geometrik Bezeme:Yıldız.
Kaynak Kişi	Ahmet Arslan

Çizim 153. Melendiz Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

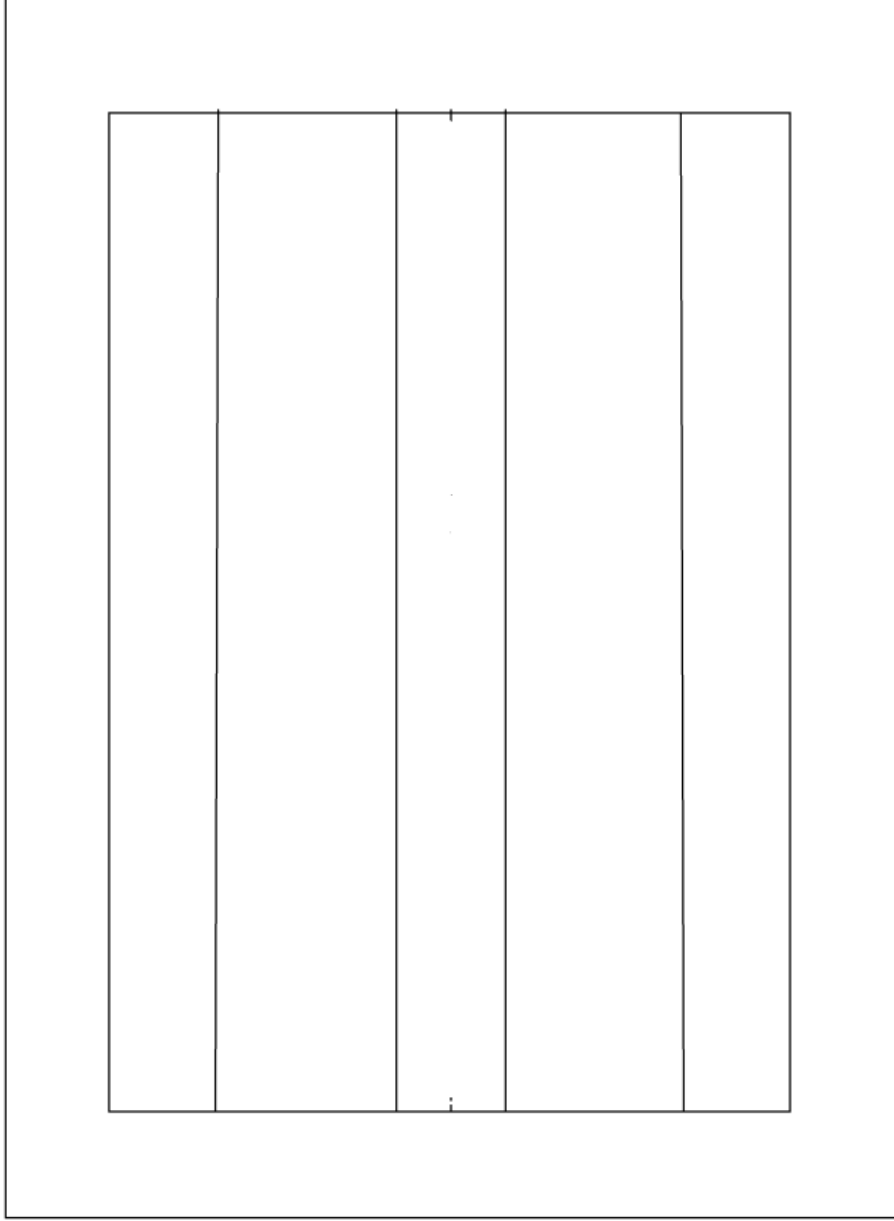

Şekil 51. Kemerhisar Halı Yaygı

Şekil 52. Kemerhisar Halı Yaygı Zemin Detayı

Örnek No	17 (Şekil 53, 54)
Yöresi	Bor (Kemerhisar)
Tarihlendirme	Camiye geliş tarihi 2000
Bulunduğu yer	Çamardı Orta Cami
İnceleme Tarihi	09.10.2012
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	134 x 234
Halı kilimi (Topraklık)	100 mm
Hav Yüksekliği	5 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	25 x 25
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, siyah, hardal sarısı, açık mavi, koyu mavi, yeşil.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	Birim rapor tekrarı
Kompozisyon	Kırmızı sade bir bordürle çevrelenmiş halının zemin kısmında etrafında küçük çiçekler yer alan bir çiçek topluluğu motifinin enine yönde 2, boyuna yönde 6 kez tekrarlanmış birim tekrarı yer almaktadır (Çizim 154).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek, yaprak.

Çizim 154. Kemerhisar Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

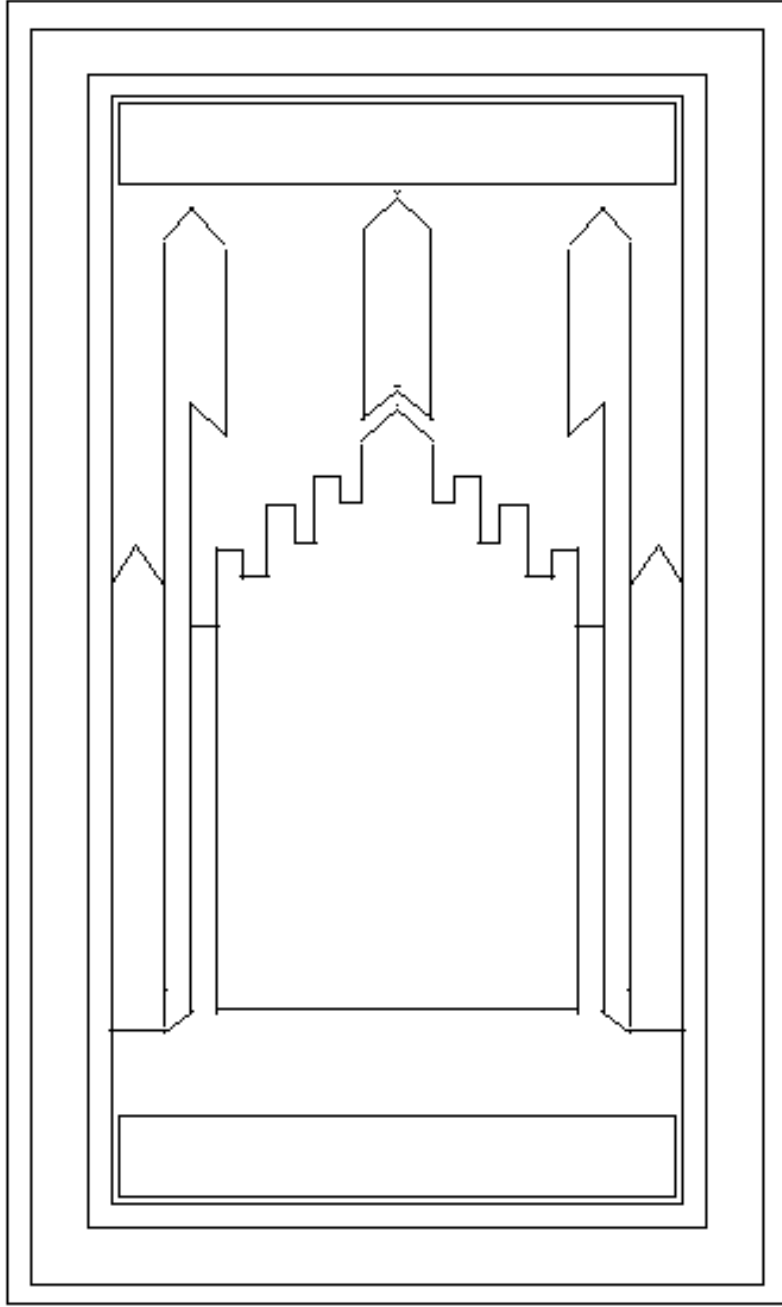

Şekil 53. Bademdere Halı Yaygı

Şekil 54. Bademdere Halısı Bordür Detayı

Örnek No	18 (Şekil 55, 56)
Yöresi	Bademdere
Tarihlendirme	1940
Bulunduğu yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	12.10.2012
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	131x270
Halı kilimi (Topraklık)	40 mm
Hav Yüksekliği	5 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	28x28
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, turuncu, yeşil, mavi, gri, lacivert, bordo.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	½ Raport
Kompozisyon	Halıyı iki ince bordür arasında bir kalın bordür çevrelemektedir. Zeminde alınlık ve tabanlık yer almaktadır. Mihrabın ortasında iki minare ve bir yapı tasvir edilmiştir (Çizim 155).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek, yaprak. Sembolik Bezeme: Göz motifi, muska motifi. Figürlü Bezeme: Kandil.
Kaynak Kişi	Fehmi Arslansoy
Eserle ilgili Notlar	Çamlı, ağaçlı, mihraplı

Çizim 155. Bademdere Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

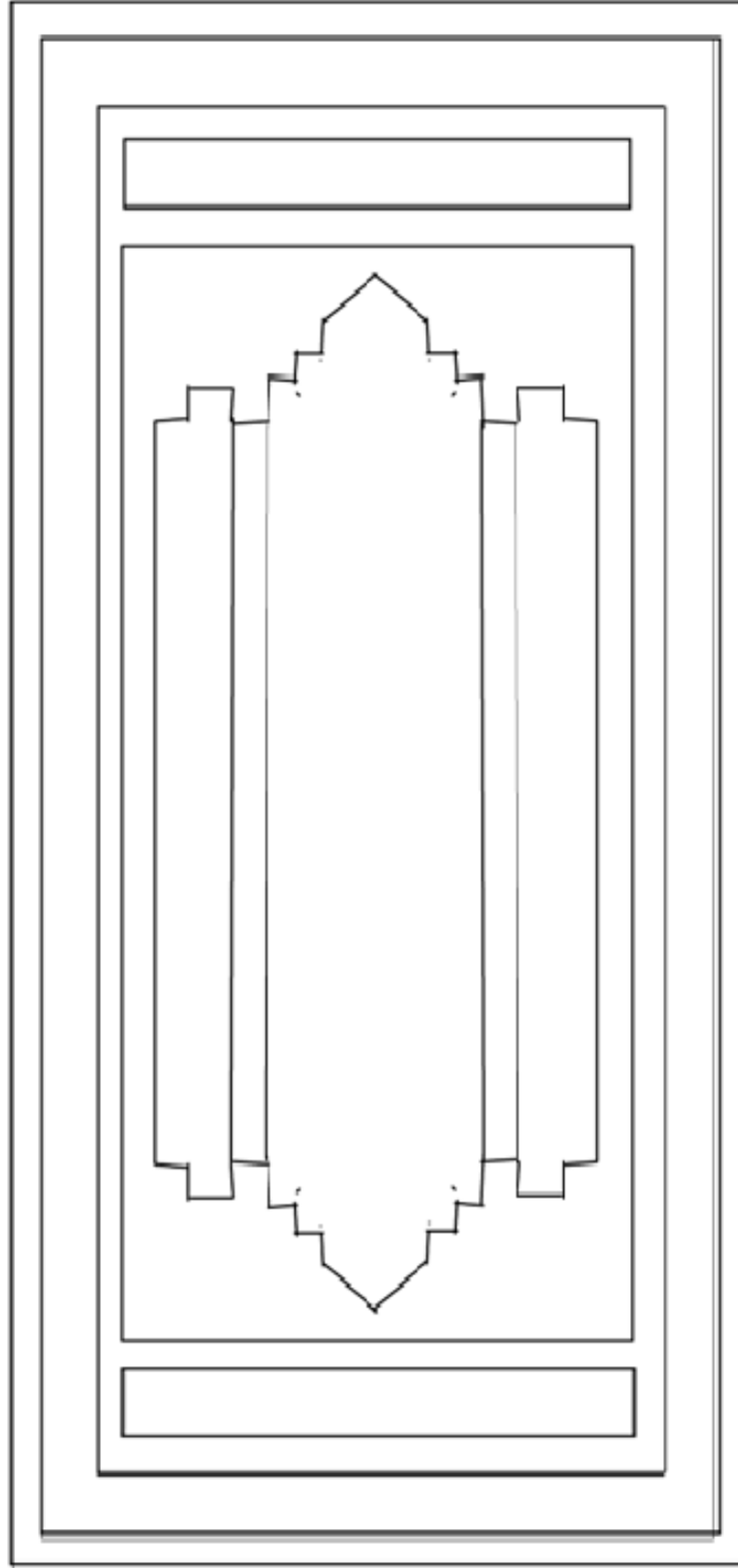

Şekil 55. Üçkapılı Halı Yaygı

Şekil 56. Üçkapılı Halısı Bordür Detayı

Örnek No	19 (Şekil 57, 58)
Yöresi	Üçkapılı
Tarihlendirme	1970
Bulunduğu yer	Özel Koleksiyon
İnceleme Tarihi	12.10.2012
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	130 x 246
Halı kilimi (Topraklık)	120 mm
Hav Yüksekliği	5 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	25 x 28
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, turuncu, lacivert, yeşil, krem rengi, mavi.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	½ Raport
Kompozisyon	Halıyı sarmaşık motifli iki ince bordür arasında koç boynuzu ve geometrik motiflerin birbiri ardına dizilmesinden oluşan bir kalın bordür çevrelemektedir. Çift mihraplı olan halının zemininde simetrik iki adet kandil ve iki yanında dikey bir şekilde sarmaşık motifleri yer almaktadır. Zeminin köşe kısımlarında da bir dal üzerine dizilmiş çiçek motifleri görülmektedir (Çizim 156).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek, sarmaşık. Sembolik Bezeme: Kandil, koç boynuzu.
Kaynak Kişi	Fahmi Arslansoy.
Eserle ilgili Notlar	Direkli çift kandilli sarmaşık

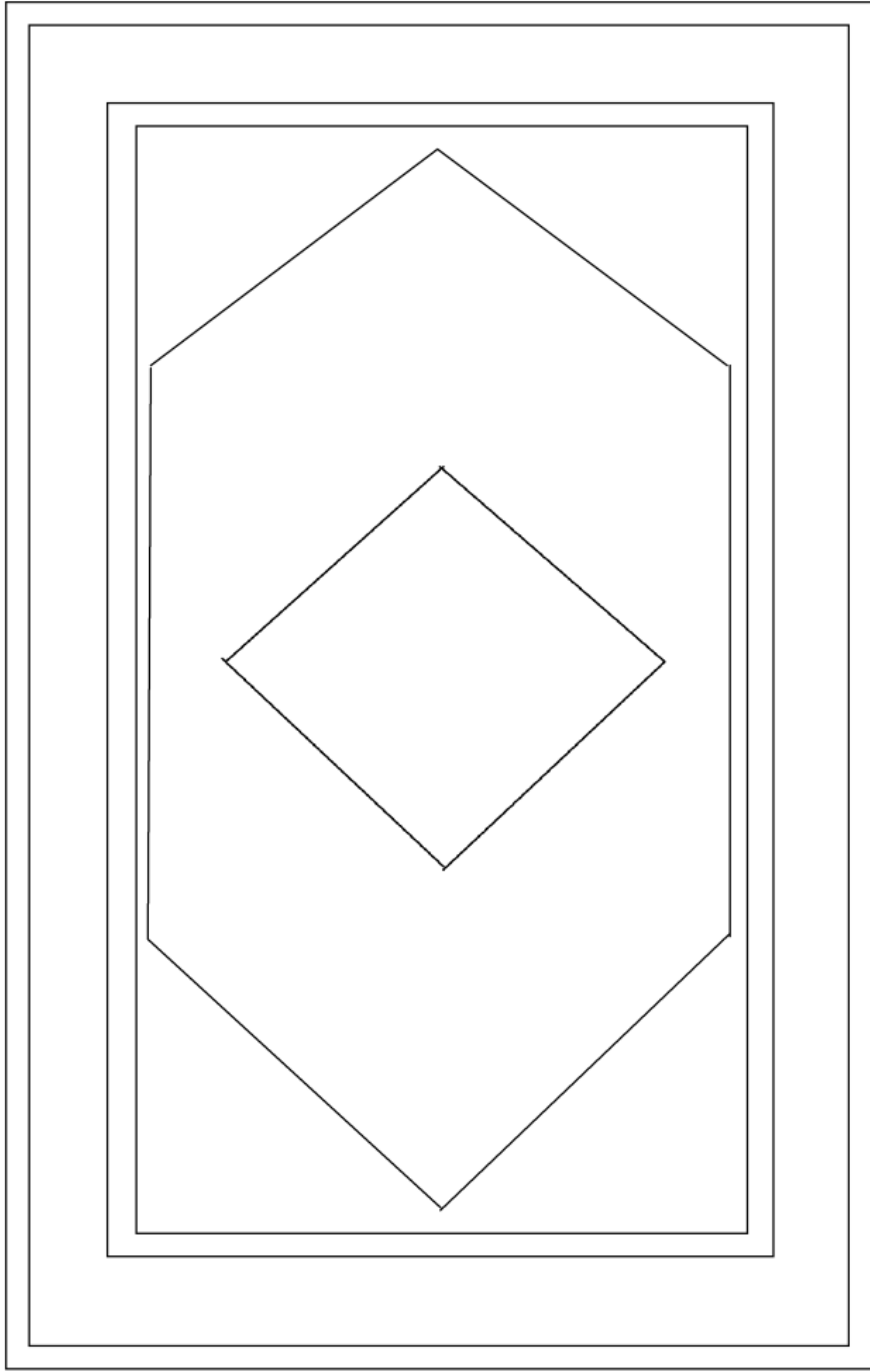

Çizim 156. Üçkapılı Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

Şekil 57. Maden Halı Yaygı

Örnek No	20 (Şekil 59)
Yöresi	Çamardı- Maden
Tarihlendirme	1950
Bulunduğu yer	Özel Koleksiyon
İnceleme Tarihi	12.10.2012
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	118 x 205
Halı kilimi (Topraklık)	-
Hav Yüksekliği	10 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	28 x 30
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, siyah, kahverengi, krem rengi.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼Raport
Kompozisyon	Halı sarmaşık motifli iki ince bordür arasında çiçeklerin birbiriyle bağlantı kurmasıyla oluşan bir kalın bordürle çevrelenmiştir. Zeminde bir göbek göbeğin iki yanında koç boynuzu ortasında çiçek motifleri görülmektedir. Zeminin köşe kısımlarında da bitkisel motifler yer almaktadır (Çizim 157).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek Sembolik bezeme: Göz, koç boynuzu.
Kaynak Kişi	Fehmi Arslansoy

Çizim 157. Maden Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

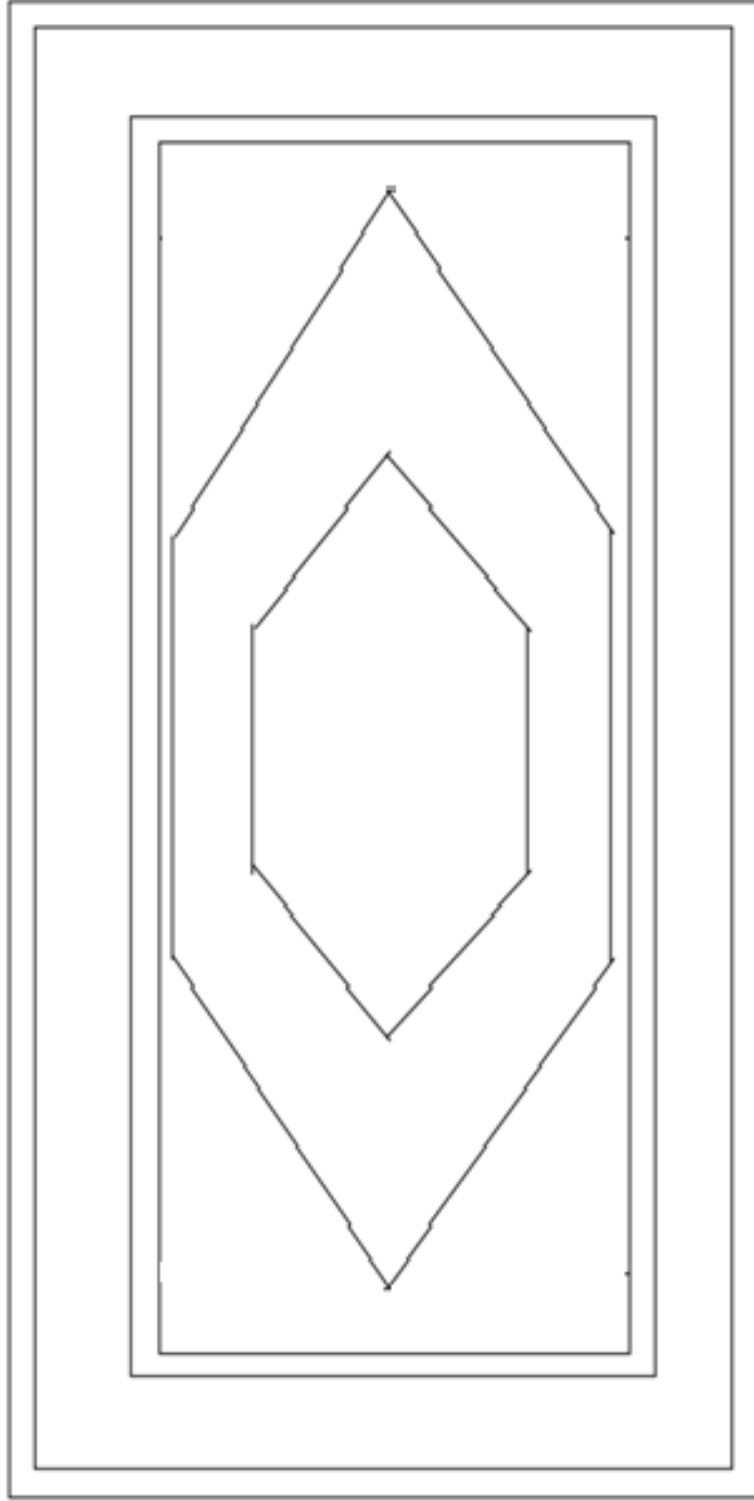

Şekil 58. Kemerhisar Halı Yaygı

Şekil 59. Kemerhisar Halı Yaygı Göbek Detayı

Örnek No	21 (Şekil 60, 61)
Yöresi	Kemerhisar
Tarihlendirme	1960
Bulunduğu yer	Ev
İnceleme Tarihi	15.12.2012
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	150 x 248
Halı kilimi (Topraklık)	12 mm
Hav Yüksekliği	6 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	20 x 23
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 sıra süzme atkı , 1 sıra basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, lacivert, kahverengi, mavi, krem rengi
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ raport
Kompozisyon	Halı sarmaşık motifli iki ince bordür arasında çiçek ve geometrik şekillerden oluşan bir kalın bordürle çevrelenmiştir. Zeminde ortasında bitkisel motifler görülen bir göbek ve köşe kısımlarında da geometrik motifler yer almaktadır (Çizim 158).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek.
Kaynak Kişi	Hayriye Nur (H. Nur, Kişisel görüşme, Aralık 2012)

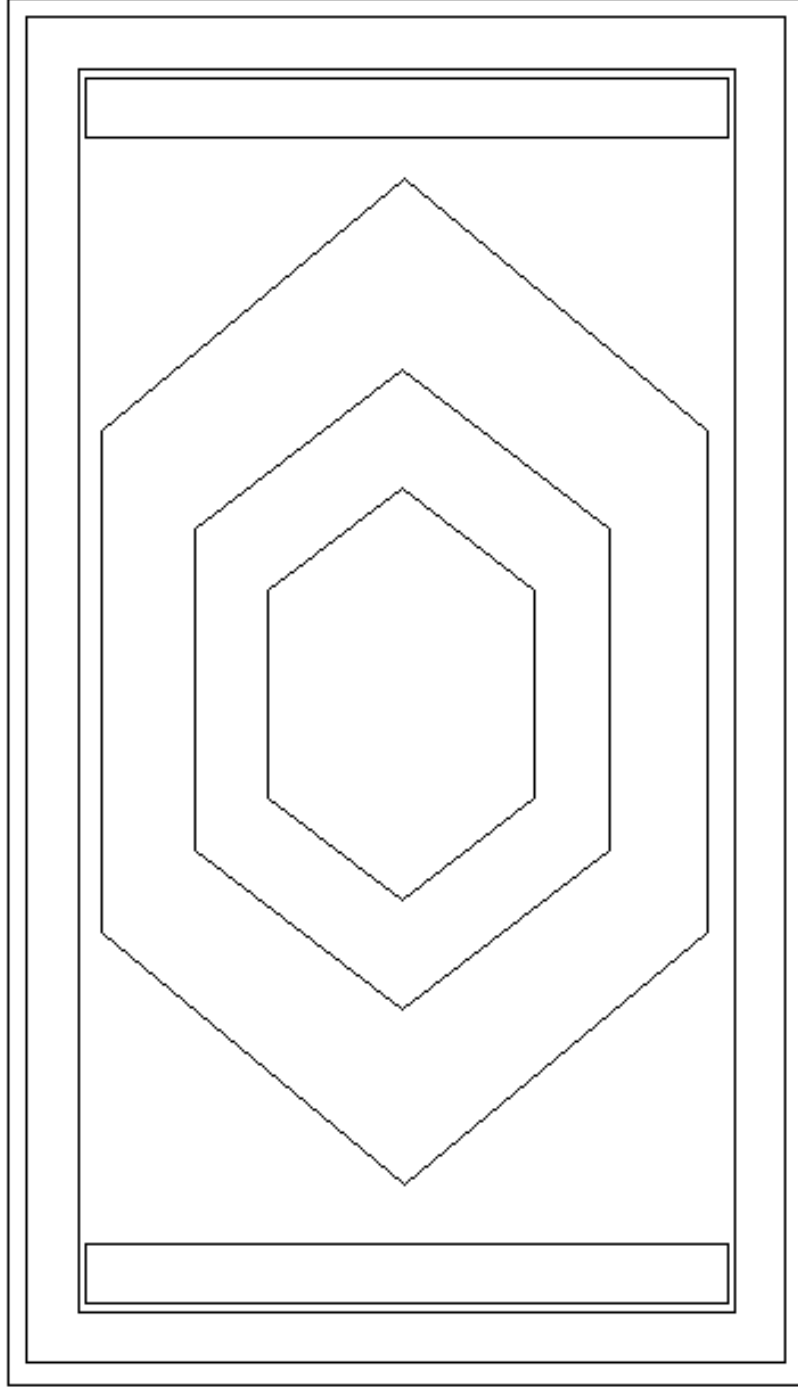

Çizim 158. Kemerhisar Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

Şekil 60. Niğde Halı Yaygı

Örnek No	22 (Şekil 62)
Yöresi	Niğde
Tarihlendirme	1950
Bulunduğu yer	Ev
İnceleme Tarihi	10.10.2012
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	90 x 182
Halı kilimi (Topraklık)	20 mm
Hav Yüksekliği	6 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	30 x 36
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 sıra süzme atkı , 1 sıra basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, yeşil, turuncu, lacivert, kahverengi, mavi, siyah.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı sarmaşık motifli bir ince bordür ve yar yara küstü motifli bir kalın bordürle çevrelenmiştir. Kalın bordür ile zemini birbirinden ayıran sıran dışı motifi bir sedef yer almaktadır. Zeminde basamaklı bir göbek ve göbeğin ortasında da dört adet koç boynuzu bulunan küçük bir göbek yer almaktadır. Köşe kısımlarında bir dal üzerine dizilmiş çiçek motifleri ve sandık bölümlerinde ise birbirine bağlantılı sekiz kollu yıldız motifleri bulunmaktadır (Çizim 159)
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek. Sembolik Bezeme: Muska. Figürlü bezeme: Koç boynuzu Geometrik Bezeme: Sekiz kollu yıldız.

Çizim 159. Niğde Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

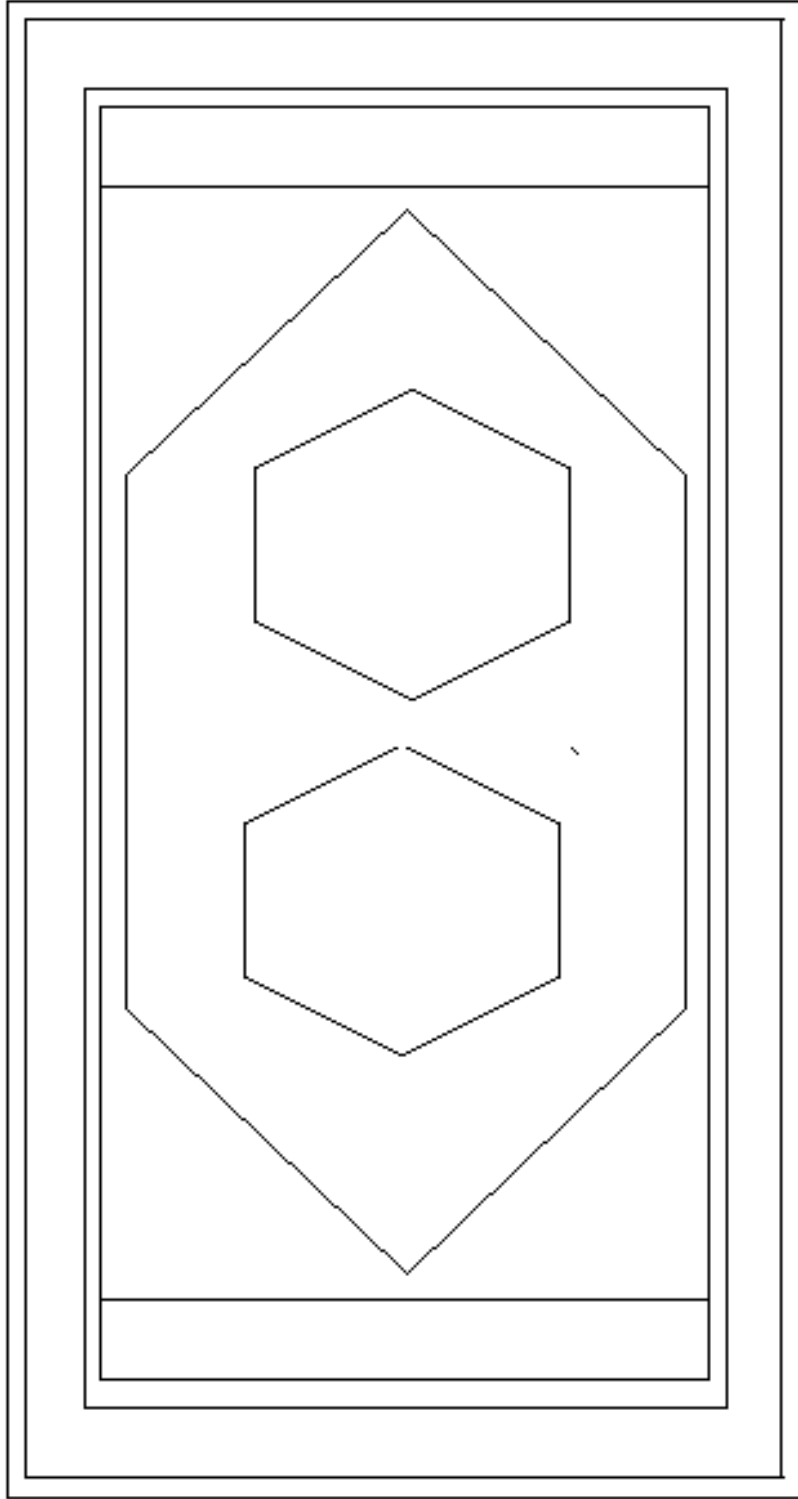

Şekil 61. Çamardı Halı Yaygı

Şekil 62. Çamardı Halı Yaygı Göbek Detayı

Örnek No	23 (Şekil 63, 64)
Yöresi	Çamardı
Tarihlendirme	1955
Bulunduğu yer	Ev
İnceleme Tarihi	10.12.2012
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	120 x 210
Halı kilimi (Topraklık)	10 mm
Hav Yüksekliği	6 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	28 x 32
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 sıra süzme atkı, 1 sıra basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, yeşil, turuncu, lacivert, sarı, mavi, siyah.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı iki ince bordür arasında bulunan bir kalın bordürle çevrelenmiştir. Zeminin iki kısa kenarında birer adet sandık yer almaktadır. Zeminde bitkisel motifli iki adet göbek ve köşe kısımlarında da yine bitkisel motifler bulunmaktadır (Çizim 160).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek, pıtrak. Sembolik Bezeme: Göz Geometrik Bezeme: Üçgen
Kaynak Kişi	Elif Akün (E. Akün, kişisel görüşme, Aralık 2012)

Çizim 160. Çamardı Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

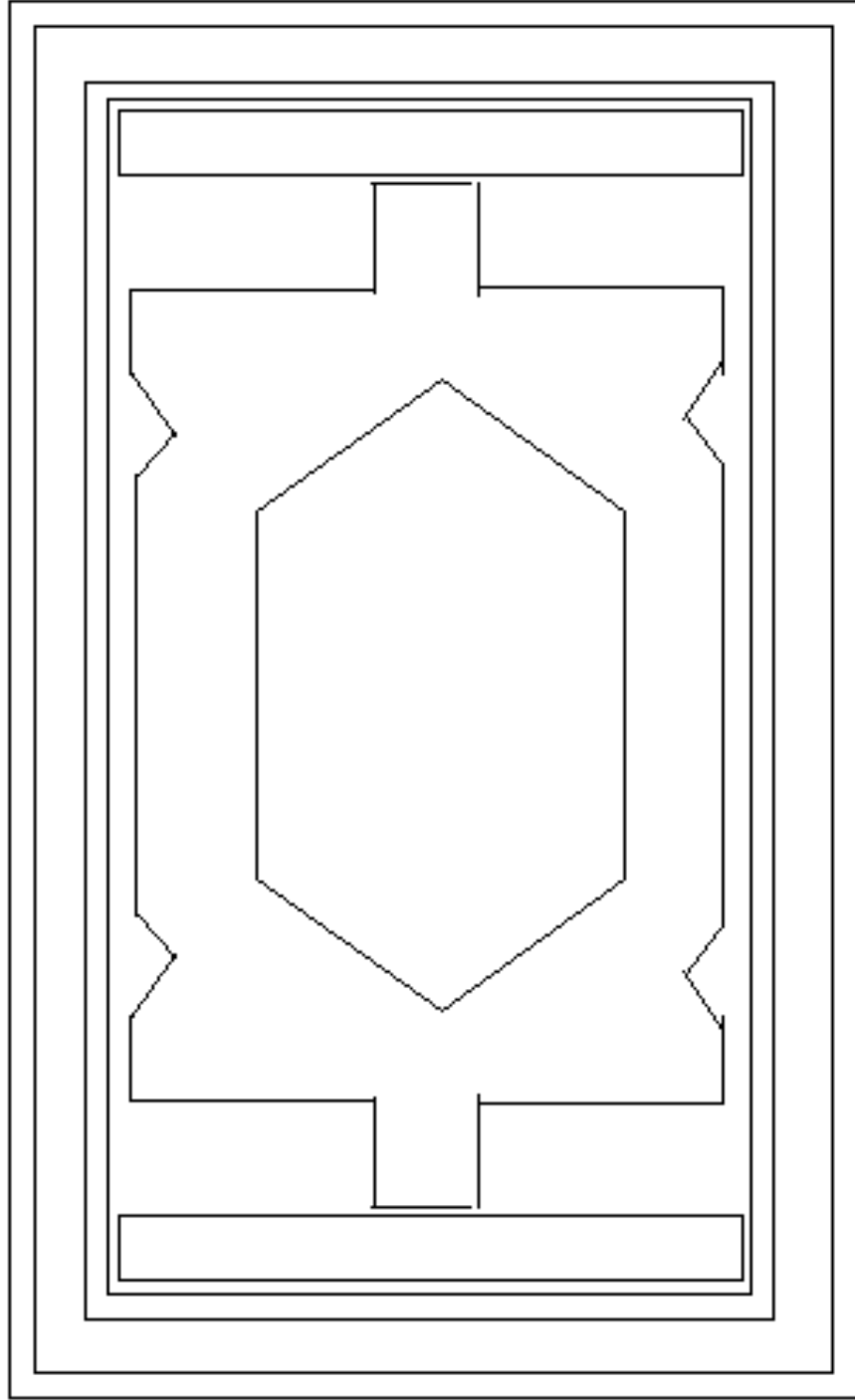

Şekil 63. Çamardı Halı Yaygı

Şekil 64. Çamardı Halı Yaygı Bordür Detayı

Örnek No	24 (Şekil 65, 66)
Yöresi	Çamardı
Tarihlendirme	1985
Bulunduğu yer	Ev
İnceleme Tarihi	10.12.2012
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	120 x 230
Halı kilimi (Topraklık)	25 mm
Hav Yüksekliği	6 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	30 x 33
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 sıra süzme atkı , 1 sıra basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, yeşil, turuncu, lacivert, sarı, mavi, siyah, kahverengi, gri.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı bitkisel motifli iki ince bordür arasında bulunan bir kalın bordürle çevrelenmiştir. Her bir bordür birbirinden sedef motifleriyle ayrılmaktadır. Zeminin iki kısa kenarında birer adet sandık yer almaktadır. Zeminde bitkisel motifli iki adet göbek ve köşe kısımlarında da yine bitkisel motifler bulunmaktadır (Çizim 161).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek, yaprak.
Kaynak Kişi	Adı- Soyadı : Nursen Kurşun

Çizim 161. Çamardı Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

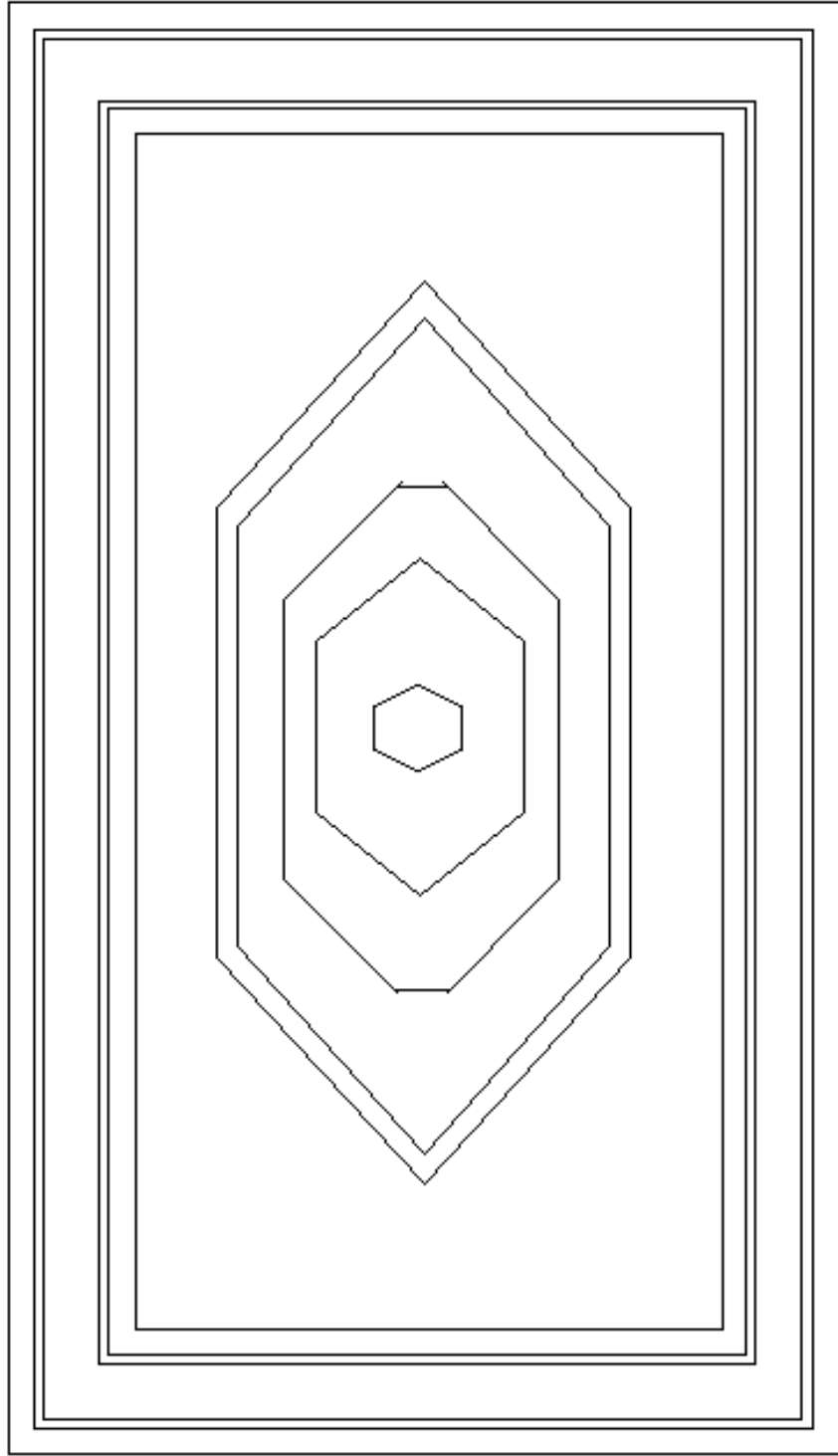

Şekil 65. Çamardı Halı Yaygı

Şekil 66. Çamardı Halı Yaygı Bordür Detayı

Örnek No	25 (Şekil 67, 68)
Yöresi	Çamardı
Tarihlendirme	1985
Bulunduğu yer	Ev
İnceleme Tarihi	10.12.2012
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	120 x 230
Halı kilimi (Topraklık)	35 mm
Hav Yüksekliği	6 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	30 x 32
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 sıra süzme atkı, 1 sıra basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, yeşil, turuncu, lacivert, sarı, mavi, siyah, kahverengi, beyaz.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı bitkisel motifli iki ince bordür arasında bulunan bir kalın bordürle çevrelenmiştir. Her bir bordür birbirinden sedef motifleriyle ayrılmaktadır. Zeminde bitkisel motifli bir adet göbek ve köşe kısımlarında da bitkisel ve geometrik motifler bulunmaktadır (Çizim 162).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek Sembolik Bezeme: Muska
Kaynak Kişi	Nursen Kurşun

Çizim 162. Çamardı Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

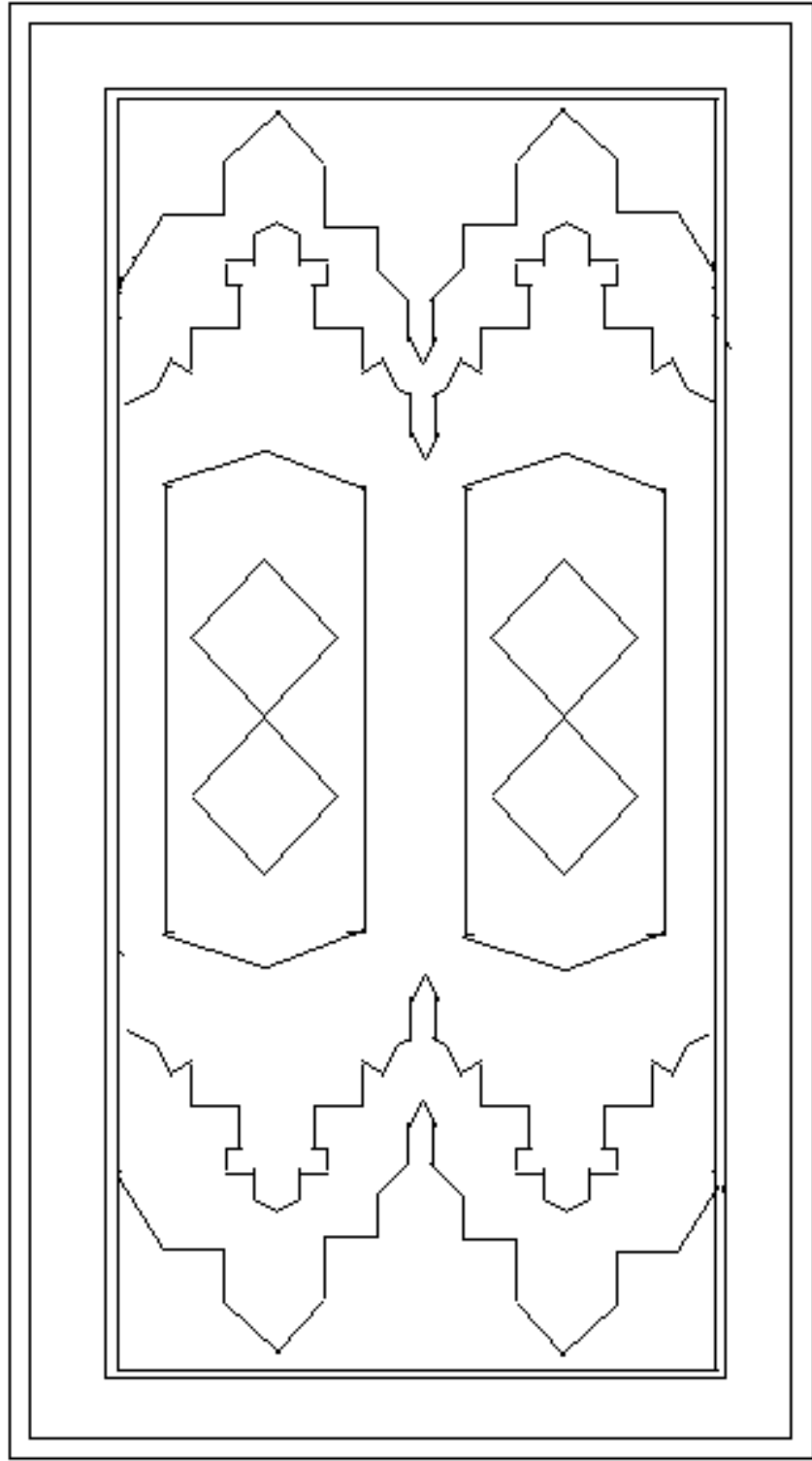

Şekil 67. Kapılı Maden Halı Yaygı

Örnek No

26 (Şekil 69)

Yöresi	Çamardı Maden
Tarihlendirme	1940
Bulunduğu yer	Çamardı Mahmatlı Köyü Cami
İnceleme Tarihi	09.10.2012
Ürün cinsi	Yaygı
Boyutu (En x Boy)	111 x 204
Halı kilimi (Topraklık)	20 mm
Hav Yüksekliği	7 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	26 x 28
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 sıra süzme atkı, 1 sıra basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, turuncu, lacivert, siyah, kahverengi, beyaz,gri.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı bir ince ve bitkisel motifler bulunan bir kalın bordürle çevrelenmektedir. Kalın bordür ile zemini birbirinden ayıran bir sedef yer almaktadır. Zeminde yan yana bitkisel motifli iki adet dikgörtgen göbek yer almaktadır (Çizim 163).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek
Eserle ilgili Notlar	Kapılı Maden

Çizim 163. Kapılı Maden Halı Yaygı Yüzey Kompozisyonu

4.3.2.Seccade

Örnek No

27 (Şekil 70, 71)

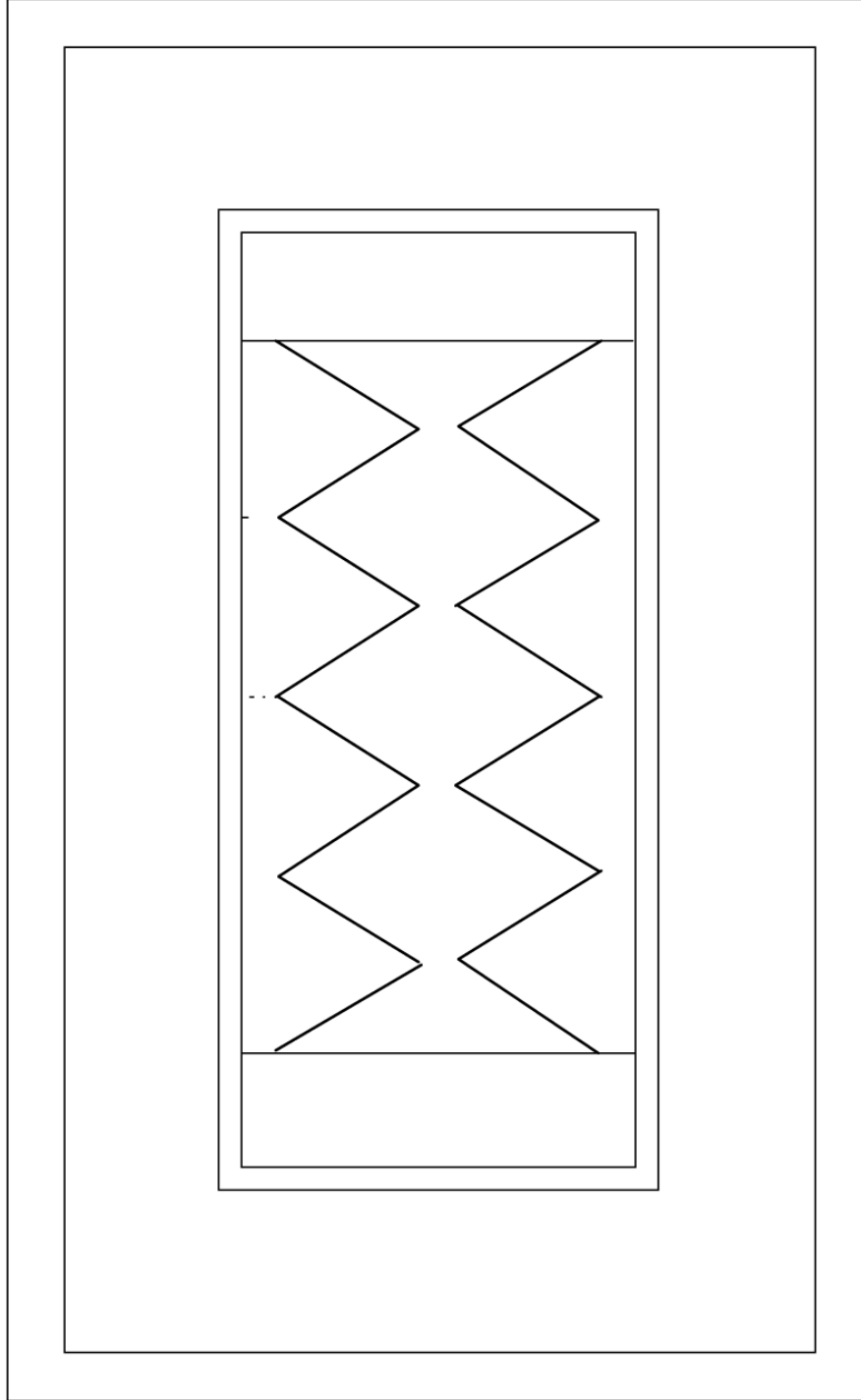
Şekil 68. Kemerhisar Halı Seccade

Şekil 69. Kemerhisar Halı Seccade Bordür Detayı

Yöresi	Bor- Kemerhisar
Tarihlendirme	1940
Bulunduğu yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	14.08.2012
Ürün cinsi	Seccade
Boyutu (En x Boy)	120 cm x170 cm
Halı kilimi (Topraklık)	100 mm
Hav Yüksekliği	7 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	15 x 20 adet
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 sıra süzme, 1 sıra basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, turuncu, sarı, deve tüyü, beyaz, siyah
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı iki ince bordür arasında rumi motifli bir ana bordür ile çevrelenmektedir. Dış ince bordürde gül motiflerinin birim tekrarı yer almaktadır. Tabanlık ve alınlık kısımlarında elibeline birim motifinin bağlantılı tekrarı görülmektedir. Zemin simetrik birim tekrarlarından oluşmaktadır. Karşılıklı iki zikzak hattın ara boşluklarında yıldız ve göz dolgu motifleri yer almaktadır (Çizim 164).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Gül Sembolik Bezeme: Rumi, eli belinde, göz Geometrik Bezeme:8 köşeli yıldız
Kaynak Kişi	Adı- Soyadı: Bülent ÇETİN
Eserle ilgili Notlar	Halıda kullanılan kırmızı renk boya sapı ile boyanmıştır. Beyaz renk direkt doğal haliyle, boyanmadan

kullanılmıştır. Turuncu ve sarı renk cehri ile boyanmıştır. Siyahlar ise taşkara (demirsulfat) boya ile renklendirilmiştir. (Kaynak Kişi: Sıtkı Halıcı)

Çizim 164. Kemerhisar Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu

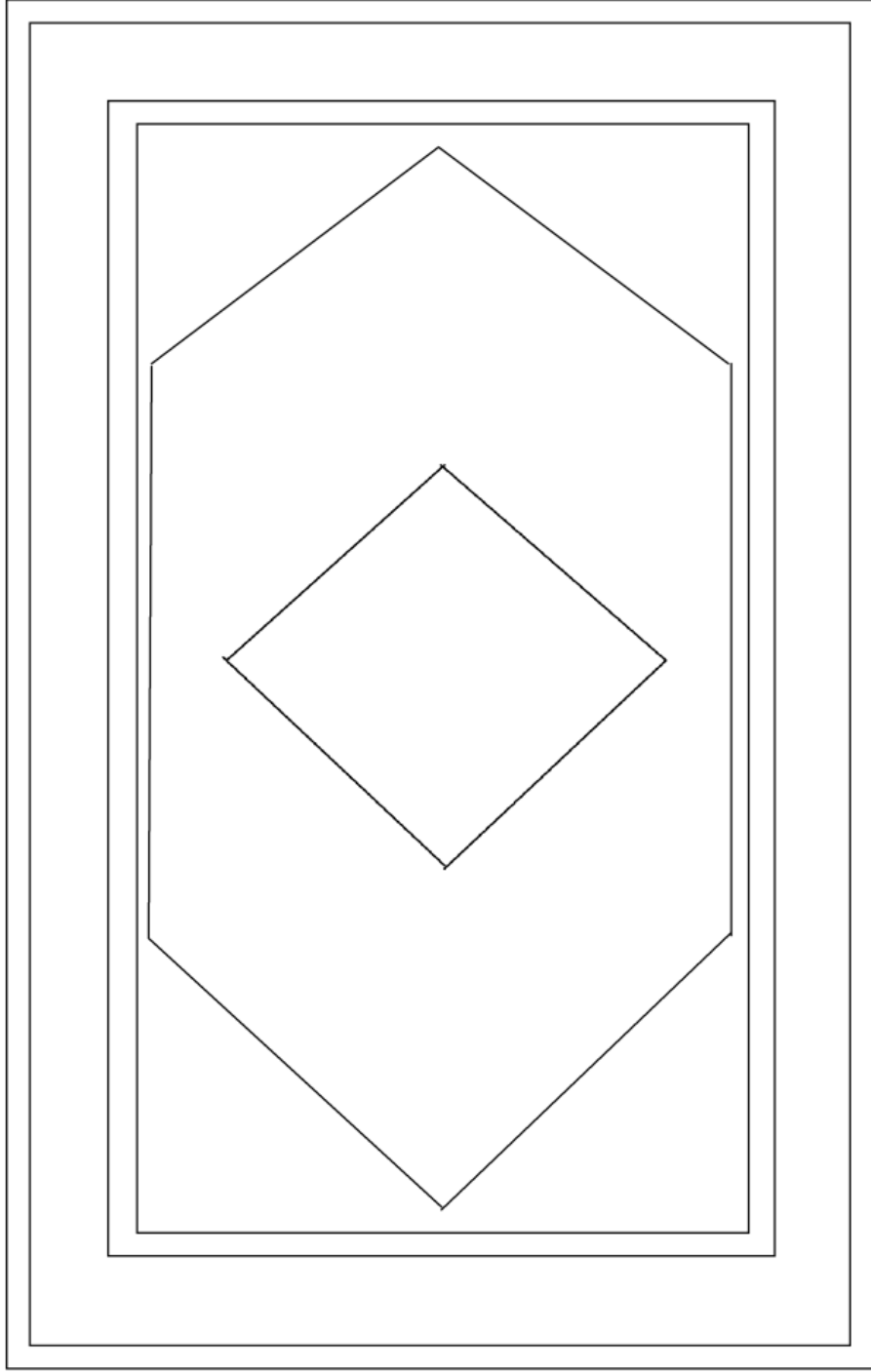

Şekil 70. Maden Halı Seccade

Şekil 71. Maden Halı Seccade Bordür Detayı

Örnek No	28 (Şekil 72, 73).
Yöresi	Çamardı Maden
Tarihlendirme	Camiye geliş tarihi 1975
Bulunduğu yer	Çamardı Hoca Ali Cami
İnceleme Tarihi	09.10.2012
Ürün cinsi	Seccade
Boyutu (En x Boy)	103x 132
Halı kilimi (Topraklık)	70 mm
Hav Yüksekliği	5 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	25 x 25
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, siyah, açık kahverengi, mavi, kremrengi, yeşil.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı Çengel motifli iki ince bordür ve bu iki ince bordür arasında bulunan çiçek ve yaprak motifli bir bordürle çevrelenmiştir. İnce bordürle zemin bir sedefle ayrılmaktadır. Zeminin orta kısmında akıtmalı göbek adı verilen bir göbek yer almaktadır. Göbekte tarak ve gül motifleri, iç göbekte ise lale motifleri görülmektedir. Zeminin köşelerinde ise çiçek ve ördek motifleri yer almaktadır (Çizim 165).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Gül, lale, çiçek, yaprak. Figürlü bezeme: Tarak, ördek.

Çizim 165. Maden Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu

Şekil 72. Rum Madeni Halı Seccade

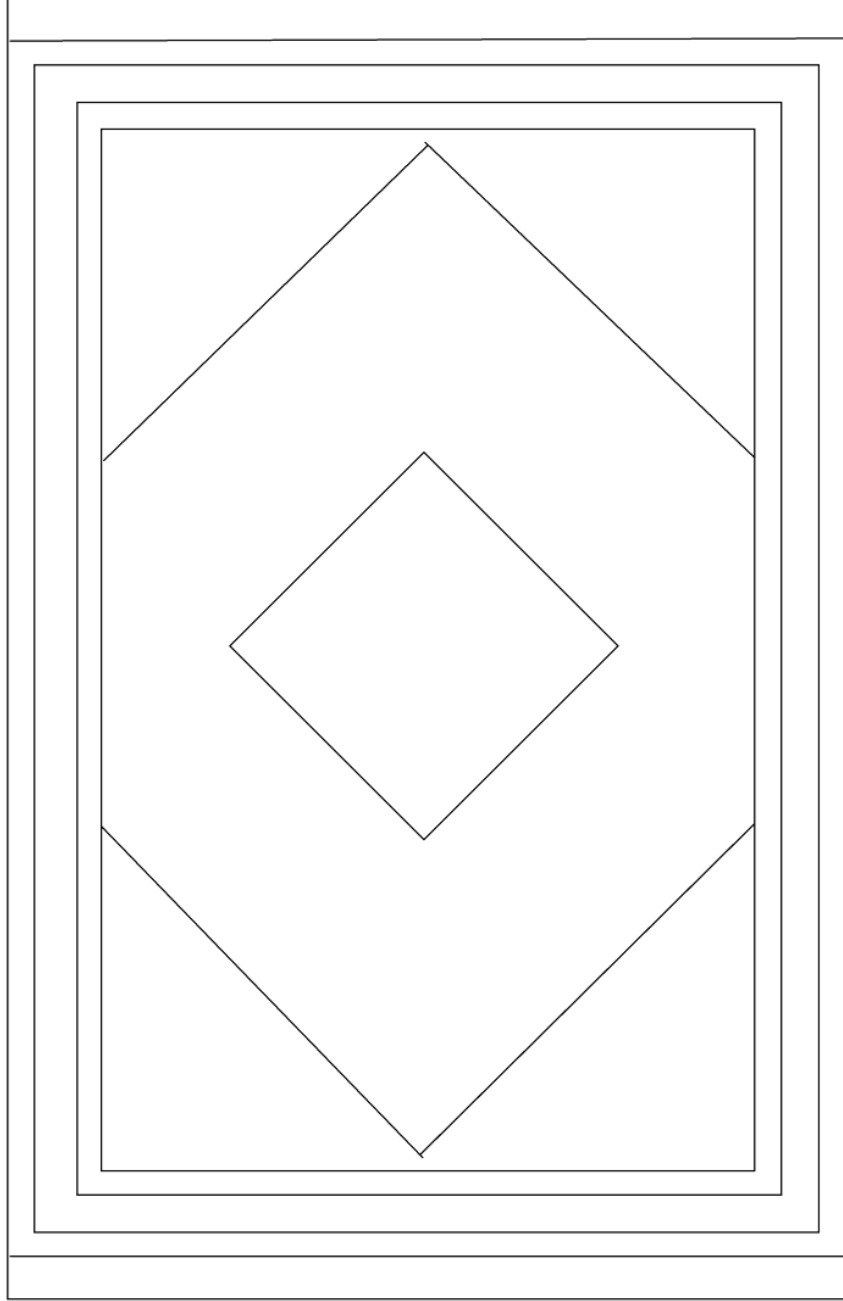

Şekil 73. Rum Madeni Halı Seccade Göbek Detayı

Şekil 74. Rum Madeni Halı Seccade Bordür Detayı

Örnek No	29 (Şekil 74, 75, 76)
Yöresi	Maden (Rum Madeni)
Tarihlendirme	1940
Bulunduğu yer	Çamardı eski Maden Cami
İnceleme Tarihi	12.10.2012
Ürün cinsi	Seccade
Boyutu (En x Boy)	96 x 140
Halı kilimi (Topraklık)	100 mm
Hav Yüksekliği	5 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	15 x 20
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Siyah, kırmızı, yeşil, mavi, turuncu, krem rengi, kahverengi, sarı
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Sandık bölümlerinde elma motifi bulunan halı, yaprak motifli iki suyun arasında bulunan birim tekrar çiçek motifli bordürle çevrelenmiştir. Zemin kısmının ortasında bir göbek yer almaktadır. Göbeğin içinde ve zeminin köşelerinde çiçek motifleri bulunmaktadır (Çizim 166)
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme : Gül, lale, çiçek.

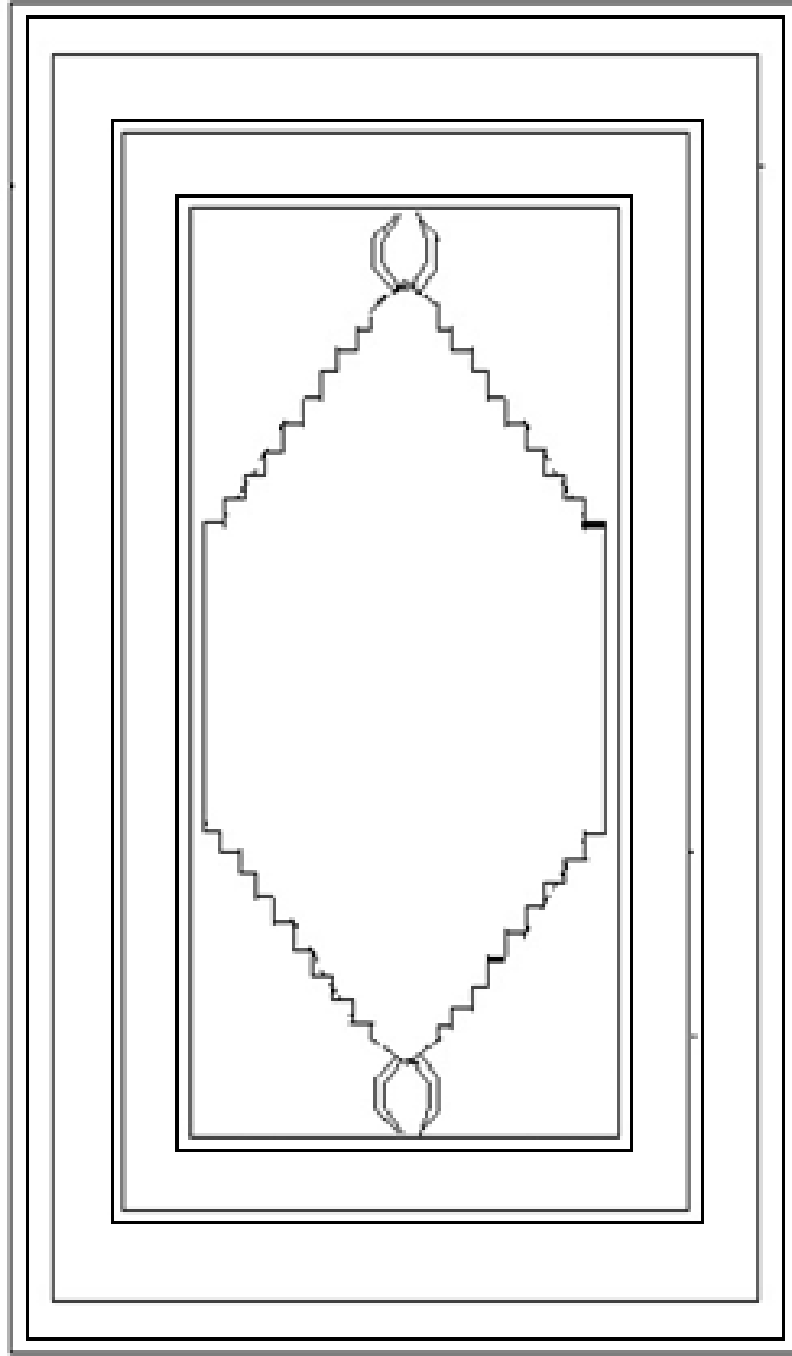

Çizim 166. Rum Madeni Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu

Şekil 75. Bor Halı Seccade

Örnek No	30 (Şekil 77)
Yöresi	Bor
Tarihlendirme	2000
Bulunduğu yer	T.C. Niğde Valiliği Halıcılık, El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği Geleneksel Desenler Sergi Evi
İnceleme Tarihi	02.09.2013
Ürün cinsi	Seccade
Boyutu (En x Boy)	110 x 140
Halı kilimi (Topraklık)	35 mm
Hav Yüksekliği	5 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	22 x 28
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Yün Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, mavi, siyah, yeşil, krem rengi.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	½ Raport
Kompozisyon	Halı suyolu motifli bir ince bordür, çınar yaprağı motifli bir kalın bordür ve çiçek motiflerinin art arda yerleştirilmesiyle oluşturulan bir kalın bordürle daha çevrelenmiştir. En dış çerçeve ve her bir bordür arasında sırçan dişi motifli birer sedef bulunmaktadır. Halının zemininde basamaklı bir göbek yer almakta, göbeğin iç kısmında hayat ağacı motifleri bulunmaktadır. Zeminin dört bir köşesinde yıldız ve çiçek motifleri yer almaktadır (Çizim 167).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek Sembolik Bezeme: Hayat ağacı Geometrik Bezeme: Yıldız.
Eserle ilgili Notlar	Proje Sıra No: 001

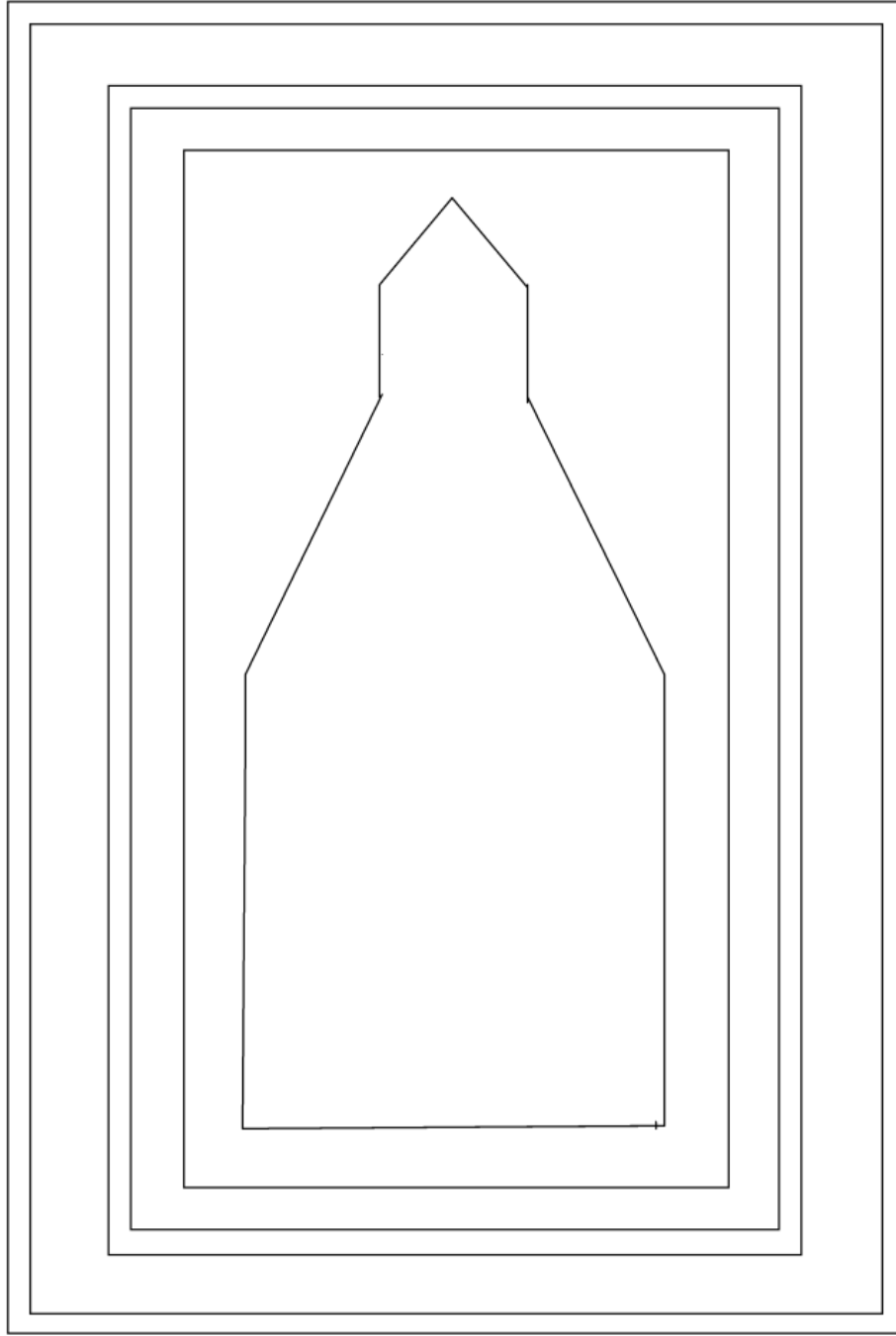

Çizim 167. Bor Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu

Şekil 76. Rum Madeni Halı Seccade

Örnek No	31 (Şekil 78)
Yöresi	Maden (Rum Madeni)
Tarihlendirme	1940
Bulunduğu yer	Çamardı Eski Maden Cami
İnceleme Tarihi	12.10.2012
Ürün cinsi	Seccade
Boyutu (En x Boy)	85 x 118
Halı kilimi (Topraklık)	80 mm
Hav Yüksekliği	5 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	15 x 20
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Siyah, kırmızı, turuncu, krem rengi, mavi, kahverengi
Birimlerin Biçimlendirilmesi	½ Raport
Kompozisyon	Halı iki sedef arasında sarmaşık çiçek motifli bir bordürle çevrelenmiştir. İkinci sedeften sonra yine sarmaşık motifli bir bordür daha bulunmaktadır. Halı mihraplı bir halıdır ve mihrabın iki yanında ibrik motifli, zeminin alt kısmında da saksılı bir çiçek topluluğu yer almaktadır (Çizim 168).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek, Sembolik Bezeme: Muska Figürlü bezeme: Saksı, ibrik,

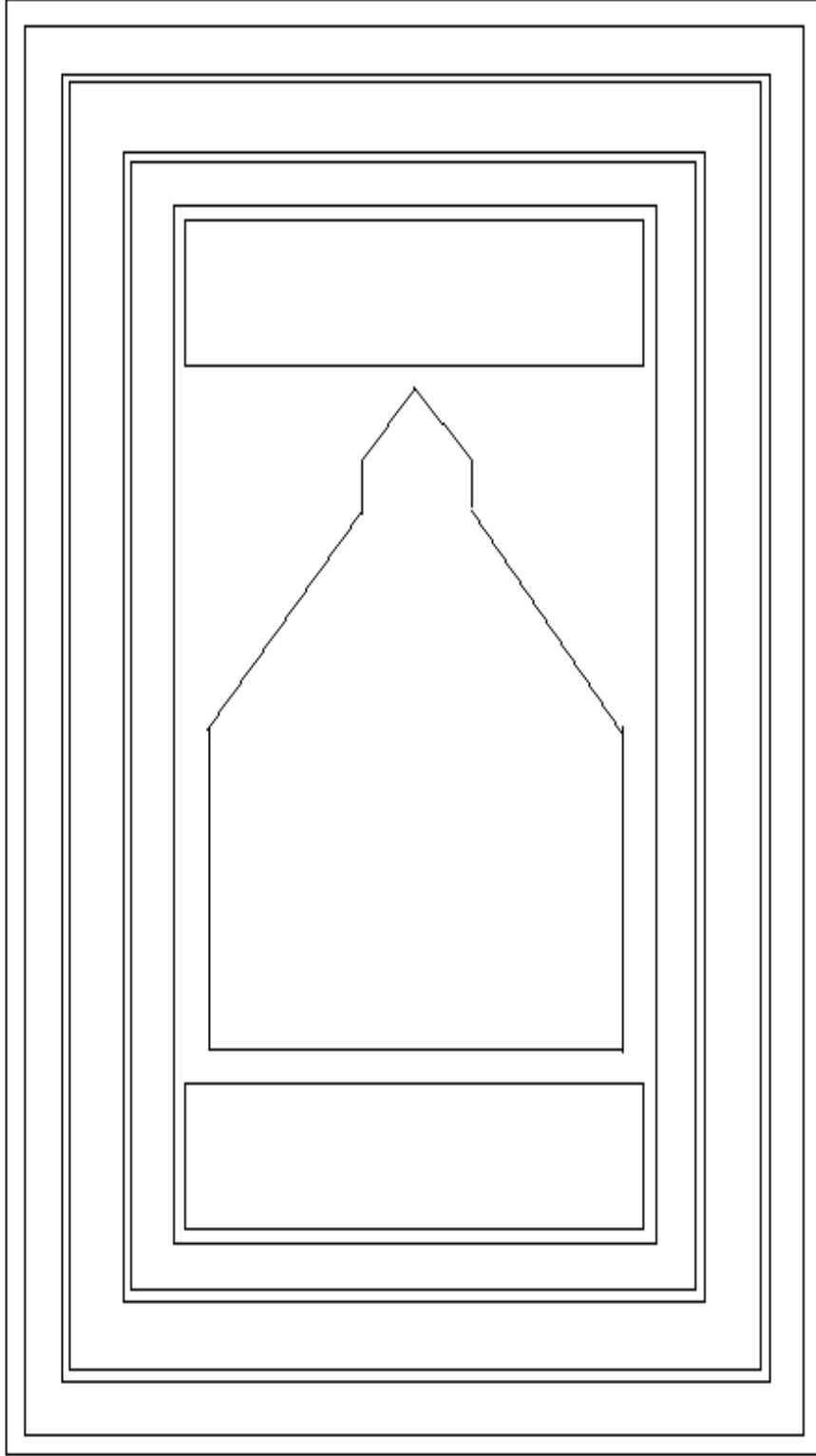

Çizim 168. Rum Madeni Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu

Şekil 77. Niğde Gümüşler Halı Seccade

Örnek No	32 (Şekil 79)
Yöresi	Niğde- Gümüşler
Tarihlendirme	2001
Bulunduğu yer	T.C. Niğde Valiliği Halıcılık, El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği Geleneksel Desenler Sergi Evi
İnceleme Tarihi	02.09.2013
Ürün cinsi	Seccade
Boyutu (En x Boy)	109 x 180
Halı kilimi (Topraklık)	15 mm
Hav Yüksekliği	6 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	28 x 32
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Yün Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, Lacivert, mavi, yeşil, hardal sarısı, krem rengi, kahverengi.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	½ Raport
Kompozisyon	Seccadenin bordürü dört sedef, iki küçük su ve bir büyük sudan oluşmaktadır. Sedeflerde zikzak (su yolu) motifi, küçük sularda sandıklar içerisine yerleştirilmiş pıtrak motifi, büyük suda ise yaprak ve çiçek motifleri kullanılmıştır. Mihrabın kenar kısımları basamak şeklindedir ve basamakların üzerinde çengel motifleri bulunmaktadır. Ayaklık ve alınlık bölümleri yan yana dizilmiş lale motifleriyle süslenmiştir (Çizim 169).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Pıtrak, lale, yaprak, çiçek
Eserle ilgili Notlar	Proje Sıra no: 077

Çizim 169. Niğde Gümüşler Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu

Şekil 78. Ferteke Halı Seccade

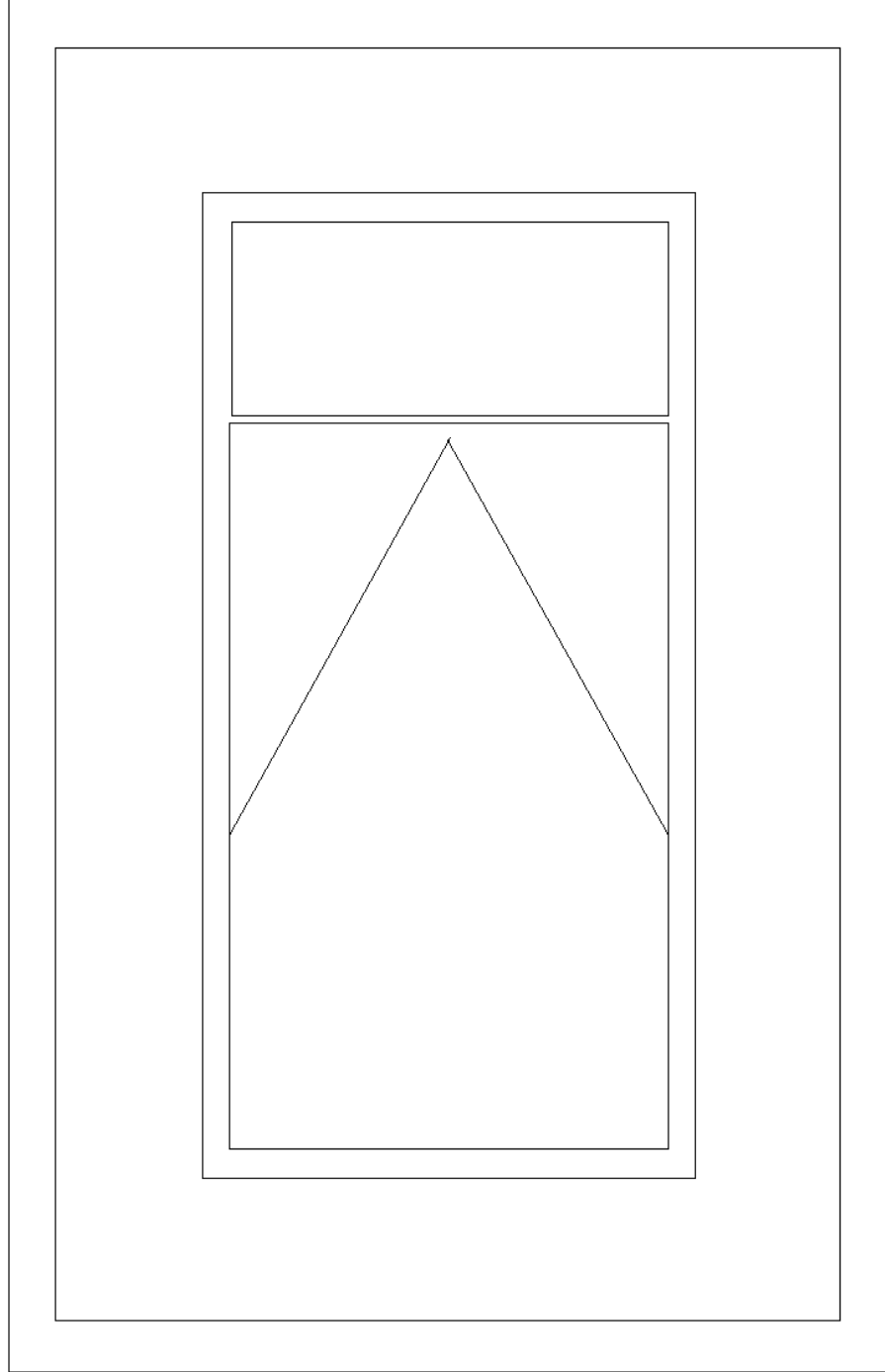
Örnek No	33 (Şekil 80)
Yöresi	Fertek
Tarihlendirme	2000
Bulunduğu yer	T.C. Niğde Valiliği Halıcılık, El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği Geleneksel Desenler Sergi Evi
İnceleme Tarihi	02.09.2013
Ürün cinsi	Seccade
Boyutu (En x Boy)	108x 152
Halı kilimi (Topraklık)	10 mm
Hav Yüksekliği	7 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	28x 33
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Yün Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, lacivert, krem rengi, kahverengi, mavi.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	½ Raport
Kompozisyon	Halı birbirine bağlantılı lale motifleri bulunan ince bir bordür, elibeline, koç boynuzu, yıldız ve lale motifleri bulunan bir kalın bordür ve simetrik tekrarlı birbirinden bağımsız olarak bulunan çiçek motifli bir sedef ile çevrelenmiştir. Alınlık kısmında lale biçiminde stilize edilmiş hayat ağacı motifleri yer almaktadır (Çizim 170).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme : Lale, çiçek. Geometrik Bezeme:Yıldız. Sembolik Bezeme :Eli belinde. Figürlü Bezeme: Koç boynuzu.

Kaynak Kişi

Niğde Halı Müzesi

Eserle ilgili Notlar

Proje Sıra no: 006 19. yy Türk ve İslam Eserleri Müzesi
Kültür Bakanlığı “Türk El Dokuması Halılar” Katalog 3
Kod:0298

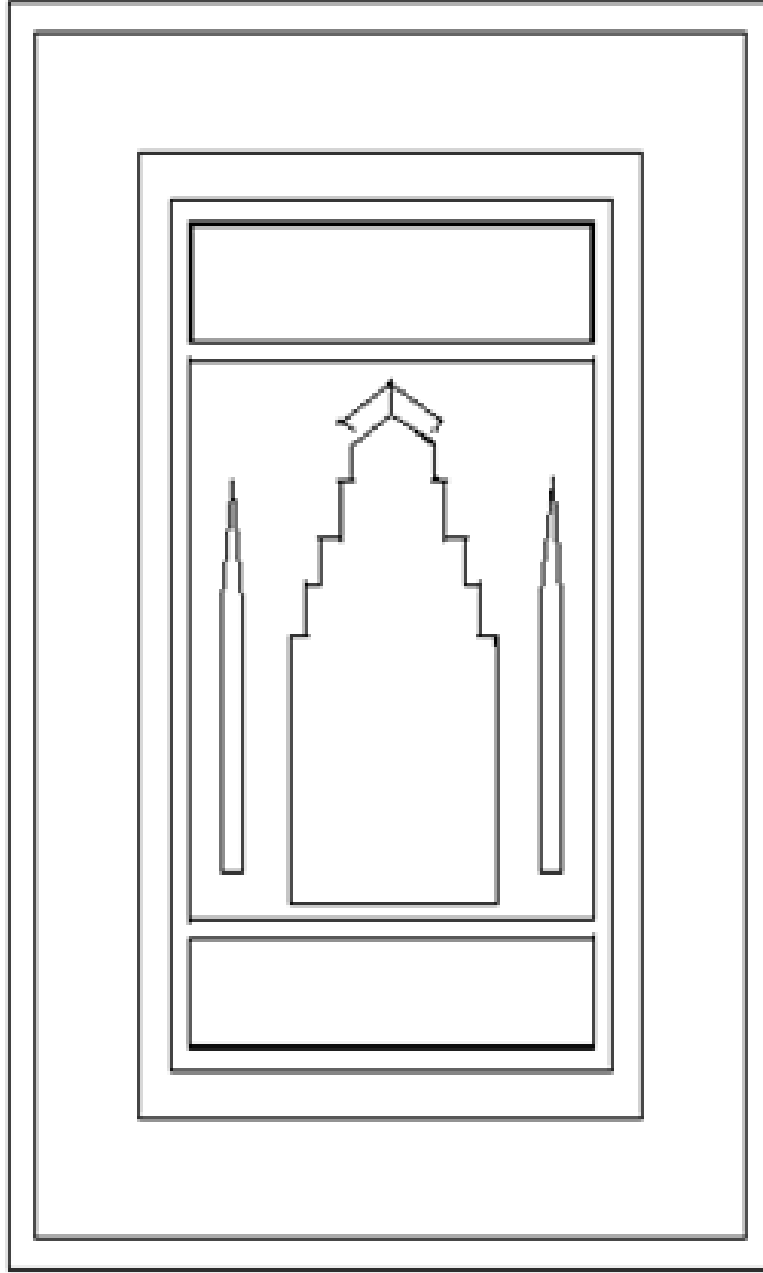

Çizim 170. Fertek Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu

Şekil 79. Üçkapılı Yörük Halı Seccade

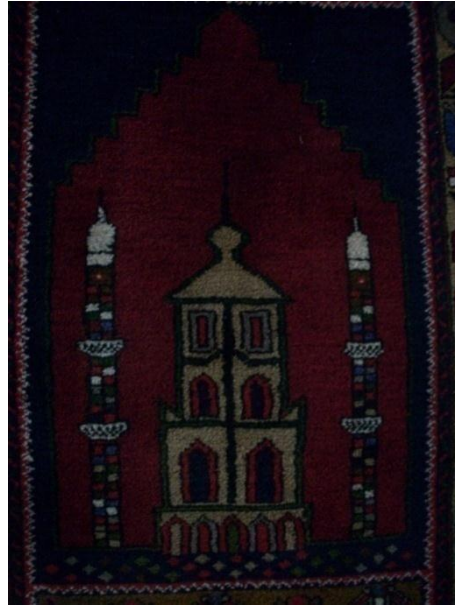
Örnek No	34 (Şekil 81)
Yöresi	Çamardı- Üçkapılı (Yörük)
Tarihlendirme	2001
Bulunduğu yer	T.C. Niğde Valiliği Halıcılık, El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği Geleneksel Desenler Sergi Evi
İnceleme Tarihi	02.09.2013
Ürün cinsi	Seccade
Boyutu (En x Boy)	87 x 106
Halı kilimi (Topraklık)	15 mm
Hav Yüksekliği	4 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	28x 35
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Yün Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, lacivert, hardal sarısı, mavi, yeşil, krem rengi.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	½ Raport
Kompozisyon	Halı iki ince bordür arasında bir kalın bordür ile çevrelenmiştir. İnce bordürlerde çengel motiflerinin göz motifiyle bağlantı kurulmasıyla oluşturulan motif, kalın bordürde ise evler arasına yerleştirilmiş başak motifleri bulunan bir manzara motifinin tekrarı yer almaktadır. Mihrabın üst kısmında koçboynuzu, ayaklık ve alınlık bölümlerinde ise simetrik şekilde göz motifleri bulunmaktadır. Mihrabın iki yanında da hayat ağacı motifleri yer almaktadır (Çizim 171).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Başak Sembolik Bezeme: Göz, hayat ağacı. Figürlü bezeme: Koç boynuzu, ev, çengel.
Eserle ilgili Notlar	Proje Sıra No: 071

Çizim 171. Üçkapılı Yörük Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu

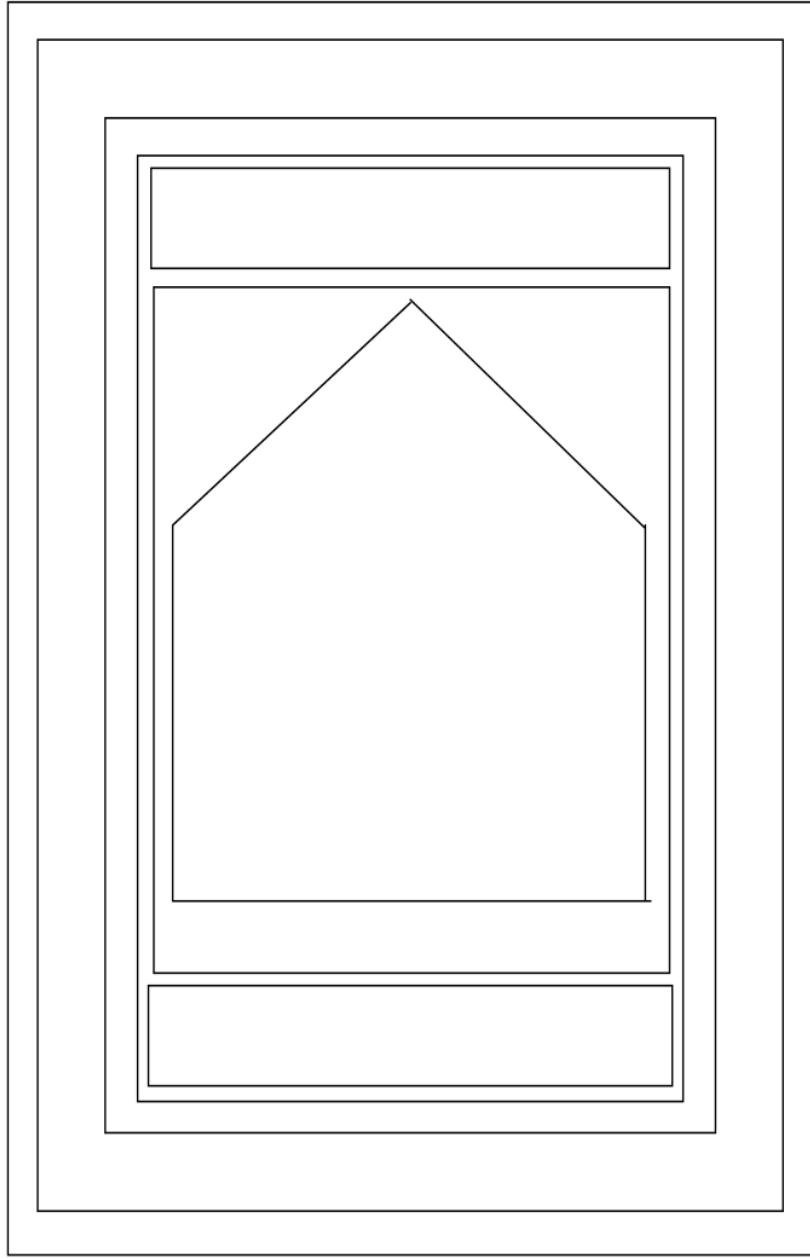

Şekil 80. Çamardı Halı Seccade

Şekil 81. Çamardı Halı Seccade Zemin Detayı

Örnek No	35 (Şekil 82, 83)
Yöresi	Çamardı
Tarihlendirme	1970
Bulunduğu yer	Çamardı Bereket Cami
İnceleme Tarihi	09.10.2012
Ürün cinsi	Seccade
Boyutu (En x Boy)	78 x 124
Halı kilimi (Topraklık)	80 mm
Hav Yüksekliği	8 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	25 x 28
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, yeşil, lacivert, açık kahverengi, krem rengi, gri.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	½ raport
Kompozisyon	Halıyı çengel motifli bir ince bordür ve onun hemen ardında da çiçek motifli kalın bordür çevrelemektedir. Zeminle ince bordürü ayıran bir sedef yer almaktadır. Zeminde alınlık ve tabanlık yer almaktadır. Mihrabın ortasında iki minare ve bir yapı tasvir edilmiştir (Çizim 172).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek, yaprak. Figürlü bezeme: Cami, çengel.

Çizim 172. Çamardı Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu

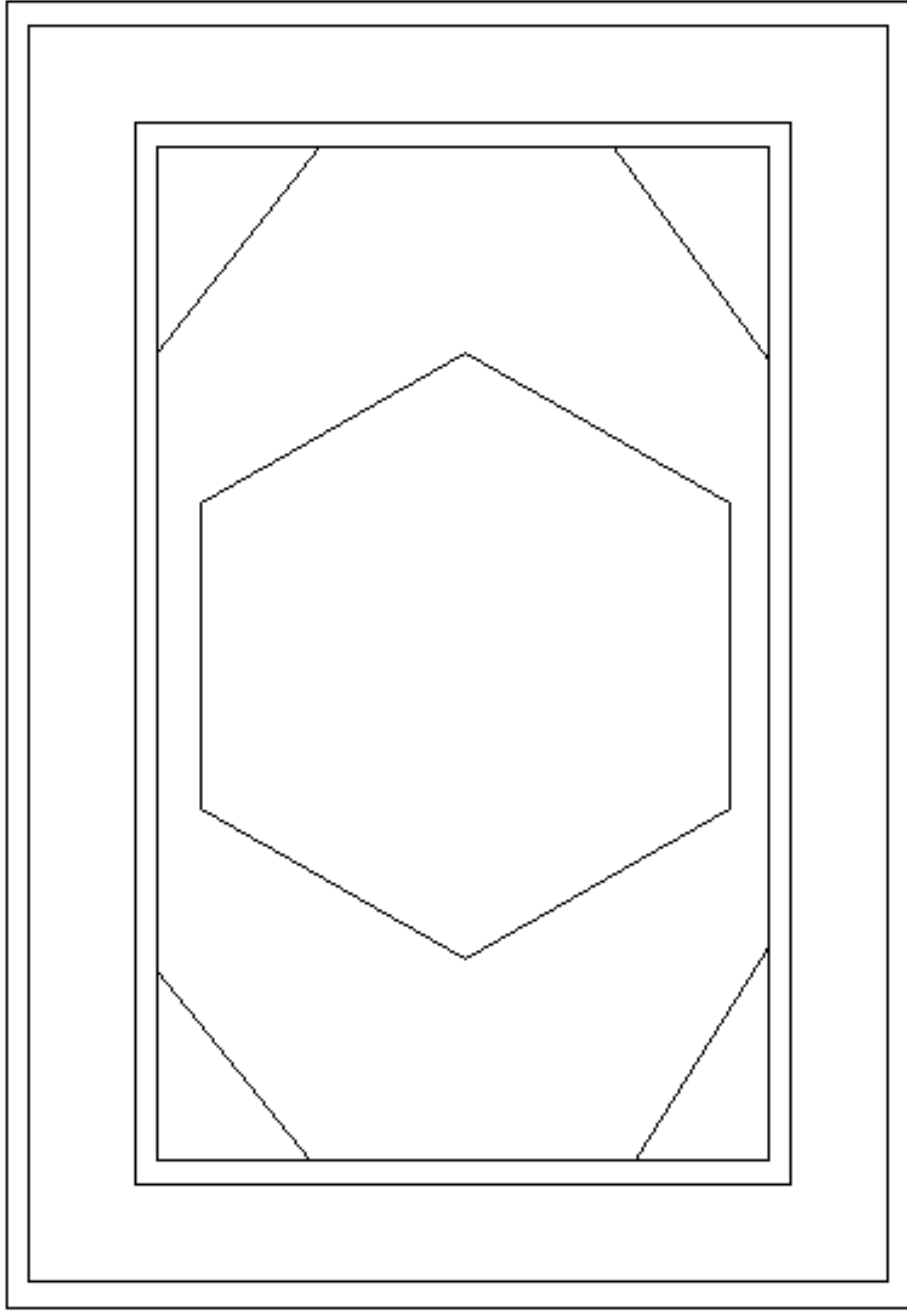

Şekil 82. Eynelli Halı Seccade

Örnek No

36 (Şekil 84)

Yöresi	Çamardı- Eynelli
Tarihlendirme	1930
Bulunduğu yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	02.12.2012
Ürün cinsi	Seccade
Boyutu (En x Boy)	118 x 178
Halı kilimi (Topraklık)	60 mm
Hav Yüksekliği	7 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	30 x 32
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, siyah, turuncu, bordo, mavi, gri.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı iki ince bordür arasında bulunan bir kalın bordürle çevrelenmiştir. Zeminin köşelerinde çiçek motifleri ve ortasında iki ucunda akıtma bulunan bir göbek yer almaktadır (Çizim 173).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek
Kaynak Kişi	Adı- Soyadı : Fehmi Arslansoy

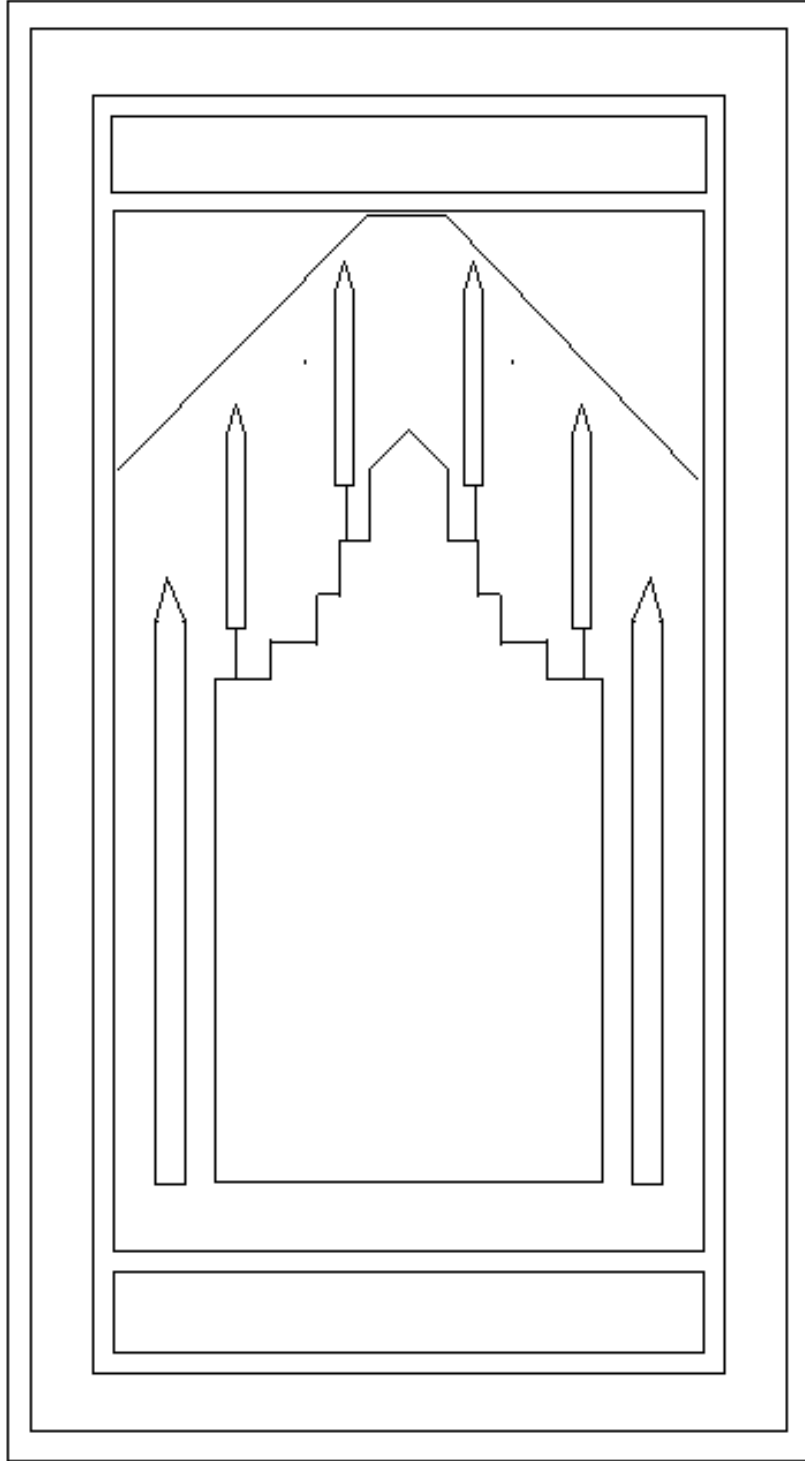

Çizim 173. Eynelli Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu

Şekil 83. Üçkapılı Yörük Halı Seccade

Örnek No	37 (Şekil 85)
Yöresi	Üçkapılı Yörük
Tarihlendirme	1990
Bulunduğu yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	18.12.2012
Ürün cinsi	Seccade
Boyutu (En x Boy)	110 x 200
Halı kilimi (Topraklık)	30 mm
Hav Yüksekliği	6 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	30x 30
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Lacivert, kırmızı, yeşil, krem rengi, siyah, kahverengi.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	½ Raport
Kompozisyon	Halı bitkisel motifli iki ince bordür arasında bulunan manzara motifli bir kalın bordürle çevrelenmektedir. Zeminde alınlık ve tabanlık yer almaktadır. Mihrabın içi bitkisel motiflerle bezenmiştir (Çizim 174).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek, ağaç. Figürlü bezeme: Ev.
Kaynak Kişi	FehmiArslansoy

Çizim 174. Üçkapılı Yörük Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu

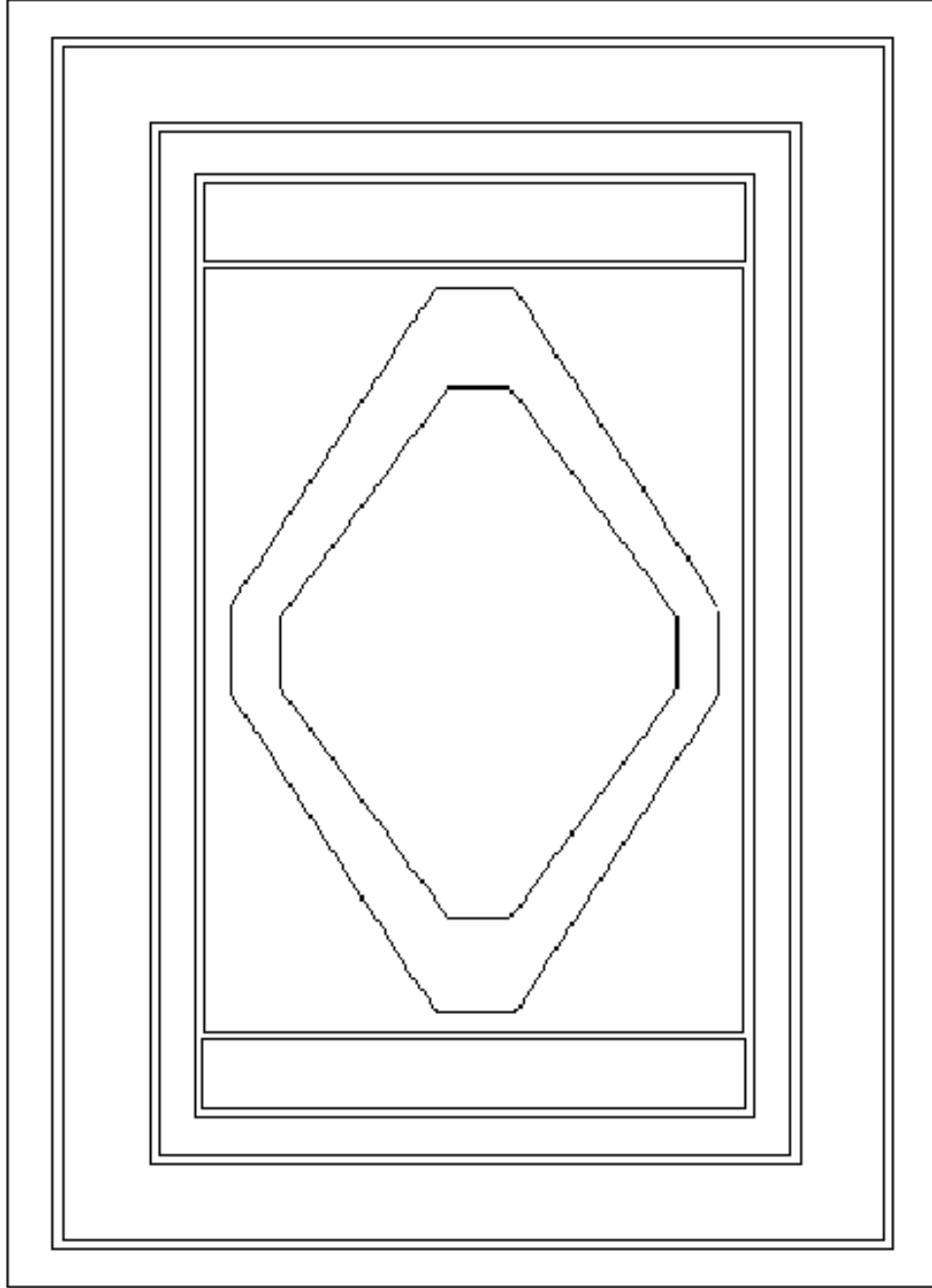

Şekil 84. Uluğa  Halı Seccade

Şekil 85. Uluğağ Halı Seccade Göbek Detayı

Örnek No	38 (Şekil 86, 87)
Yöresi	Uluğağ
Tarihlendirme	1980
Bulunduğı yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	18.12.2012
Ürün cinsi	Seccade
Boyutu (En x Boy)	153 x 232
Halı kilimi (Topraklık)	30 mm
Hav Yüksekliğı	5 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	30 x 30
Düğüm Tekniğı	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, lacivert, krem rengi, siyah, kahverengi, yeşil.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı bitkisel motifli iki ince bordür arasında bulunan bir kalın bordürle çevrelenmiştir. Her bir bordür birbirinden sedef ile ayrılmaktadır. Zeminin iki kısa kenarında bitkisel motifli birer adet sandık yer almaktadır. Zeminde bitkisel motifli bir adet göbek ve köşe kısımlarında da bitkisel bulunmaktadır (Çizim 175).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek, yaprak.
Kaynak Kişi	Fehmi Arslansoy

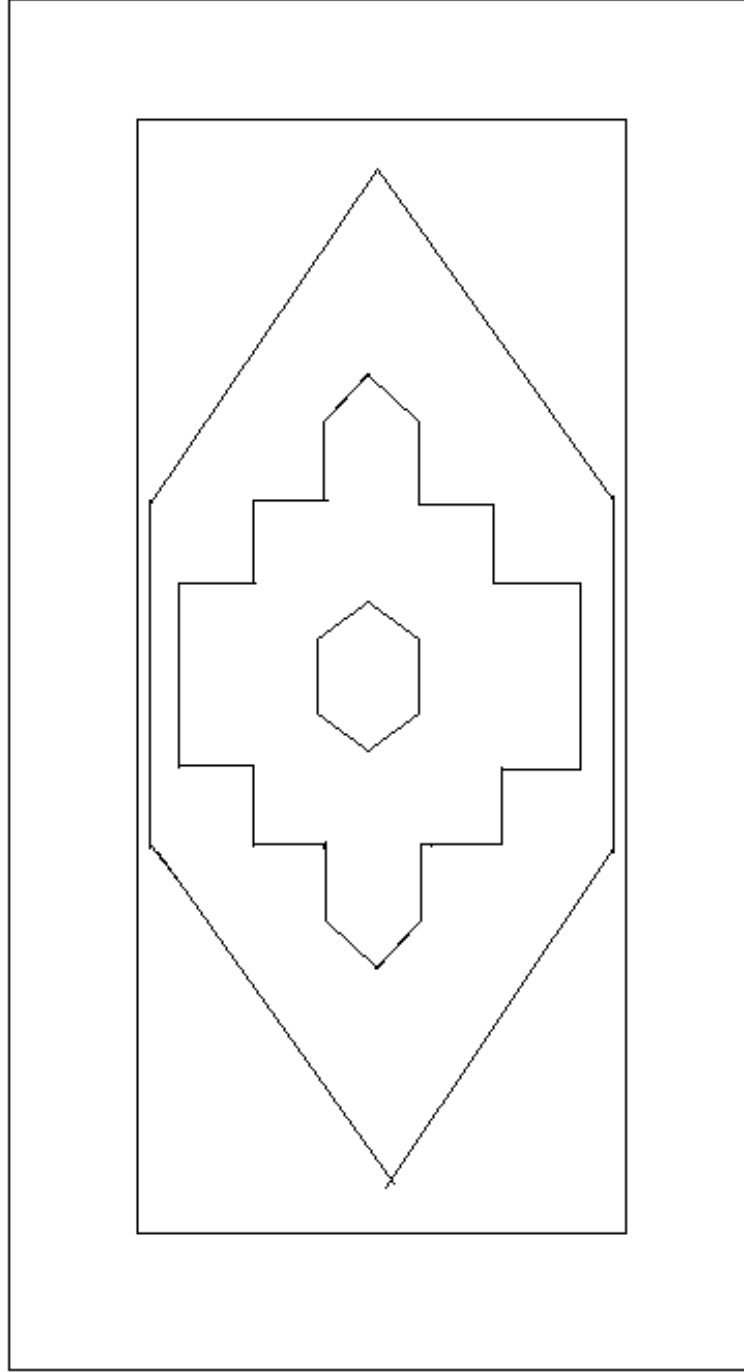
Çizim 175. Uluğağ Halı Seccade Yüzey Kompozisyonu

4.3.3.Yastık

Şekil 86. Kışlakçı Halı Yastık

Örnek No	39 (Şekil 88)
Yöresi	Niğde- Çamardı Kışlakçı Köyü
Tarihlendirme	1950
Bulunduğu yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	14.08.2012
Ürün cinsi	Yastık
Boyutu (En x Boy)	58 x 105
Halı kilimi (Topraklık)	20 mm
Hav Yüksekliği	5mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	15 x 15
Düğüm Tekniği	Türk Düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 sıra süzme, 1 sıra basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, mavi, turuncu, yeşil, açık kahverengi.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı çiçek motifinin birim tekrarı bulunan bir bordür ile çevrelenmiştir. Zeminin köşelerinde bitkisel motifler yer almakta ve orta kısım üç adet iç içe geçmiş göbekten oluşmaktadır. En içteki göbeğin dört kısmında, ortada bulunan göbeğin alt ve üst kısmında koç boynuzu motifleri yer almaktadır (Çizim 176).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme : Çiçek Figürlü Bezeme: Koç boynuzu
Kaynak Kişi	Adı Soyadı : Bünyamin Çiçek
Eserle ilgili Notlar	Halıda kullanılan renklerden mavi ve kırmızı anelin boya, turuncu cehri ile boyanmıştır. Bordürün zemin renginde kullanılan açık kahverengi dağ eriği ile boyanmıştır (Kaynak kişi: Sıtkı Halıcı).

Çizim 176. Kışlakçı Halı Yastık Yüzey Kompozisyonu

Şekil 87. Bor Halı Yastık

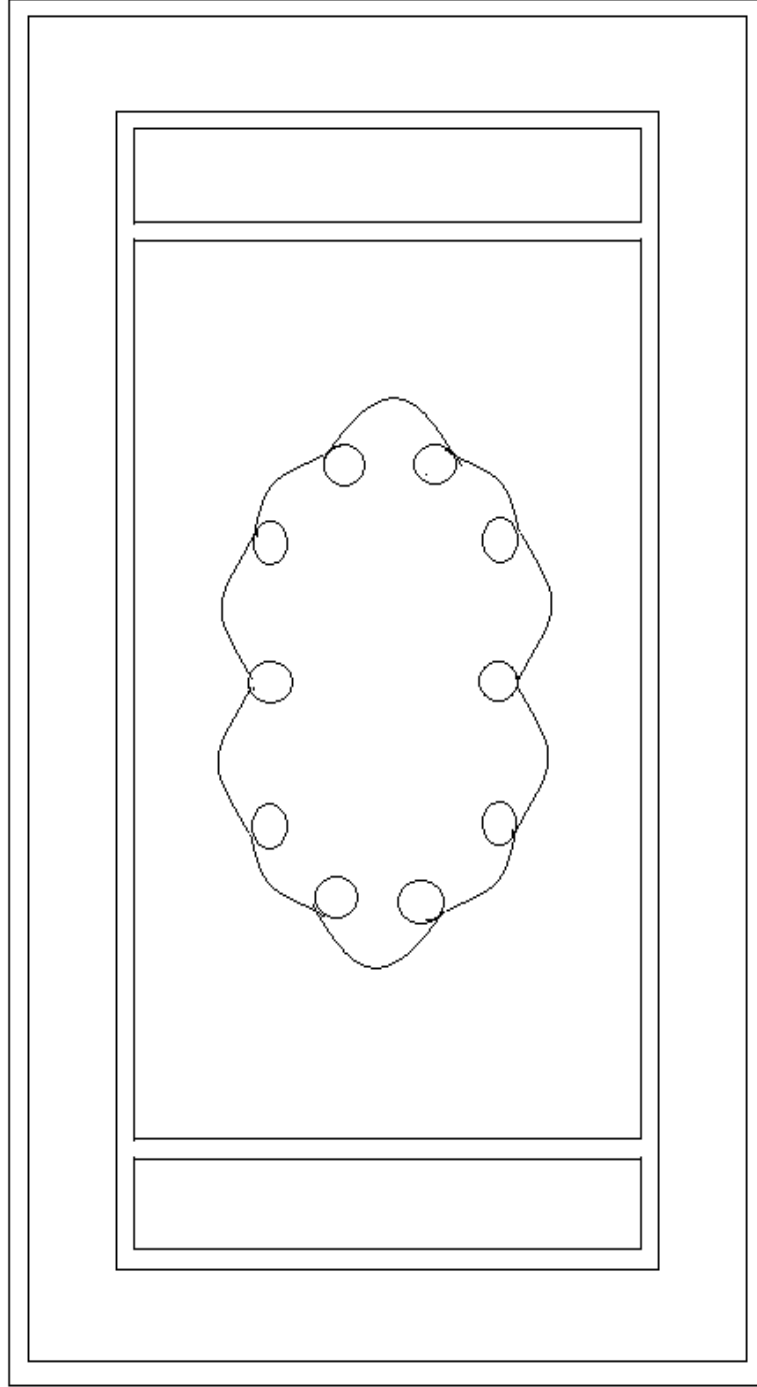

Şekil 88. Bor Halı Yastık Göbek Detayı

Şekil 89. Bor Halı Yastık Bordür Detayı

Örnek No	40 (Şekil 89, 90, 91)
Yöresi	Bor
Tarihlendirme	1940
Bulunduğu yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	14.08.2012
Ürün cinsi	Yastık
Boyutu (En x Boy)	52x82
Halı kilimi (Topraklık)	10 mm
Hav Yüksekliği	6 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	30x30
Düğüm Tekniği	Türk Düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 sıra süzme, 1 sıra basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, turuncu, krem rengi, lacivert, sarı.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı iki sedef arasında yaprak motifli bir ana bordür ile çevrelenmektedir. Dış ve iç sedefte sırçan dişi motifi yer almaktadır. Tabanlık ve alınlık kısımlarında stilize kartal motifinin simetrik tekrarı görülmektedir. Zemin ¼ rapordan oluşmaktadır. Zeminde gül ve yaprak motifli bir göbek yer almaktadır (Çizim 177).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Meşe yaprağı, çiçek Figürlü Bezeme: Kartal
Kaynak Kişi	Adı- Soyadı : Bünyamin Çiçek
Eserle ilgili Notlar	Lacivert küp boya, kırmızı boya sapı, turuncu ve sarılar cehri ile boyanmıştır. Beyazlar doğal rengi ile kullanılmıştır. Kaynak Kişi: Sıtkı Halıcı)

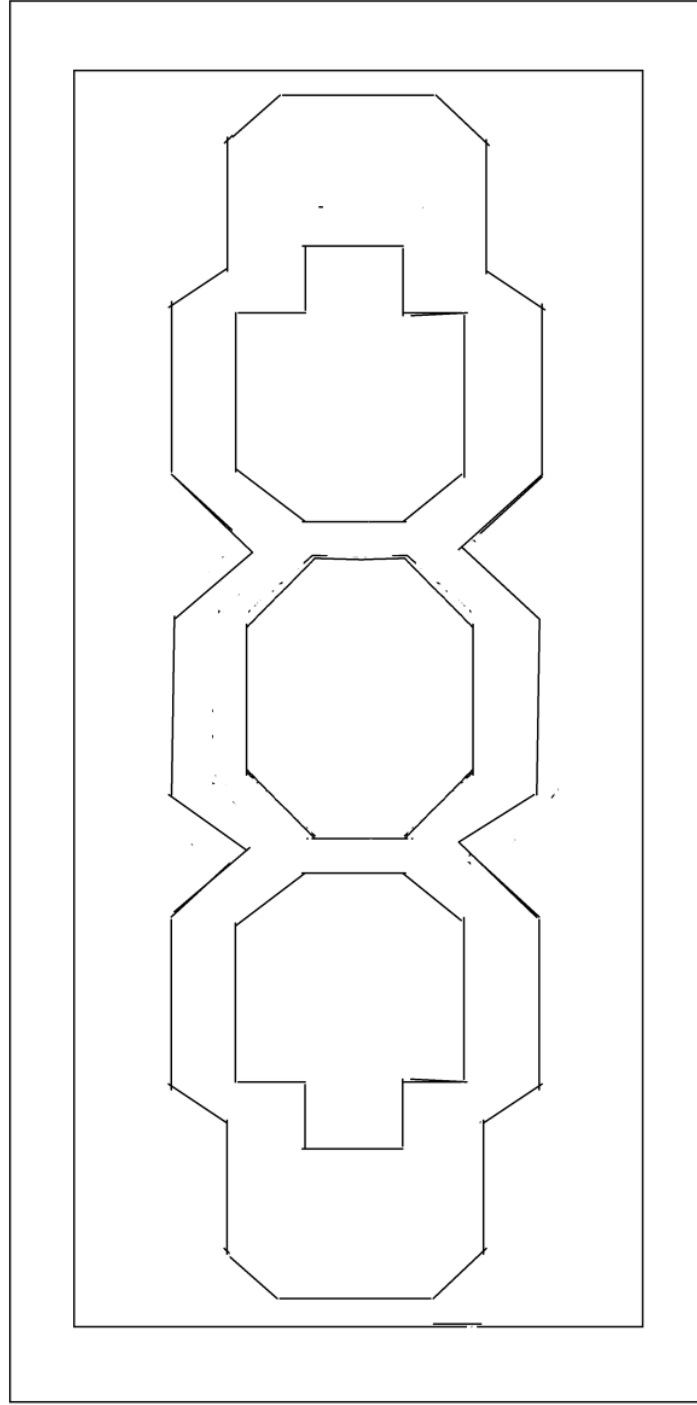

Çizim 177. Bor Halı Halı Yastık Yüzey Kompozisyonu

Şekil 90. Üçkapılı Halı Yastık

Örnek No	41 (Şekil 92)
Yöresi	Çamardı- Üçkapılı
Tarihlendirme	1980
Bulunduğu yer	Niğde Halı Pazarı
İnceleme Tarihi	16.08.2012
Ürün cinsi	Yastık
Boyutu (En x Boy)	60 x 104
Halı kilimi (Topraklık)	5 mm
Hav Yüksekliği	3 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	15 x 20
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 sıra süzme atkı , 1 sıra basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, lacivert, beyaz, mavi, kahverengi, yeşil.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Bitkisel motifli bordürle çevrelenmiş olan halının zemininde üç adet göbek bulunmaktadır. Ortadaki göbekte koç boynuzu ve çiçek motifleri bulunmaktadır. Diğer iki göbek birbirinin aynısıdır ve lale motifleri yer almaktadır (Çizim 178)
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme : Lale, çiçek. Figürlü Bezeme: Koçboynuzu.

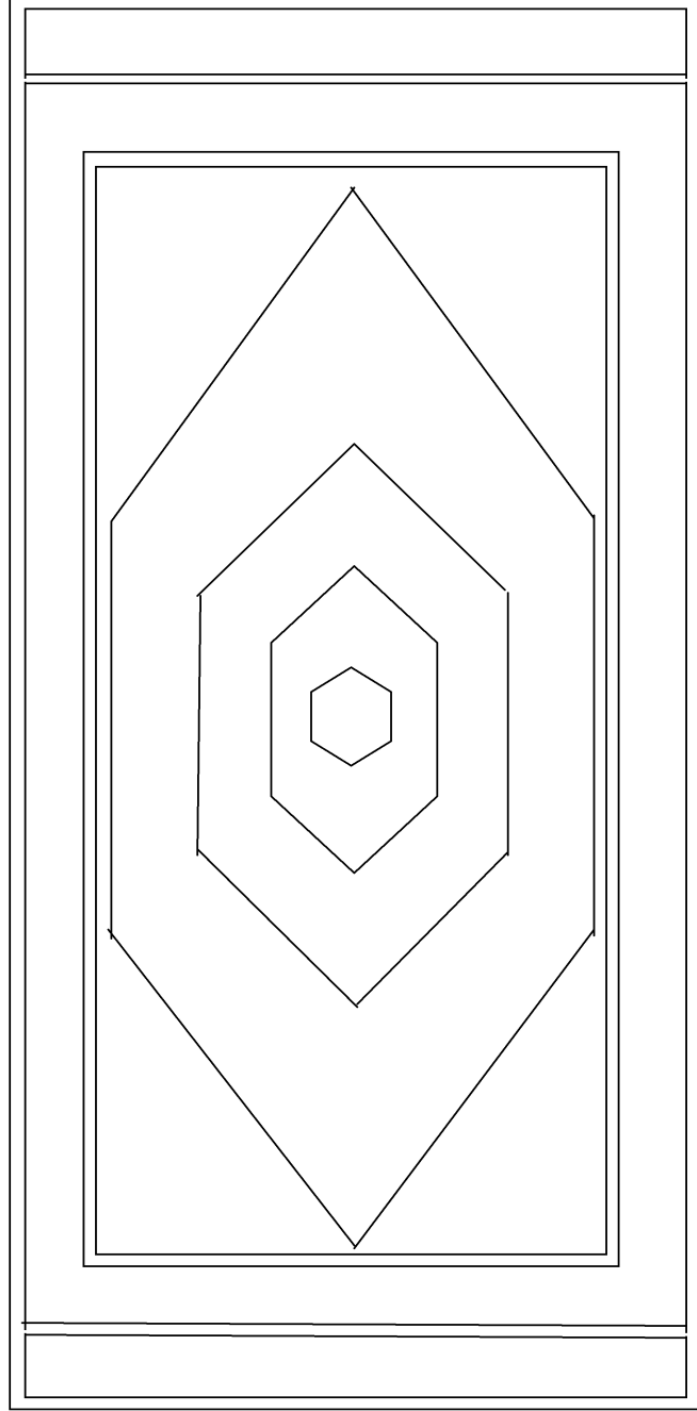

Çizim 178. Üçkapılı Halı Yastık Yüzey Kompozisyonu

Şekil 91. Çamardı Halı Yastığı

Örnek No	42 (Şekil 93)
Yöresi	Çamardı (Anadolu Yastık)
Tarihlendirme	1970
Bulunduğu yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	19.10.2012
Ürün cinsi	Yastık
Boyutu (En x Boy)	45 x 98
Halı kilimi (Topraklık)	10 mm
Hav Yüksekliği	5 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	15 x 15
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, yeşil, hardal sarısı, krem rengi, lacivert.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Sarmaşık çiçekli bir bordür ile çevrelenmiş olan halıda iki kısa kenarında sandık yer almaktadır. Sandığı ve bordürü boncuk motifli bir ince su çevrelemektedir. Zemininde iç içe geçmiş 2 akıtma göbek yer alan halının tam ortasında çiçek motifi bulunmakta, iç göbeğin etrafını birbirine bağlantılı çiçek motifleri çevrelemekte ve zeminin köşe kısımlarında ise çiçek ve göz motifleri yer almaktadır (Çizim 179).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek, yaprak. Sembolik Bezeme: Göz, boncuk.
Kaynak Kişi	AhmetÖnoğlu (A. Önoğlu, Kişisel görüşme, Ekim 2012)

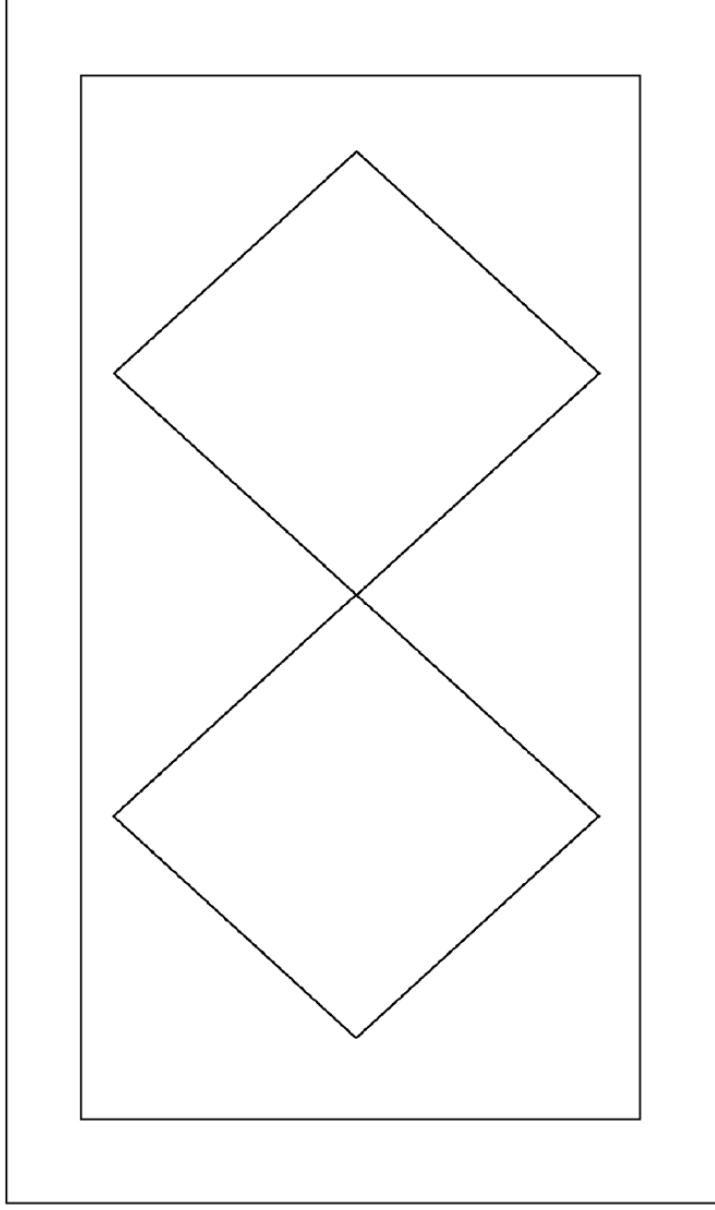

Çizim 179. Çamardı Halı Yastığı Yüzey Kompozisyonu

Şekil 92. Edikli Halı Yastığı

Örnek No	43 (Şekil 94)
Yöresi	Niğde- Edikli
Tarihlendirme	1970
Bulunduğu yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	02.12.2012
Ürün cinsi	Yastık
Boyutu (En x Boy)	48 x 100
Halı kilimi (Topraklık)	5 mm
Hav Yüksekliği	7 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	28 x 28
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, sarı, turuncu, yeşil, siyah, sırçan tüyü
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı sarmaşık desenli bir bordürle çevrelenmiş olup zemininde bir çift göbek bulunmaktadır. Göbeklerin içi çiçek motifleriyle bezenmiştir. Göbeğin etrafında ve köşelerde de yine çiçek, yaprak motifleri yer almaktadır (Çizim 180).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek
Kaynak Kişi	Fehmi Arslansoy

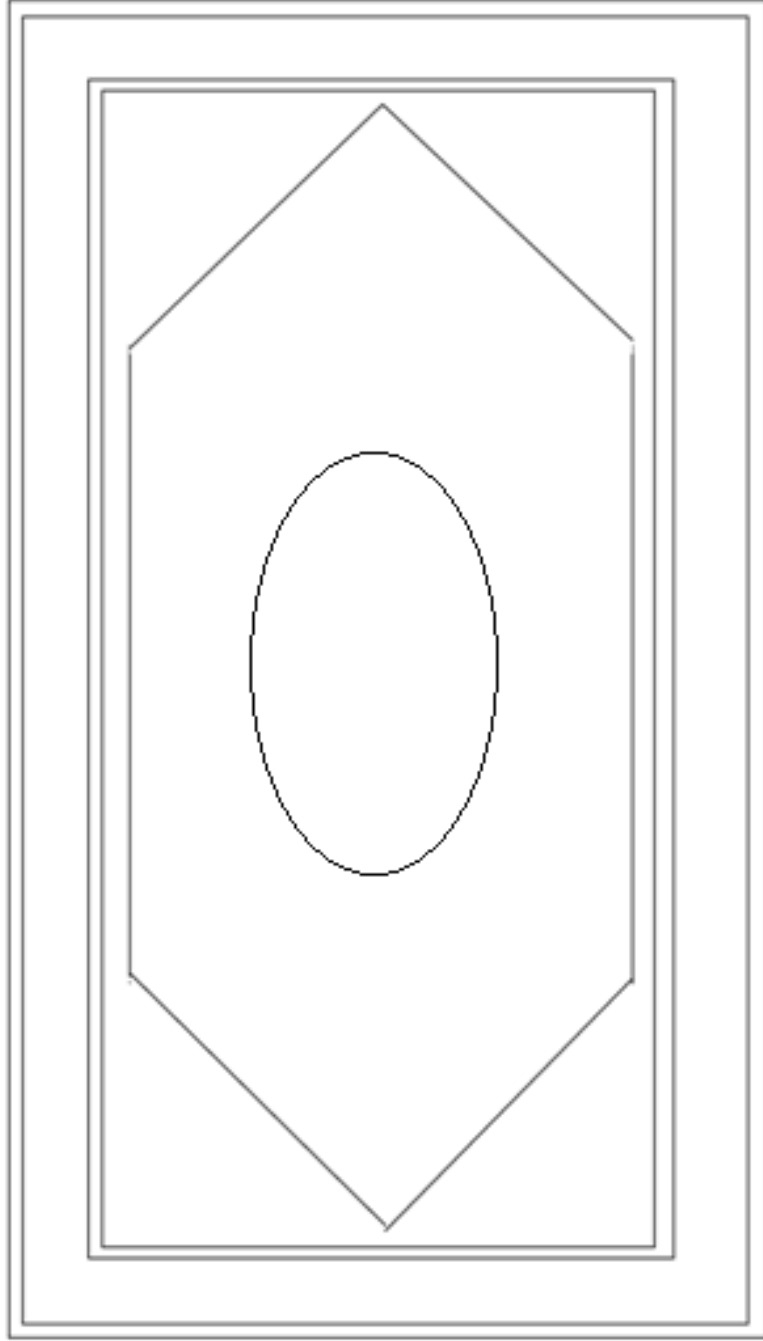

Çizim 180. Edikli Halı Yastığı Yüzey Kompozisyonu

Şekil 93. Kışlakçı Halı Yastığı

Örnek No	44 (Şekil 95)
Yöresi	Çamardı - Kışlakçı
Tarihlendirme	1970
Bulunduğu yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	18.12.2012
Ürün cinsi	Yastık
Boyutu (En x Boy)	76 x 130
Halı kilimi (Topraklık)	5 mm
Hav Yüksekliği	7 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	30 x 30
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü : Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, lacivert, turuncu, yeşil, siyah, hardal sayısı, beyaz.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Bordüründe çiçek motifleri bulunan halının zemininde bir göbek bulunmaktadır. Göbeğin orta kısmında geometrik motifler, uç kısımlarında ise dallı yaprak motifleri yer almaktadır. Göbeği uç kısımlarında muska motifleri bulunan 4 basamaklı bir hat çevrelemektedir (Çizim 181).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Yaprak, çiçek Sembolik Bezeme: Muska Geometrik Bezeme: Üçgen
Kaynak Kişi	Fehmi Arslansoy

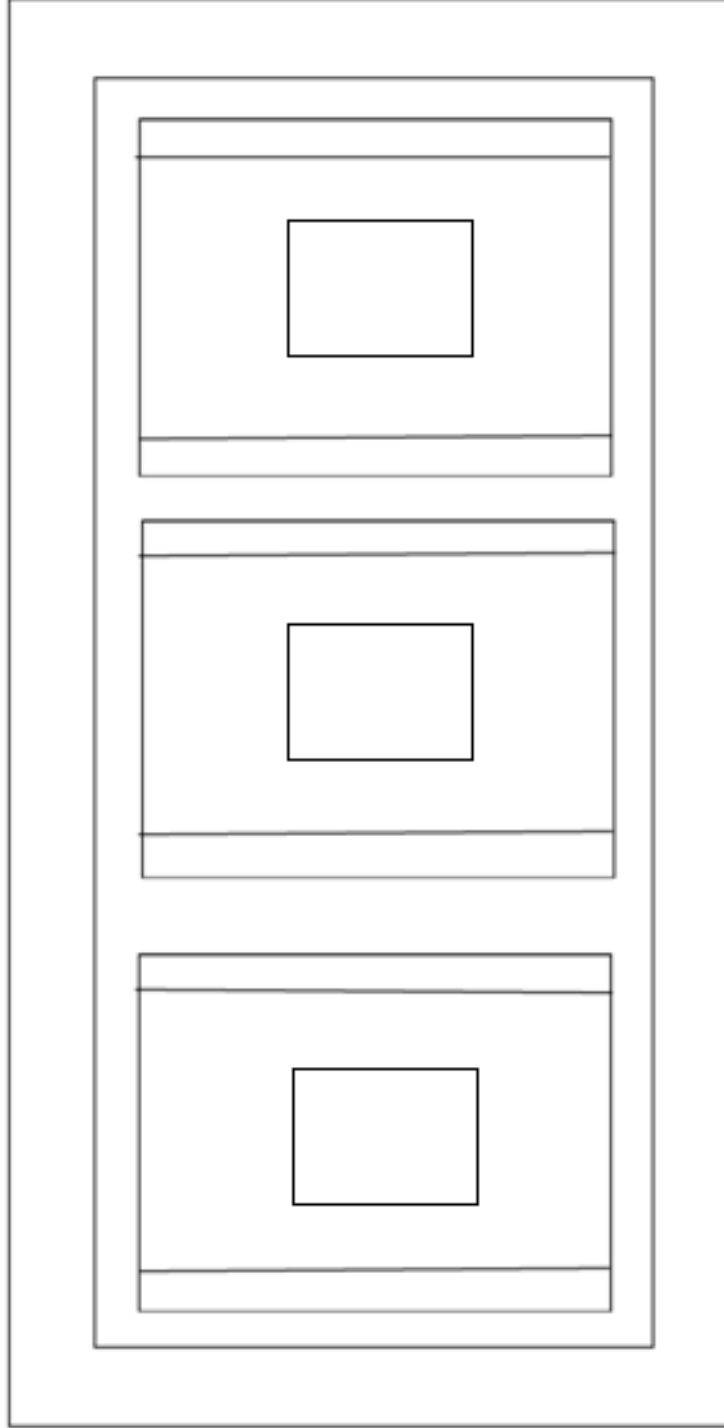

Çizim 181. Kışlakçı Halı Yastığı Yüzey Kompozisyonu

Şekil 94. Çamardı Yörük Halı Yastığı

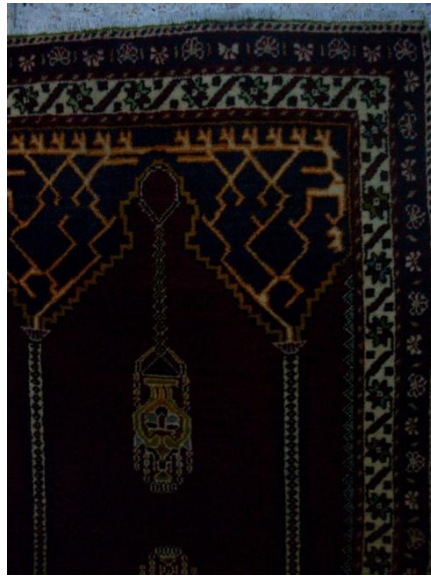
Örnek No	45 (Şekil 96)
Yöresi	Çamardı Yörük
Tarihlendirme	2001
Bulunduğu yer	T.C. Niğde Valiliği Halıcılık, El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği Geleneksel Desenler Sergi Evi
İnceleme Tarihi	02.09.2013
Ürün cinsi	Yastık
Boyutu (En x Boy)	50x 90
Halı kilimi (Topraklık)	15 mm
Hav Yüksekliği	4 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	28x 40
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Yün Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, lacivert, mavi, beyaz, deve tüyü.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı çiçek motifi bulunan bir bordür ile çevrelenmiştir. Halının zemininde içinde çiçek motifleri bulunan üç eşit kare parçaya bölünmüş ve bu karelerin etrafı da birim tekrarlı birbiriyle bağlantısı olmayan çiçek motifli bir sedefle çevrelenmiştir. Karelerin alt ve üst kısımlarında su yolu motifi yer almaktadır (Çizim 182).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme : Çiçek
Eserle ilgili Notlar	Proje Sıra No: 014

Çizim 182. Çamardı Yörük Yüzey Kompozisyonu

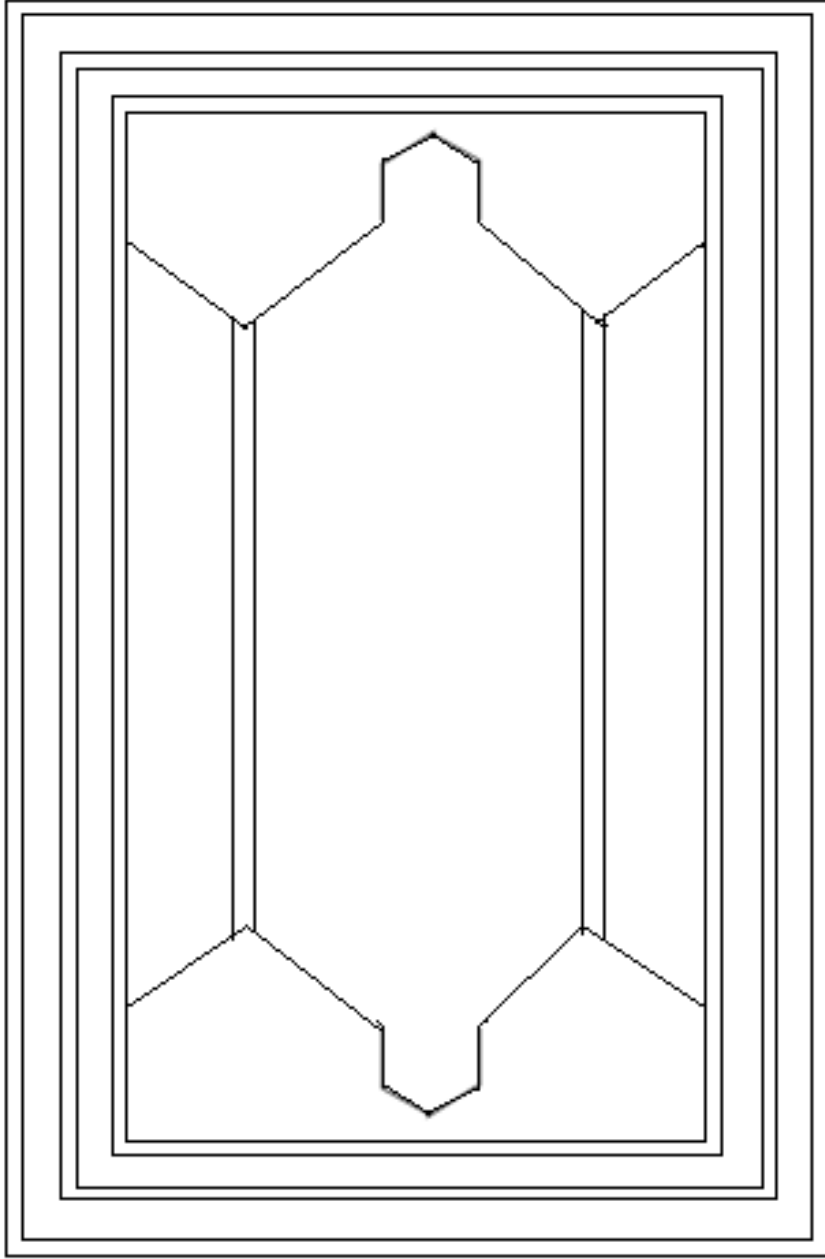

Şekil 95. Çamardı Maden Selçuklu Halı Yastığı

Şekil 96. Çamardı Maden Selçuklu Halı Yastığı Bordür Detayı

Örnek No	46 (Şekil 97, 98)
Yöresi	Çamardı Maden (Selçuklu)
Tarihlendirme	1970
Bulunduğu yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	02.12.2012
Ürün cinsi	Yastık
Boyutu (En x Boy)	69x 157
Halı kilimi (Topraklık)	10 mm
Hav Yüksekliği	8 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	28 x 30
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, lacivert, sarı, turuncu, kremrengi, mavi, yeşil.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halıyı birbirinden ve zeminden sedef motifleriyle ayrılan iki adet ince bordür çevrelemektedir. Zemininde iki adet sütun bulunmaktadır. Mihrabın orta kısmında iki taraflı, zincir motifleriyle uzatılmış kandil motifleri yer almaktadır. Mihrabın iki yanında karmaşık motifler görülmektedir (Çizim 183)
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek. Figürlü bezeme: Kandil (sallama), sütun (direk)
Kaynak Kişi	Adı- Soyadı : FehmiArslansoy
Eserle ilgili Notlar	İki direkli, iki sallamalı halı.

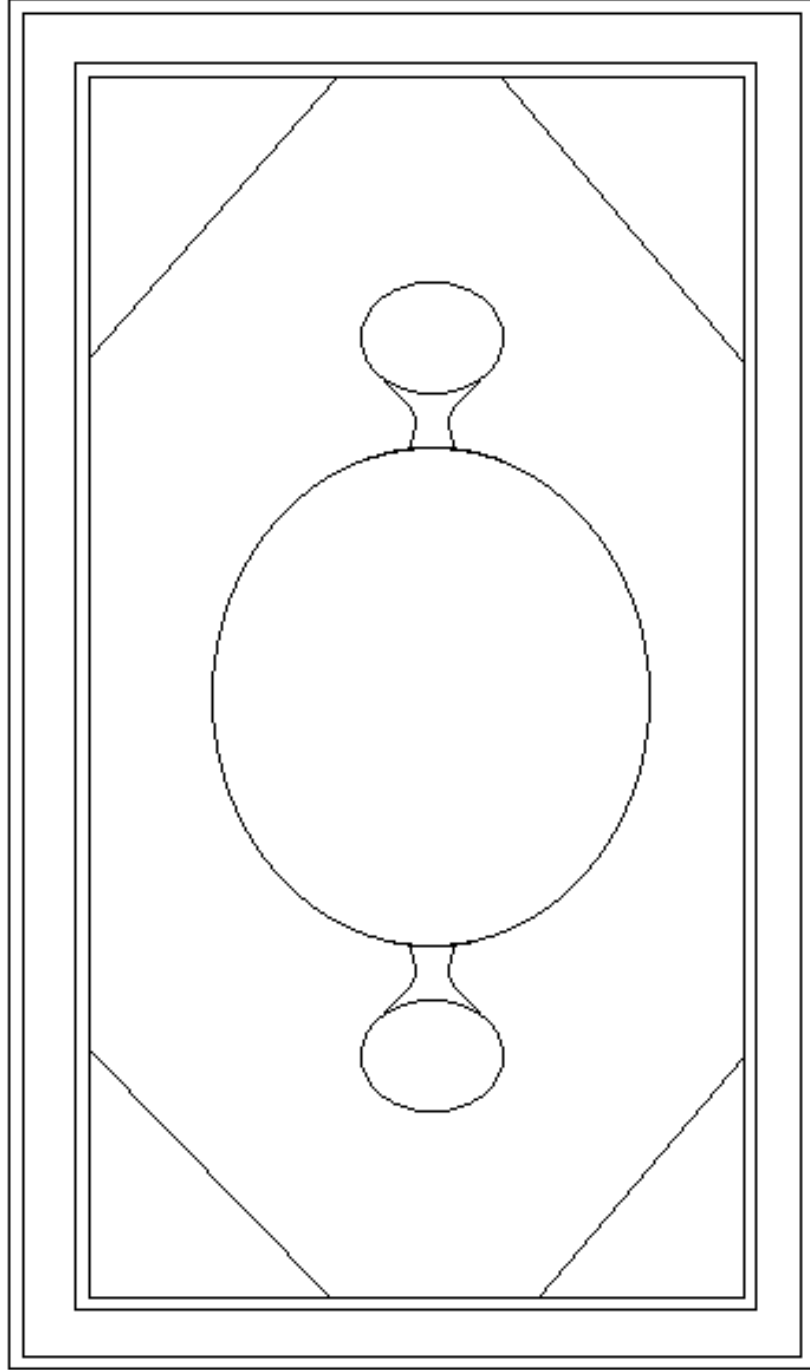

Çizim 183. Çamardı Maden Selçuklu Halı Yastığı Yüzey Kompozisyonu

Şekil 97. Kemerhisar Halı Yastığı

Örnek No	47 (Şekil 99)
Yöresi	Kemerhisar
Tarihlendirme	1970
Bulunduğu yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	14.08.2012
Ürün cinsi	Yastık
Boyutu (En x Boy)	58 x 96
Halı kilimi (Topraklık)	10 mm
Hav Yüksekliği	6 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	30 x 32
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Pembe, sarı, mavi, bordo, siyah, lacivert, beyaz, kahverengi.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ raport
Kompozisyon	İki sedef arasında Çiçek motifli bir bordürle çevrelenmiş olan halının, zemininde iki ucunda çiçek motifleri bulunan içi ve etrafı bitkisel motiflerle bezenmiş bir göbek motifli yer almaktadır. Göbeğin orta kısmında ise bir göz motifli bulunmaktadır (Çizim 184).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek, yaprak. Sembolik Bezeme: Göz.
Kaynak Kişi	Ahmet Önoğlu

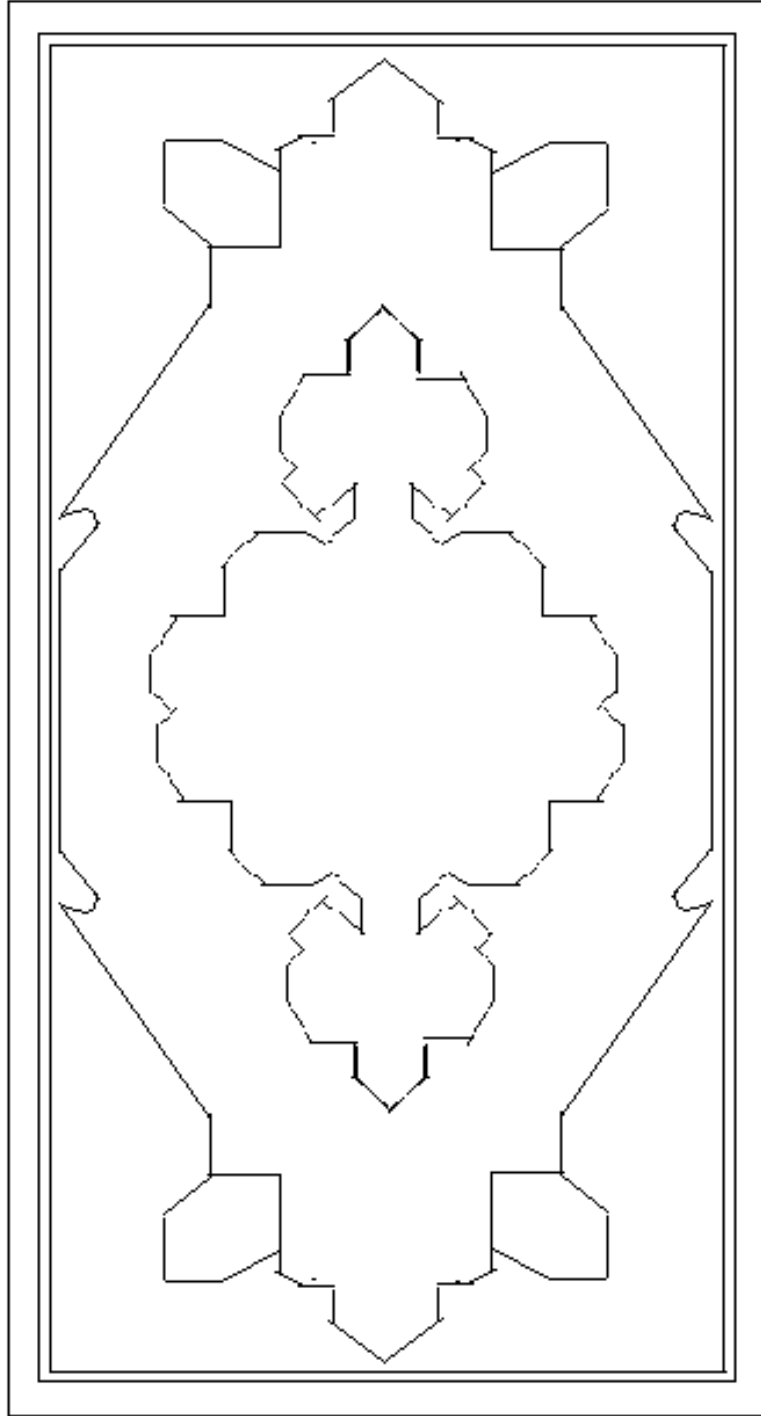

Çizim 184. Kemerhisar Halı Yastığı Yüzey Kompozisyonu

Şekil 98. Kemerhisar Halı Yastığı

Örnek No	48 (Şekil 100)
Yöresi	Kemerhisar
Tarihlendirme	1960
Bulunduğu yer	Ev
İnceleme Tarihi	15.12.2012
Ürün cinsi	Yastık
Boyutu (En x Boy)	55 x 92
Halı kilimi (Topraklık)	25 mm
Hav Yüksekliği	7 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	27x30
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 sıra süzme atkı , 1 sıra basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, yeşil, turuncu, lacivert, kahverengi, deve tüyü, bordo.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	İnce bordür ile çevrenmiş olan halının zeminiyle bordürü bir arasında bir sedef yer almaktadır. Zeminin ortasında bir göbek ve köşe kısımlarında bitkisel motifler yer almaktadır (Çizim 185).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek, yaprak Sembolik Bezeme: Göz Figürlü bezeme: Saksı
Kaynak Kişi	Nurten Sil (N. Sil, kişisel görüşme, Aralık 2012).

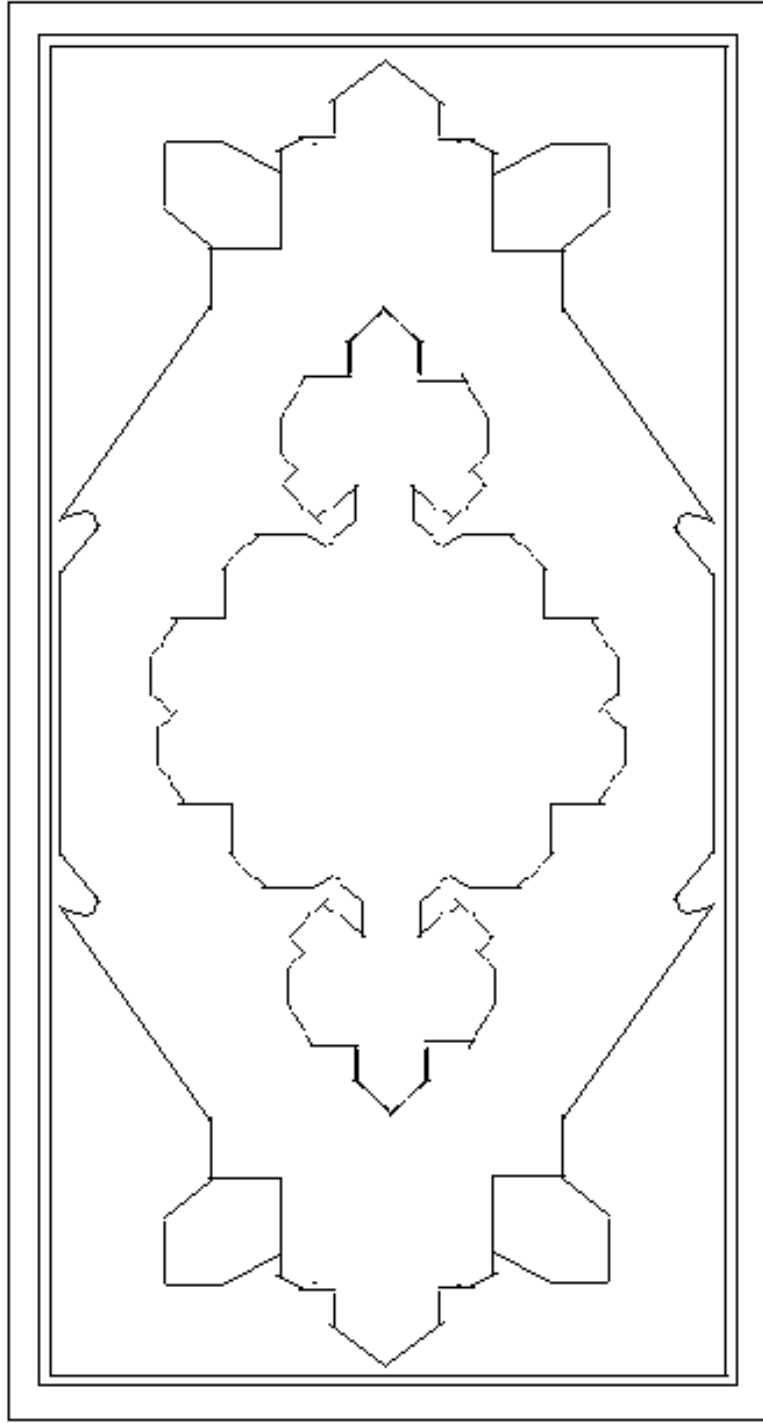

Çizim 185. Kemerhisar Halı Yastığı Yüzey Kompozisyonu

Şekil 99. Kemerhisar Halı Yastığı

Örnek No	49 (Şekil 101)
Yöresi	Kemerhisar
Tarihlendirme	1945
Bulunduğu yer	Ev
İnceleme Tarihi	15.12.2012
Ürün cinsi	Yastık
Boyutu (En x Boy)	60 x 98
Halı kilimi (Topraklık)	-
Hav Yüksekliği	5 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	Ölçülemedi
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 sıra süzme atkı , 1 sıra basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, yeşil, turuncu, krem rengi, mavi, lacivert, siyah
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼Raport
Kompozisyon	İnce bordür ile çevrelenmiş olan halının zeminiyle bordürü bir arasında bir sedef yer almaktadır. Zeminin ortasında bir göbek ve köşe kısımlarında bitkisel motifler yer almaktadır (Çizim 186)
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek, yaprak Sembolik Bezeme: Göz Figürlü bezeme: Saksı
Kaynak Kişi	Hayriye Nur (H. Nur, kişisel görüşme, Aralık 2012)

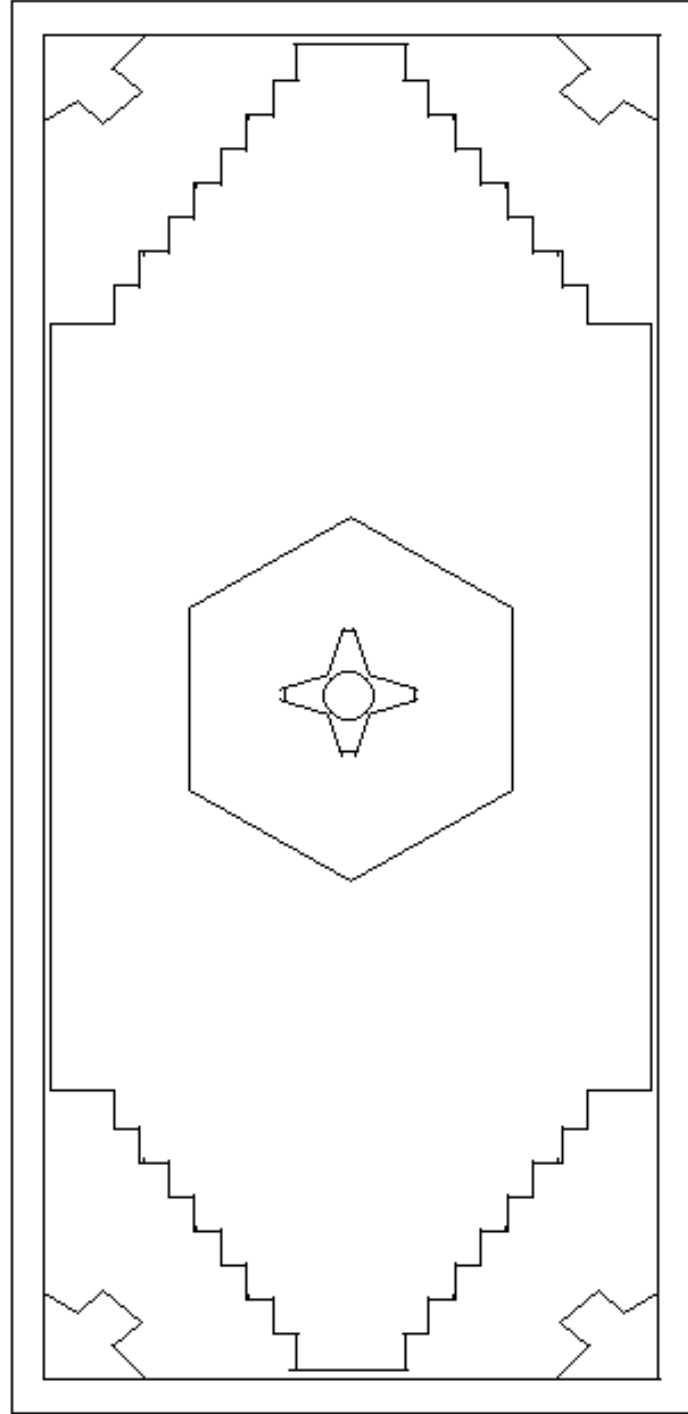

Çizim 186. Kemerhisar Halı Yastığı Yüzey Kompozisyonu

Şekil 100. Çamardı Halı Yastığı

Örnek No	50 (Şekil 102)
Yöresi	Çamardı
Tarihlendirme	1985
Bulunduğu yer	Ev
İnceleme Tarihi	10.12.2012
Ürün cinsi	Yastık
Boyutu (En x Boy)	55 x 90
Halı kilimi (Topraklık)	30 mm
Hav Yüksekliği	6 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	Ölçülemedi
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 sıra süzme atkı , 1 sıra basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, yeşil, turuncu, lacivert, sarı, mavi, siyah, kahverengi, gri, beyaz, gri.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	İnce bir bordürle çevrelenmiş halının zemininde bitkisel motifli bir göbek ve köşe kısımlarında da yine bitkisel motifler yer almaktadır (Çizim 187).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek.
Kaynak Kişi	Nursen Kurşun (N. Kurşun, kişisel görüşme, Aralık 2012).

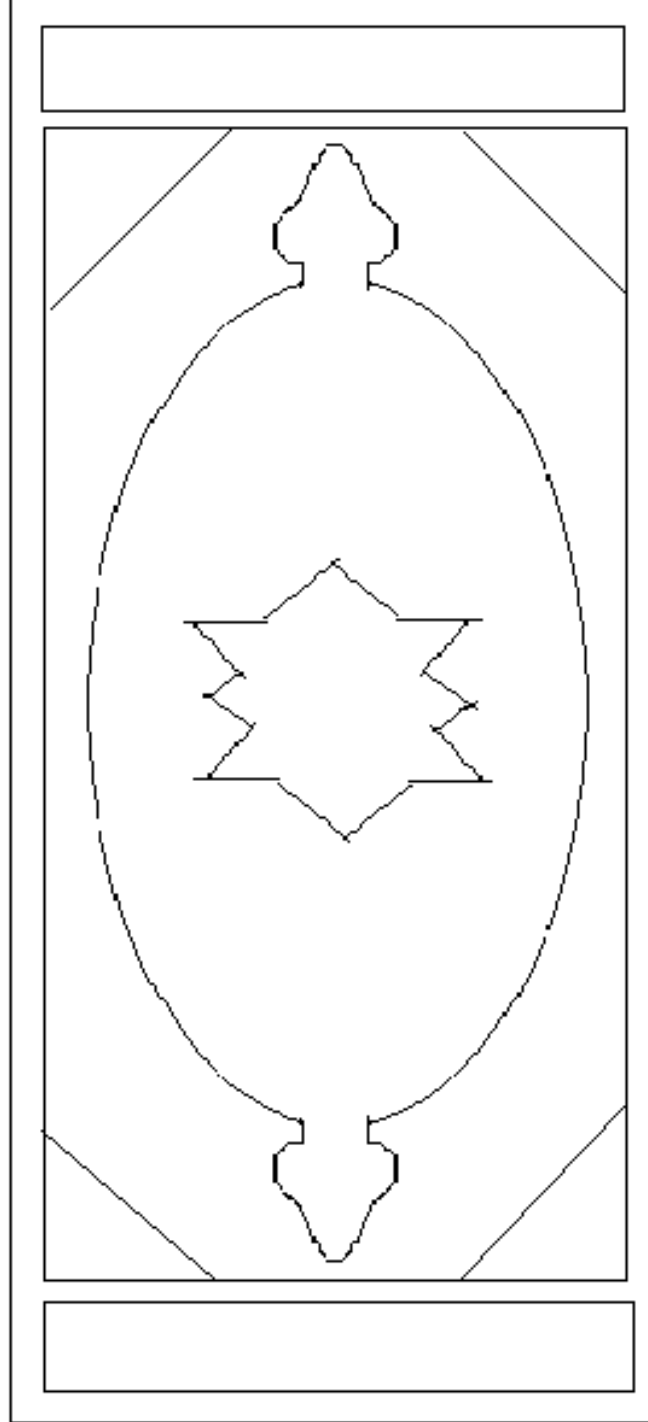

Çizim 187. Çamardı Halı Yastığı Yüzey Kompozisyonu

Şekil 101. Kocapınar Halı Yastığı

Örnek No	51 (Şekil 103)
Yöresi	Kocapınar köyü
Tarihlendirme	1990
Bulunduğu yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	19.12.2012
Ürün cinsi	Yastık
Boyutu (En x Boy)	50 x 115
Halı kilimi (Topraklık)	-
Hav Yüksekliği	5 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	28 x 30
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, lacivert, kahverengi, siyah, hardal sarısı.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	İnce bir bordürle çevrelenmiş olan halının zemininin kısa iki kenarında sandık yer almaktadır. Zeminde bitkisel motifli bir göbek bulunmaktadır (Çizim 188).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek, yaprak.
Kaynak Kişi	FehmiArslansoy

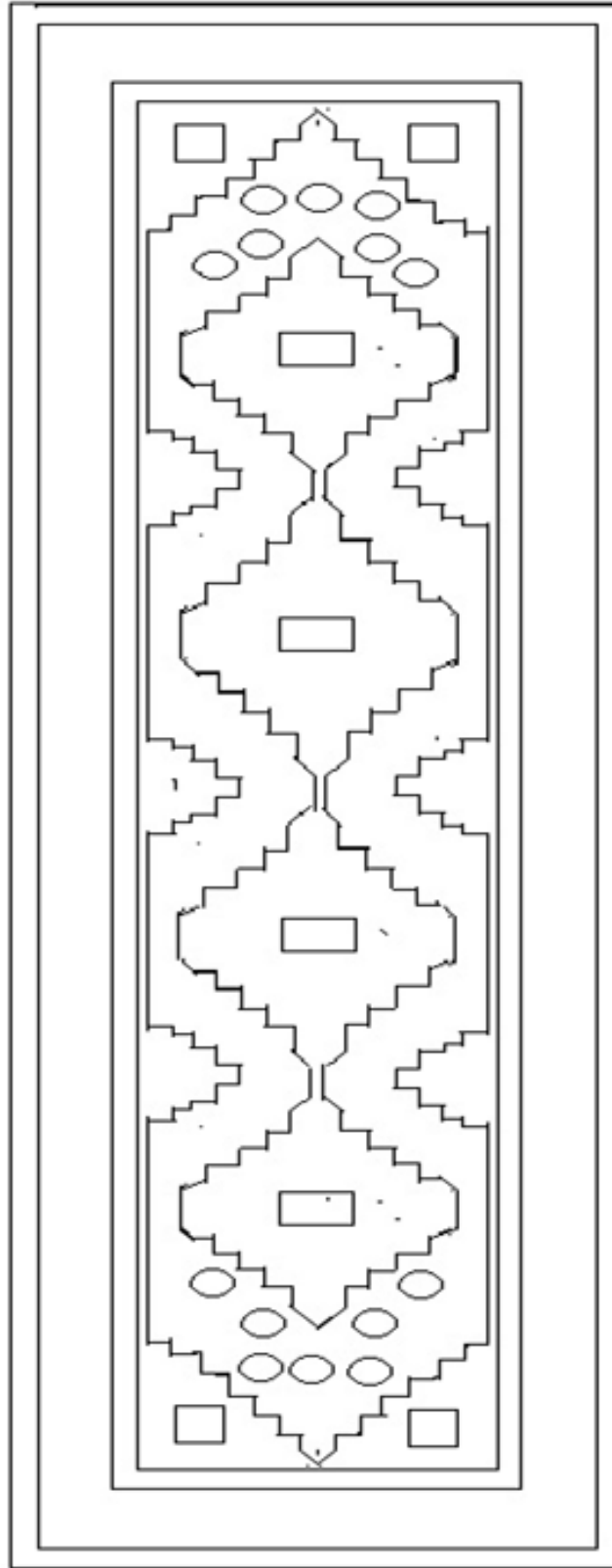
Çizim 188. Kocapınar Halı Yastığı Yüzey Kompozisyonu

4.3.4. Yolluk

Şekil 102. Koyunlu Halı Yolluğu

Örnek No	52 (Şekil 104)
Yöresi	Niğde- Koyunlu (Adurmusun)
Tarihlendirme	2000
Bulunduğu yer	T.C. Niğde Valiliği Halıcılık, El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği Geleneksel Desenler Sergi Evi
İnceleme Tarihi	02.09.2013
Ürün cinsi	Yolluk
Boyutu (En x Boy)	82 x 220
Halı kilimi (Topraklık)	30 mm
Hav Yüksekliği	4 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	22 x 24
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Yün Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, mavi, lacivert, yeşil, krem rengi, sarı.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı çiçek motifinin birim tekrarı bulunan bir bordür ile çevrelenmiştir. Bordürün iç ve dış kısmını birer adet sedef çevrelemektedir. Dış sedefte su yolu motifi, iç sedefte ise zikzak motifi yer almaktadır. Zeminin köşelerinde çiçek ve pıtrak motifleri yer almakta ve orta kısımda dört adet boyuna yönde yerleştirilmiş birbirinin tekrarı olan göbek yer almaktadır. Göbeklerin içinde geometrik şekiller bulunmaktadır (Çizim 189).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme : Çiçek, pıtrak. Geometrik Bezeme: Kare, dikdörtgen, baklava dilimi.
Eserle ilgili Notlar	Proje Sıra No: 002 Orjinali 19. yy. Konya müzesi

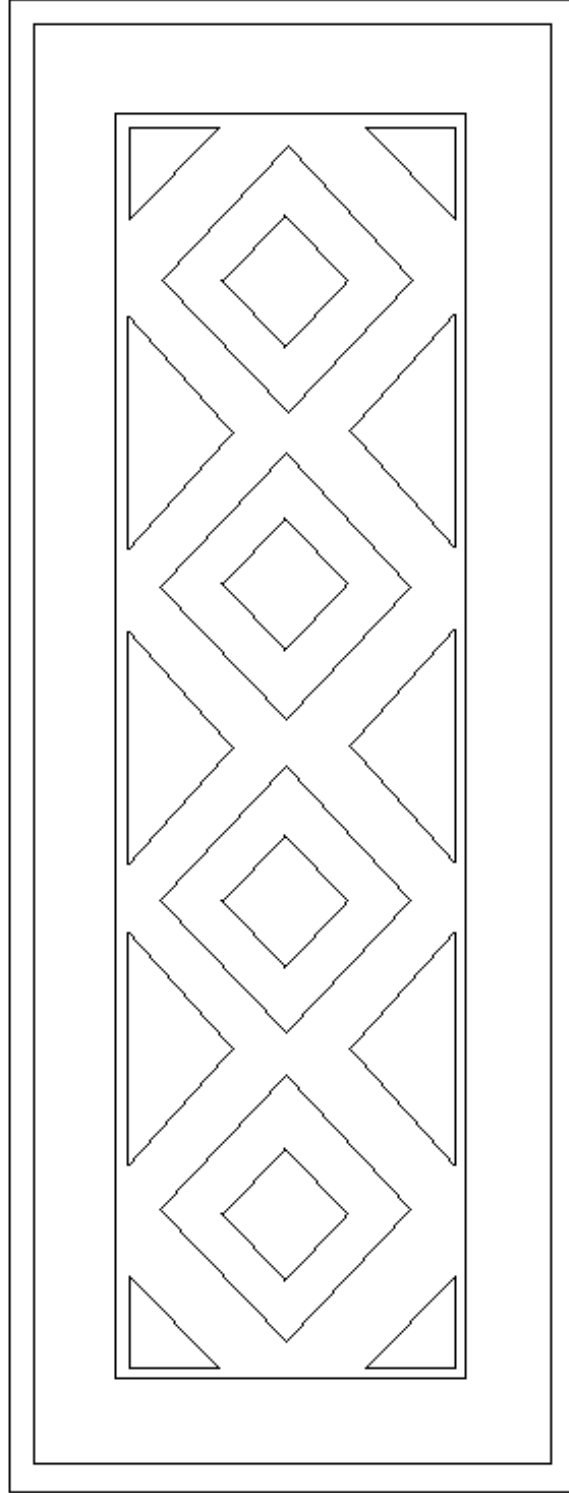

Çizim 189. Koyunlu Hal Yolluğu Yüzey Kompozisyonu

Şekil 103. Niğde Halı Yolluğu

Örnek No	53 (Şekil 105)
Yöresi	Niğde
Tarihlendirme	2000
Bulunduğu yer	T.C. Niğde Valiliği Halıcılık, El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği Geleneksel Desenler Sergi Evi
İnceleme Tarihi	02.09.2013
Ürün cinsi	Yolluk
Boyutu (En x Boy)	83x 217
Halı kilimi (Topraklık)	15 mm
Hav Yüksekliği	7 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	28x 32
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Yün Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, lacivert, mavi, yeşil, krem rengi, hardal sarısı.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	½ Raport
Kompozisyon	Halı su yolu motifli bir sedef ve çift taraflı koç boynuzu motiflerinin birim tekrarından oluşan bir bordürle çevrelenmiştir. Orta zeminde dört adet iç içe bulunan baklava dilimi şeklinde motif yer almaktadır. Bu motiflerin etrafı çengellerle çevrelenmiştir. Zeminde baklava dilimlerinin arasına gelecek şekilde kenarlarında çengel motifleri ve ortasında göz motifi bulunan üçgenler yer almaktadır. Zeminin dört bir köşesinde kenarında çengel motifleri bulunan dik üçgenler ve bu üçgenlerin içinde de göz motifleri bulunmaktadır (Çizim 190).
Bezeme konuları	Sembolik Bezeme: Göz. Geometrik Bezeme: Üçgen, baklava dilimi. Figürlü Bezeme: Koç boynuzu, çengel.

Çizim 190. Niğde Halı Yolluğu Yüzey Kompozisyonu

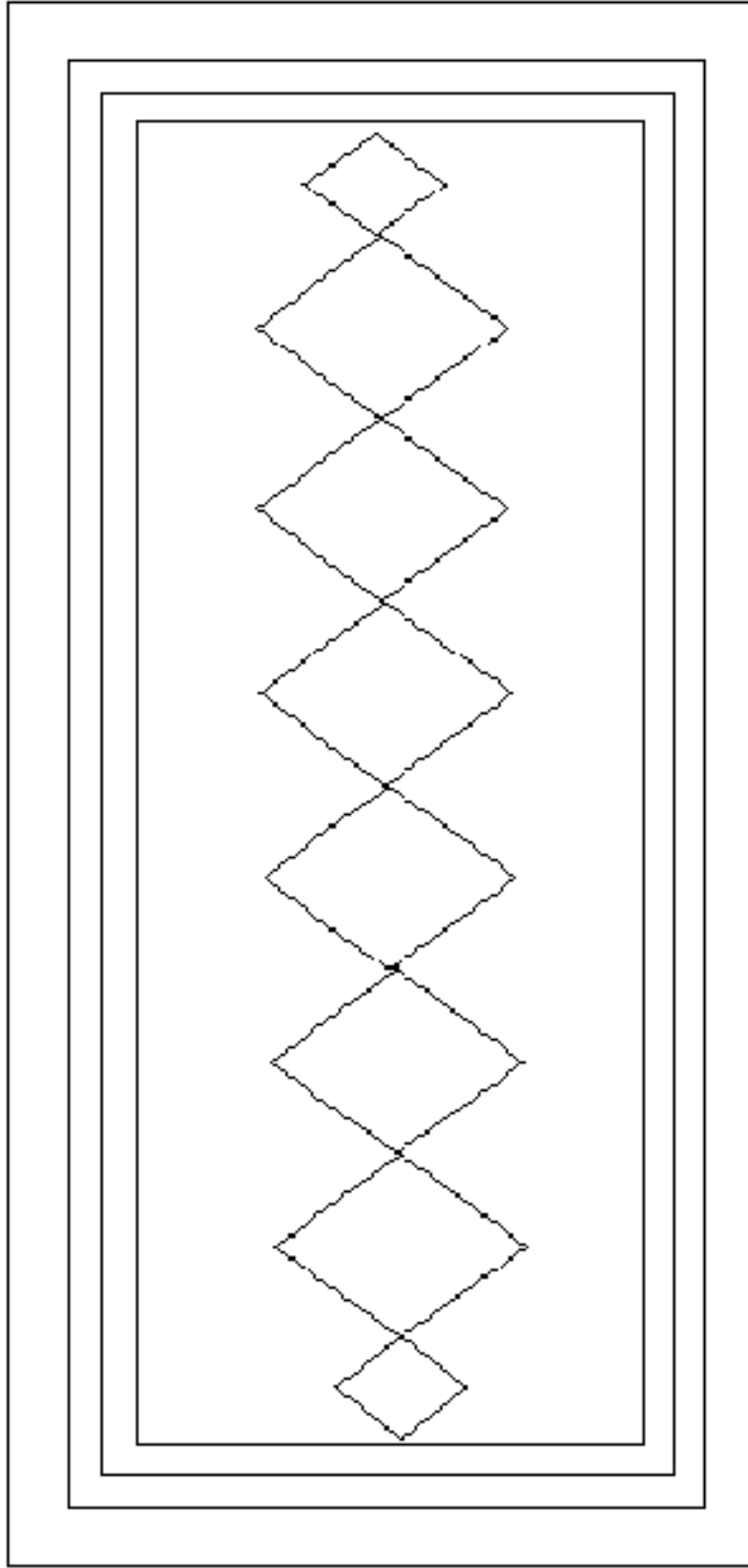
Şekil 104. Kemerhisar Halı Yolluğu

Şekil 105. Kemerhisar Halı Yolluğu Zemin Detayı

Örnek No	54 (Şekil 106, 107)
Yöresi	Kemerhisar
Tarihlendirme	1920
Bulunduğu yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	12.10.2012
Ürün cinsi	Yolluk
Boyutu (En x Boy)	95x240
Halı kilimi (Topraklık)	-
Hav Yüksekliği	3 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	30x32
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, sarı, mavi, krem rengi, siyah.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	½ Raport
Kompozisyon	Halı bir kalın bordür ve iki ince bordürle çevrelenmektedir. Zemin kısmında birbirini takip eden baklava dilimi motifler yer almaktadır (Çizim 191).
Bezeme konuları	Geometrik Bezeme: Baklava dilimi. Figürlü Bezeme: Çengel, koç boynuzu.
Kaynak Kişi	Bünyamin Çiçek (B. Çiçek, Kişisel görüşme, Ekim 2012)

,

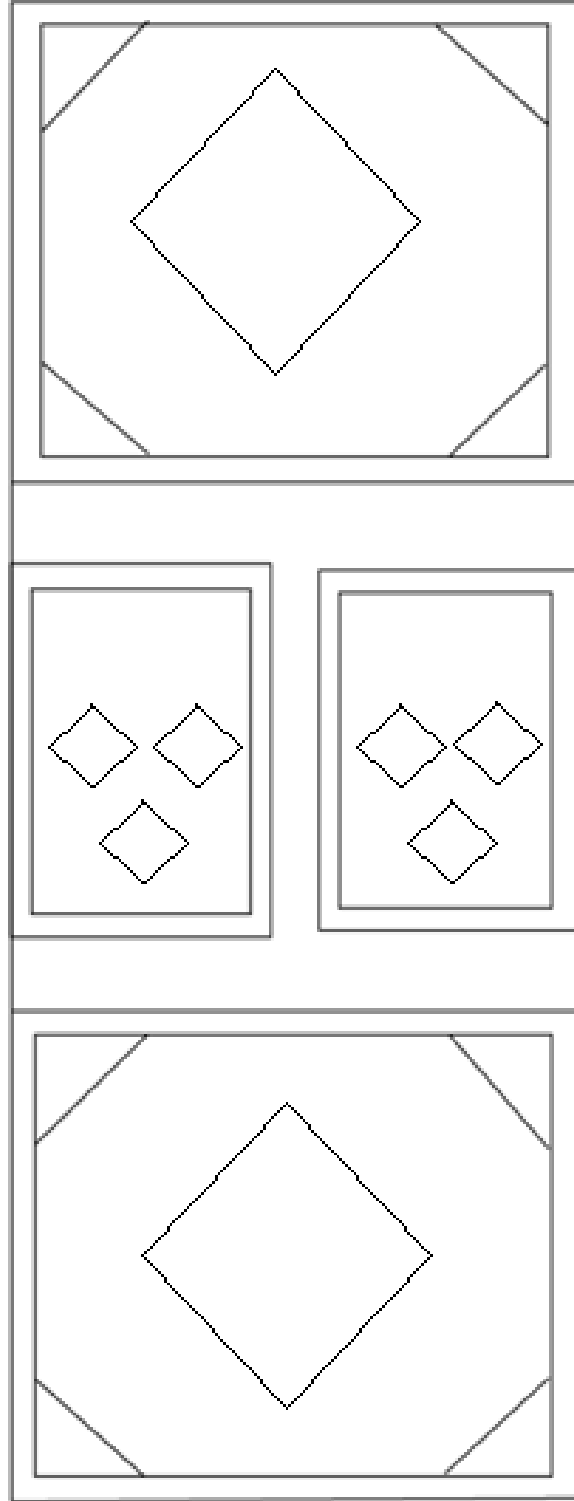
Çizim 191. Kemerhisar Halı yolluğu Yüzey Kompozisyonu

4.3.5. Heybe

Şekil 106. Kemerhisar Halı Heybe

Örnek No	55 (Şekil 108)
Yöresi	Bor- Kemerhisar
Tarihlendirme	1960
Bulunduğu yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	18.01.2013
Ürün cinsi	Heybe
Boyutu (En x Boy)	41 x 120- 40x 44
Halı kilimi (Topraklık)	-
Hav Yüksekliği	8 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	25 x 28
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, siyah, açık kahverengi, beyaz, gri.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ raport
Kompozisyon	İki gözü bulunan heybenin gözlerinin üzerinde çiçek ve göz motifleri yer almaktadır. Etrafı zikzak şeklinde üzerinde renkli çiçekler bulunan ince bir su ile çevrelenmiştir. Heybenin orta kısmında bir miktar kilim dokunduktan sonra iki ayrı eşit parça dokunmuş. Bu bölümlerde de yine çiçek motifleri yer almaktadır. Heybenin gözlerinin arkasının tamamı kilim dokumadır (Çizim 192).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek Sembolik Bezeme: Göz.
Kaynak Kişi	Adı- Soyadı : FehmiArslansoy

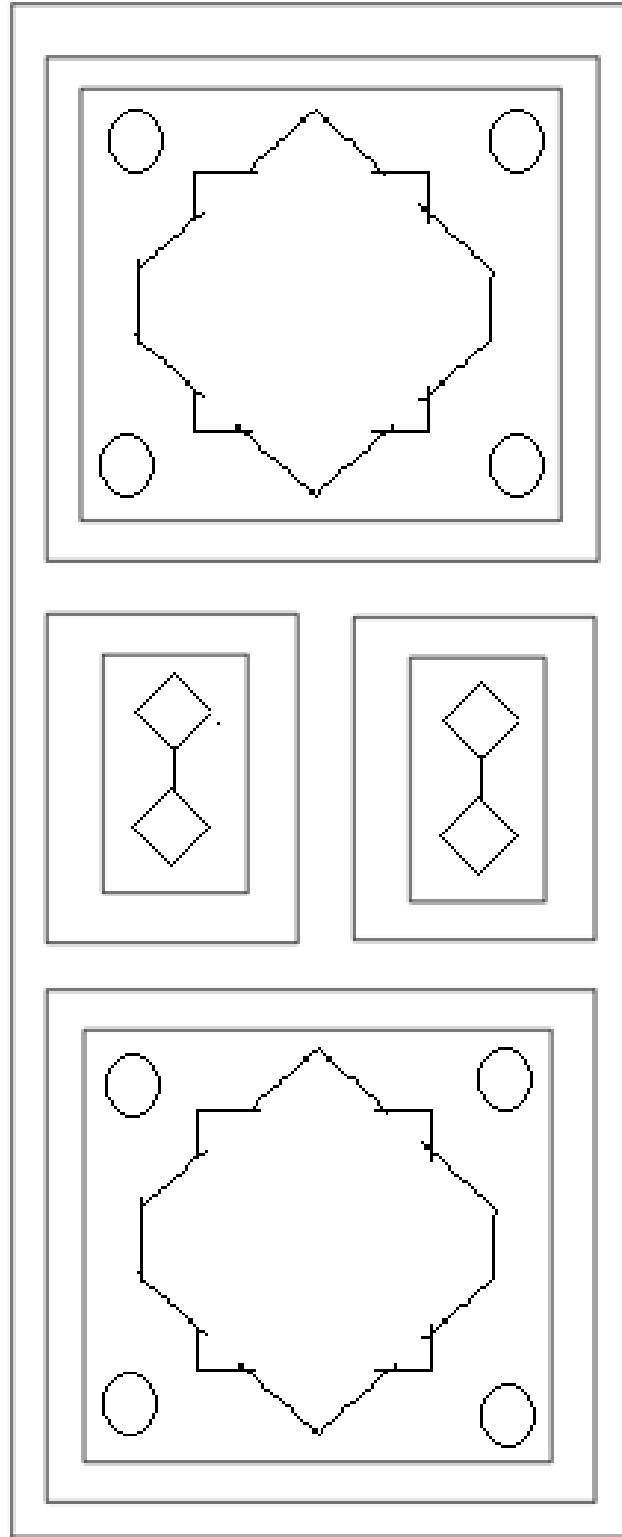

Çizim 192. Kemerhisar Halı Heybe Yüzey Kompozisyonu

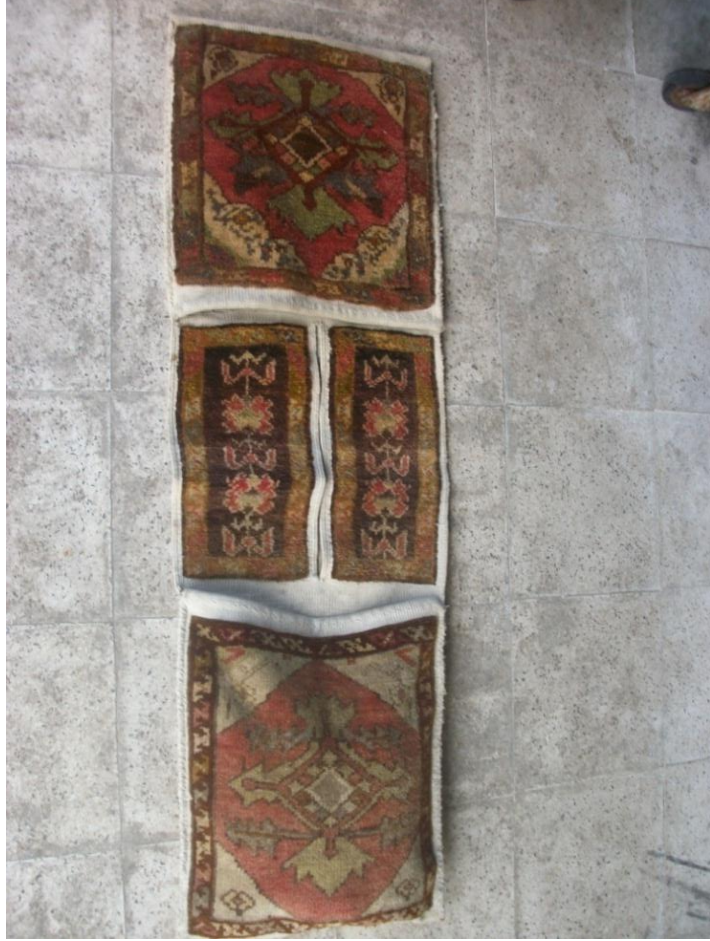

Şekil 107. Kemerhisar Halı Heybe

Örnek No	56 (Şekil 109)
Yöresi	Bor (Kemerhisar)
Tarihlendirme	20. yy
Bulunduğu yer	Niğde Müzesi
İnceleme Tarihi	18.01.2013
Ürün cinsi	Heybe
Boyutu (En x Boy)	45 x 132
Halı kilimi (Topraklık)	-
Hav Yüksekliği	7 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	25 x 28
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, siyah, kahverengi, mavi, beyaz, gri, bordo.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	İki gözü bulunan heybenin gözlerinin üzerinde yıldız motifi, yıldız motifinin içerisinde çiçek motifleri yer almaktadır. Etrafı zikzak şeklinde üzerinde renkli çiçekler bulunan ince bir su ile çevrelenmiştir. Heybenin orta kısmında bir miktar kilim dokunduktan sonra iki ayrı eşit parça dokunmuş. Bu bölümün etrafı da yine göz kısmında bulunan aynı zikzak çiçek motifli su ile çevrelenmiştir. Orta kısmında simetrik iki adet çiçek motifi yer almakta ve çiçeklerin birbirinden bir çizgi ile ayrıldığı görülmektedir. Heybenin gözlerinin arkasının tamamı kilim dokumadır (Çizim 193)
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek Geometrik Bezeme: Yıldız
Eserle ilgili Notlar	Envanter No: 10.9.75

Çizim 193. Kemerhisar Halı Heybe Yüzey Kompozisyonu

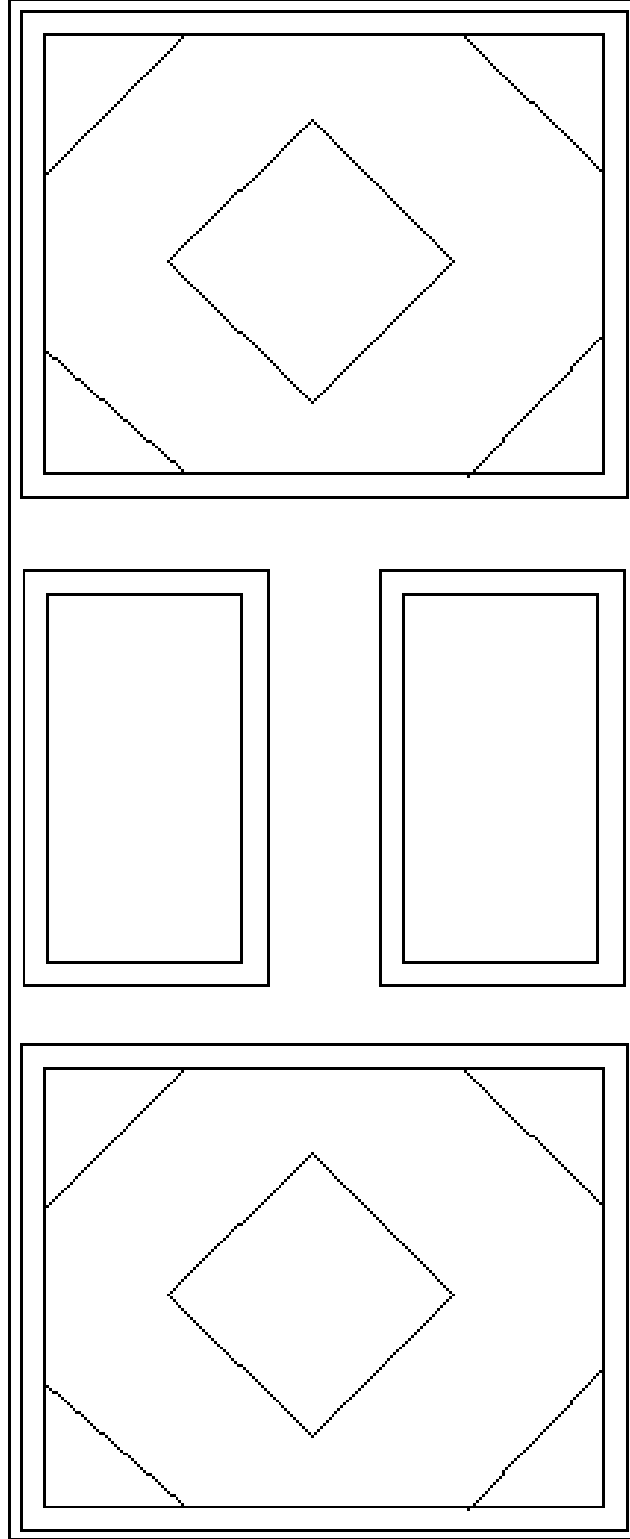

Şekil 108. Maden Halı Heybe

Şekil 109. Maden Halı Heybe Zemin Detayı

Örnek No	57 (Şekil 110, 111)
Yöresi	Maden
Tarihlendirme	1970
Bulunduğu yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	02.12.2012
Ürün cinsi	Heybe
Boyutu (En x Boy)	40x139 (Tam boy) 40x38
Halı kilimi (Topraklık)	-
Hav Yüksekliği	6 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	25 x 28
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, siyah, sarı, yeşil, mavi, kahverengi.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	Gözlerde ¼ raport, orta kısımda ½ raport
Kompozisyon	Heybenin göz kısmı bir bordürle çevrelenmiş ve zeminde de bitkisel motifli bir göbek motifi yer almaktadır. Orta kısmında bir miktar kilim dokunduktan sonra iki ayrı parça dokunmuş ve bu iki parçada da bitkisel motifler yer almaktadır (Çizim 194).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek, yaprak. Sembolik Bezeme: Göz
Kaynak Kişi	Adı- Soyadı:Fehmi Arslansoy

Çizim 194. Maden Halı Heybe Yüzey Kompozisyonu

Şekil 110. Melendiz- Aşmı Halı Heybe

Örnek No	58 (Şekil 112)
Yöresi	Melendiz- Aşmış
Tarihlendirme	1980
Bulunduğu yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	02.12.2012
Ürün cinsi	Heybe
Boyutu (En x Boy)	47x140 (Tam boy) 47x41
Halı kilimi (Topraklık)	-
Hav Yüksekliği	3 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	30 x 30
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözüğü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, siyah, turuncu, yeşil, lacivert, gri, beyaz
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Heybenin göz kısımları bir bordürle çevrelenmiştir. Zeminin orta kısmında ise bitkisel motifli bir göbek yer almaktadır. Heybenin orta kısmı çizgiler halinde dokunan kilim dokumayla birleştirilmiştir (Çizim 195).
Bezeme konuları	Bitkisel bezeme: Çiçek.
Kaynak Kişi	Adı- Soyadı: Fehmi Arslansoy.

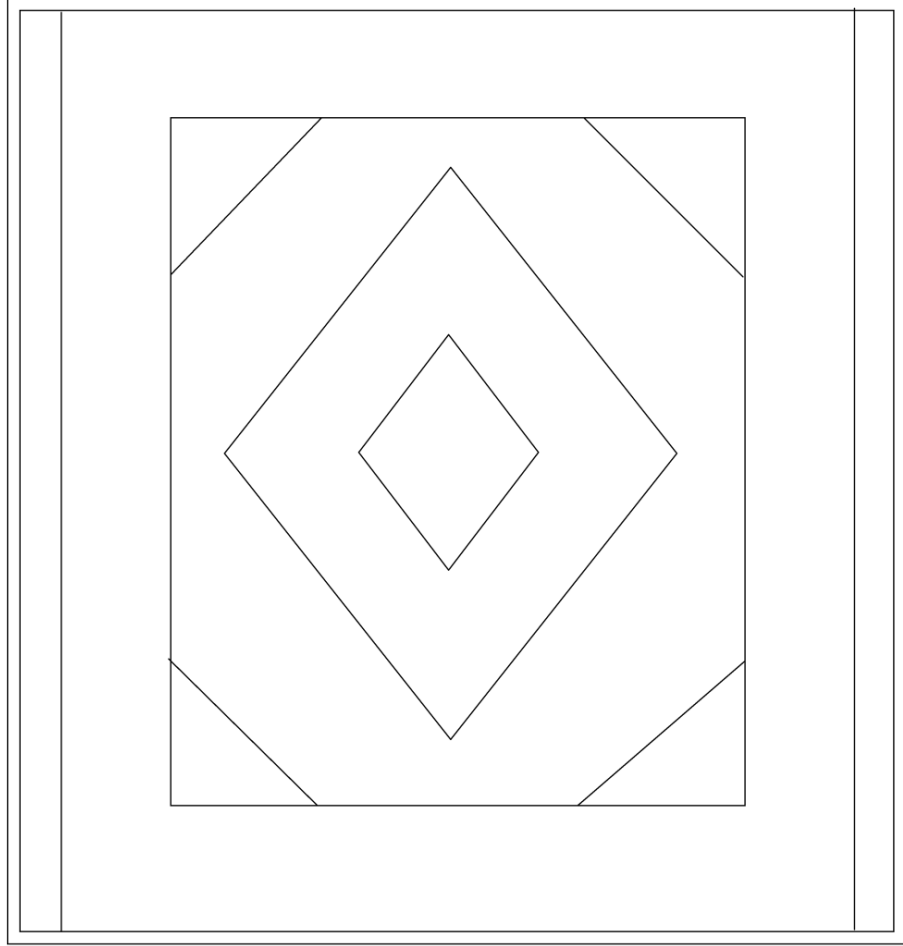
Çizim 195. Melendiz- Aşmış Halı Heybe Yüzey Kompozisyonu

4.3.6. Minder

Şekil 111. Çamardı Mahmatlı Halı Minder

Örnek No	59 (Şekil 113)
Yöresi	Çamardı- Mahmatlı
Tarihlendirme	1980
Bulunduğu yer	Özel koleksiyon
İnceleme Tarihi	06.12.2012
Ürün cinsi	Minder
Boyutu (En x Boy)	83 x 80
Halı kilimi (Topraklık)	3 mm
Hav Yüksekliği	10 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	28 x 30
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 süzme atkı, 1 basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Yün Atkı : Yün İlme : Yün Kenar Örgüsü: Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, turuncu, kremrengi, lacivert, siyah
Birimlerin Biçimlendirilmesi	¼ Raport
Kompozisyon	Halı boncuk motifli bir su ve kilim motifleri bulunan bir bordürle çevrelenmiştir. Suyun ve bordürün arasında kalan kısımlardan iki kenarda göz motifli ikinci bir su yer almaktadır. Zemin kısmı iç içe şekilde bulunan baklava dilimleri motifinden oluşmaktadır ve zeminin dört köşesinde de yine baklava dilimi motifler bulunmaktadır (Çizim 196).
Bezeme konuları	Sembolik Bezeme: Göz motifi, boncuk Geometrik Bezeme: Kilim motifleri
Kaynak Kişi	Adı- Soyadı : Fehmi Arslansoy

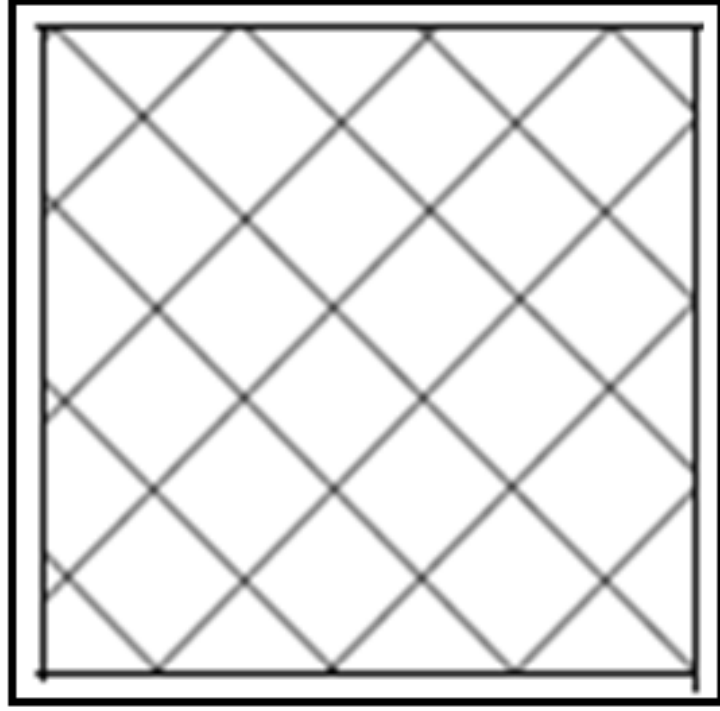

Çizim 196. Çamardı Mahmatlı Halı Minder Yüzey Kompozisyonu

Şekil 112. Ulukışla Halı Minder

Örnek No	60 (Şekil 114)
Yöresi	Ulukışla
Tarihlendirme	20.yy
Bulunduğu yer	Niğde Müzesi
İnceleme Tarihi	18.01.2013
Ürün cinsi	Minder
Boyutu (En x Boy)	39x42
Halı kilimi (Topraklık)	10 mm
Hav Yüksekliği	5 mm
Düğüm Sıklığı (dm²)	25x25
Düğüm Tekniği	Türk düğümü
Ara Atkı Sayısı	1 sıra süzme atkı , 1 sıra basma atkı
Kullanılan Hammadde	Çözü : Pamuk Atkı : Pamuk İlme : Yün Kenar Örgüsü: Pamuk
Kullanılan Renkler	Kırmızı, siyah, bordo, krem rengi, sarı.
Birimlerin Biçimlendirilmesi	Tek bir motifin diyagonal birim tekrarı
Kompozisyon	Halı çiçek motifinin raport halinde diyagonal birim tekrarı ile zemin tamamen bezenmiştir (Çizim 197).
Bezeme konuları	Bitkisel Bezeme: Çiçek
Eserle ilgili Notlar	Envanter No:8.1.81 (Müzeye geldiği tarih: 07.05.1981)

Çizim 197. Ulukışla Halı Minder Yüzey Kompozisyonu

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Niğde yöresi Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden bu yana önemli bir yerleşim merkezi olarak bilinmektedir. Yöre birçok tarihi kimliği içinde barındırmaktadır. Köklü bir geçmişe sahip olan halı dokuma sanatı da yörenin kimliğini yansıtan önemli bir unsurdur.

Yapılan literatür taraması sonucunda konuyla ilgili yapılmış olan 4 adet çalışma tespit edilmiştir. Aliye TÜRLÜ “Niğde Müzesinde Bulunan Halı ve Kilimlerin Bölgesel, Teknik ve Desen Özelliklerinin Belirlenmesi” konulu yüksek lisans tez çalışmasında sadece Niğde Müzesinde bulunan halılar örneklem grubu olarak alınmıştır. Filiz Nurhan ÖLMEZ “Niğde İlinde El Dokusu Halıcılık ve Üretilen Halıların Bazı Teknolojik Özellikleri Üzerine Bir Araştırma” konulu doktora tezi çalışmasında tespit edilen halıların teknik özelliklerine ağırlık verilmiş yeteri kadar görsele, motif özelliklerine ağırlık verilmemiştir. Adem ÇELİK “Niğde Yöresi Halı ve Kilimleri” konulu doktora tezi çalışmasında teknik desen özelliklerine ağırlık verilmiştir fakat motif ayrıntıları ve renkleri dış hatlarıyla verilmiştir. Aliye TÜRLÜ “Kıvalı Ellerin Sanatı Niğde Halıları” konulu çalışmasında Niğde Valiliği Niğde Halıları sergi evinde sergilenmiş olan halıların yöresel bilgileri, renk, desen, kompozisyon özelliklerini kataloglamıştır. Teknik özellikleri ve motif çizimleri açısından yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Bu eksiklikler doğrultusunda yöredeki farklı ve orijinal olan Niğde halıları tespit edilerek halıların tarihlendirmesi, teknik, kompozisyon, motif özellikleri belirlenerek kompozisyon ve motif çizimleri ayrıntılı bir şekilde yapılmıştır.

Bu amaçla Niğde merkezde bulunan el dokuması halı ticareti yapan halı mağazaları, Niğde Müzesi’nde bulunan halı örnekleri, Niğde Mahalli İdareler Halıcılık El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliğinin arşivi, çevre ilçe ve köylerde cami ve evlerdeki halılar incelenmiştir. İncelenen halılar içerisinden yöre özelliğini en iyi yansıtan karakteristik özellikteki 60 adet halı örneklem grubuna alınmıştır. Bu 60 adet halının kompozisyon

izimleri yapılarak halı fotoğrafları ve bilgi formlarıyla oluşturulan bir katalog hazırlanmıştır. Bu halılardan tespit edilen 137 tane motifin çizimi yapılmıştır.

Örneklem grubundaki halılar 1930 ile 2009 tarihleri arasında tarihlendirilmiştir. İncelenen halıların biyolojik laboratuvar çalışması yapılmadığı için yöredeki halıların kompozisyon, motif, renk gibi özelliklerinden, yöre halkının bilgi ve tecrübelerinden faydalanılarak bir tarihlendirilmeye gidilmiştir. Daha eski tarihli halılara ulaşamamasının sebebi halıların yıpranmaya karşı koruma altına alınmamış olmasıdır.

Yapılan alan araştırması sırasında Niğde merkezde dokuma yapmaya devam eden birey sayısının yok denecek kadar azaldığı tespit edilmiştir. Bunun sebebi makine halıcılığının ucuz olmasından ve daha modern görülmesinden dolayı el halısına olan rağbetin azalmasıdır.

Tespit edilen halıların tamamının ilme ipi yündür. Halıların 27 tanesinin özüğü pamuk, 33 tanesinin özüğü yün, 40 tanesinin atkısı pamuk, 20 tanesinin atkısı yündür. Kenar örgülerinde genellikle yün ip kullanılmaktadır. Tespit edilen halılardan 27 tanesi tamamen yün iplikle dokunmuş olup bu halılara yörede içi dışı yün halı adı verilmektedir.

Yörede tespit edilen yaygılar ortalama eni 118 cm, ortalama boyu ise 222 cm' dir. Yaygılarda ortalama halı kilimi uzunluğu 104 mm, hav yüksekliğı ise ortalama 6 mm' dir. Seccadelerin ortalama eni 106 cm, ortalama boyu ise 156 cm' dir. Seccadelerde ortalama halı kilimi uzunluğu 52 mm, hav yüksekliğı ise ortalama 6 mm' dir. Yastıkların ortalama eni 57 cm, ortalama boyu 104 cm' dir. Yastıklarda ortalama halı kilimi uzunluğu 12 mm, hav yüksekliğı ise ortalama 6 mm' dir. Yollukların ortalama eni 87 cm, ortalama boyu 226 cm' dir. Yolluklarda halı kilimi uzunluğu ortalama 23 mm, hav yüksekliğı ise ortalama 5 mm' dir. Heybelerin eni ortalama 43 cm, heybenin göz boyu ortalama 42 cm, tam boyu ise 133 cm' dir. Heybelerde hav yüksekliğı ise ortalama 6 mm' dir. Minderlerin eni ve boyu ortalama 61 cm olduğu görölmektedir.

Halılardaki hav yükseklikleri ortalama 5-7 mm olarak tespit edilmiştir. Halı cinslerine göre halı kilimi boyu değışiklik göstermektedir.

Yöredeki halıların kalite değıerleri Tekstil Yer Döşemeleri- El Dokusu Halılar- Türk Halıları standardında (TS 43) belirtilen değıerlerle karşılaştırıldığında yöre halılarının kaba ve orta kalitedeki sınıfa girdikleri tespit edilmiştir.

Yörede tespit edilen halıların tamamı Türk (Gördes) düğümüyle dokunmuştur. Dokunan halıların ara atkı sayıları basma atkı (alt geçgi) ve süzme atkı (üst geçgi) olmak üzere 2 tanedir.

Halılarda en fazla kullanılan renk halıların hemen hepsinde kullanılmış olan kırmızı renktir. Kullanılan diğer renkler ise lacivert, kremrengi, mavi, turuncu, yeşil, siyah, sarı, beyaz, kahverengi, bordo, gri, pembe ve hardalsarıdır. Yün iplerin renklendirilmesinde kullanılan boyar maddeler doğal bitkilerden elde edilmektedir. Bu bitkilerden yörede kullanılanlar boya sapı, boya sapı tohumu, elma yaprağı hazalı, saman sapı, ceviz yaprağı, ceviz tetiri, ceviz kökü, yarpuz otu, sütlük otu, serkele, asma yaprağı, soğan kabuğu, ıspanak, kırmızı havuçtur.

Halılardan 42 tanesinin ¼ raport, 13 tanesinde yarım (½) raport, 4 tanesinde birim raport, 1 tanesinde tam raport uygulanmıştır.

Halıların kompozisyon özellikleri incelendiğinde tek mihraplı halılar, çift mihraplı halılar, göbekli halılar, serbest düzen kompozisyonlu halılar yer almaktadır. Yörede halı motifleri kimi zaman hafızadan çıkartılmakta kimi zamanda “model halı” adı verilen halıların havlı kısmından göz kararıyla veya arka kısmından düğümlerin sayılmasıyla çıkartılmaktadır.

Niğde yöresinde halı motiflerine “yanış, model, örnek vb” gibi isimler verilmektedir. Yöre halılarından tespit edilen ve çizimi yapılan motifler halı bölümlerinde bulundukları yerlere göre zemin motifi, bordür motifi, sandık motifi, sedef motifi olarak gruplandırılmıştır.

Zeminde tespit edilen göbek biçimlerine göre çifte göbekli halılar, taban göbekli halılar, uzun göbekli halılar, Taşpınar göbekli halılar, direkli çift kandilli sarmaşıklı halılar, Mihraplı direkli tek kandilli halılar, mihraplı direkli tek kandilli iki kapılı Maden göbekli halılar, madalyon göbekli halılar olarak sınıflandırılmıştır. Yörede kullanılan bordür motifleri genellikle bitkisel kökenli olmakla birlikte geometrik, sembolik ve figürlü bezemelerde görülmektedir.

Yöre halılarının bordürlerinde tespit edilen motifler “ elmalı su, lale, bıhçı, kaneviçeli sarmaşık, yar yara çiçek sundu, manzaradır.” Halıların sandık bölümünde görülen motifler “kapama sandık, merdivenli sandık, zincirli sandık, çiçekli sandık, kuşlu sandık, laleli sandıktır.” Sedefte kullanılan motifler ise “sıçan dişi, sızı, kirpikli” adı verilen motiflerdir.

5.2. Öneriler

Tarihten gelen önemli bir bilgi birikimine ve dokuma kültürüne sahip olan Türk el halıcılığı gün geçtikçe değerini kaybetmektedir. Yöre halıcılığı nesilden nesile sağlıklı aktarılamamış, desen, renk ve teknik özellik olarak dejenerasyona uğramıştır. Türk el dokuması halılarının son yıllarda hem iç pazarda hem de dış pazarlarda rekabette zorluklar yaşaması ve pazar payının giderek düşmesi, sorunların doğru bir şekilde ortaya konulmasını gerekli kılmaktadır.

Ülkemiz, el halısı dokumacılığında en güzel ve farklı motifleri, renkleri, desenleri ve dokuma örneklerini dünyaya kazandıran bir kültürel zenginliğe sahiptir. Bu nedenle, halı dokumacılığımız için büyük önem taşıyan geleneksel ve tarihsel değerleri koruyarak orijinal desenlerde meydana gelen dejenerasyonun önüne geçilmeli ve bunları "marka" yaparak, halıların gerekli tanıtımı yapılmalıdır.

Yöre halıların basın yayın yoluyla ülke içinde tanıtımının yapılması, gelecek nesillere desen, renk ve teknik olarak aktarabilmek için bilimsel araştırmalarının yapılarak bilgi kaynağına dönüştürülmesi gerekmektedir. Desen, motif, renk ve teknik özelliklerdeki değişimler tespit edilerek bununla ilgili önlemlerin alınması sağlanarak Niğde yöresinde faaliyet gösteren konuyla ilgili kamu kuruluşlarıyla (üniversite, halk eğitim merkezleri gibi) işbirliği yoluna gidilmelidir.

Özellikle, geleneksel Türk motif ve desenlerinin korunması ve araştırma-geliştirme, tasarım ve markalaşma gibi konulara öncelik verilerek bu geleneği sürdürmek için bu işi hala sürdüren insanlara destek olmak için teşvikler verilmelidir.

6. KAYNAKÇA

- Acar, B. (1982). *Kilim- Cicim- Zili- Sumak Türk Düz Dokuma Yaygıları*. İstanbul: Eren.
- Aslanapa, O. (1973). *Türk Halı Sanatı*. İstanbul: Binbirdirek Matbaacılık Sanayi Aş.
- Aslanapa, O. (1987). *Türk Halı Sanatının Bin Yılı*. İstanbul: Eren.
- Aslanapa, o. (2005). *Türk Halı Sanatının Bin Yılı*. İstanbul: İnkılap.
- Aslanapa, O., Durul, Y. (1973). *Selçuklu Halıları (Başlangıçtan 16.yy. Ortalarına Kadar Halı Sanatı)*. İstanbul: Apa Ofset.
- Atalay, B. (1967). *Türk Halıcılığı ve Uşak Halıları*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür
- Atlı, H.E. (1999). *Geçmişten Günümüze Bor*. İstanbul: Yardım Severler Derneği.
- Ayata, S. (1987). *Kapitalizm ve Küçük Üreticilik-Türkiye'de Halı Dokumacılığı*. Ankara: Maya Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti.
- Aytaç, A. (1997). *Halı Dokumacılığı*. Konya: Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Yaşatma ve Geliştirme Vakfı.
- Başaran, F. N. (2004). *Konya Ereğli İlçesinde El Dokuması Halıcılık ve Üretilen Halıların Özellikleri*. Yayımlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Başaran, F. N., Güneş, H. (2008, 47-57). *Çanakkale İli Yenice İlçesi Davutköy Halılarından Örnekler*. Gazi Üniversitesi I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu' nda sunulmuş bildiri, Ankara.
- Çelik, A. (2003). XIX. Yüzyılın Sonlarında Borlu Çakaloğullarından Sabit Bey' in Doğal ve Sentetik Boyalarla Yapmış Olduğu Çalışmalar. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*.
- Çelik, A. (2005). *Niğde Yöresi Halı ve Kilimleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Deniz, B. 1987. Arısama Halıları. *Lale Dergisi*. Sayı: 5, s. 9-15.
- Deniz, B. (2000). *Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları*. Ankara:Atatürk Kültür Merkezi.

- Dirik, K. (1938). *Eski ve Yeni Türk Halıcılığı ve Cihan Halı Tipleri Panoraması* İstanbul: Alaeddin Kral.
- Erdmann, Kurt. (1960). *15. Asır Türk Halısı*. (H. Taner Çev.) İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Eşberk, T. (1939). *Türkiye'de Köylü El Sanatlarının Mahiyeti ve Ehemmiyeti*. Ankara: Recep Ulusoylu.
- Görgünay, N. (1972). *Doğu Yöresi Halıları*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.
- Halı Dokumacı*, (Nisan 2003). Ankara: Türk Standartları Enstitüsü (TS 13020).
- Ildız, E. (1997). *Türk El Halıcılığında Verimliliği Artırmak için Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Türkiye el Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyumu' nda sunulmuş bildiri, Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Işıksaçan, G. (1964). *Batı Anadolu'nun Başlıca Halı Merkezlerinde İmal Edilen Halıların Desen ve Kaliteleri Üzerinde Araştırmalar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi, İzmir.
- Karaçay, Ç. (2011). *Ankara Etnoğrafya Müzesi'ndeki Kırşehir Halıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karahan, S. (2006). *Geleneksel Türk El Sanatlarından Halı-Kilim İşletmelerinin Üretim Pazarlama Sorunları ve Çözüm Önerileri -Van Örneği-*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Karamağaralı, B. (27- 31 Mayıs 1996). *Halı Sanatı Üzerine*. Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı Uluslar arası Bilgi Şöleni Bildirisi, Ankara.
- Korkmaz, M. (1995). *Şeriye Sicillerine Göre XVII. Yüzyılda Bor' da Sosyal ve Ekonomik Hayat*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Meydan Larousse. (1986). İstanbul: Meydan.
- Niğde İl Yıllığı*. (2008). Ankara: Önder.
- Ölmez, F.N. (1999). *Niğde İlinde El Dokusu Halıcılık ve Üretilen Halıların Bazı Teknolojik Özellikleri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özbel, K. (1949). *Anadolu Tefriş Halıları*. Ankara: C.H.P. Halk Evleri Bürosu Ulus.
- Özel, A. (1989). *El Halısı Dokumacılığı*. Ankara: Devlet Bakanlığı Başbakanlık.
- Öztürk, İ. (1998). *Geleneksel Türk El Sanatlarına Giriş*. Ankara.

- Öztürk, Y. (1992). *Balıkesir Sındırgı Yöresi Yağcıbedir Halıları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Tekstil Yer Döşemeleri- El Dokusu Halılar- Türk Halıları*, (Nisan 1992). Ankara: Türk Standartları Enstitüsü (TS 43).
- Topal, U.T. (2002). Anadolu' nun Kültür Armonisi Niğde Halıları. *Skylife Dergisi*. Haziran, 60-69.
- Tunç, P. (1997). Derbent- Küçük Muhsine- Başkavak Halıları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Türk Standartları. (Nisan, 1992). *Tekstil Yer Döşemeleri – El Dokuması Halılar Türk Halıları*. Ankara: Türk Standartları Enstitüsü.
- Türk Standardı. (Nisan, 2003). *Halı Dokumacı*. Ankara: Türk Standartları Enstitüsü.
- Türkiye El Halıcılığı Sektör Araştırması* (2008). İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Türlü, A. (2005). Halı Sanatı. *Sektör Dergisi*. 2 (9), 60- 69.
- Türlü, A. (2007). El Emeği Göz Nuru Halılarımız. *Niğde Gelişim Dergisi*. 1 (9), 24–28.
- Türlü, A. (4- 6 Haziran 2008). *Niğde Yöresinde Zamanın Gerçek Tanığı Halılarımız*. Niğde Tekstil Sempozyumu' nda sunulmuş bildiri, Niğde.
- Türlü, A. (2013). *Kıvalı Ellerin Sanatı Niğde Halıları*. Ankara: Murat.
- Yazıcıoğlu, Y. (1992). *El Dokusu Halıcılık*. Ankara: Menekşe.
- Yazıcıoğlu, Y. (1992). *El Halıcılığı*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür.
- Yetkin, Ş. (1991). *Türk Halı Sanatı*. İstanbul: Türkiye İş Bankası.

7. EKLER

Ürün Bilgi Formu

Örnek No

Yöresi

Tarihlendirme

Bulunduğu yer

İnceleme Tarihi

Ürün cinsi

Boyutu (En x Boy)

Halı kilimi (Topraklık)

Hav Yüksekliği

Düğüm Sıklığı (dm²)

Düğüm Tekniği

Ara Atkı Sayısı

Kullanılan Hammadde

Kullanılan Renkler

Birimlerin Biçimlendirilmesi

Kompozisyon

Bezeme konuları

Kaynak KişiAdı- Soyadı

Eserle ilgili Notlar

Görüşme Formu

Görüşülen Kişinin;

Adı- soyadı :
Yaşı :
Öğrenim düzeyi :
Adresi :
.....

Halı dokumayı nerede öğrendiniz?

.....
.....

Halı dokuma işini nerede yapıyorsunuz?

.....

Halıyı ne amaçla dokuyorsunuz?

.....

Tüccara sipariş dokuyorsanız, bin düğümüne ne kadar ücret alıyorsunuz?

.....

Kendiniz pazarlıyorsanız m² sini kaç TLya satıyorsunuz?

.....

Eski ve yeni dokunan Niğde halıları arasında ne gibi farklar var?

.....

Gerekli iplikleri nereden temin ediyorsunuz?

.....

.....

.....

Halı ipliklerini kendiniz mi boyuyorsunuz? Kullandığınız boya nedir?

.....

.....

.....

.....

Eğer doğal (kök) boya yapıyorsanız, hangi bitkiden ne renk elde ediyorsunuz? Boyama işlemini anlatır mısınız? Nineniz yapar mıydı?

.....

.....

.....

.....

.....

Halı desenini nerden temin ediyorsunuz?

.....

.....

Eskiden ninelerinizin dokuduğu örnek halısı var mı?

.....

Niğde halılarının desen isimleri nelerdir?

.....

.....

.....

Niğde halılarının ürün tipleri nelerdir?

.....

.....

.....

.....

Bugün üretilmeyen bir Niğde halısı var mı? Varsa hangisi?

.....

.....

.....